

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

Sectio II. De Præcepto primo Decalogi Problemata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

30 Theologiæ Moralis Lib. XXVIII.

infringere aut suis bonis spoliare. Certe effrингentibus & spoliantibus Ecclesiæ in p̄œcripta est pena excommunicationis ipso facta. Non tamē hæc ex communicatio incurrit per alteram solum actionem, sed per vitramque nempe per fractionem, & spoliationem. *si quisquis 17. q. 4. Bonac. 10. 2. d. 3. q. 6. pun. vni. n. 12.* secundo, in dominibus Ecclesiæ placita non agere sacerdotes ministros, neque hospitium sibi vendicare. Tertio, diruta Ecclesiæ, non posse ad yſus profanos converti eius materiam. Quartto, delinquentes, qui ad illam configunt per vim extrahere, exceptis casibus in irre permisssis. *cap. 1. de immunit. Ecol. cap. ligna de confir. diff. 1. cap. Difffiniuit. cap. Miror. 27. q. 4.*

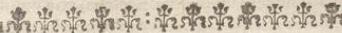
215
Do. sacrilegio contra res sacras.
pecata, quibus alia res sacræ temerantur. Pri-
mo contigit abutendo sacramentis, vel ea
indigne administrando, in mortali, vel con-
ferendo indignis, vel indigne recipiendo,
vel alia ratione conculcando, proiiciendo &c.

secundò profanando vasâ sacra, vel Calices, vel Sacras Veiles. Tertio violando imagines, quatenus usurpantur ad diuinum cultum, ut agunt hæretici. Quarto abutendo Sacra Scriptura sententiis ad superflitiones, ad facies, ad amatoria, ad stibiliendas herætes: eodem pertinet musica lasciva vel profana rebus diuinis adhibita. Quinto, si reliquias sanctorum indecorè habeantur si dissipentur eo animo, nè debito cultu honorentur. Sexto, si dies facri operibus servilibus, vel aliis prohibiti violentur. Septimo denique, si decima quæ ab Ecclesiæ consecratæ sunt diuinio cultui, non solvantur. D. Tho. 2. 1. q. 99. a. 3. Valent. 3. p. diff. 6. q. 15. Lessi. 1. 2. cap. 45. dub. 3. numer. 25. Filliuc. tr. 2. 4. num. 24.

Scio p̄æcepto 1. Decalogi attribui materias de Fide, Spe, & Charitate, de Decimis, de Beneficiis, de Religionis statu, de Immunitate Ecclesiæ de Simonia, &c. Has autem fauente Numine propriis in locis euoluam.

SECTIO SECUNDA.

De P̄æcepto primo Decalogi Problemata.

CAPVT XXIV.

Circa Oratione in communi.

PROBL. I.

Religio, qua Deus colitur distinguitur, &
non distinguitur à Religione, qua
Sancti coluntur.

116
Non distin-
guitur.

NON distinguitur. Quia charitas, qua amatur Deus, & qua proximus propter Deum amatur, eadem est: Ergo etiam erit eadem Religio, qua Deus, & Sancti propter ipsum vel oratione vel reverentia coluntur. Sic Maril. 3. q. 8. a. 1. in fine. Probabile reputat Lessi. l. 1. cap. 36. dub. num. 16.

217
Distinguitur
plane.

EIGO hanc communio-
rem plane
sentiam.

Distinguitur quidem. Quia vbi est diversa ratio formalis cultus, ibi est cultus diversus diuerlaque virtus: sed in cultu exhibito Deo est diuerla ratio formalis à cultu sanctis exhibito, qua sancti sunt: nam Deus ob excellentiam increatam colitur, sancti vero ob excellentiam creatam, & participatam: Ergo Ita D. Tho. 2. 2. q. 81. a. 4. & q. 10.; a. 3. Bonac. Richard. Gabri. Durand. & alij in 3. diff. 9. Suar. 1. 2. de habitu Relig. c. 5. mm. 4. Lessi. bitat. Palaus to. 2. d. 1. n. 6.

Eligo communem opinionem hanc, assero que cultum sanctis exhibitum ob sanctitatem ipsius inherenterem pertinere ad diuer-

sam Religionis virtutem ab ea, ad quam pertinet cultus Deo exhibitus, vel exhibitus sanctis, quā Deum representant. Quia non obstat hanc sanctorum excellentiam dicere ordinem intrinsecum ad diuinam non enim attingit, ut dicitur, ordinem sed quatenus in se est, quoddam bonum excellens reddens hominem dignum honore. Licet enim quilibet creatura intellectus dicat ordinem ad Deum: nihilominus tamen potest per se esse digna aliquo honore distinctio ab eo, quo Deus est dignus, quia habet excellentiam ab illo distinctam. Hinc colligo differentiam, quae est inter reverentiam exhibitam imaginis Christi, & reverentiam exhibitam sanctis, quatenus tales sunt. Nam quando imago Christi adoratur, & colitur, non adoratur, & colitur ob aliquam excellentiam ipsi inherenterem: sed ob excellentiam, quae in prototipo, & exemplari reperitur, & quatenus illud respicit, ita ut exemplar sit, quod formaliter adoratur, & cui nos formaliter submittimus; imaginis autem materialiter tantum. At sanctus, quā sanctus est, habet propriam excellentiam distinctam ab excellentia diuinæ que illum dignum honore efficit: ac proinde petit distinctam virtutem, ut honoretur ab ea, quam ipse Deus regnatur.

PROBL.

Se^t. I. De Præcepto I. Recept. Sentent. 31

PROBL. II.

*Possimus, & non possumus animabus Pur-
gatorij nos commendare, & ad illas ora-
tionem fundere.*

Purgatorio commorantes sunt in saltis patiendi,
& nostro indigent auxilio,& orationibus : hoc
tamen non tollit, quominus etiam ipsæ vealent
nobis correspondere. Quod si dicamus , nostras
necessitates non agnoscere, nec orationes per-
cipere : (quod supra abnegau) inde solita in-
fertur , non posse pro nobis specialiter orare,
hoc est, pro speciali necessitate : at non infer-
tur , orate non posse in genere pro nobis , pe-
tendo à Deo ut nobis imperiat , quod sua vo-
luntati , & divina gloria magis est consonum,
nostrisque petitiones exaudiat, si id videat ex-
pedire. Vnde laudabilem admodum reor denotionem
illorum, qui ut aliquid à Deo impetrant
animas saluti , aut licite corporis commoditatē
congruens ad animas in Purgatorio existentes
Deo charissimas , profulis orationibus : & suf-
fragii accurrunt : docet enim experimentum
(testis loquor) efficacissimam apud Deum esse
euarum intercessionem.

PROBL. LV.

Ut infallibiliter à Deo impetreremus, quod postulamus, necessarium est, & necessarium non est, ut pro nobis ipsis ea oratio fiat.

VIdimus *seccio.i.* quartor conditions apponni à D. Tho. 2.2.9.8.1.15. ut apud Denm sit efficax oratio, nempe necessariam esse vel utilem ad salutem, piam perfenerantem, & pro nobis ipsis profumam. Circa hanc quartam conditionem, do quæstiōnē, an necessarium sit ad hoc ut infallibiliter impetres, vt pro te ipsis exores?

Necessarium est. Quia Christus Dominus
Ioa.1.6.dixit: Si quid perieritis Patrem in nomine
meo, debet vobis. Vbi D. August. tr. 10. i. in Ioa. in-
nuit, ut nobis detur, pro nobis esse postulandum.
Vnde illa promissio in difficultate. Dabit intelligen-
da est, cum pro nobis oramus: Dabit vobis. Sic
D. Thobvi (upr.) & probabile existimat Palau

PROBL. III.

*Animæ in Purgatorio commorantes pos-
sunt, & non possunt, pro nobis
orare.*

Necessarium non est. Quia aliis in locis est
facta absolute promissio absque ea limitatione.
Mat. 7. *Omnis qui petit, accipit: & qui querit in-
uenit.* Ioa. 14. *Quicunque petieritis Patrem in
nominis meo hoc faciam.* Et quia hac via com-
mendatur diuina misericordia, & liberalitas, cum non
solùm audiatis orantes pro se, sed etiam pro aliis.
Ita Palauus citat. Toleatus in Ioan. c. 16. annot. 30.
Valent. d. 6. q. 2. pun. 2.

Hoc non solum exstimo satis probabile, vt
ait meus Palau, sed & probabilius. Qui a quæ
aliis donantur, ob mea petitionem, mihi do-
natur iuxta illud Pauli. *Ad. 27. Eccl donavit nisi
ibi Deus omnes, qui nati sunt tecum.* Unde si ex-
pono illum locum Ioannis: *Si quid petieritis Patrem,* seu pro vobis, seu pro aliis, *dabit vobis;* quia
vobis datur quodcumque pro oratione vestra
alijs accipiunt. Porro si excitamus ad charitatem
mutua excedendam, cum sciamus, posse nos po-
stulata efficaciter confequi æque pro aliis, ac pro
nobis, si ex parte aliorum non fit resistentia: hoc
enim semper requiritur, siicut etiam requiritur,
cum pro nobis oramus.

PROBL. V.

Statibus quatuor conditionibus, quas D. Thomas requirit ad orationis effectuam, Deus petita ex iustitia concedit, & non concedit ex iustitia.

219
Ex iustitia
concedit.

Stantibus conditionibus illis, quas D. Tho. 2. q. 8. 3. a. 15. scilicet ut sit oratio necessaria, seu utilis ad salutem, piana, perseverantem, & pro nobis, (aut pro aliis probabiliter) effusa, Deus ex iustitia petita concedit. Quia Deus promisit recte petenti se concessum postulatum: ergo de iustitia. Nam iustitia petita, ut unicuique ius suum seruerit: sed quilibet petens recte ius haber fundatum in diuina obtinendi quod postulari promissione. Ergo sic Medina tr. de orat. q. 8. fine.

230
Non concedit
ex iustitia.

Concurrentibus his quatuor conditionibus non concedit Deus, ex iustitia petita, sed ex fidelitate. Quia petito est solum conditio, ut promissio habeat effectum, & ut talis expostulatur, non autem expostulatur ut opus recompensandum postulati concessionem ad obligacionem autem iustitia necessarium erat, ut Deus postulata concederet in recompensationem petitionis, sicuti concedit gloriam in meritorum recompensationem. Ita Valent. 2. 2. d. 6. q. 2. pun. 4. Suar. 1. 1. de orat. c. 27. n. 4. Palauz p. 2. d. 2. pun. 7.

231
Ex iustitia
menitus.

Existimo dicendum minimè ex iustitia Deum implere postulata. Quia non concedit in compensationem petitionis, sed postulari petitionem ut conditionem suae promissionis: Unde effictur non obligari ex iustitia, sed ex fidelitate. Exemplo humano est manifestum. Nam si promittendo elemosynam cuilibet inopè à me postulanti, non ideo obligatus essem de iustitia implere, sed solum ex fidelitate, seu Religione in Deum.

PROBL. VI.

Oratio oblata pro pluribus quo ad impetracionem, prodest, non prodest aequo singulis, ac si pro singulis offerretur.

232
Prodest aequo
singulis.

Certe quoad satisfactionem cum limitata sit, manifestum est, non aequo prodest. Quoad impetracionem autem prodest aequo singulis. Quia hec in benignitate Dei infinita, eiusque promissione fundatur. Sic nonnulli Recentiores, quorum sententiam Castro Palauz probabilem esse putat tom. 2. dist. 2. punct. 7. num. 11.

233
Non prodest
aequo singulis.

Non prodest aequo singulis. Quia ab eo impetratio in benignitate, & misericordia divina principaliter fundetur, fundatur etiam in ipsiusmet petitionis congruitate. Quod abunde concinuit ex eo, quod feruens oratio aptior est ad impetrandum, quam tepidas peritio pro pluribus applicata non aequo congruit singulis, ac si pro singulis funderetur. Ita Nauar. de orat. o. 10. n. 48. Cœur. cap. Alma mater 1. part. §. 4. num. 9. Azot. tom. 1. l. 9. quest. 7. Suar. 1. 1. de orat.

cap. 27. num. 6. Medi. C. de orat. quest. 21. Pala. citat.

OHoc probabilius reor. Quia petitio pro pluribus applicata non aequo congruit singulis ac 234 si pro singulis esset; nam singuli in petitione illa communis confusè, & indistinctè intelliguntur. Secus in petitione speciali. Certè Ecclesia sàpè orat pro aliquo peccatore speciali, quod consultum non esset, si orando pro omnibus peccatoribus aequo illi proderet.

PROBL. VII.

Præceptum orationis obligat, & non obligat, cum per contritionem, aut sacramentum ad gratiam nos volumus disponere.

PRæmitto tempus huius obligationis non esse quodlibet instans, vita sine physicum, sine ²³⁵ Nonnulla morale, ut aliqui heretici relati à D. August. ^{suppono.} her. 5. 3. afferuerunt. Quia hoc est regulatiter impossibile. Vnde huius obligationis tempus prudenter arbitrio est determinandum. Aliqui autem eventus à Doctoribus enumerantur, in quibus videtur obligati exortare. Primum, cum agnoscimus, nos aliqua grauissima tentatione vrgeri, qua in pericula consentiendi constituit, ad cuiusque victorianam extraordinariam Dei auxilio indigemus omnino ex charitate tenemur orare, ut à Deo tali auxilio donemur. Quia debemus apponere medium ad illius conueniens imprectionem. Idemque & eadem ratione dicemus de opere admodum ardito, ut de Martirio. Secundus, quando proximus in maxima spirituali necessitate veratur, & moraliter existimans alia via præter orationem non posse fieri, & orationem effectum habitarum. Qui ex charitate proximo debita tenemur, eius bonum spirituale procurare, cum facile possimus: alias non tenemur. Sic Lessij. 2. c. 37. dub. 3. n. 11. Nauar. 1. de orat. c. 3. n. 14. Non tamen requiritur, ut certè agnoscamus, orationem profuturam, sufficit, si cum magna probabilitate id opinemur. Suar. 1. 1. de orat. c. vlt. n. vlt. Alia vero à Doctoribus afferuntur, qua problematice defendeo. Quæherim ergo, num præceptum orationis obligat, cum per contritionem, aut Sacramentum ad gratiam nos volumus disponere?

Obligat quidem. Quia speciali Dei indigamus auxilio ad effectum gratiae recipiendum, quod precibus impetrandum. Sic Lessij. citatus. Valent. 2. 2. d. 6. q. 1. pun. 3. & probable reputat Palauz 10. 2. d. 2. pun. 8. n. 4.

Non obligat. Quia auxilio ordinario adiuti, possumus nos ad recipiendam gratiam disponere, quin oratione aliqua præveniamur. Ita Suar. 1. 1. de orat. c. vlt. n. 17. Palauz vbi sup.

Existimo P. Lessij, & Valentia venia, primam sententiam regulariter veram non esse. Quia ex cogitatione divina offensio possumus ordinario auxilio adiuti, nos ad gratiam disponere.

* *

PROBL.

Sect. I. De Præcepto I. Recept. Sent. 33

PROBL. VIII.

Cum primum rationis incipit usus tenemur, & non tenemur oratione uti.

Tenemur profecto. Quia tunc ad Deum tenemur conuersi, ac proinde ipsum orare, vt nos ad conuersiōnē disponat. Sic Sylvestr. v. ratio. q. 8.

Minime tenemur. Quia illa obligatio de conversione ad Deum in primo rationis usus instant, non est adaequata firma. At esto, firma est, ea potest absque oratione geri. Ita Valent. 2.2. dist. 6. quæst. 1. un. 3. Lessi. l. cap. 37. dub. 3.

Suar. l. de orat. cap. 30. n. 18.

Cum his opinor. Nam quæ repugnantia inueniti potest in eo, quod excitari per fidem, moueamur immediate ad volitionem Deo seruendi, eiusque implendi præcepta. Excitari autem per fidem priusquam conueienter oremus, necessarium reor. Quia orationem fides antecedit, iuxta illud Pauli Rom. 10. *Quomodo innocabunt, in quem non crediderunt?* Ut autem excitemur ad fidem vt illam Deo seruandi voluntatem foueamus, oratio necessaria non est.

PROBL. IX.

Præceptum orationis instat, & non instat, cum ex obligatione Sacrum audiimus.

Instat præceptum. Quia tunc saltem tenemur orantibus assistere, & mediis illis orare. Sic Sylvestr. v. oratio. q. 8.

Minime instat. Quia sufficienter satisfacimus publicæ obligationi orandi pro populo, si Sacro cum debita deuotione, ac reverentia assistimus. Ita Palaus tom. 2. dist. 2. pun. 8. num. 4. & alij.

Profecto Sylvestris sententiam ad rem non esse reor. Quia in præsenti non inquirimus de obligatione orationis publicæ, sed priuatæ, ac personalis. Concedo namque, nos satisfacere obligationi publicæ orandi pro populo, dum debita detensione assistimus: at nullo modo satisfacimus obligationi priuatæ orandi, cum virget tentatio, & in peccandi periculo sumus constituti, & in aliis euentibus. Hac enim priuata oratio pro cuiuslibet necessitate imponitur: quæ cum diuerfa in singulis reperiatur, diuersum tempus expostulat: ac proinde conueniens non erat, vt solum tempus sacrificij, quod omnibus commune est, omnes obligaret. Monuerim, sapè nos ab obligatione orandi in præfatis casibus excusari, quia obligationis invincibiliter obliniscimur, cum nec agnoscimus tentationis gravitatem, nec ad periculum huiusmodi repellendum, orationis necessitatem, vt Sua. l. 1.

de orat. cap. 40. num. 18.
annotatione.

PROBL. X.

Qui orationem omittit, quando orare tenetur, peccat, & non peccat contra Religionem.

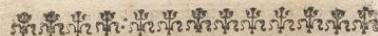
Væsierim, nūm orationem omittens, quo tempore tenetur orare, non solum peccat ¹⁴⁴ contra illam virtutem, ad cuius conferuationem ^{satum que} ^{nus expou} oratio necessaria reputabatur, sed etiam contrā Religionem? v. gr. tentatione quis periculosa vrget aduersus castitatem, orationem omittit, quæ debebat à Deo auxilium, ad tentationem vincendam, obtinere, succumbit: peccare hic solum contra castitatem, an etiam contra Religionem?

Solum contra castitatem delinquit. Quia solum ex periculo violandi castitatem culpabilem ²⁴⁵ emittit orationis omissione. Sic Lessi. l. 2. c. 37. dub. 3. fine.

Non solum contra castitatem, sed etiam contra Religionem peccat. Quia cum qualibet ²⁴⁶ virtus sui tempora determinata habeat in quæ ^{Auctoriis istis} ^{quis contra} bus obligat, & Religio obligat, ad exhibendum Deo cultum media oratione tempore propriæ necessitatis & alienæ efficitur planè eum peccatarum aduersus Religionem, si eod tempore orationem omittat. Ita Sua. l. 1. de orat. c. 29. à n. 8. cum d. Tho. q. 88. a. 3. ad 2.

Palaus 10. 2. d. 1. pun. 8. n. 6.

Hanc sententiam probabiliori reor si spēculationi sit hærendū: at si praxi geram morem ²⁴⁷ ^{Auctoriis istis} probabiliorē reputarim primam. Raro enim ^{solitudo} cuianī acto tentatione venim in mentem ille ad Religionem respectus: sed solum contra castitatem se reum esse ducit, cuī orationis debitis missio eum efficit, à tentamine superari.

CAPVT XXV

Circa priuatam Horarum Canonicarum recitationem.

PROBL. XI.

Episcopus potest, & non potest obligatiōnem recitandi Horas Canonicas, Clericos solum in minoribus constitutos

Vidimus sc̄l. 1. Clericos in minoribus constitutos ab obligatione recitandi Horas ²⁴⁸ Nonnulla Canonicas omnino eximi: non obstante textu ^{suppone}, c. si quis Presbyter. Quia loquitur de Clerico Ecclesiæ deputato per Beneficiū, non per ordinem. Si enim de deputatione, quæ ex præcōdinatione procedet, loqueretur, sufficeret, du cere: *Quilibet Clericus absque additione illorum verborum, Ecclesia deputatus.* Quæsierim verò an Episcopus possit Clericis in minoribus constitutis hanc obligationem imponere?

Minime potest. Quia non videtur licere Episcopo onus perpetuum ordinatis imponere, ²⁴⁹ Non potest quod à Pontifice non est præscriptum enim ei id Episcopat. licet

34 Theologie Moralis. Lib. XXVIII.

licet Clericis suz Diocesis grauare specialius sine speciali causa, qua in præteri non apparet. Sic Sotus l.10.de ius. quæst.5. art.3. Valent. 2.2. difl.6.q.2.punct.10. §.2. Azor.l.10.cap.5.q.4. Leffl.1.2.cap.37.dub.9.m.46.Suar.l.4. de orat.cap.16.sine.

250
Poteſt id
plane.

Poteſt profeſt. Quia hoc præceptum non derogat legem vniuersalem, & ex alio capite eft de re honesta, & qua potest ab ordinatis impleri. Ergo nulla eft cauſa, ob quam Episcopo potefas hoc præceptum imponendi ſuis subditis denegetur. Consequentia eft legitima. Antecedens probo. Nulla enim eft lex vniuersalis, qua poſitio, hoc Clericos eximiat ab obligatio- ne, ſed ſolum lex, qua de his horis recitandis ferrut, qua quidem illos non comprehendit. Ergo impositio eius obligationis, alicui legi vniuerſali non contradicit. Deinde eft obligatio de re honesta, & qua facili potest ab ordinatis impleri, ſi ſint in aetate ad Beneficiū requiſita conſtituti. Si cui poſſit, & deberent, ſi beneficiati eſſent: ergo. Adde conſuetudine intro- ducri poſte hanc obligationem, vt Suarins Leſſius, & Azorius fatentur: Ergo & ex authoritate Episcopi, qua inferior non eft authoritate Clericorum conſuetudinem introducentium. Ita Nauar.de hor.canon.cap.7.Bonac.de hor.can. d.1.q.2.punct.3.num.2.Palaus tom.2.d.3.pun.1. §.1.num.4.

251
Huic hore
ſententia.

Ego quidem huic hore ſententia, conce- do Epifcopum Clericos ſuā Diocesis grauare abīque ſpeciali cauſa ſpecialiter non poſſe; at hac contingenter, & raro potest exiſtere, verbi gratiā ſi videtur, expediens eſſe ad frenandam Clericorum diſtraktionem, hoc illis onus impo- nere. Concedo, non poſſe Epifcopum limitare, neque extendere tempus, & aetatem ordinando- rum, quia deinceps legem vniuersalem tempus & aetatem determinantem; at aperte potest, impo- nere Clericis id onus, quia in huiusmodi im- poſitione nulla legis fit derogatio, ſicut nullam Epifcopus legem derogat, cum præceptum de nouo feſto ſeruando ſua in Diocesi preſcrit. Ceterum eti hoc ita fit, nullib[us] credo tale præ- ceptum vel conſuetudinem eſſe. Ind probabilius exiſtimō, cum Epifcopus ordinandis in- un- git, aliquos Psalms, ac Litanias recitare, nolle ſub grani culpa obligare, ſed ex quadam hone- ſtate, & decentia, vt in materia de Ordine tra- didimus.

PROBL. XII.

*Beneficiū, cuius fructus exigui ſunt, obli-
gat, & non obligat ad Horarum recita-
tionem.*

252
Non obligat.

Q uando fructus ſunt adeo tenues, vt non ſufficiant ad bonam partem moderate Clerici ſuſtentationis, recitare non tenetur ex vi Beneficij. Quia Beneficiū tenuerū reputatur in iure pro non Beneficio: nam fructus exigui nulli reputantur, iuxta illud. Parum pro nibilo reputantur. Fauerit qua tex- tū in cap. 1s, cui de prabend. in 6. vii pote- ſtatem habens conferendi Beneficia alicui, non potest illud eidem confeſſare, ſi Beneficiū ha- beat ſufficiens: tacitē autem indicatur illud ſo-

lum non eſſe Beneficiū, cum habent inſuffi- ciens benē poſſit confeſſari. Et quia Beneficiū, quod nullus habet fructus non obligat ad ho- farum recitationem, non enim eſſe Beneficiū verum, ſed fictum nec potest ad onus obligare, cum non det commodum. Non enim potest obligare ad ſeruendum altari, quem non valet ex altari cōgrām ſuſtentationem impetrare ſed Beneficiū tenuerū non valet beneficium ſuſtentare: Ergo nec valet obligare ad ſeruendū altari in horarum recitatione. Sic Sotus l.10.de ius. q.5.a.3. Manu.t.1, ſum.cap.140.m.3. Vega p.1.c.128.caſu 14. Petri de Ledes.t.2.vr. 9.a.4. concluſ. 6.difl.c.4. Leffl. l.2.35. dub.31. 160. Vafq.de Benef. 41.dub.5. Malder.de virtu- tub. tr.10.c.2.dub.3.

Tenetur recitare. Quia Beneficiū habens 253
tenues fructus verē eſſe Beneficiū, nam eft ius Oligar qui
percipli fructus ex ſpeciali titulo: Sed Bene- d.m.
ficiū abſque illa diſtinzione pinguis, vel te- nus annexum eft onus recitandi ex Concil. Lateran. & ex Bulla Pij v. Ergo Beneficiū te- nus habens fructus ad horarum recitationem. Ita Suar.l.4.c.21.num.3. Garcia p.1.c.1.n.19. Bo- nac.d.1.de hor. can.q.2.pun.4.17. Azor p.1.10.e. 3. Valent. 2.2. d.6.q.2.pun.10. §.7: Conat.l.3.vr.c. 1.13.n.8. §.1.2. Nauar.de orat.cap.7. mm.1.7. Pa- laus t.1.1.n.3.pun.1. §.2.n.9. & alijs innumeris apud 1. num.4.

Cui quidem adhaerens illius Sylogiſmi mi- 254
norem, & conſequentiā exiſtimō patrema- Hanc praefat
torem autem probo. Nam Beneficiū teme- ſententiam.
redit beneficiatum eodem modo exemplum, ac priuilegiatum, ſicut Beneficiū pingue. Item ſuſpensus a Beneficio, tā eft ſuſpensus a Bene- ficio tenuerū, quam à pingui: Ergo Beneficiū habens tenues fructus verē eft Beneficiū, ergo ſubeft one ri recitandi.

PROBL. XIII.

*Si beneficiatus impediatur per vim, vel
fraudem a conſecutione fructuum Bene-
ficij: eft, & non eft obligatus, hoc titulo
horas recitare.*

C ertum eft, ſi per vim, fraudem, vel aliam in- 255
ciuia ſi beneficiatus impediatur a conſec- Quid certum
tione fructuū, no eft obligatus hoc titulo re- ſupponit.
citat. Quia obligari no potest ad officium, niſi ob ſtipendium acceptum, aut recipiendum. Azo- rius afferente p.1...10.c.4.q.6. Leffl. l.2.c.15.m. 168. & aliis. Quæſierim autem, num hoc ve- rum ſolummodo ſit, ſi impediatur a conſecu- tione fructuum, quaſi in perpetuum, ita ut ipem non habeat acquirendi viſos ex Beneficio ali- quo tempore prouenient;

Hoc ſolummodo verum eft in eo caſu Vnde ſi gerat ſpem, poſſe aliquando fructus recupe- 256 ſi ſumma-
rate, tenetur ad horarū recitationem. Quia ac- ſi ſe obliga-
cepit, ut ſue minimantur fructus, ſue creſcant rande in per-
ſue pereant, dummodo habeat ſpem recipere. Inter
randi tenetur oneribus illius ſatisfacere. Nam
contingere potest prioribus annis tot fructus
acepiti, posterioribus eſſe accepit, ut ſu-
ficientes ſint tam fructus accepti quam in po-
ſterum recipiendi inducere pro illo tempore
Inter

Sect. I. De Præcepto I. Problemata.

35

intermedio recitandi obligationem. Sic Suar.
lib. 4. de Relig. c. 20 n. 15. & 16.

²⁵⁷ Dubitatus
sufficiat,
ut in per-
petuum re-
cuprandi non
potest. Hoc verum est etiam extra illum casum. Vn-
de beneficiarius pro eo tempore, quo in eius
potestate non est situm, fructus villos habere ex
Beneficio, nec certo sperat sibi resiliendos:
recuperandi non tenetur recitare. Quia cum eo tempore
nullum detur ei stipendium, nec certo speret se
acceptatum, imponi ei non poterit recitandi
obligatio: Ergo necessarium non est, ut doblig-
atur ad omnes horarū, spe carere in perpetuum
recuperandi fructus. Ita Valq. opus c. de Benef.
c. 4. §. 1. dub. 6. n. 3. & 32. Bonac. d. 1. de hor. can.
9. 2. pua. l. 4. num. 25.

²⁵⁸ Hic probabili-
tatis. Probabiliter satis censeo esse Suarij senten-
tiam. Probabilius autem reor, admittendam non
esse; quia opponitur communi sententiae ex-
presse afferenti, beneficiatum deobligatum esse
ab horarum recitatione pro eo tempore, quo in
eius potestate non est, fructus villos habere ex
Beneficio, nec certo sperat habiturum. Profecto
beneficiatus dupliciter potest priuari fructibus
per rapinam: nempe postquam illos obtinuit,
vel ante illorum affectionem; si priuatur post-
quam illos obtinuit, certum est, esse obligatum
recitare. Quia iam Beneficium ei concessit pro
munere exhibendo stipendium; at si ante illo-
rum affectionem, priuatur a fructibus reci-
piendis, pro toto illo tempore, quo impeditur
sine certa spe recuperationis, censeo deobligari
tam a recitatione horarum, quam ab alio quo-
uis ministerio, nisi fideles, vel Episcopus præfa-
tos fructus alia via suppleant, pro illo tempore
necessaria suppeditando. Verum si ob sterilitatem
anorum nullos fructus Beneficium redi-
deret, & Episcopius vel fideles non supplerent
defectum: beneficiatus, obligatus non est reci-
tare. Quia pro illo tempore dici non potest Be-
neficium habere, sed solum titulum, qui insuffi-
cens est, ad obligationem inducendum. Ne que
obstat, successu temporis abundantes fructus
esse colligendos, aut annis superioribus esse
collectos. Quia illi fructus suo tempori corre-
spondent, danturque pro officio exercendo illo
tempore, non pro alio.

PROBL. XIV.

Si vigeat in aliqua Ecclesia consuetudo,
ut primo, vel secundo anno possessionis
Beneficij, nullos fructus beneficiatus ac-
quirat, neque post mortem illi reseruen-
tur: debet, & non debet eo tempore ho-
ras recitare.

²⁵⁹ Nam nihil
sufficit. Suppono, si vigeat in aliqua Ecclesia huius-
modi consuetudo, ut primo, vel secundo an-
no non acquirat beneficiatus fructus, nec ei
post mortem referuentur; sed vel fabricæ, vel
beneficiatis antiquis distribuantur: eam omnini-
do esse contraria Extraag. Ioan. X XII.
suscepit. de elect. & sub tit. Ne Sede vacante inter
communes. Quibus cauetur, ne beneficiatus pri-
uetur omnibus fructibus, sed potius dimidia-
pars ei applicetur. Et Tridentino sess. 14. cap. 14.
& Constitutioni Pii V. quae est in Bullario 106.
& incipit Durum. In quibus reprobantur con-
suetudines applicandi fructus antiquis benefi-

ciatis à novo beneficiato acquisitos, tanquam
speciem Simoniae, aut ananias redolentes. Ig-
nitus dubitarim, an si vigeat consuetudo prefata
in aliqua Ecclesia, non obstantibus hisce de-
cretis, debet beneficiatus recitare?

Debet quidem. Quia sic recipiens Benefi-
cium voluntarii illius suscipit obligationem:
debet enim choro assistere, (v.g.) & Sacra-
menta ministrare, si Beneficium curatum est. Ergo
etiam debet recitare: nam recitario est vna ex
principiis obligationibus, & quæ aliarum est
fundamentum. Sic Lessi. lib. 2. cap. 34. n. 177.
Suar. lib. 4. cap. 20. num. 6. & 14. Garcia cap. 1.
num. 76. Azor. lib. 10. cap. 4. 9. 4. Nauar. de orat.
cap. 9. num. 30. Bonac. d. 1. de hor. can. quæst. 2.
punct. 4. num. 23. Palauis tom. 2. d. 3. punct. 1.
§ 2. num. 19.

Minime debet recitare, nec assistere choro,
nec alia munera exercere, si distributionibus
quotidianis priuatur. Quia tunc videtur irra-
tionabilis illa consuetudo, & per quandam qua-
si moralem violentiam beneficiatum obligari
ad illa munera exercenda, vt in sequentibus an-
nis possit fructibus Beneficij potiri. Ita Palauis;
afferens hanc sententiam esse probabilem, eius
que probabilitatem præfatos Doctores profite-
ri, ubi supra:

Ego equidem primæ sententiae, vt probabi-
liori hos fecurus adhæreo. Quia si illi fructus,
^{Primum eli-} & distributiones antiquis beneficiatis distri-
buuntur, caque de causa novo beneficiato non
applicantur, at tunc obtinet ius, & spem, vt
fructus beneficiatorum post se ingredientium
sibi applicentur: Ergo ius illud, & spes pretio
est astabilis, & reputari potest, vt stipen-
dium ei concessum, vt hac via obligetur ad re-
citationem. Præterea si fabricæ, vel piis operi-
bus applicentur, hac applicatione ille excusa-
tur ab obligatione tantundem exhibendi in fa-
bricæ reparationem, vel in opera pia eius Be-
neficij: Ergo exemptio huius obligationis loco
stipendij esse potest, ac proinde recitandi obli-
gationem inducere:

PROBL. XV.

Solus titulus Beneficij cum spe possessionis,
& fructus, sufficit, & non sufficit ad
inducendum recitandi obligationem.

²⁶² Sufficit playæ. Quia is, cui Beneficium est
collatum, & ab ipso acceptatum, verè bene-
ficiatus est, & verè dicitur Beneficium habere, n*e*.
ex cap. si tibi absenti, de proband. in 6. & tradit
Mand. reg. 4. Cancell. q. 1. n. 5. & reg. 16. q. 1. n.
nn. 2. Rebuff. in concord. rit. de collat. §. 1. volumus.
Tuschi. concl. 1. 8. lit. B. At Cœcil. Later. & Pius V.
obligant ad recitandum eum, qui Beneficium ha-
bet. Ergo à di, quæ accepit titulum Beneficij,
recitare tenetur. Sic Nauar. de orat. cap. 7. n. 28.
& 19. Lessi. lib. 2. cap. 34. num. 167. Garcia plu-
res referens p. 5. de benef. c. 1. a. n. 92. & 102.

Non sufficit solus titulus cum spe habendi
possessionem: sed eit infuper necessaria posse-
sio, nisi per illum stet quominus illam habeat.
Quia obligatio recitandi est gravis, & onerosa:
Ergo non debet extendi, sed limitari. Ergo de-
bet limitari ad habentem beneficium perfecte,
propriæ.

36 Theologiæ Moralis. Lib. XXVIII.

proprie, & cum omni rigore. Hic autem solum est, qui possidet: Ergo Ita Suar. lib. 4. cap. 18. à num. 7. Flaminio. de resignat. lib. 1. quast. 9. num. 15.

265
Eos iugur.

Exstimo, beneficiatum recitare debere, si per eum stat, quominus possessionem habeat. Quia non est æquum eius culpa priuare Beneficium debito obsequio. Deinde fructus ante possessionem Beneficij non semper debentur beneficiato, sed varius est usus pro Regionum varietate. Ergo obligatio, quæ generalis est, comprehendere solum debet eos, quibus per se, & necessariè fructus debentur, qui sunt Beneficij possessores.

PROBL. XVII.

Habens Beneficium iniuste, vel impediens iniuste alium ab illius possessione: tenetur, & non tenetur horas recitare.

R Ecitare tenetur. Quia per iniuriam priuat Ecclesiam obsequio: Debet ergo recitare. Recitare tenetur. Sic Suar. lib. 4. cap. 19. num. 10. Bonac. d. 1. q. 2. punct. 4. num. 18.

Non tenetur recitare. Quia beneficiati non sunt obligati ex iniustitia ad horarum recitationem, sed ex precepto Ecclesiæ: neque impedientes hanc recitationem censentur iniustiam patrare contra Ecclesiam, sed ad summum contraria beneficiatum. Ergo non sunt obligati recitare. Ita Palauis tom. 2. d. 2. punct. 2. §. 2. n. 10. Garcia p. 3. c. 1. n. 120. quamvis n. 90. contrarium docuisse videatur.

Hoc probatius puto asserens, obligari solummodo ad dimittendum Beneficium, & à licet iniusta celandum. Alias quoies quis alium impedit Missam audire, ceuare, vel quodvis aliud opus præceptum, deberet eadem ipse ex iustitia præstare; quod nullus asserit.

PROBL. XVIII.

Religionum consuetudo recitand: horas canonicas, obligat, & non obligat sub gravi piaculo Religiosos, & Moniales, ne illas emittant.

D Ixi sed. 1. Religiosos choro deputatos obligatos esse ex consuetudine horas recitare, idemque de Monialibus choro addicte afferni. Vnde deduxi, Religiosi Ordinis illius, qui ex instituto choro non est addicte, obligatos non esse recitare nisi sint sacris initiati. Quæsiem vero, num hæc consuetudo obliget sub gravi culpa Religiosos, & Moniales, ne diuinum Officium emittant?

Non obligat. Quia non videtur ita recepta hæc consuetudo, vt ex vi præcepti obliget. Sic Caiet. lib. v. Hora Canonica Et quia ex præcepto Regula ad id tenetur, quæ non videtur tam graue obligationem inducere. Sic Medina in Infruct. cap. 19. Sæc. v. Hora canonica, id esse piobabile reputat. Aragon. 2. 1. q. 8. a. 11. dnb. 4. & Angel. v. Hora, num. 10. existimat, Religiosum emittentem bis, vel ter priuatum diuinum Officium mortaliter non delinquere.

Obligat omnino. Quia consuetudo recitandi Officium est instar Clericorum in sacris cunctis ordinibus choro addicte recepta. Ergo sic: non est probabile, Clericos emittentes, vel femel diuinum Officium, non peccare lethali ter: ita nec est probabile Religiosos, & Moniales non delinquere mortaliter si omitrant. Ita omnes Doctores præter eos, quos pro prima sententia retuli. Lege Palauis tom. 1. d. 2. punct. 1. §. 3. num. 4.

Hoc mihi ferè indubitatum scienti, aliquos recentiores minoris notæ contraria opinione adhæsisse,

ESCOE
Theof P
Tom. III

E
I
3

266
Requiritur
pacifica pos-
sessione.

Non solum est necessarium habere Beneficij possessionem, sed requiritur, esse pacifica. Quia æquum nou est, beneficiatum obligare ad certum onus, sine certo stipendio. At cum Beneficium litigiosum est, non est certum, stipendum applicandum esse possessori, si quidem sèpè contingit, possessorem vincit, & à possessione deturbari. Ergo non sufficit possessio nisi sit pacifica. Sic Cenallus præf. 9. n. 643. num. 10. Vegap. 1. sum. c. 128. cafu 18. fin. Manu. tom. 1. sum. cap. 145. n. 1. Henrig. lib. 13. cap. 13. §. 2.

267
Non requiri-
tur posses-
sionis
pacifica.

Non est necessarium, possessionem esse pacificam, sed sufficit, habere possessionem, si lite non obstante, beneficiatus ministret Beneficium, & sperat morali certitudine, sibi esse fructus applicando saltem servitio debitos. Quia tunc iustissimum est, vt subeat onus, cum spectet, se commodum esse receptum. Secus verò dicendum si hæc certitudo moralis desiceret. Ita Lessi. lib. 1. cap. 34. num. 17. 4. Petri de Ledesm. tr. 9. c. 4. concl. 6. diff. 10. Zerola v. Beneficium, §. 4. n. 8. Bonac. plures citans, d. 1. de hor. c. m. q. 2. punct. 4. num. 26. Palauis tom. 2. d. 3. punct. 1. §. 1.

268
Auctor sen-
tencia.

Cum his opinor, adiiciens habentem Beneficij titulum, & impedimentum ab illius possessione capienda, vel lite, vel alia de causa sibi involuntaria, non esse obligatum recitare. Quia fructus non sunt omnino certi, sed contingentes ob contingentiam possessionis: & non est iustum subire onus certum pro incerto stipendio. Ex quo à fortiori infero, si dno super aliquo Beneficio litigarent, & nenter esset in possessione, neutrum ad recitandum teneri. Quia nenter habet propriè, & in rigore Beneficium. Alias omnes litigantes tenerentur recitare ratione unius Beneficij, quod minimè dicendum. Mecum Suarius lib. 4. cap. 19. num. 9. & 10. & Garcia part. 1. cap. 1. num. 101. relatis Paludano, Soto, & Beia.

*

Sect. II. De Praecepto I Problemata. 37

ad hæsisse, quos lubens reprehendere auctus fuerim, cum consuerudinem vim habentem praecipi non attendant, ansamque præbeant, lauandi habentis in hac parte, vnde non leue Religionis prouenit nomenclatum. Et forte ob hanc causam in summa Manuels Sa nostri edita Roma expuncta fuere illa verba, quibus prima sententia probabilis esse iudicabatur.

PROBL. XVIII.

Religiosus ex dispensatione Pontificis extra Claustrum degens tenetur, & non tenetur Horas recitare, si dispensatio in perpetuum sit.

276 *Non tenetur.* **C**onueniunt Doctores obligatum esse recitare, si pro aliquo determinato tempore Pontifex dispensarit. Quæsiерim vero, an tenetur, si dispensatio in perpetuum sit? Non tenetur. Quia dispensatus, ut perpetuum extra claustrum vivat, a choro est liberatus. Ergo etiam liberatur ab obligatione priuatim recitandi, quæ loco obligationis ad chorum succedit. sic Sotus de inf. l. 10. q. 5. a. 3. Bonac. d. 1. de hor. can. q. pun. 2. n. 4. p. Azor. l. 1. l. 1. o. c. 6. q. 8.

277 *Cubili epo.* **T**enetur quidem. Quia obligatio recitandi in Religioso non oritur ex eo, quod ipse personaliter obligatus sit choro interesse, sed ex eo quod statum habeat choro deputatum. Alias quæ ex dispensatione Pontificis, vel Prælati Regularis à choro in perpetuum esset exemptus, obligatus non esset, horas priuatim recitare: quod videtur absurdum. At dispensatus in perpetuum, ut extra claustrum degat, non mutat Religiosi professi choro deputati statum: vt de se constat: Ergo recitare tenetur. Ita Suar. l. 4. de hor. canon. cap. 17. numer. 8. Palau. 10. 1. d. 2. pun. 1. §. 3. n. 4. &c. alij communiter.

Cum his opinor. Nam si exemptio perpetua ab assistente in choro eximit Religiosum ab onere perpetuo recitandi, quia hæc obligatio priuatæ recitationis loco publica succedit: cur exemplo pro determinato tempore ab onere recitandi pro illo tempore non liberabit? Addo, Religiosum non esse regulariter obligatum sub gravi culpa choro assistere: Ergo obligatio recitandi non committatur ex hac obligatione, sed ex statu choro assistentie deputato.

PROBL. XIX.

Tenentur, & non tenentur recitare Religiosi electi, fugitiui, & ad triremes damnati.

278 *Non tenetur.* **N**on tenentur. Quia hi videntur esse extra statu qui choro deputatus sit. Sic Bonac. dict. 1. de hor. canon. q. 1. pun. 2. num. 6. Lessi. citatus à Palau ubi infra adharet loquens de electo, vel ad triremes damnato, & Sanch. l. 8. de maritim. d. 8. n. 1. Sicut de fugitiuo, & differentiæ signant rationem. Quia electus non potest ad Monasterium redire, etiæ velut fugitiuius potest. Escob. & Mend. Theol. Moral. To. IV.

Tenentur omnino. Quia ex eo quod Religiosus sit extra Monasterium, non est extra statum choro deputatum: non enim est extra statum Religiosum, in quo ante aderat. Nam ob fugam, aut electionem. Religiosum statum amittunt. Alias cum iter ageret, aut peregrinaretur, vel quies extra Monasterium degerer, dici posset extra statum esse Regularē. Ergo apostasia, vel electione à Monasterio Religiosum a recitandi obligatione non soluit, sicut nec ab aliis oneribus, quæ professioni ex consuetudine sunt annexa, possuntque in illo statu impleri. Ita Nauar. c. 5. de orat. n. 10. Azor. l. c. 10. 6. q. 5. 6. & 8. Suar. l. 4. de hor. canon. cap. 17. n. 9. Palau. 10. 2. d. 2. pun. 2. n. 5.

Hoc probabilius reor. Quia si dicentes eos Religiosos fugitivos, electos, vel ad triremes damnatos, licet non amittant Religiosum statum, quæ antea habebant amittere tamen chori deputationem, que Regulari amittitur statu non ut cumque, sed ex consuetudine: quæ consuetudo non videtur extendi ad electos, fugitiuos, aut damnatos triremibus: sed solum ad illos qui in Monasterio commorantur, vel ex licentia Prælati extra Claustrum existunt. Contraria. Quia non viderit cum fundamento dici, hanc consuetudinem annecti Regulari statui illorum solummodo qui in Monasteriis, vel extra de Prælati licentia commorantur: & ad fugitiuos, electos, & damnatos non extendi. Quia æquum non est, ut compnodum ex crimine reportent. Dixi per se hosce Religiosos sub obligatione recitandi comprehendunt, ut indicarem, per accidens excusat possit ut sepe electi, & damnati ad triremes excitantur ob impotentiam moralem recitandi, & non Religioni, & sibi dedecus afferant, si se esse Religiosos manifestent.

PROBL. XX.

Ordinatus ad titulum patrimonij potest, & non potest officium recitare secundum formam, quæ illi magis libuerit.

Suppono ex sect. 1. omnes esse obligatos recitare iuxta Breuiarij Romani Pij V. & clement. VIII. formam: exceptis solum iis, in quorum Ecclesiis, vel Conventibus ducentis annis ante Pium V. aliud Breuiarium fuerit institutum, probatum. Quæsiерim autem, num quis ad titulum patrimonij ordinatus possit officium recitare iuxta formam, quæ ei magis libuerit.

Potest profecto. Quia nulli Ecclesiæ additius est ut debeat eius consuetudinis morem gerere, Sic Angel. l. Hora. n. 12.

Minime potest. Quia ex eo quod non sit Ecclesiæ vlli additus quæ consuetudinem habeat ducentis annis antiquiorem præcepto, & constitutioni Pij V. efficitur, ut non obligatum esse recitate iuxta formam præceptam à Pio V. quæ omnes Clericos, beneficiarios, & Religiosos comprehendunt, exceptis solum qui sunt illius Ecclesiæ, in qua viget præfata constitudo. Ita Suar. de hor. canon. l. 4. c. 2. n. 4. Lessi.

D l. 2. cap.

279
*Tenentur omnia
bind.*

34. R
10.
L
V
V.

38 Theologie Moralis Lib. XXVIII.

*i. 2. cap. 37. num. 75. Bonac. dist. 1. de hor. can.
q. 3. pun. 2. n. 4. Azor. p. 1. l. 10. c. 11. q. 1. Reginal.
l. 18. n. 168.*

287

Hoc mihi certum credenti Angeli sententiam haud posse defensari. Addiderim, hos exceptos posse ex consensu Episcopi & totius capituli, admittere, excludo suo antiquiori, Breuiarium Romanum; ut ex Bulla Pij constat, si tamen Monasterium fuerit exemptum, non requiritur Episcopi consensus, sed sui Praelati & totius Capituli sufficit. Lessi. citat. n. 74. Cum autem exigatur totius capituli consensus, non debet intelligi consensus omnium singulorum, ita ut nullus dissentiat: quia hoc fere impossibile: sed sufficit consensus maioris partis capituli: quia in rigore & propriete vniuersi capituli consensus est. l. 4. cap. 11. numer. 4. At si semel ex consensu Praefati & Capituli Breuiarium Romanum fuerit admissum, nullatenus licet, ad pristinum redire, sed necessario. Romanum est retinendum. Quia iam per illam abrogatum fuit antiquum: & viget Pij, ac Clementis praecptum: Suar. numer. 4. Bonac. numer. 2.

PROBL. XXII.

Potens recitare alia formula prater eam
qua Breuiario Romano prescribitur, po-
test, illa omessa, per Breuiarium Roma-
num recitare,

Protest quidem. Quia consenitus Episcopi, &
Capituli ad omitendum Breuiarium anti-
quum, & allumendum Romanum requiritur ²⁸⁹
pro vnu chorii, ut colligatur ex illis verbis. Proprie quale
dem.
*Dummodo Episcopus & omnes sum Capitulum in co-
sentient, ut id in choro, dicere, & psallere
possint, permittimus. Ergo pro vnu priuato
cilibet videtur permisum, absque consen-
sus Episcopi, & Capituli sic Sa. v. Hora, in
vitroque edit. numer. 6. Caicit V. Hore §. 2.
Reputat probable. Svar. l. 4. cap. 23. nu-
mer. 2. Lessi. cap. 37. numer. 74. Bonac. dist. 1.
de hor. can. q. 3. pun. I. numer. 5.*

PROBL. XXI

PYV. & Clementis VIII. praeceptum sub
graui culpa obligat, & non obligat, die-
bus singulis iuxta formam Breuiarij Ro-
mani recitare

286 **P**ecatum mortale non est vno vel altero die
Non obligat eam formam omittere recitando iuxta for-
sul graui mam Breuiarij Dominicanorum, Cistercien-
pia culota, sum, et aliarum Ecclesiarum. Quia substan-
in aliquando tia praeceps est, sepm horas Canonicas di-
no illius aia cere: modus autem, vel forma huius, vel illius
re ci- Breuiarij ad ritum, & cultum speciale pertinet, cuius omisso vno vel altero die facta gra-
re sate. us nos videtur. Sic Nata. *sum. cap. 19. n. 2. 17.*
Reginal. *4. 19. n. 171.* Rapha. de la Torre de
Relig. commer. 8. in princ. de hor. can. Vafq. de Be-
nefic. c. 5. §. 1. a. 2. dub. l. n. 57.

287
*Obligat sub
mortali.*
Est peccatum mortale, obligatū recitare iuxta
Breniarij Romani formam vel vna die iuxta
formam alterius Breniarij recitare. Quia omnes
conuenient, quemlibet obligatū esse singulis
diebus Pij V. officium recitare, nisi ex conſi-
tudine diacentorum annorum excusat : fed
haec materia gravis est : Ergo grauiter obligat.
Ita omnes alij Doctores relati, & referendi cir-
ca hanc materiam , quia post Pij V. & Clementis
VIII. constitutionem scripte, teste Palao
10. 2. d. 2. p. n. 2.

288 Hanc eligo sententiam. Quia aliae formulae
Hanc eligo recitandi omnino caulantur, & abrogant ad
feminitatem, effectum sati faciendi præcepto: Ergo recitate
per ipsas, idem erit, ac non recitate. Certè præ-
ceptum est non solum de recitandis sepsum ho-
ris, sed de recitandis more & formula à Pio V.
prescripſia, ut ex Bulla verbis conſtat. Attamen
non ideo certam a te hoc sententiam exſtitimmo,
ut contraria abnegem probabilitatem. Eſi
enim meus Ferdinandus de Castro Palao hanc
quasi certa ſtatuit, quia materiam eſſe grauen-
exſtitinet, fine ſe apulo quis ſe poterit tot do-
ctissimi primæ ſententia assertoribus accommodare

Non potest. Quia de his exceptis nil Bulla
Pij V. determinat, sed illos dispositioni, & Non pug.
ordinationi iuris communis relinquit. Sed ius
commune quemlibet arctat ad recitandum
officium sue Ecclesie, vt constat ex cap. De
his cap. Placuit. 12. Ergo. Ita Suar. Bonac.
& Lefsi. citati. Valent. 2. 2. dist. 6. q. 2. pun.
1. §. 3. Gracia. p. 3. cap. 1. numer. 155. Palau
to. 2. dict. 1. pun. 2. n. 3.

Probabilem satis reor primam sententiam,
secundam verò probabiliorem. Quia Epif.^{Hanc sententia}
copus seu Prælatus iis Clericis sibi subdritis
præscriptis, ne alio officio vtantur : quod pro-^{am proba-}
ctitudine gerere potest. An non D. Carolus
Mediolanensis Archiepiscopus omnibus suis
diœcesis Clericis præceptum imposuit, vt officio
Ambrosiano vtentur ? Certe hoc præ-^{biliter pote-}
ceptum conforme est Bulla Pij V. qua consuetudines recitandi antiquiores ducentis annis
suo in robore , ac fortitudine linquit. Obligat
ergo tale præceptum , vt potè de re licet,
et honesta.

PROBL. XXIII.

*Si Clericus beneficiatus Mediolonensis, ubi
Breniarium Ambrosianum viget, Ro-
manum pergit, tenetur, & non tene-
tur: inibi non Romano, sed
Ambrosiano Breuiario vi-*

Non tenetur Ambrosiano Breuiario vti, sed
Romano vti potest. Quia praeceptum,
vel statutum, seu lex Mediolanensis extra dicta
cessim existentes non obligat. Et quia quis lege
moribus illorum, quibuscum vinit etiam trans-
fusus potest conformare, si alias impeditus non
sit. Sic Palau ex Suario & aliis to. 2. diff. 2.
pun. 2. n. 3.

Tenetur Ambrofano Breuiario vii, nec potest se Romani, formulae conformare. *Tenetur Ambrofano*
Quia in tantum ab hac obligatione eximi potest, quatenus Mediolanensis beneficiatus Roma adest, vbi Romanum Breuiarium vigeret sed Religiosis v.gr. Dominicianis, aut clericis

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 39

sterciensis Romæ degens debet sui Ordinis
Breuiario vti, nec potest Romano: Ergo Medio-
lanensis Clericus debet Ambrosiani Breuiarij
formam festari. Ita aliqui moderni. Et probabi-
le existimat Palauus ubi supra.

¹⁹⁴
^{probabilis}
^{ut, debere}
^{ut Romano}
Ego quidem non probabilius esse Mediolan-
ensem Clericam non solum posse Romano
vti Breuiario, sed & debere. Quia statutum,
præceptum Diocesanum extra Diocesim non
extenditur, ut tractatu de Legibus tom. 1. ex-
pressi. Ergo statutum, seu præceptum, quo li-
gantur Mediolanenses Clerici ad recitandum
iuxta Breuiarij Ambrosiani extrâ Mediolanum
non extenditur: Ergo vti debent Romano. Ne-
que obstat Dominicanos, aut Cistercienses Reli-
gioios Romanæ existentes debere vti sui Ordini
Breuiario. Quia haec obligatio prouenit ex
vi professionis, & voti, cuius iurisdictio vbiique
extenditur. At Mediolanensis iurisdictio sive sit
ex consuetudine, sive ex lege, non potest extrâ
Mediolanum extendi. Alias Mediolanus Ante-
stes haberet Romæ iurisdictionem, quod est
impossibile.

PROBL. XXIV.

Religiosi exempti videntes Romani Breuiar-
ij formulâ, possunt, & non possunt se se-
Diocesanis festiuitatibus conformare,
omiso officio Feria, vel Sancti, quod à
Romana Ecclesia die illa prescribitur.

²⁹⁵
^{Seconfor-}
^{mar non}
^{possunt.}
Sæpe conformare non possunt. Quia omnes
Religiosi seruare tenentur morem in Bre-
uiario præscriptum: At Si Religiosi consti-
tutionibus diocesanis non eximuntur ab
huiusmodi obligatione, cum illis non subdan-
tur ergo. Id confirmo: Nullus sacularis clericus
teneret alterare officium à Romana Ecclesia
præscriptum, & recitare de sancto illius dioces-
cis: sed potest, omiso illius officio, recitare
de sancto, vel de Feria, de qua vniuersalis
recitat Ecclesia: nisi fuerit Patronus Ecclesie
propria, vel diocesis, vt constat ex Bulla Gre-
gorii XIII. apposita officio SS. Hispan. sed hac
concessione non videntur Religiosi compre-
hendi. Quia non exprimuntur: & priuile-
gium derogans iuri communi non debet ex-
tendi ad alias personas præter expressas, cum
strictè sit interpretandum. Neque valet dicere.
Religiosos esse satis expressos cum dixit Gre-
gorius: Vnamquamque Ecclesiam, eo quod
illud Vnamquamque vniuersale est, quod om-
nes Ecclesias comprehendit. Non, inquit,
valet. Tum quia paulo inferius intendens Reli-
gioios obligare, vt inde, quo Festiuitas Pat-
roni totius diocesis, se conforment, illos ex-
primit. Ergo cum in aliis festiuitatibus nullam
de Religiosis faciat mentionem, Religiosi
non poterunt conformari. Tum, quia loquens
Gregorius de specialibus festiuitatibus, quas
in tota Hispania volebat generaliter celebrari,
subiunxit: Volumus, quid festiuitates sequentes
sint in tota Hispania generales, ita quid omnes
Ecclesie, & Religiones existentes in illa Pro-
vincia recident de illis. Expende illud: omnes
Escob. & Mend. Theol. M oral. To. IV'

Ecclesia, & Religiones, si enim sub verbo
Ecclesia Religiones comprehendentur, fru-
stra Pontifex illas exciperet. Sic docti Neo-
therici, quorum sententiam fatis probabilem
esse reor.

Possunt se se conformare. Quia priuilegium
Principiis, & maximè concessum Regno, vel ²⁹⁶
Provincia late est interpretandum ut in ma-
teria de legib. 10. 1. exposui. Ergo priuile-
gium concessum à sede Apostolica, ut Eccle-
siae illius diocesis de talis sancto recitent, om-
nes Ecclesias, etiam Regulares sub formâ
Breuiarij Romani recitantes comprehendit.
Et quidem lata interpretatio, quam priuile-
gium habere debet, hanc petit extensi-
onem. Ita plures Moderni Palao harentes 10.
2. d. 2. pun. 2. n. 9.

Probabiliorum hanc puto sententiam, quam ²⁹⁷
ex ipsa Gregorij Bulla confirmarim. Ibi ^{Hoc probabit}
enim conceditur omnibus Ecclesiis, ut pos-
sint recitare officium illius sancti, qui vel ^{lius ex isti mo-}
^{idque uberiori;}
^{expono.}

illius diocesis est naturalis, vel eius Ec-
clesia, aut diocesis est Patronus, vel eius
corpus, seu notables reliquia in ea Ec-
clesia, aut diocesi requiescent. Sed in hac
concessione Religiosorum Ecclesiæ sub for-
ma Breuiarij Romani recitantes comprehen-
duntur: quia nulla est ratio, quæ eos à tali
eximat concessione: cum eis onerosa non sit,
sed potius onus alleuet, & voluntate eorum
vulnus priuilegij huic remittat. Profecto ex-
ceptio, quam Gregorius facit de festiuitate
Patroni, & alius generalibus, potius firmat
prefatam concessionem. Aliud enim est, Re-
ligiosos obligari ad recitandum de aliquo san-
cto, aliud posse, si velint, de illo recitare.
Vt autem Religiosi censerentur obligati in
constitutione obligante sæculares Clericos de-
berent exprimi: verum ut censerentur com-
prehensi in constitutione priuilegium, &
facultati concedente, non erat opus ex-
pressione, quia in concessione huius fa-
cilitatis est favor, at in expressione obliga-
tionis est rigor. Concedo igitur, de sola
festiuitate Patroni, aliique generalibus
obligatos esse Religiosos se cum Clero sæcu-
lari conformare; quia solum pro iis festis
est expressa obligatio: poterunt tamen si ve-
lent, in reliquis festiuitatibus se conformare.
Et hoc indicarim esse decentius, Dœo gratius
populo vtilius.

PROBL. XXV.

Episcopus potest, & non potest constitue-
re, ut omnis Clerus sua Diœcesis fe-
stiuitatem alicuius sancti celebret, cum
iuxta Breuiarij Romani rubricas de
alio sancto, vel de Feria erat reci-
tandum

Certum mihi, si Dominus ille signetur in
diocesis totius Patronum, vel illius ²⁹⁸
diocesis est naturalis, aut eius corpus, vel ^{Quid sic}
iunctum supponit: posse
notables reliquia inibi requiescent: posse
Episcopum obligare Clericos sua diocesis,

D 2 v

40 Theologiæ Moralis Lib. XXVIII.

vt de illo officium persolant. Quia hæc constitutio aduersaria non est Pontificis constitutio-nibus , sed potius conformis : conformatur enim constitutioni Gregorianæ corespondenti, vt de huiusmodi Divis possit officium recitari. Itaque quæstio procedit de sancto , qui nec est Patronus diœcesis , neque in ea natus neque illius corpus aut notabiles reliquiae in ea diœcesi venerantur. An , inquam , de hoc possit Episcopus statuere , vt Clerici suæ diœcesis officium recitent ?

299
Minimè posse.

Minimè potest. Quia eiusmodi statutum est aduersus Gregorianæ constitutioni. De aliis vero sanctis (ait Pontifex) etiam sacerdoti naturales , vel Patroni alterius diœcesis , etiam sacerdoti illorum corpora , vel notabiles reliquiae in aliqua Ecclesia alterius diœcesis requiescant non celebretur officium proprium , sed seruetur ordo Breuiarij Romanij . At Episcopos derogare non potest sua constitutione constitutionem Pontificiam ex c. Maiores , de Baptismo . & c. inferior , de maiorib. & obedient. Ergo. Sic Doctores communiter.

300
Potest quidem.

Potest quidem. Quia solum obstat lex illa generalis lata à Pontifice recitandi illo die de alio sancto , vel de Feria , sed Episcopi potestatem habent dispensandi in legibus Pontificiis , præcipue cum virga causa , & non patet aditus ad Pontificem : Ergo poterit hac in generali lege dispensare. Sic bonæ notæ Neoterici , antiquorum autoritate , & experimen-to fulti.

301
Autorisplacitum.

Ego quidem sic quæstioni satisfacio. Sic de decreto generali loquamur , de quo planè prima sententia loquitur , ceterum mihi , hand posse Episcopum id expedire , propter Gregorij constitutionem. At si de decreto aliquo particuliari sentimus procedat , existimo posse Episcopum , vna vel alia vice statuere , vt de aliquo sancto à sede Apostolica canonizato recitur , si virgins aliqua causa occurrit , quæ Pontificem consuli non permittat. Et quidem priuilegia , & facultates , quæ à sede Apostolica expostulari assolent , sunt pro recitatione perpetua. Ergo signum est pro temporali ab Episcopo fieri posse.

PROBL. XXVI.

Satisfacit , & non satisfacit præcepto recitandi , qui die , quo recitandum est de Feria , recitat de Dino : & è contraria.

302
Satisfacit omnino.

Satisfacit omnino. Quia præceptum impletum quoad substantiam , etiam si in modo deficiatur , substantia enim præcepti est , vt quis recite in iusta formam Breuiarij Romanij , & non alterius. Modus autem accidentalis est , vt hoc die de sancto recite , & altero de Feria. Sic Caiet. v. Hore , §. 3. Syllester edem verbo , q. 12. Sa ibid. numer. 6. Probabile reputant Valent. 1. 1. dicit. 6. q. 2. pun. 10. §. 3. Leffii. 1. 2. c. 37. n. 77. Valq. de Benef. c. 4. §. 1. dub. 2. Vaga p. 1. c. 118. c. 17.

303
Minimè satisfacit.

Non satisfacit præcepto , qui omittens feriale officium de sancto recitat , vel loco officij de sancto , recitat de Feria. Quia præceptum non solù de std recitando in genere secundum for-

matum præscriptum à Pio v. sed de recitando tali die de sancto , & tali die de Feria : hoc namque in forma præscripta continetur. Alias non solum non esset peccatum mortale illius omissionis , sed nec veniale : quia non potest esse peccatum veniale , vbi non est materia præcepta violatio. Quod si fateare (vt fatendum est) materiam præcepta esse hanc particularem recitationem , & illam omittens , recites aliam , qua præcepta non est , non videbis præcepto satisfacere. Ita Suar. to. 2. de Relig. l. 4. cap. 11. num. 6. & cap. 23. numer. 12. & 14. Filliuc. tr. 23. c. 8. numer. 186. Aeginat. l. 18. num. 177. Bonac. dict. 1. de hor. can. q. 3. pun. 2. num. 17. Palauis to. 1. d. 2. pun. 2. n. 18. Garcia p. 4 cap. o. n. 150. Bellarm. pto. oontra. 3. cap. 18. & calij apud ipsos.

His hærendum dixi. Quia si verum esset , nos tantum esse obligatos recitare secundum quilibet Breuiarij Romanij formulam , & non secundum formulam quilibet die occurrentem , satisfacremus præcepto recitandi si officium de Resurrectione quilibet die Quadragesimæ & Dominicæ per annum diceremus. Consequens autem durum videtur , cum totum illud officium maritinis precibus diei non æquivalat. Abngeo itaque præceptum secundum substantiam esse tantum recitationem iuxta hanc , vel illam formam. Quia quilibet die est distinctum præceptum iuxta ritus recitandi distinctionem. Attamen licet hanc sententiam veriorem existimem , concedo lubens contrariam satis probabiliter posse sustineri , à virisque doctis , ac timoratis executioni mandari.

PROBL. XXVII.

Interrumpere officium absque causa extra chorum , est & non est mortale.

Mortale est , nisi fiat animo repetendi: 305
Quia recitationes illæ non sunt conti-nuitas sed discessas , & in unum cohærente non videntur. sic Nauar. sum. cap. 16. numer. 75. Medina de ora. q. 6. Angl. de ora. q. 5. dif-ficil. 5. Azor. p. 1. l. to. cap. 8. q. 5.

Non est mortale. Quia interruptio non impedit , quominus quis recite omnia euilibet Moralia non horæ pertinentia : Ergo neque impedit , quominus præcepto recitandi illam horam satisfaciat. Ita Leffii. lib. 1. cap. 37. dub. 10. numer. 57. Bonac. dict. 1. de hor. can. q. 3. pun. 2. §. 1. num. 27. Palauis to. 2. d. 2. pun. 3. n. 3. & alij com-muniter.

Hoc longè verius esse reor. Neque obstare crediderim , recitationes illas non esse conti-nuas , sed discessas ; nam ex discessis recita-tionibus una integra hora potest componi. Imò existimo si aliqua causa iusta sub sit intercidendi Psalmos à lectionibus , vel unum ab alio Psalmo , à peccato intercedentem excusari omnino. Quia quilibet Psalmus , imo quilibet versus suam perfectam significationem ab alio distinctam gerit.

PROBL.

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 41

PROBL. XXVIII.

Mortale est, & non est mortale, Missam dicere, priusquam Matutinum recitetur.

309 Mortale est. Quia est præceptum à Pio V. est mortale. M ^{at}atum in principio Missalis, ubi in virtute sancte obedientie præcipit Missam dicere iuxta ritum Missalis absque additione, vel diminutione, aliave mutatione alicuius ceremoniae ibi præscriptæ: sed vna ex ceremoniis inibi præscriptis est, Missam dicere, Matutino cum Laudibus absolute: Ergo est obligatio gravis id gerendi. Addo, inter defectus in Missa contingentes computari Matutinarum precum computati omissionem c. 10. de defecto in Missa tom. 3. expressi.

310 Mortale non est. Quia nullum de hac re extat præceptum. Nam Pius V. præceptum tulit teruandi ritum circa Missa celebrationem, nec nouum inducendi. At sub hoc generali præcepto non comprehendit Matutini recitationem: quia Matutini recitatio non est ritus aliquis Missæ, sed ad Missam præsupponitur. Neque illa præsuppositio est sub præcepto. Alias vacare orationi aliquantulum, sub præcepto est, cum in illis rubricis caueatur. Ita Suar. de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 24. num. 6. Lefsi. lib. 2. cap. 37. dub. 2. num. 81. Valent. 10. 3. d. 6. q. 2. punct. 10. §. 4. Valsq. de Benef. c. 4. §. 1. a. 1. dub. 1. n. 6. Bonac. pluribus relatis, d. 1. de hor. can. q. 3. punct. 3. num. 11. & alij.

311 Hoc mihi longe verius. Quia aliqua in rubricis non ut præcepta, sed ut consilia (quale hoc esse existimo) præscribuntur. Neque obstat, inter defectus in Missa contingentes computati omissionem Matutinarum precum. Quia solum est defectus levius, vel procedit ex antiquorum Canonistarum placito. Neque item obstat, dari aliquando priuilegium dicendi Missam non recitato Matutino. Quia hoc dari potest, tum ad tollendos scrupulos, tum ut peccatum veniale vitetur. Quod sine dubio sèpè contingit, quando ablique rationabilis causa Missa dicitur, non præmissa Matutini recitatione; quia ita est consuetudo recepta, & quia Matutinum hora consueta, & ab Ecclesia præscripta haud sicut recitatum.

PROBL. XXIX.

Obligatus horas Canonicas recitare tum ratione Ordinis, tum ratione Beneficij, tum Religiosi Ordinis causa: perpetrat omittens, & non perpetrat tria peccata.

312 Tria peccata perpetrat. Quia beneficatus omittens horas peccat contra debitum sui officii, ratione cuius tenetur horas canonicas recitare: sed quoties quis debitum sui munera omittit peccat contra iustitiam: Ergo beneficatus Clericus, qui ex sacro Ordine ad idem obligatus omittens horas, dupliciter delinquit contra Religionem saltem, & contra Escob. & Mend. Theol. Moral. To. I.

iustitiam. De Religiolo autem choro deputato idem potest geri argumentum. Sig. Sanch. lib. 9. de matr. d. 1. num. 6. Bonac. d. 1. de hor. can. 9. 5. punct. 1. num. 4. alii relatis.

Non perpetrat triplex peccatum, sed vnu. 313 Quia Clericus, beneficiatus, Religiosus ad horas recitandas solum tenetur ex vi præceptu Ecclesiastici: Ergo cum unicum præceptum sit, unicum peccatum committitur. Ita Henricus referens lib. 5. de parv. cap. 5. n. 6. Garcia p. 1. cap. 1. n. 14. & 124. Palau rom. 2. d. 2. punct. 5. mun. 1.

Hoc teneo, & confirmo. Quia ordo Clericalis, Bengficium, & Religio non obligant ex se ad harum horarum recitationem, sed ad summum obligant Clericos, beneficiatos, & Religiosos speciales pro populo preces fundere. Ergo in omissione horarum non perpetrant iniustitiam. Neque obstat, Beneficium propter officium dari, id est, sub onere, & obligatione officij, quia non datur sub obligatione iustitia, sed Religiosis; que obligatio non ex Beneficio; sed ex præcepto ratione Beneficij imposito ortum habuit.

PROBL. XXX.

Subdiaconi, & Diaconi tenentur, & non tenentur horas recitare, sola ex antiqua consuetudine, quæ vim præcepti habet

314 Non tenentur recitare ex sola antiqua 315 consuetudine. Quia Clerici in sacris ex sola antica constituti iure diuino tenentur ad aliquid quæ consuetudine quotidie Deo precandum. Sic Panorm. ac tunc. cap. 1. de celebrat. Missar. Angl. & Hora. q. 6. Turrec. ad cap. Eleutherius. dist. 92. Et quia ad diuinum Officium recitandum tenentur iure Canonico, & Ecclesiastico habitu. cap. 1. de celebrat. Missar. Sic communiter Canonistæ, & alij apud Bonacinam, quos sequi ipse videtur dist. 1. de hor. can. q. 2. punct. 3. num. 1. Machad. lib. 4. part. 1. tr. 7. docum. 14. num. 1.

Ex sola antiqua consuetudine recitare tenentur, præcepti vim obtinente. Quia est textus expeditus duobus in locis repetitus, cap. 1. consuetudine 316 tenentur. de celebrat. Missar. & cap. Presbyter 91. Qui quidem textus de solis Sacerdotibus loquitur, quos obligat ad recitandum, nulla de Diaconis, aut Subdiaconis facta mentione. Ergo hi sola consuetudine tenentur recitare. Ita Na- uar. de hor. can. cap. 7. num. 2. Caiet. v. Hora. Hugo. de offic. Epist. part. 1. cap. 1. §. 3. Azot. part. 1. lib. 1. cap. 5. Marchin. truct. 1. part. 6. c. 1. 2. diff. 1. Trullench. lib. 1. in Decal. c. 7. dub. 12. §. 2. num. 1. & alij apud ipsos.

Profectò quia textus de solis Sacerdotibus loquitur, ideo probabilius existimo Subdia- 317 conos, & Diaconos non tam iure humano scripto, quam lege naturali diuina determinata per viuiesalem consuetudinem,

qua vim habet præcepti ad horas recitandas obligari

cepisse.

*

*

D ; PROBL.

PROBL. XXXI.

*Subdiaconus sue ordinationis die tenetur,
& non tenetur totum diuinum
Officium recitare.*

Totum diuinum Officium recitare tenetur:
Tenetur qui dem. Quia obligatio recitandi totum officium Clericis in sacris constitutus præscribitur: sed prima illa die verè Subdiaconus est constitutus in sacris: Ergo tenetur totum officium recitare. Sic aliqui antiqui, quos Machado *tom. 1. l. 4. p. 1. tr. 7. docum. 14. n. 2.* afferit citari ab Azorio *p. 1. l. 10. c. 13. q. 17.* Ast ego Azorium citatum perlegens, nullum imibi Auctorem afferre comperi. Attamen credo, doctum Machado alibi apud Azorium, vel apud alium, bona no[n]te Doctorem id invenisse, & solum in nomine, aut in cita aberrasse,

Non tenetur totum officium recitare. Quia ab illa hora, qua initiatur sacris, quæ vndecima assulet esse, incipit obligatio. Ita Homobon. *in consil. casu confil. vol. 2. part. 5. respon. 240.* Dia-*n. part. 4. tract. 4. resol. 238.* Palatus *tom. 2. d. 1. punct. 4. num. 3.* citans Stuarium, & Bonacinam. Machad. *vibis.* Azor. Manchin. & alij penes ipsum Narbo. *tom. 2. hora. 11. n. 10.* Leand. *tr. 6. de ordi. 1. 15. q. 9.*

Si quis Subdiaconatum accepit, vel profes-*Nec mihi sionem emitis hora vndecima an è meridiem, cerium.* non tenetur Matutinum, Laudésque illius diei recitare, nec Primam, ac Tertiā: sed Sextam, & reliquias horas. Quia licet illa die incipit in sacris constituti, seu Religiosus professus esse: sed non die tota Clericus in sacris, vel professus extitit, unde ex illo diei onere Clerico in sacris constituti, vel Regulari professo præscripto, humeris solum addicenda est pars oneris diarij, quæ reliquis diei horis respondere videbitur. Et hæc est omnium plane Doctorum certa resolutio. Attamen Problem. proximo quid circa hoc caput opiner, vberius exponam.

PROBL. XXXII.

Subdiaconus die, qua in sacris constituitur tenetur, & non tenetur ullam illius diei horas recitare.

Tenetur ab ea hora, quæ in choro ea temporis instantia assulet cani, officium recitare, nempe à Sexta, vel à Nona, vel à Vesperinis precibus, si circa Vesperam ordinatus fuit. Quia ab hora sacri Ordinis accepti, incipit recitandi obligatio. Sic Marchin. *tr. 2. p. 6. cap. 2. diffic. 1. num. 11.* Azor. *part. 1. lib. 10. c. 13. q. 17.* Stuar. *tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 1. 7. num. 8.* Trull. *lib. 1. in Decal. cap. 7. dub. 13.* Fillicius apud ipsum Bonac. *d. 1. de hor. can. Sanch. in consil. part. 2. lib. 2. cap. 2. dub. 7.* Porro Oliverius *de hor. can. lib. 2. cap. 39. num. 21.* docet, in tali causa Subdiaconum satisfacere incipiendo à Vesperis illius diei, licet hora vndecima ordinatus fuerit. Quia Ecclesiæ mens non censetur, velle

tyronem ad parvas alias horas diei curren-
tis adstringere.

Non tenetur ab ea hora, quæ in choro ea temporis instantia, qua ordinatur, canitur, ne-*Nullas illius diei tenetur* que à Vesperis recitare: & vt disertius dicam, *recitare bus* nullam ordinationis die tenetur diuini Officii, horam explore. Quia probabile est, eum, qui quavis ex causa non potest maiorem officij partem, in qua salvatur officij Ecclesiastici forma, recitare, non teneri recitare minorem: v.g. qui non potest recitare horas ante meridianas, non tenetur recitare Vespertas, nec Completorium. Quia omnes horæ vnicum diuinum Officium reputantur, in quo Ecclesia recolit, quæ Christo Domino sua in Passione acciderunt. At cum huiusmodi representatio saltē in minori parte non saluerit, ad eam non tenetur. Sic Torre *contr. 7. de hor. can.* Sed sic est, quod iuxta communem opinionem qui sacris initiatur, non tenetur ea die Matutinum, nec Primam, nec tertiam, nec Sextam, in (secundum aliquos) Nonam tecitare, quæ quidem est major pars officij. Ergo probabile erit, nec ad recitandam minorē partem, Vespertas scilicet, & Completorium ea diē teneri. Ita Trull. *lib. 1. Decal. cap. 2. dub. 6. num. 1.* Leand. *tr. 6. n. 1.* *queat. 1.* Nec reprobat Diana *part. 10. tract. 11.* *repol. 16.*

Ego quidem existimo, primam sententiam *325* omnino esse amplectendam. Quia Subdiaconus *Primum ha-* *tenetiam am-* ad Officium diuinum ratione Ordinis ad re-*plerit, scilicet* citandum diuinum Officium obligatur: Ergo *ad hanc et* sacro Ordine suscepito, statim tenetur recitare. *tenetiam am-* Nec crediderim Oliuero. Quia Ecclesiæ pietas *littere scripta* non minus prona videtur esse debere ad Vespere *manu scribi-* & Completorium, quam ad Nonam, vel ad Sextam cuius instantia fuit ille ordinatus: Ergo *confusa.* si cogit Vespertas & Completorium eius diei recitare, cur non Sextam, & Nonam? Nihilominus tamen, quia video quamplures Subdiaconos ordinationis die iniuncte esse ab onere recitandi excutere. Operæ pretium duco secundæ sententiae probabilitatem tueri, ut plurima valeam eorum piacula excusare. Certè qui annum vigescimus primum implet manè hora nona alicuius vigilie, non tenetur, etiam si possit, illius diei ieunium implere solum ratione, quia præceptum ieunij totam respicit diem, ut inditiduum obiectum? vnde qui exemplus est à ieunij obligatione per aliquam diem partem, totaliter à totius diei obligatione liberatur. Ergo similiter in nostro casu. Quia omnes horæ canonicae sunt vñica oratio, & habent vñicam rationem obiecti totalis: Ergo qui liber est à maiori parte horarum, liber erit ab omnibus. Consequens pater. Antecedens probo. Quia præceptum ieunij respicit totum diem integrum, ut inditiduum obiectum: non enim præcipitur dimidio diei, aut quarta parte diei ieunare, sed die toto: Ergo qui exemplus à ieunio fuerit per aliquam diem partem, totaliter illo die liberabitur: cum præceptum huiusmodi, vel totum diem, vel nullam partem illius debeat comprehendere.

PROBL.

Sect. II. De Præcepto I. Problemata: 43

PROBL. XXXIII.

Si quis, Subdiaconatu suscep̄to, nequeat ob carentiam Breuiarij, aut alias ob causas recitare officium: tenetur, & non tenetur alias preces aquivalentes perfoluere.

325
Non nihil
supponit.

Suppono peccare mortaliter eum, qui ad sarcos promouetur Ordines, antequam Breuiarium habeat, edicatque diuinum officium recitare: nisi bona fide poteſt, ſe ſtatim poſti Ordinem, aut Beneficiū ſuceptum habiturum Breuiarium prelio emptum, vel commodato, aut dono acceſtum, ut docet Azor. l. 10. cap. 13. quaſt. 18. Suar. l. 4. de hor. canon. cap. 18. numer. 6. Quæſierim vero, num qui inculpabili Breuiarij defecit, vel alias ob caſis nequeat, recitare officium, teneatur alias aquivalentes preces perfoluere?

316

Tenetur reci-
tare preces
aquivalentes.

Tenetur quidem. Quia cum Ecclesiæ conſuetudine onus Clericis impoſuerit ad (pirituale exercitamentum, & ad oſiſitatis virileſ mediamen- qui neſcit recitare, aut non poſteſt, alia exercitamenta ſpiritualia teneſtur ſubſtituere. Sic Angel. v. Horæ, num. 9. Sylvest. inibi, quaſt. 4. diſcō. 5. profat. Qui fine culpa non habet librum, & ſimiliter carens viſu, aut huiusmodi, excufentur, ſi horas, non dicunt: modi ſupplementum per Psalmos, vel Parer noſter, & huiusmodi. Et Sa. v. Horæ num. 1. Qui neſcit (inquit) recitare officium, dicat ſaltem Rosarium, ſen Coronam, ut vulgo appellant.

327
Minime te-
betur.

Minime teneſtur. Quia non eſt præcepta alia- rum precum: ſed diuini officij recitatio. Ita Reginal. l. 18. cap. 1. num. 184. citans Suarium, Na- uarum, & Sylvestrum, ſed hunc male, cum contraria ſententia ſit aſſertor. Machado. 10. l. 1. 2. part. 3. trahit. ſ. docum. 1. num. 6. afferens Filliu- cium, Garcia Malderum.

328

Item exiſti-
mo afferendā.

Qui ob aliquod iuſtum impedimentum ho- ras Canonicas recitare non poſteſt, non teneſtur, aliquid aliud quod poſſit, verbi gratia officium Deiparæ, vel Rosarium dicere. Quia nullum ius proferri poſteſt obligans eum, qui per ſe nequirit horas Canonicas recitare, ut recitet per alium, vel in compensationem eleemosynam clariſtia, vel quid aliud ſimile gerat. An qui die præcepti ieuiuare non valet, teneſtur in compensationem ieuiij, aliud pium opus exerceſt? Minime quidem. Ergo nec præceptum recitatio- nis Canonicae aliiſ precibus compenſare.

PROBL. XXXIV.

Peccant, & non peccant lethaliter Clerici in Sacris conſtituti, qui diuinum officium cum voluntaria mentis euagatione recitant.

329

Non peccan-

tur.

Minime peccant lethaliter. Quia Ecclesiæ nequitaſtus internos imperare cum nec poſſit illos cognoscere, nec iudicare ergo attentione non poſteſt cadere ſub Ecclesiæ præcepto: ergo quamvis voluntariè deſti mortale non erit.

Sic Durand. in 4. diſcō. 15. quaſt. 12. num. 6. Palud. ibi, q. 5. a. D. Antonin. 3. p. tit. 13. cap. 4. §. 8. Sylvest. v. Horæ, q. 11. Medina c. de orat. q. 25. Cominch. de Sacram. q. 84. a. 6. numer. 182. Valerus v. Horæ diſc. 1. Diana p. 2. tr. 12. refol. 2. multoſſicitans.

Lethaliter delinquent. Quia ad ſatisfacien- dum præceptum recitandi horas canonicas né- ceſſariò nequiritur interior aliqua attentio, vel ad Deum, vel ad ſenſum verborum, vel ad fo- la verba: Ergo, haec deficiente, qui recitat, le- thaliter delinquit: neque enim verē orat, ſed pſittaci in morem verba proſert. Antecedens probo ex Clement. 1. de celebrat Aliſſar. Vbi Clement v. ſtrictè precipit, ut officium diu- num ſtudioſe pariter, & deuotè reciteretur: at deuotio internam includit attentionem. Ita Narar. do orat. c. 13. n. 28. & in ſum. c. 25. n. 133. Sotius l. 10. inſiſt. q. 5. a. 5. Suar. 10. 2. de Relig. l. 3. c. 4. & l. 4. c. 16. n. 22. Vasq. 1. 2. 10. 2. 160. n. 30. & 31. Diana citatus afferens hanc ſententiam eſſe probabilem. Sa. v. Horæ Canonice, n. 19. Bonac. d. 1. de hor. c. in. q. 3. pun. 2. numer. 4. Sanch. 10. 2. Corſil. 1. 7. c. 2. dub. 30. n. 1. & dub. 18. n. 7. & 9. Marchin. tr. 3. p. 6. c. 1. 2. diſc. 1. num. 3. Leand. tr. 6. d. 1. 3. q. 1. 3. Trull. 1. 1. in decal. c. 7. dub. 17.

Satis probablem primam reor eſſe ſenten- Primam ſen- tiam, ſed ſecondam longè probabilem. teniam non Quia recitatio diuini officij debet eſſe actus improba: ſen- humanus: Ergo cum mentis adherentia, ſen- ſentiam am- necessaria quidem ad Ecclesiæ præceptum plettior implendum. Quia licet directè, & imme- diatè non poſſit: actus internos imperare: poſſet tamen indirectè & concomitanter præ- ciendo debitam, & humanam diuini officij externam recitationem.

PROBL. XXXV.

Recitans priuatim officium, debet, & non debet, ita illud exprimere, ut ſe ipsum exaudiat.

Deber quidem. Quia recitans ita voce ſub- Debet neceſſariò ſen- ſenſitudo. misla, ut a ſe audiri non poſſit, potius di- cetur mente, quam voce exorare: at Ecclesiæ vocalem præſcribit Clericis orationem. ſic Medina Cod. de orat. quaſt. 7. Suar. l. 4. de hor. can. c. 7. n. 6. Reginal. Diana p. 10. tr. 12. reſol. 12. refol. 3. & alij apud ipſos.

Non deber neceſſariò ſic pronunciare offi- cium, ut ſe ipsum audiat. Quia verē dicitur ore, & voce preces fundere, ſive ab alio, vel à ſe audiri poſſit, aut non poſſit: iure enim ſolummodo cogitare voce, & ore, & non tantum mente precari. Ita Axor. p. 1. l. 10. c. 11. q. 4. Na- uar. de orat. c. 20. n. 14. Leand. p. 2. tr. 12. reſol. 11. Filliac. tr. 23. n. 17. Trull. l. 1. in Decal. c. 7. dub. 11. Bonac. d. 1. de hor. can. 9. 3. pun. 2. §. 1. numer. 4. Molfeſi. Tolet. & alij apud Leandrum.

Licet primam ſententiam longè veriorem eſ- ſe exiftimem, ſeruſpolorum graria ſecundam Gace ſen- aſſero in praxi ſuſtinentiam. Quia cum recitans ſenſitudo officium ſolus, id getat ad ſe exicatandum, & ſeruſpolo- mente ac corpo re Deo ſeruendum, ſufficit, rum, gratia, eſſormare verba eaque audire, & intelligere.

D 4 ſaltem

44 Theologie Moralis. Lib. XXVIII.

saltem quoad forum interius , licet quoad exterius non possit probare , se illa dixisse. Certè sic orantes , vocaliter orare existimo , vt comprobat ferè communis fideliū usus:nullo enim præcepto aut iure probatur contra assertio. Nā præceptū non ad audiendum, sed ad dicendum obligat : & alio ex capite oratio ore , ac voce fieri potest , etiam si ab ipso recitante non audiatur. Alias enim surdastrī tenerentur altissima à se audienda voce recitare , aut dici orationem vocalem non gesuisse,

PROBL. XXXVI.

Officium sola mente recitans , satisfacit. & non satisfacit obligationi!

335
Satisfacit
quidem.

S Atisfacit quidem. Quia perfector est oratio mentalis , que maiorem connata animi attentionem , sic quidam Doctores , quos prelato nomine refert Sa v. Hora Canonica , n. 11. fatus : *Qui solus mentaliter officium dicit ob maiorem devotionem , quidam excusat.* Nauar. ad c. quando , & in sum. c. 19. n. 87. afferens esse probabile , satisfacere præcepto recitandi , qui sola mente recitare ea , quæ secretō in Breuiarij regulis recitari iubentur.

336
Non satisfa-
cio Ecclesia præcepto horas dicere teneantur , & Ecclesia non imperet nudos actus internos , de quibus iudicare non potest , utrum fiant , nec ne sed actus externos , quos potest in iudicium vocare: fit , ut exerno actu officium persoluere teneantur. Ita Medina C. de arat. q. 7. Arag. 2. 1. q. 83. a. 12. Sanch. 10. 2. Conf. l. 7. c. 2. dub. 8. Lublin. v. Hora Canonica n. 4. Bonac. de bor. can. d. 1. q. 4. pun. 1. n. 1. Sa citat. Nauar. de orat. c. 17. n. 37. n. 37. Reginal. l. 18. n. 174. & alij communiter.

337
Primam sen-
tentiam tur-
tam non esse.
Mihī equidem tutum non videtur , sola mente horas Canonicas recitare ob rationem præfamat. Cui addiderim , in Concilio Basiliensi se. 21. præscriptum fuisse ut hora Canonica non inter dentes , nec in gutture , nec syncopate dicantur ; sed integra voce pronuntiantur : quod quidem decretum mentali recitationi omnino aduersatur. Licet autem mentalis oratio ob agnatum animi attentionem perfectior sit vocali : non ea ab Ecclesia Clericis injungitur , sed vocalis imperatur.

PROBL. XXXVII.

Regulares ex speciali priuilegio possunt , & non possunt priuatum totum diuinum officium mentaliter exprimere.

338
Minime pos-
sunt.

M Inimicē possunt. Quia priuilegium de mentali recitatione Regularibus à Leone X. concessum anno 1516. indi. El. 4. die 19. Aprilis , anno 4. Pontificatus eius. fuit oraculum factum eminentissimo Cardinali Laurentio tit. Quatuor coronatorum. A hoc priuilegium non valet post oraculorum revocationem factam tam à Gregorio XV. quā ab Vibā VIII. anno 1631. die 20. Decembr. quā quidem renocan-

tur omnia , ac singula priuilegia facultates , li- centiae , & gratia quæcumque vias vocis ora- culi concesse. Sic Cyprian. Capucinus 1. i. in cap. 3. Regula. Lezana tom. 1. cap. 12. n. 13. Diana part. 10. tract. 11. resol. 1. & quidam alias doctus Penitentiarius S. Ioan. Lateranen. quem re- fert Tho. Hurtado citandus.

Possunt plānē. Quia hoc priuilegium licet 339 vias vocis oracula de facto fuit concessum ^{Possunt plānē} Fratribus Minoribus à Leone X. vt afferunt Manu. tom. 1. q. Regul. quast. 3. 2. Miranda sum. quast. 39. art. 17. Villalob. sum. tom. 1. tract. 24. diffic. 10. num. 11. Sed hoc priuilegium non est revocatum à Gregorio , aut ab Urbano. Ergo possunt Regulares eo vii. & mentaliter recitando diuini officij oneri satisfacere. Mi- norem probo : Quia vt Lezana ipse concedit tom. 1. cap. 3. num. 2. huiusmodi vias vocis ora- culum est declaratio iuris communis c. Dolentes de celebr. Missar. At vias vocis oracula de- claratio iuris communis , aut aliquiis Bullæ , non sunt derogata : ergo. Ita Manu. Miranda , & Villalob. citati. Sanctorus à Melhi. in com- ment. Minor. statut. 2. dub. 3. Tho. Hurtado tom. 1. tract. 3. cap. 1. resol. 9. Leand. tract. dict. 1. q. 19. 1. Ioan. de la Cruz l. 2. de statu Relig. cap. 8. num. 2.

Scio , meum amicissimum Antonium Dia- 340 na non audere , huius sententia adstruere pro- ^{Probabile} babilitatem. At ego eruditissimi viri venia , <sup>hac est iudi-
candi illud</sup> crediderim sine aulus periculo posse sustine- ^{mitte ipsi} opinione tot vitiorum gravium fultam au- thoritatem. Mihi tamen primam veram , com- munem nulli obnoxiam trepidationem lobens eligo iudicans , nunquam timorati Religiosi in mente subiisse hoc priuilegio vii. penit. & hodierni obligationi satisfaceret.

PROBL. XXXVIII.

*Longissima diuinū officij interruptio abs-
que causa gesta , est , & non est le-
thalis.*

L Ethalis est. Quia adeò diuinum disconti- 341 ^{Lethalis est} nuar officium , vt vnicum dici nequeat , cum diuersum actum faciat interpositio , ar- gum. l. Continua in principiis de verborum oblig. Sic Angl. de orat. quast. 5. diffic. 5. Marchin. tract. 2. part. 6. cap. 1. diffic. 4. Ioan. de la Cruz sum. p. 1. præc. 3. art. 3. dub. 4. concl. . Comitol. l. 1. respons. quast. 66. num. 1. Raguci. de offic. canon. in choro , quast. 14. num. 4. Molfet. tom. 1. tract. 5. cap. 2. met- mer. , 8. Reginal. l. 18. num. 162. Suar. tom. 2. de Relig. l. 4. cap. 24. num. 10. Valsq. opus. de Benefic. cap. 4. §. 1. dub. 6. num. 109. Azor. part. 1. l. 10. cap. 8. quast. 5.

N Non est lethalis. Quia continuatio non est de essentia seu substantia singularum precum. Nam de illo qui cum maxima etiam interrup- ^{Lethalis est} tione persoluit officium verificatur , intra eandem diem id recitasse , opusque ab Ecclesia præscriptum gesuisse. Ergo plenè satisfecit. Ita Aragon. 2. 1. quæst. 83. art. 12. Lessi. l. 2. cap. 17. dub. 10. num. 57. Filiuc. tract. 2. 3. cap. 9. quæst. 7. num. 20. 2. Bonaci. Naldum citans dict. 1. de hor. canon. quæst. 3. punct. 2. §. 1. num. 2. 8. Fernand. par. 3. cap. 13. §. 7. num. 5. Vega tom. 1. cap. 12. 8. casu. V illalob

ESCOE
Theof. I
Tom. III
E. L.

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 45

Villalob. tom. 1. tract. 24. dub. 11. num. 4. concil. 3;
Diana part. 2. tract. 1. 2. resol. 4. Trull. 1. 1. Decal.
cap. 7. dub. 15. num. 11.

Alexandri III. Sequitur tertio; vegum esse di-
ctum Caietani, diem quoad horas recitandas durare usque ad medianam noctem; & incipi-
pere à vespere: que insignis est præfatorum
textuum declaratio. Sic ille Molfel. in sum-
tom. 1. tract. 5. cap. 2. num. 9. Faber diff. 24.
quest. 1. dict. 1. num. 148. Et Trullench citan-
dus, ait esse probabile.

Hanc sententiam communiorum planè pro-
babiliorem esse iudico. Quia totum debitum
proculdubio soluitur, licet traditio crebris in-
terfecetur. Voluntariam autem huiusmodi, hoc
est sine causa interrupcionem à veniali piaculo
incurrente non libero, propter irreuerentiam.

³⁴³ ^{Huius horas} ^{sunt in-} ³⁴⁸ ^{Non incipit à}
^{dicto 1. sed à media nocte terminanda:} ^{vespere, sed}
^{à media nocte.}

PROBL. XXXIX.

*Veniale est, & non est veniale dicere Ma-
tutinum vespere, & laudes sequen-
tis dicti aurora. & si honesta cau-
sa non adsit*

³⁴⁴ <sup>Venialis cul-
pa.</sup> **S**i non adest honesta causa, venialis culpa
Seft. Quia Matutinum, & laudes tanquam
vnius hora officium habentur. Sic Azor. tom. 1.
l. 10. cap. 8. quæst. 4.

³⁴⁵ <sup>Huius cul-
pa.</sup> Licit honesta causa non adsit, nullum pec-
catum est laudes sic à Matutinis nocturnis se-
quuntur patere. Quia ita vñus cultus antiquus, vt collig-
itur ex cap. 1. de celebr. Missar. Ita Stuar. tom. 2.
de Relig. l. 4. cap. 9. num. 9. & cap. 24. num. 9. Bo-
nac. dict. 1. de hor. canon. quæst. 3. punct. 3. num. 11.
citans Bellarium, Toletum, Graffium, Regi-
naldum, & alios inter quos est. Azorius. Qui
quidem licet primæ sententia sit assertor vide-
tur tamen non parum in secundam inclinare.

³⁴⁶ <sup>Hic longe
probabiliter.</sup> Quam probabilem longè iudico. Quia
non solum olim diuidi solebant Matutina laudes
à nocturnis, vt Francoli. testatur tract. de
hor. canon. cap. 1. num. 13. & cap. 5. num. 9. ex Du-
rando, & Vuldensi, quos citat. Sed nunc Ec-
clesia diuidit in nocte Natalis Dominicæ, quia
Missa Sacrificium interponit. & in quibusdam
Religiosorum domiciliis media nocte Psalmi
nocturni concinuntur: & deinde sub auroram
Matutine laudes celebrantur. In hoc enim con-
suetudo iuri potest derogari. Qui igitur huic
publice recitatione morem gesserit dum priua-
tim officium dicit, nullius piaculi iudico forte-
num.

PROBL. XL.

*Recitandi Officium Canonicum obligatio
incipit, & non incipit à media nocte
antecedentis diei, & usque ad me-
diā noctem dici subsequentis produ-
citur.*

³⁴⁷ <sup>Non incipit
à media no-
cte, sed à ves-
pera.</sup> **N**on incipit à media nocte diei anteceden-
tis media diei subsequentis nocte termi-
nanda: sed à vespere diei huius (verbi gratiâ)
usque ad medianam diei crastini noctem. Quia
sic decrevit Alexander III. cap. 2. de feriis. Pro
quo est etiam Concilium in cap. 1. de feriis. vbi
Glossa à Felino commendata in cap. consilium de
officio delegat. Sic Nauar. de orat. cap. 3. num. 60. his
erbis. Redet dictum à S. Thoma quodlib. 5. art.
viii. quod quantum ad horarum recitationem
vñusquisque dies incipiat à sua vespere pro quo
est Concilium in cap. 1. de feriis, & decretum

Alexandri III. Sequitur quartum; vegum esse di-
ctum Caietani, diem quoad horas recitandas durare usque ad medianam noctem; & incipi-
pere à vespere: que insignis est præfatorum
textuum declaratio. Sic ille Molfel. in sum-
tom. 1. tract. 5. cap. 2. num. 9. Faber diff. 24.
quest. 1. dict. 1. num. 148. Et Trullench citan-
dus, ait esse probabile.

Obligatio recitandi officiū diuinū nō incipit
à vespere huius diei media nocte alterius ter-
minanda: sed à media incipit huius diei nocte
usque ad medianam diei alterius noctem duratu-
ra. Quia in communi omnium sententia Ec-
clesiarum officiū in media nocte termina-
tur. Ergo media etiam nocte debet incipiēre
subsequens officiū. Deinde quia numerus ho-
rarum Canonicearum incipit à nocturnis vigi-
liis: sed tempus huiusmodi vigilii à iure de-
putatum est media nox. Ergo à media nocte,
& non à vespere incipit obligatio, media item
nocte diei sequentis terminanda. Ita Azor. l.
10. cap. 9. quæst. 5. 6. 7. & 8. Sylvest. v. Hora. quæst.
9. dict. 6. Bonac. dict. 1. de hor. canon. quæst. 3. pun.
3. num. 2. Trullench l. 1. Decal. cap. 7. dub. 10. mu-
ner. 3. Gauant. tom. 2. Thesau. sect. 1. cap. 5.
m. 6. num. 2. Villalob. tract. 24. diff. 12.
num. 4.

Probabilis hoc mihi. Quia diuinum offi-
ciū singulis diebus est recitandum ex cap. 1.
de celebr. Missar. sed dies, iuxta communem
Ecclæsæ usum, incipit à media nocte antece-
dantis diei usque ad medium subsequentis.

PROBL. XLI.

*Hora secunda post meridiem terminata;
dictisque vespere, & Comptorio: pa-
test quis, & non potest statim recita-
re Matutinum, & Laudes diei se-
quentis.*

Non potest. Quia nondum dici sequentis
incipit obligatio, quæ quidem (vt vi-
dimus) vel à media nocte, vel à vespertina
circa noctem inchoatur instantia. Ergo qui ei-
recitat Matutinum hora, recitat ante obliga-
tionis tempus, nempe pridie, quam debet reci-
tare. Sic Nauar. de orat. rot. ab. 3. num. 77. affe-
rens, solum posse recitari Matutinum diei fe-
quentis dimidia hora ante solis occasum, Fil-
liuc. tract. 2. 3. num. 27. 5. Sa. v. Hora. num. 17. Ga-
uant. sect. 1. cap. 5. tñrl. 6. num. 6. Stuar. l. 4. cap. 27.
num. 14. docent, posse dñntaxat hora tertia, vel
quarta post meridiem, legendus D. Tho. quod-
lib. 5. a. 8. & Henríg. l. 9. cap. 24. n. 7. lit. P. idem
afferentes.

Potest profectò. Quia multis in locis hæ-
viger confutudo, vt post horam secundam statim reci-
tationem pomeridianam, terminatis vespereis, & Com-
ptorio, statim hora tertia nondum auditæ,
Matutinum, & laudes recitentur. Ratio est, quia
tempus illud cum sit iam vespertinum, per-
petnet, ad diem sequentem. Ita Trull. l. 1. in Decal.
cap. 7. dub. 18. num. 8. Diana part. 4. tract. 4. resol.
4. Sanch. tom. 2. consil. l. 7. cap. 2. dub. 37. numer. 4.
citans D. Thom. Vigueri. & Turrecrem. Didac.
Narbo. tom. 2. Hora 4. à n. 5. usque ad 12. Leand.
tract. 6. dict. 13. quæst. 23.

Ego

46 Theologie Moralis. Lib. XXVIII.

352

Auditoria re-
solutio.

Ego autem existimo posse recitari Matutinum, & Laudes diei craftini hora secunda post meridiem, (etiam si nondum recitata Vespera, ac Completorium fuerit, si ad sita causa sufficiens, que si desit praeceptum impletur, sed veniale incurrit piaculum.) Quia cum hora illa secunda sit vespelerum tempus (vt dixi) pertinet ad sequentem diem, & qui tunc recitat, censetur, sequenti die recitare. At si quis ante horam secundam Matutinum diceret, non sat faceret praecepto; quia tempus illud ante Vesperarum instantiam ad diem praecedentem plane pertinet. Scio quendam Magistrum, quem prelio nomine, memorat Trullench, addidisse, nec mortaliter delinquere, nec obligandum esse ad recitandum iterum qui statim post horam duodecimam hodiernam Matutinum diei craftinae faltem in Quadragesima recitaret. Quia cum eo tempore Vespera ante priandum dicantur, videtur iam dies sequens incepisse. Quod minime admiserim, nisi legitima consuetudine id roboretur. Quia horam illam nullatenus ad sequentem diem reor pertinere. Secundam autem horam ad diem sequentem speclare, ex Thoma Sanchez, Trullench, & aliis didici. Quia iam est Vesperatum instantia.

PROBL. XLIII.

Incipit quis hodiernum officium paulò an-
tè medianam noctem sequentis dies reci-
tare, & post perfectam medianam illam
noctem prosequitur, & absolutus. Hic
implet, & non implet recitandi prae-
ceptum.

Non implet. Quia onus horas Canonicas 356 recitandi est diei, vt omnes fatentur. Ergo non implet die transacto, prpter onus ei affixu. Nequit igitur illi fieri satis in die altera sequenti, in qua iam inflat noua recitandi obligatio. Sic communiter Doctores. Azor. l.10. cap.9. quest.6. Nauar. sum. cap.25. num.97. & de ora. cap.3. num.59. D. Antonin. part.2. tit.13. cap.4. §.4. Sylvestr. v. Horae. quest.9. Caiet. sum. v. Flora. Villalob. tract.24. diffic. cap.1. num.4. Bonac. dict.1. de hor. canon. q.3. par.1. ; num.3.

Implet quidem. Quia admodum est probabile, omnes septem horas Canonicas vnicam esse Præceptum.

orationem, vnico præcepto prescribi, & omnes impli-

vnius obiecti talis præcepti rationem habere.

Ergo probabile etiam erit, enim, qui eas ante me-

dianam noctem incepit, etiam si post illam perficiat.

Patet consequentia. Quia qua res indi-

dia incepta tempore apto, optime finiri potest,

imo & debet si res est præcepta, tempore confe-

quenti proximo. A simili confirmo. Etiam datur

præceptum, ne quis post meridiem Misam cele-

bret: & tamen licet potest quis circa mediana-

diam instantiam incipere, etiam si prævidat, le-

eam non posse nisi post meridiem terminare: vt

praxis, & communis Doctorum apud Henr. I.9. cap.24. fert sententia. Ergo quamvis detur

præceptum recitandi diuinum officium à media

in media noctem, poterit quis saltum absque

gravi culpa, vtque ad medianam noctem paulo

minus distare, & absque interruptione post

medianam noctem illud perficere. Ita Leand. tract.

6. dict.13. quest.25. sequitur Basilium Legion.

tract. de hor. canon. Fr. Francisc. à Sancto Juliano.

F. Francisc. à Conceptione Theologice apud

Salmantinam, & Complutensem Academiam

Magistros.

Existimo hanc sententiam satis esse probabi-

lem. Quia licet quis potest, Matutinum diei Hanc senten-

craftinae recitare post vesperas non solum ratio-

ne consuetudinis (vt fert communis sententia:

sed etiam quia Matutinum tempus pro tempo-

re diei sequentis reputatur, vt probabiliter superius tradidi. Vnde licet in rei veritate, diuerso

in die recitem Matutinum censeor in eodem

recitare. Ergo similiter potest asseri probabiliter,

eum qui incipit officium hodiernum paulo

ante medianam noctem dicere, & post medianam

terminat noctem, hodie recitare censebitur.

Consequentia patet. Quia sic vespertinum

tempus trahit ad se diem sequentem: ita etiam

tempus illud nocturnum undecima ac dimidia

horae (verbi gratia) in quis incipit recitare officium

hodiernum, trahit ad se potiori iure par-

tem aliquam diei sequentis, in quo possit adim-

plendo præceptum officium perficere. An non

datur præceptum annua confessionis, & adeo

annexum anno, vt si completo, quis confessio-

nem

PROBL. XLII.

Ut pridie possit quis Matutinum, & Lau-
des licet recitare, requiritur, & non
requiritur aliqua honestans
causa.

353

Causa re-
quiritur.

Causa requiritur. Quia agnata ad Matutini, ac Laudem recitationem hora est media noctis instantia: Ergo, vt ea ipsa hora non recitentur, aliqua debet causa rationabilis subfalsa. Sic Bonac. dict. 1. de hor. canon. quest.3. pun.3. num. 10. Cauant. to.2. Thefau. sect. 1. c.5. tit. 6. numer. 6. Suar. Filluc. & Marchin. à Bonacina citati: Causa autem à Doctoribus assignatur, vt deuotius quis oret, vel studiis maneat operam, vel quia non poterit mane aliis negotiis impeditus, comode recitare.

Nulla specialis causa requiritur. Quia consuetudo recepta pro causa sufficit. Ita Henr. & Trull. quos refert, ac sequitur Leand. tract. 6. dict. 13. quest. 24. Diana part. 10. tract. 11. resol. 17. & tract. 26. resol. 46. Caram. in Theol. Moral. dict. 114. num. 1419.

Profecto confutundine ab Ecclesia approbata inductum est, posse vespere præcedentis diei Matutinum ac laudes recitari ob difficultate media noctis recitationem, quod erat proprium illius tempus. Nullam itaque præter consuetudinem huiusmodi causam desideri reor, vt quis licet, possit Matutini ac laudum recitationem sic ante-

uertere.

*

*

ESCOE
Theol. P.
Tom III

H

Sect. II. De Præcepto I. Problemata: 47

nem non gerit; illud violerit. Ita plane. Nihilominus tamen potest quis saltem sine lethali expectare ultimam horam, in qua annus finitur, & in illa incipere confessionem, eamque post exactam illam horam perficere, & per hoc annua confessionis præceptum adimplere. Ergo similiter quamvis detur præceptum recitandi officium hac in die, poterit quis absque gravi piaculo ultimam horam eius expectare ad illud inchoandum, & prosequendo sine interruptione, ipsius in sequenti hora alterius diei perficeret: & sic præceptum recitandi officium implere. Attamen mihi primam sententiam retineo, quam tenendam, & edocendam vnicè indicarim.

PROBL. XLV.

Mortale est, & mortale non est, longius officium in brevius commutare, (verbis gratia) officium de Feria, aut de Sancto in breve de Resurrectione officium.

Mortale non est. Quia probabile est, non incurre lethalem culpam, qui unum officio pro alio prius sine causa recitat, verbi gratia de Conceptione immaculata, quando recitandum erat de Sabbatho: vel de SS. Trinitate, dum recitandum erat de Dominica: vel de quovis alio Sancto in Breuiario Romano à fide Apostolica approbatu apposito: Ergo mortale non est, officium Resurrectionis dicere eo die, quo ritè erat de Feria recitandum. Et quia qui officium Resurrectionis dicit præcepto satisfacit diutinum officium recitandi quod substantiam, licet quod modum minimè: Ergo cum violatio præcepti quod modum mortalis non sit, nullatenus erit mortale officium Resurrectionis loco officij Ferialis, seu aliquorum famili dicere. Antecedens probo. Quia probabile est, substantiam præcepti recitandi officium confidere, ut recitetur septem horae Canonice iuxta Breuiarium Romanum: modum autem, ut tali in die de tali, aut tali, Diuo, vel Feria recitetur. Ergo qui recitat Resurrectionis officium, recitat officium iuxta Breuiarij præscriptionem, qua ad substantiam præcepti, & consequenter lethali piaculi reus non erit. Addit grauis nota. Doctores ab solle & sine exceptione officij dicitur mutationem officij in aliud, etiam dedita opera non esse lethalem. Lefsi. l. 2. cap. 37. dub. 12. numer. 77. Itaque (ait) subitania præcepti seruantur, quodcumque officium Breuiary concessi dicatur. Azor. part. 1. l. 10. cap. 19. quest. 2. Anis est Canonicus, et septem preces horaria recitentur: quod vero hoc officium, aut illud perficiatur, non attinet ad substantiam legis sui præcepti. Caiet. vers. Flora. §. Quod secundum. Non est. (inquit) præterea reus peccatis mortaliis communans qualitatem horarum. Pura soluens de sancto quas debet solvere de Feria. Sylvest. vers. Hore. quest. 10. Si vera mutatione officij fiat in frandem ut dicatur officium breuius, secundum Archidiacolum, non est absque gravi peccato. Non tamen intelligas mortale; quia determinatum officium non est in præcepto. Sic Catamuel. qui dist. 109. numer. 1387. de more auctus dicere: Si quis fecerit officium Resurrectionis, adimplabit præceptum quod substantiam, & solum quod modum venialiter peccabit. A cuius sententia omnes, quos legi Doctores timorat conscientia recedunt. Vnde Leander tract. 6. dist. 1; quest. 28. probabile est hanc sententiam affirmat profatus. In facti autem contingentia, non auderem certè sic officium absque contempnu formali, vel virtuali permutationem, lethali culpa damnare. Nec consilium præbere alicui (addidit timoratus, & doctus Pater) de tali officij permutatione, nisi forte illis, qui insiles vel iniuste sunt valde occupati: ideoque pro

ma

359
Vniuersitatis
Vniuersitatis
Vniuersitatis

Circa locum, vbi liceat, aut non liceat horas canicas recitare, video ferè ab omnibus hanc agitari quasi inculcam, à qua ob vocabulorum indecentiam volunt abstiner: atram ne singularitatis scrupulosæ incurser, quererim, num veniale incurrat piaculum, qui dum ventri purgando dat operam recitat officium? Incurrit quidem. Quia loco decenti recitandum esse officium iure præscribitur. Sic Sotus l. 10. de iust. q. 5. art. 4. Lublin. vers. Hora. num. 30. dubius tamen: *Ozare,* (inquit,) dum natura ceditur finis culpa forsan esse non potest. Inclinat Bonac. dist. 1. de hor. canon. quest. 4. punct. 5. num. 6. quos sequuntur Martin. à Sancto Joseph, Hieronymus Garcias, Vulpe, & Palau à Diana citando relati.

360
Non est via
via. a.
Minime incurrit. Quia potest quis inibi laudabiliter quidem, mente orare: Ergo & vocare. Nec enim maior indecentia in una quam in altera oratione reperitur. Ita Sanch. tom. 2. consil. l. 7. cap. 1. dub. 44. Narar. cap. 2. Quando cap. 3. art. 8. Angl. de orat. fol. 329. Trull. l. 1. in Decal. cap. 7. dub. 10. Diana part. 10. tract. 11. resol. 11. Melchior. Fausto, Caramelle, & alii citatis.

Quis dubitet, te posse illa succurrendi naturæ instantia, alias vocales preces exprimere ad elevandam mentem in Deum, & ad distrahen-
dam ab immundis cogitationibus? Cur ergo non poteris officium Canonicum recitare. Cer-
te, teste Lublino, dum D. Bernardus illo in comuni loco exoraret, diabolo cauchinante respondit: *Quod inferius exercitur, tibi cedit, quod ve-
rò superius tibi presentatur.* Attamen licet id sine piaculo posse geri censem, inibi mentaliter orantes laudo, voce proferentes alias orationes commando, at eos, qui recitandi præcepto implendo dant operam monco, nonnullam subolete indecentiam, eo in loco, ea in actione, hand cogente necesse, tantum opus exercere.

**

*

48 Théologie Morale. Lib. XXVIII.

magnitudine officij diuini exterriti nullum recitant. Melius enim est securiusque aliquod officium , & si breue , recitare , quam nullum.

cludo, Leandri *venia*, primam sententiam omnino esse improbabilem.

36;
Est quidem mortale. Quia non tantum praſ-
cibitur in Breuiario offici quo ad substantiam
recitatioſis, sed etiam quo ad modum, vt constat
ex Bulla Pij V. inibi apposta. Et quidem gra-
uis res est non feruare formam recitandi à Pon-
tifice indicatam: sicut effet res grauis lethali pia-
culo obnoxia non feruare Ceremonias circa
Missam à Pontifice traditas. Ita Vafq. opus de
Benefic. cap. 5. §. 1. dub. num. 50. Reginal. l. 8.
cap. 6. num. 17. Suar. de Relig. tom. 2. l. 4. cap. 23.
num. 11. Nauarr. de orat. cap. 9. num. 212. Tolet.
l. 2. cap. 1. Bonac. dist. 1. de hor. can. quaſt. 3. punct.
1. numer. 7. Garcia. t. 1. pars. 3. cap. 1. numer. 150.
Sanch. tom. 1. Consil. 7. cap. 2. dub. 5. num. 1. fa-
tetur. Quia ſi quis velit omni tempore dicere Paſ-
chale officium, quia brevius eſt, ſine dubio grauerit
peccare. Filliac. tom. 2. tract. 2. 3. cap. 7. num. 216.
ſi quis vellet (ait) omni tempore dicere officium
Paſchale, quia brevius, ex omnium ſententia pec-
care mortaliter. Diana, qui pro mira eruditio-
ne nullum non perlegit Auctorem, & mitius
(vbi inconueniens non appetat: opinari curat,
ſic part. 5. tract. 5. re ol. 2. 6.) loquitur: Notandum
ſecundò in mutatione officio pro officio dari paru-
ta tem materia, ut fi ſemel aut iterum quis dicere
officium de sancto, quando dicendum eſt de Feria.
Ita Baldellus, tom. 1. l. 5. dist. 2. 4. numer. 5. ſed ego
ſemper puto in tali cauſa non adeſe peccatum mor-
tale, niſi dicatur officium Resurrectionis. Et part.
19. tract. 1. resol. 6. citans, & refellens Lean-
drum, idem affirmat.

364
Hoc mihi
indubia-
rum.
Hoc m hi indubitatum credenti, neque quo-
ad substantiam impleri præceptum , cum extra
ocquam Resurrectionis illus probreue officium
recitarat. Quia speciali benignitate Ecclesie in
pœnœ Hebdomada compensationem in-
dulſit , & cana solemnitas perbreui illo officio
coleretur. Vnde extra id tempus nec substantia
recitationis morem gerit, qui hoc officium ma-
xime quod Matutinum , recitat. Nec possum
non mirari Caranuelis (quem meo in examine
subtaxau) ridiculum anfum sine vlo fundame-
ne excoigitatum. Ut enim confirmaret posse te
continuò Resurrectionis recitare officium aſser-
uit. Sapientissimum pariter ac Sanctissimum P.
Franciscum Suarum huius perbreuis recita-
tions vñus fuisse leuamine. Nec enim potuſſet tot
volumina feribere, tot distrahi occupationibus , nisi officium Resurrectionis recitaret.
Quam extra rem propositio ; quam mei Suar
pietati contraria , qui quidem omnis mira do-
ctrinæ pelagum prius intra silentium clauſtra con-
tineret , quam cogeretur aliquid de communi
Ecclesie praefcriptione detrahere: prius de som-
no , de vita eriperet, quam de rituali recitatione
aufretter. Scio , aliquos ex primito posse offi-
cium committare, nem̄ Regulares, qui lectio-
nibus sacræ Theologie, aut sacrorum Canonum
vacant, aut continuis confessionibus; quia sic in-
dulsum fuit PP. Thacinis S. Sylvestri de Urbe
à Clemente VII. vt refert Hieron. Rodig. *refol.*
20. num. 6. quo alerit vti posse Fratres Minores
Abſit tamen, vt Suarius huiusmodi vñus fuerit
indulgentestes enim oculati aſſerueret, precipuum
ad eum Suarius munus fuisse tempus *Sacrificio*
Missa, ac horarum recitatione , vt videatur,
nulli alij occupationi operam nauaturum. Con-

PROBL. XLVI.

*Qui citra contemptum una, vel altera die
omittit officium recitare: d. linquis
lethaliter, & lethaliter non
delinguit.*

Non delinquit lethaliter. Quia vna aut altera omisso ³⁶⁵ circa contemptum respectu obligationis anni totius quasi materia parvitas lethalius, reputatur. Sic Henricus Angl. quem referit, ac sequitur Angelus ver. *Hora, m. 1. o. &c Aragon.* 2. 2. quæst. 8. art. 12. dub. 5. ac Rodriguez, sum. part. 1. cap. 14. 1. num. 3. citati à Bonac. & Machado vbi infra.

Lethaliter delinquit. Quia cum diuini officij recitatio sit singulorum dierum onus, qui contum omittit officium non materiae paruitatem, sed totam materiam omittit, violans omnino praeceptum. Quemadmodum, qui tota in Quadragesima die uno aut altero non ieiunaret, ob paruitatem materiae non excusaretur a gravi piaculo: quia sic totius Quadragesimae imperatur ieiunium, ut singulos dies praecepum comprehendat: onus namque totius Quadragesimae singulorum dicram est onus. Ita Tabie. vers. *Hor.*, num. 18. Sylvest. que⁷. 1. 2. ditio 5. Nauar. sum. cap. 25. num. 96. & 7. Sanch. tom. 2. confil. 1. cap. 2. dub. 1. rescriptum Merinam, Sandoual, et Franc. de Los Santos Bonac. d¹⁵: de hor. canon. que⁷. 5. punct. 1. num. 1. Machad. l. 2. p. 3. tra⁷. 2. docim. 2. num. 1.

Hac sententia certissima est. Quia qui vel vnica die horas omittit, transgreditur Ecclesiæ præceptum habitum in cap. *Dolentes de celebr. Misericordia*, cuius transgressio in re gravi, etiam critra contemptu, est mortalis. Primam ergo sententiam omnino falsam esse crediderim: nec à tot Doctoribus obscurari, nam Manuel Rodriguez nullatenus illud asseruit, sed solummodo edocuit, mortale non esse, vno aut altero die officium prævertere, recitare scilicet de vno sancto horas in die, quo Breuiarium præcipit, ut officium de Feria recitur. Aragonius verò loquendo de Monacho chorista, qui sacris non est initiatus, affirmat semel at iterum officium diuinum omittere, lethale piaculum suo iudicio non esse: quod omnino extra rem.

PROBL. XLVII.

Peccat, & non peccat lethaliiter, qui unam
integrā horā recitare
emittit.

L Ethaliter non peccat. Quia diebus singulis
vnitum solummodo virget preceptum, quod
suam admittit materie paritatem: sed omnis
vnius horae est parua materia ad integrum diuinum
officium comparata: Ergo non peccat ethaliter,
qui vnicam horam recitare omisit.
sic Marchin. tract. 1. de ord. par. 6. cap. 12. diffe-
1. 3. num. 4. Sotus 1. o. de inst. quest. 3. art. 6. Pro-
babile

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 49

babile dicit Martin. de S. Ioseph , *Man. confess.* tom. I. l. 2. tract. 9. de orat. num. 5. citatis Caramelem, &c alios.

23. Palau tom. 1. d. 2. punt. 2. num. 13. Tanner. 2. 2. d. 5. q. 1. dub. 5. numer. 140. G. M. ant. ad Rubr. 10. 2. set. 6. cap. 16. numer. 3. Suar. 10. 2. de Relig. 1. 4. cap. 25. numer. 7. Bonac. d. 1. de hor. can. 9. 3. pun. 3. numer. 13. Sylvi. in addit. ad Binsfeld. p. 4. cap. 8. 6. 5. Trull. l. 1. Decal. cap. 7. dub. 14. num. 9.

Probabilius hoc iudico. Quia tribus diebus
Litaniarum ante Ascensionem Breuiarium in- 373
dicit iis, qui tenentur officium Canonicum re- Hoc probabilius
lius iudico.

citare, simul Litanias dicere, sicut praecepit die Commemorationis defunctorum fidelium, eorum officium celebrare. Tam igitur reus erit gratis piaculi qui Litanias praescriptas diebus Rogationum omisserit, quam qui Defunctorum officium praefata die non recitaverit. Sanch. tom. 2. consil. 1. 7. cap. 2. dub. 17.

videtur in oppositam sententiam aliquantulum inclinare dum ait: *Qui sequuntur hoc Breuiarium nouum Pij V. recitando priuatim, non tenent regulariter nisi ad solum officium maius.* Quia Pius V. sic expressit in Bulla, que habetur initio Breuiarii. Ideo Leander ex parte Thomam Sanchez oppositam docere sententiam: immixtò quidem: illico enim contraria: assertus, nullum inclinationis huicse signan expressi. Duxi (adiecit ille) regulariter, quia tribus diebus Litaniarum ante Ascensionem tenentur omnes, qui tenentur ad horas sub peccato mortali recitare Litanias. Nec oppositum docuit meus: Gabriei Valquez: (ve) Diaz affiravit loquitur: enim de Litanis, de quibus Pius V. Motu proprio initio Breuiarij agit, ut expresse ipse proficeret. At Pius solum in illo Motu loquitur de Litanis, quia in Ferriis sexitis Quodragesima cum Psalmis Pentimentibus dicuntur, ybi Gauant, anno-
tauit.

PROBL. XI.VIII

Omittens priuatum recitare Litavias' Rogationum diebus, perpetrat, & non
perpetrat mortale pia-
culum.

Non est mortale. Quia licet in fine Bre-
uiarij , vbi ponuntur Psalmi Poeniten-
tiales , habentur , vt in die D. Marci Litaniae
dicantur: at in Rubrica officij diei id non dici-
tur, vt de Litaniis dicendis tribus diebus Rogationum
expres^se annotatur. Sic Recitiores ali-
qui , quos , presb^tris nominis refert Sanch. 10. 2.
Consil. I. 7. cap. 2. dub. 27. D. ana p. 2. tr. 12. resol.
42. Marchin. tr. 2. cap. 12. d ffc. 11. & alii.

Mortale est. **Quia** in Rubrica officij diei
S. Marci habetur exprefse Litanias co die re-
citandas. **Hodie** qui non interfungit processione
Litaniarum, dicant illas priuatum post Matiu-
rinum cum suis precibus, & orationibus sine
Psalmis penitentialibus: etiam si hoc festum
transferatur in aliam diem. Ita Gauant. to. 2.
sept. 6. cap. 16. numer. 3, Sanch. to. 2. Consil. l.
7.c.2.dub. 17. Tanner. 2.2. d.5.q.1.dub. 5. numer.
14.o. & alijs.

Hoc probabilius mihi. Miror autem Thomam Santum suam sententiam dum expone-
ret, & probaret assertuisse, in Rubrica feli-
ci. Marci non præcipi Litania dicī, sed in fine

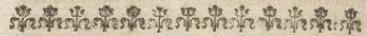
50 Theologiæ Moralis Lib XXVIII.

Breuiarij moneri : cum contrarium evidenter constet. Montuerim tamen , hanc obligationem Litanias recitandi die D. Marci , & trium dierum Rogationum procedere in Provincia vel Oppido , vbi sit generalis processio: at vbi non sit , non auderem damnare ad mortalem Litanias omittentes. Quia Rubrica Breuiarij video loqui , vbi geruntur Processiones. Mecum Santius ubi. & docti iuniores Magistri ab ipso inibi memorati.

Graffi. & alij quos & Me citato , Diana citat. 379

tus afferit , & sequitur.

Ego quidem eandem probabilitatem habere existimo primam sententiam quam habet *Auctori n.* 379 illa , quam Problem. 49. expressi : eodem enim solu fundamine utraque nitetur. At minime à communis recedendum mihi existimaci officium defunctorum die 2. Novembri esse illius proprium , vt constat ex Kalendario & Martyrologio , vbi nomen , quod Ecclesia tribuit illius die festivitatil est. *Commemoratio Defunctorum.* Ergo officium magis proprium illius diei est Defunctorum officium : nam per nomine festiuitatis explicatur , de qua agi officium debet. Et ideo quando duo signantur officia pro aliquo Die , magis intentum erit ab Ecclesia quo nomini festiuitatis correspondet. Quod in casu nostre probatur. Nam quando Ecclesia dispensavit cum Sacro ordine D. Domini ci , vt unum tantum officium in die 2. Novembri diceret , designavit Defunctorum officium reliquo officio de Octaua. Igitur (vi apostoli arguit Diana) signum evidens est , officium Defunctorum magis esse illi diei agnatum M onuerum Pellizarium tr. de Monial. cap. 6. q. 8. numer. 17. alteriusle hand esse improbabile , omittentem officium utrumque die 2. Novembri vnicum patrare peccatum. Quod non improbo , dummodo grauus quidem esse , non abneget.

CAPVT XXVI.

Circum causas quæ à recitatione Horarum priuata excusat.

PROBL. LI.

Degradatio eximit , & non eximit Clericorum à recitandi horas obligatione.

Spirituale impedimentum Censuratum , licet excommunicationis , suspensionis , in Eximiuntur terdicti , & irregularitatis , non eximere Clericorum à recitandi obligatione ex recepta omnium sententia se. vidimus. Quaeferim vero an Degradatio eximat? Eximit quidem. Quia Clericum deponit ab officio , & Beneficio , & ab omni Clericali priuilegio. Sic Sa. v. Hor. n. 2. in edit. complut.

Minime eximit. Quià non oportet , illam Non eximuntur ex sua culpa commodum reportare. Ita Suar. de hor. c. a. c. 28. Bonac. d. 1. de hor. c. a. g. 6. pun. 1. 2. & 3. Tolet. l. 1. sum. cap. 14. Valent. to. 3. dif. 6. 9. 2. pun. 10. §. 7. Lessi. l. 2. cap. 47. dub. 9. Azor. p. 1. l. 1. cap. 3. Valsq. de Benef. c. 4. §. 1. a. 1. dub. 12. & alii communiter.

Existimo , hanc vnicè veram esse sententiam 382 contraria mè quu' rum habere probabilitatis. Hoc mihi quam quidem Emanuel Sa non absolute edo. vniè vnu' cet , sed in eam inclinat.

PROBL.

ESCOE
Theof P
Tom III
E. L.

377
Non dlin-
guit lethali-
tor.

378
Lethaliter
delinquit.

Non delinquit lethaliter. Quia Pius V. in Bulla Breuiario affixi non obligat ad dicendum Defunctorum officium in Rubricis Breuiario statutis , & absolute loquitur , nec distinguit , nec excipit hoc officium in die 2. Nouembri: At vbi non distinguit , nec nos distingue debemus , l. *Presto ff. de public. in rem ad am. l. Non distinguimus ff. de recept. ar- bur.* Et quia in Rubrica apposita in Breuiario die 2. Nouembri non inueniuntur vlla verba præceptiva obligantia ad dicendum Defunctorum officium ; sed solum ibi dicitur quod dicto *Benedicamus Domino, dicuntur Vespera et defunctorum.* Sicut in Feria 2. post primam Dominicam Q. adagesima dicitur in Rubrica : *Post Vespertas dicuntur Vespera Defunctorum.* Ergo si eadem sunt verba , eadem erit aut obligatio , aut deobligatio. At Rubrica Feria 2. post Dominicam 1. Quadragesima sub mortali non obligat ; cur igitur Rubrica diei 2. Nouembri ad mortale obligabit? Et quia Rubrica apposita Breuiario in die D. Marci , & in diebus Rogationum iuxta opinionem probabilem ad mortale non obligat , ad recitandum Litanias extra chorum , aut Processionem. Ergo neque Rubrica apposita in Breuiario die 2. Nouembri obligabit ad officium Defunctorum recitandum. sic docte & eruditè de more Diana part. 4. ad calcem tr. 4. licet ipse non audeat omnino huic menti subscrive. Subscribunt tamen aliqui , quos tacito nomine memorat Mollesi. tom. 1. sum. tr. 5. cap. 1. n. 57. & quidam Societatis Iefu Theologus in quadam collatione domestica , vt ipsi Diana testatus est vir gratis admundum nostru' Societatis. Leander etiam tr. 6. d. 13. q. 33. Hanc sententiam tribuit Machado , eo quod eam ultimo loco confitnat.

Delinquit lethaliter. Quia die 2. Nouembri Defunctorum officium cum officio maiori apponitur , & prescribitur dicendum in Rubrica , vt officium illius diei proprium. Et quia omnes obligati ad horas Canonicas dicendas , recitant illa die Defunctorum officium : Ergo saltem ex consuetudine adest illius dicendi obligatio. Ita Tanner 2. 2. d. 5. quast. 1. dub. 5. numer. 148. Palauis tom. 2. d. 1. punct. 2. num. 1. 3. Suar. de Relig. tom. 1. l. 4. cap. 2. 5. num. 8. & 9. Laym. l. 4. tract. 1. cap. 5. num. 4. Sanch. tom. 2. Consil. l. 7. cap. 2. dub. 27. num. 1. Trull. de hor. canon. dub. 2. num. 12. Armil. Vega. Ioann. Suar. Tolet. Gauant.

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 51

PROBL. LII.

Qui ob agititudinem, aut superuenientem occupationem haud potest totum officium recitare: tenetur, & non tenetur, illius partem dicere.

³⁸³ *Non tenetur.* **N**on tenetur. Qui est unicum præceptum, quod si impleri non potest omnino, cessat eius obligatio. Sic aliqui Doctores, quos prelio nomine memorat meus amicissimus Ferdinand. de Castro Palao t. 1. d. 2. punt. 6. num. 4. Qui quidem viger argumentum. Neque enim (ait) dicendum est, te esse obligatum ad partem, & non ad totum, quia obligatio ad partem non est distincta ab obligatione ad totum, alias essent præcepta distincta. Ex. gr. Qui non potest Missa integræ assistere, non tenetur ad illius partem, nempe ad audiendum Euangeliū: & qui non potest tota die ieiunare, non tenetur, mane aut Vespere seruare ieiunium; quia obligatio ad partem non est distincta ab obligatione ad totum. Cum autem in prælenti unica sit ad omnes horas obligatio, si obligationem totius officij implere non vales, cessat ad partem obligatio.

³⁸⁴ *Tenetur pl.* **T**enetur quidem eas horas, quas commode posse, recitare, siue sint' maior pars officij, siue minor. Quia hoc præceptum etsi unicum sit, est tamen de diuidua materia, & quæ plures partes habet inter se non connexas. Non enim Prima dependet à Tertia; neque Tertia à Matutino, aut Laudibus: Ergo obligatio recitandi viam horam impleri potest, etiam si eidem obligacioni, quad alteram partem fieri satis non possit. An non qui non potest soluere totum debitum, obligatus est, soluere partem, quando pars solui independenter valeret a toto? Verum hoc in nostro casu contingit, cum quis possit recitare Vel peras independenter à Primæ recitatione. Imò ad illas recitandas potest quis obligari, quin ad Primam fuerit obligatus; nempe si Subdiaconatu Meridie fulcepisset instantia. Ita Suar. lib. 4. de hor. canon. cap. 28. a num. 22. & 27. Valent. d. 6. qua. 2. punt. 10. §. 7. Garcia de Benefic. cap. v. num. 226. & alij.

³⁸⁵ *Antria plur. vbi. expiati* **Quid circa hæc opinor expono. Assero in primis, nullatenus te esse obligatum recitare illam horam, cuius notabiliter partem recitare non potes, aut licite potes omittere: verbi gratiā, non teneres dicere Matutinum, si impotens sis, lectiones recitare. Quia exclusis lectionibus Psalmi non constitunt substantialiter Matutinum inxta formam à Pio V. prescriptam. Cum autem præceptum sit de recitatione Matutinarum precium iuxta formam prescriptam à Pio, & hoc sine lectionibus impleri nequeat, efficietur te ad Psalmorum recitationem non esse obligatum. Suar. lib. 4. de hor. canon. cap. 28. num. 10. & 16. Ioann. Santi. select. d. 15. num. 1. Deinde potens recitare maiorem officij partem proculdubio ad illam tenetur: verbi gratiā, qui potest dicere Laudes cum Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperis, & Completorio: has tenetur recitare. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.**

tare, licet Matutinum non possit. Quia sunt partes distinctæ præcepti, quarum una ab aliâ non pendet. Suar. & Garcia ubi supra. Denique existimo, te obligatum non esse officium recitare, si maiorem illius partem non possis. Quia maior pars trahit ad se minorem. Et quia ita videtur esse conuentum receptum, ne infirmi, ac debiles, vel alias impediti scrupulis dispensentur. Quod sine dubio continget, si potens sine notabili damno quamlibet horam recitare, ad eam recitandam teneretur. Manu. tom. 1. sum. cap. 144. Garcia part. 3. cap. 1. n. 226. Suar. 10. 2. de Relig. lib. 4. c. 28. a. n. 22. Palauus ubi supra.

PROBL. LIII.

Si Medicus dubius est, num ager maiorem officij partem posse sine granu incommode recitare: debet, & non debet ille recitationi illius maioris officij partis dare opera m.

³⁸⁶ **S**i dubius quis sit, an maiorem officij Canonici partem absque notabili valetudinis non*nihil præmissi.* documento possit dicere, debet se Medici iudicio conformare. Quia peritis in arte est credendum. Quod si Medicus afferat ægrotus ab hac erit obligatione. Quid si Medicus dubius sit, an ei sit graueri noctitura recitatio?

Debet quidem recitare. Quia præceptum, & eius obligatio est certa, & causa excusans dubia. Praealaet ergo præcepti obligatio. Sic Suar. lib. 2. de Relig. lib. 4. de hor. canon. cap. 28. num. 21.

³⁸⁷ **R**ecitare non debet. Quia non tenetur quis *Recitare non debet.* granu damni se periculo exponere ob præcepti Ecclesiastici executionem. Ita Bonac. d. 1. de hor. can. q. 6. punt. 1. n. 4. Palauus tom. 2. d. 2. punt. 6. num. 10.

Probabilis hoc reor. Quia periculum illud granu damni causa est certa, non dubia, *Hoc probabi-* ³⁸⁸ *litas reor.* quæ stante præceptum Ecclesiasticum obligare non potest: eset enim rigorosa obligatio, & ab Euangeliū suavitate aliena.

PROBL. LIV.

Qui caret visu, aut Breuiario, memorice autem fideliter tenet maiorem officij partem: tenetur, & non tenetur eam recitare.

³⁸⁹ **N**on tenetur. Quia accidentiarum est, *Nim tenetur.* quod id memoria teneatur. Nec videtur iustum ei hoc onus imponi, quod non ei imponeretur, qui memoria hasce non retineret horas. Sic licet subdubitans Sotus lib. 10. de iust. q. 5. a. 3. concil. 2.

Tenetur omnino. Quia memoria retinens maiorem officij partem, iam valet præcep- *Tenetur omni-* ³⁹⁰ *nino.* tum implere, & sine difficultate, imò maiori facilitate, quam si opus esset ei perlegere.

E 2 Ita

52 Theologie Moralis Lib. XXVIII.

Ita Palau. p. 1. d. 1. punt. 6. n. 11. Nauar. cap. 11.
de orat. 11. Suar. lib. 4. de hor. c. m. c. 2. 8. num. 10.
Valent. tom. 1. d. 6. q. 2. punt. 10. §. 7. Bonac. d. 1.
de hor. can. q. 6. punt. 1. n. 6. Azot. p. 1. l. 10. cap. 13.
quæf. 5.

³⁹²
Cum his opinor. Cum his opinor. Quia qui tempore interdi-
cet accidentarium est, te Bullam Cruciatæ habere
qua conceditur facultas sacrum audiendi.
At illa facultate posita non est accidentarium,
sed necessarium, te præcepto audiendi Missam
obligari, ut fert verior sententia: Ergo similiter
in præsenti, accidentarium est quem memoria
retinere officij maiorem partem, sed necessa-
rium, eo posito, præcepto satisfacere.

PROBL. L VI.

Sciens, Vespere impediendum se esse à
recitatione: tenetur, & non tenetur
mane recitare.

³⁹⁶
Non tenetur. Quia quælibet hora suo tem-
pori correspoder. Ergo quovsque illud ^{Non tenetur.}
accedat non vrgit illius obligatio. Et quia si
illo tempore, quo ex præcepto Ecclesiæ hora
recitanda est, legitimè es impeditus, cestat
illius recitanda obligatio. Quia horas ante-
ponere, vel postponere, solum tibi ex priu-
legio concedit, non ex obligatione. Sie ³⁹⁷
in edit. Complut. v. Hora, num. 1. Nee tenetur
(ait) ad horas, qui urgenti negotio est impeditus.
Huc enim sufficit, recitare horas temporis non
im editi.

PROBL. L V.

Impotens est quis recitare solus, potest sta-
men cum socio, quem habet ad munus:
tenetur hic, & non tenetur officium
dicere.

³⁹³
Nos tenemus. **N**on tenetur. Quia recitare cum socio pri-
uilegium est, quo quis non esse videtur ad
vendam adstrictus. Sic Ioh. Santi. selec. d. 15.
num. 2. Garcia p. 3. cap. 1. num. 14. Leffsi. lib. 2.
c. 37. d. b. 9. n. 54. vñtur distinctione. Si solitus
quis sit socium adhibere tenetur: secùs si solitus
non sit. Excipit Garcia num. 215. Nisi antea
quis gratis haberet socium, & postea non in-
venit nisi cum stipendio.

³⁹⁴
Tenetur omne ^{nihil.} Teneretur omnino, si facile habere potest, si
accidens est ad obligacionem inducandam.
Quia obligatur ex præcepto Ecclesiæ recita-
re; sed hoc præceptum facile implere valet
adhibendo socium: Ergo teneretur illum adhi-
bere. Debet enim adicere media ad imple-
dum præceptum, qua ei difficulta non sint.
Ita Nauar. de orat. c. 11. num. 13. Azot. lib. 10. q.
cap. 13. quæf. 3. & 6. Manu. tom. 1. fum. cap. 144.
num. 1. Bonac. d. 1. de hor. canon. quæf. 6.
punt. 2. num. 8. Suar. lib. 4. de hor. can. cap. 28.
num. 13. Valent. d. 6. q. 2. punt. 10. §. 7. Reginald.
lib. 18. num. 18. 3.

³⁹⁵
Idem opinor. Idem opinor. Sed limitarim conclusionem.
Nisi surdastr sit, & absque magna vocifera-
tione audire non possit: tunc enim socium ad-
hibere non tenetur; quia esset nimis onerosa
obligatio. Deinde nisi vñs socij gratis habe-
tur: nō enim quis obligatus est, quære pro stip-
endio socium, quia huiusmodi stipendaria
inquisitio non est medium ex consuetudine,
neque ex legislatoris intentione. Excipe nisi
beneficiatus sit, quia Beneficium propter hoc
officium datur. Cum ergo ex iustitia ad illud
officium obligetur, obligatur enim mode-
ratos sumptus facere ad obligacionis huius
executionem. Secus erit, si Sacerdos simplex,
sue Religiosus sit. Quia horum obliga-
tio non est ex iustitia, sed ex
Religione.

**

Quia præceptum recitandi horas obligat non
solum illo tempore, cui hora specialiter cor-
respondit, sed etiam toto integro die: nam
in qualibet illius parte recitans, obligacioni
satisfacit. Ergo si in aliqua diei parte quis im-
peditus est exequi præceptum, & in alia ex-
equi illud potest obligatur planè præcepto pro
illa parte diei, qua expeditus est. Ita Sylneff. v.
Hora, q. vñt. Graf. p. 1. l. 1. c. 54. Bonac. alias refe-
rens d. 1. de hor. can. q. 6. punt. 2. n. 2. Valent. d. 2.
d. 6. q. 2. punt. 10. §. 7. Azot. p. 1. lib. 10. c. 13. q. 15.
Palau. tom. 1. d. 2. p. 6. num. 16.

Fateor quidem recitationem anticipare. ³⁹⁶
correspondere, quatenus habet specialiter signifi- ^{Huc tenetur.}
cationem, & institutionem, ob quam non li- ^{confimt.}
cer absque causa, anteponere, vel postponere.
At quatenus præcepta est, toti integro die cor-
respondit. Vnde obligamus recitare ea tempore
is parte, qua fuerimus ab occupatione illa ex-
pediti. Evidem præiugium est antepondere,
vel postponendi horas, cum suo tempore reci-
tari non possint: vel quando suo tempore pos-
sunt recitari. At quando tempore Vespertino,
v. gr. recitari nequeunt, non est præiugium, sed
obligatio antepondere. Vnde obligatum quis erit
recitare mane, si seit toto Vespere esse impe-
diendum. Cæterum circa prima sententia funda-
mentum monerim, verba illa, quæ ex P. Em-
anele Sæ expressi ex correctione Magistri Sa-
cri Palatiæ esse expuncta.

CAPUT XXVII.
Circa pñnam non recitanti priuatum
beneficiato appositam.

PROBL. L VII.

Primo semestri beneficiatus habet, & non
habet restituendi fructus aliquam licet
non ita rigidam obligationem, horas
omittens.

³⁹⁹
Vidimus scđt. 1. nullam aliam pñnam
esse impositam ipso iure omittentibus præmis-^{Nomina}
horas

Sect. II. De Praecepto I. Problemata. 53

horas præter fructum perceptorum restituionem. Cum autem solus Clericus beneficiatus fructus ex Beneficio percipiat, solus ipse hac persona potest obligari, statuta quidem in Concilio Lateran. sub Leone X. s. 9. §. *Ratiocinum.* Quam constitucionem Pius V. innovauit decreto edito 2. Kalend. Octobr. anno 1571. Ex his constitutionibus constat, beneficiatum Clericum obligatum non esse primis sex mensibus ab obtento pacifice Beneficio, aliquid restituere, et ansi officium omittat. Quia Concilium, & Pontifex solùm affirmarunt, sic omittentem peccare mortaliter, & nihil de restituzione addidere. Igitur quæstionis do, an primo illo semestri beneficiatus omittens horas, habeat restituendi fructus obligationem?

⁴⁰⁰
Habat alio.
quam rifi-
tandi obli-
gationem.

Haber quidem, licet non ita rigidam, ac
habaret semestri transacto: post illud enim
tenetur restituere pro rata fructus perceptos,
etiam alia officia, & minera obecat illo primo
semestri non ita rigidam obligationem habet, sed iuxta officium positum mitigare restituionem potest. Quia solum obligatur ex iure naturali, quod intactum videtur reliatum, nam Beneficium propter officium datur. Sic Suar. de hor. can. cap. 29. num. 7. Valq. 1. 2. d. 160. num. 3. & d. 168. num. 34. Menoch. de arbitr. cent. 2. cap. 42. 9. Couar. 3. ivariare. c. p. 13. num. 10. Valent. 2. d. 6. queſt. 2. punct. 10. §. 8. Azot. p. 1. l. 10. cap. 14.

⁴⁰¹
Nullam ha-
bi absque
num. 1. fi-
tandi.

Nullam ha-
bita absque
num. 1. fi-
tandi.

Habat
ut
omittit
restituendi.

Cum his opinor. Nam Ecclesia optime potuit beneficiarum ab obligatione restituendi liberare illo primo semestri, etiam si illam ex iure naturali haberet. Tum ut ostenderet erga beneficiatum nouum suam liberalitatem, ac benignitatem, quem ob difficultatem operis timebat sapienter non in egrè satisfactum suo officio. Tum ob priuationem omnium fructuum, quam subsequenti tempore faciebat, cuius rigore assatim prima benignitas compensabatur. At ita factum esse praesumum. Quia Concilium Later. & Pius V. solùm affirman, beneficiatum illo primo semestri non recitantem mortaliter deliquerere, & restituendi omittunt obligationem. Igitur illi non est imponeenda. Nec enim sunt obligationes absque manifesta ratione multiplicanda.

⁴⁰²
Cum his opinor.

Eacob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

PROBL. LVIII.

*Omittens uno, vel altero die horas Canonicas tenetur, & non tene-
tur, aliquid resti-
tuere.*

Non tenerur. Quia ex benignitate Ecclesie praemittitur, ob tam exiguum debitum officij omissionem non velle beneficiatum ad restituendum obligare. Quemadmodum presumitur, famulum omittentem uno vel altero die in anno debitum servitum exemplum esse ab obligatione restitutioonis ex quadam benigna congruitate: ne dominus nimius videatur exactior. Sic Sorus l. 10. de iur. queſt. 5. art. 5. Medina sum. l. 1. cap. 14. §. 1. Ludo. Lopez tom. 1. In r. cap. 24. §. 1. cap. 10. Vega sum. par. 1. cap. 36. casu 1. & 2. & cap. 12. 8. casu 8.

Tenetur omnino. Quia expresse id Pius V. imperavit. Statutum, ut qui horas omnes Canonicas uno, vel pluribus diebus intermisserit, non omnes Beneficij, seu Beneficiorum suorum fructus, qui illi, vel illis diebus responderent, si divididerentur: qui vero Matutinum, tantum dividiam: qui ceteras omnes horas, a'iam dividiam: qui barum singulas, sextam partem fructum eius diei amittant. Ergo omittens uno aut altero die horarum recitationem minimè à restitutioonis obligatione excusat. Ita Azor. part. 1. l. o. cap. 14. queſt. 7. Lessi. 1. 2. cap. 34. numer. 1. & 6. Bonac. 1. de hor. canon. queſt. 5. punct. 2. num. 8. Suar. de hor. canon. l. 4. cap. 10. numer. 9. Vasq. de Benef. cap. 4. §. 1. art. 1. dub. 8. num. 43. Garcia par. 1. cap. 1. num. 27. Palauz tom. 2. d. 2. punct. 7. num. 3.

⁴⁰³
Scio meum. Fillucium trahit. 2. cap. 10. q. 8.
doucile, primam sententiam esse probabilem. Hoc mihi
Ego autem auctoritate tot virorum videns probabilitatem
eam fulciri idem affirmo. Nam si ratione foliū
dici vellem, audiendos non esse Doctores illos affirmarem. Neque enim virget, famulum omittentem uno vel altero die in anno debitum servitum exemplum esse ab obligatione restitutioonis ex quadam benigna congruitate, ne dominus rigidis exactior videatur: ut dicamus, omittentem recitationem obligatum non esse restituere. Quia hoc in casu suam voluntatem dominus expressit. Si autem Ecclesia hanc voluntatem satis non expressisset, id presumui poterat.

PROBL. LIX.

*Qui possidet tenue Beneficium, & partem notabilim alterius hora omittit, tene-
tur, & non tenerur aliquid
restituere.*

Non tenerur, si fructus Beneficij leues ⁴⁰⁴
sint, eo quod illud sit tenue. Quia non est ^{Non tenerit;}
præsumendum, Ecclesiam cum eo rigore suos

54 Theologiæ Moralis Lib. XXVIII.

Ministros obligare velle. Sic Suar. l. 4. de hor. canon. cap. 30. num. 9. Tolet. l. 2. cap. 2. num. 6.

⁴⁰⁷ *Tenetur om-* dentes leues sint. Quia omittens partem notabilem alicuius horæ, absolute dicitur illam omittere: sicut absolute dicitur omisso Mil-
sam, qui partem notabilem non audiuit, sed pro cuiuslibet horæ omissione est debita restitu-
tio iuxta Pij V. constitutionem, etiam si fru-
ctus correspondentes leves sint. Ergo etiam est
debita restitutio pro cuiuslibet partis notabilis
omissione. Ita Garcia part. 3. cap. 1. n. 27. Palau-
tom. 2. d. 2. punt. 7. num. 5. Bonac. de hor. can. d. 1.
quest. 5. punt. 2. num. 13.

⁴⁰⁸ *Hoc mihi* probabilitum. Hanc sententiam probabiliorum reor. Pau-
citas enim fructus à gravi restituendi obliga-
tionem excusat, non à leui. Quemadmodum
furtum leuis materiae à gravi, non à leui resti-
tuendi obligatione excusat.

PROBL. LXI.

*Quis partem leuem singulâ in horâ omis-
tit, cuius omisso comparatione totius
officii diei granis quantitas censeris po-
test: hic obligatus est, & non est obli-
gatus restituere.*

⁴¹² **R**estituere est obligatus. Quia præceptum
de divino officio recitando non est multi. Obligatum est
plex pro multiplicatione horarum, sed unum obligatum est
pro toto diei officio. Sed qui grauem partem
officii omittit, absoluere officium omisso censetur:
Ergo tenetur integrè restituere: Sicue
si grauem quantitatem alicuius horæ omis-
tit. Sic quidam graues Doctores in manuscri-
pis, quorum sententiâ censeo esse probabi-
lum, censet & Palau ubi infra.

Non est obligatus restituere. Quia proba-
bile admodum est, pro qualibet hora suum di-
stinctum præceptum latum esse. At in haec len-
tientia corruit omnino contraria in nostro ca-
su fundamentum. Quia tunc omissiones non
coniungantur. Sicue omisso in officio unius
diei non coniungitur cum omissione in alte-
ris diei officiis. Ita Moneta de distribut. par.
2. quest. 1. num. 22. Fillinc. tract. 23. cap. 10.
quest. 7. Palau tom. 2. dist. 2. part. 7. num-
ro 7.

⁴¹³ Probabilius hoc mihi, etiam admittam,
vincum esse totius officij recitandi prece-
pnum. Quia ita est unum præceptum, ut
virtualiter sit multiplex, & obligatio re-
stitutionis singulis horis est annexa. Vnde si
qualibet hora per se sumpta nullam indu-
citur restituendi obligationem: neque il-
lam inducit quatenus vincum quoddam offi-
cium constituit. Officium enim inducere
non potest obligationem restituendi, ni-
si partes illius officij dividim inducen-
tent.

PROBL. LXII.

*Recitans sine villa attentione, tenetur,
& non tenetur, resti-
tuere.*

⁴¹⁴ **O**bligatus non est restituere. Quia pœ-
na restitutionis imponitur iis, qui di-
unum officium dicere omittunt: non au-
tem iis, qui negligenter, aut distracte
dicunt. Sic Tolet. l. 2. cap. 11. d. 4.
Cordu. Medi. Henriquez relati à Garcia ci-
rando.

Restituere tenetur eo modo, quo obli-
gatur is, qui recitare omittit. Quia pars ⁴⁶ Tauri plu-
sunt recitare sine villa attentione, & non
recitare,

ESCOPE
Theof. M.
Tom III

⁴⁰⁹ *Aliquid resti-
tute tenet
ur.* **A** liquid restituere tenerur. Quia cuili-
ber parti horæ sua pars fructuum corre-
spondet, sicut integræ horæ integræ fructuum
quantitas: sed omisso hora perditur integræ
quantitas fructuum illi correspondens: Ergo
omisso parte leui amittitur leuis pars fructuum
illi correspondens. Non enim apparer titulus,
ob quem retineri possit: hic namque solum
erat illius hora partiæ recitatio. Sic Bonac. d.
1. de hor. canon. quest. 5. punt. 2. numer. 11.
Qui ob hoc argumentum contrariam senten-
tiæ exanimō non approbat.

⁴¹⁰ *Non tenet
ur integræ horæ
omissione integræ
horæ cuiuslibet à Pio V.
signata est restitutio:* Nihil tenetur restituere. Quia non dici-
tur integræ horæ omisso, & solum pro
aliqd resti-
tute tenet
ur. omisso integræ horæ cuiuslibet à Pio V.
signata est restitutio: Ergo hic tacitè est excusatio.
Ita Nauarra l. 2. de restit. cap. 2. dub. 2. num.
202. Nauplius de orat. cap. 9. fine. & cap. 10. nu-
mer. 42. Tolet. l. 2. cap. 12. num. 6. Suar. de hor. can-
on. l. 4. cap. 30. num. 13. Reginal. l. 3. cap. 44.
Moneta tr. & de distribut. part. 2. quest. 4. num.
42. Fillinc. tract. 23. cap. 10. quest. 7.

⁴¹¹ *Hanc sen-
tiam uniu-
eram esse
puto.* Ego equidem hanc sententiam vincere credi-
derim esse veram. Nam si ex leni omissione
obligatio restituendi ostendat fere nullus esset,
qui intra paucos dies obligationem grauem
restituendi non haberet: quia pauci innen-
tunt, qui diebus singulis horas studio-
sæ ac denotè recitent. Vnde esti omissione leui
cuiuslibet hora fructuum pars leuis correspon-
deat: at multis omissionibus leibus granis
fructuum debita erit quantitas. Ne igitur af-
firmem animos recitantium ita illaqueari, af-
fero, pro leui omissione cuiuslibet horæ nullam
esse obligationem restituendi, liget quantitas
fructuum illi omissioni leui correspon-
dens, grauis sit. Nec tam virgines mihi, sicut
Bonacina contraria sententia fundamentum.
Quia quantitas fructuum non dividitur inter
singulos Psalmos, aut versiculos ita, ut cuili-
ber Psalmus, aut versiculo sua pars correspon-

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 55

recitare. Fructus enim Beneficij acquiruntur ob recitationem præceptam, & ob illius omissionem amittuntur: sed recitatio sine attentione, non est recitatio præcepta, quia non est oratio. Ergo ex ea fructus non acquiruntur. Ita *Nauar. cap. 13. de orat. numer. 17. Suar. de Relig. 10. 2. l. 4. de hor. can. cap. 30. numer. 14. Azor. p. 1. 10. c. 1. q. 5. Garcia p. 3. o. 1. n. 186. Nauarra de re. it. l. 1. o. 2. n. 2. 40. Lessi. l. 2. c. 7. dub. 11. n. 67. Bonac. d. 1. de hor. can. q. 5. n. 2. n. 17.*

His haretio. Quia si pena restitutioonis imponitur iis, qui ossi cium omittunt: confiteri iis qui attentione nulla exhibita recitant, omnino esse imposta, quia nullatenus compreundunt recitatio. Affero itaque penam restitutioonis impositam esse ei, qui sine vila attentione diuinum recitat officium.

PROBL. LXIII.

Excusatur, & non excusatur beneficiatus ab integra, ob horarum omissionem, restitutio. si Beneficium alia munera habeat annexa, nempe curam animarum.

Excusatur quidem. Quia Pius V. solum dicit in Bulla, omittentem recitationem pro rata obligatum esse restituere omnes Beneficij, seu Beneficiorum fructus, qui illis diebus omissionis responderent; sed hoc limitati potest, ut intelligentur fructus, qui recitationi correspondent, non vero aliis muniberis a beneficiario exhibitis. Ergo sic explicandum. Tum quia sic ini naturali obligari restituenti a Pio imposta esset conformior: tum quia rigor huius penalis constitutionis temperatur: tum qui durum est, beneficiatum Parochum, & Capellano eadem obligatione teneri, qui tenetur simplex beneficiatus, cui nullum onus praeter recitationem est Beneficio annexum, sic Tolet. l. 2. cap. 12. dicto. Lessi. l. 2. cap. 14. numer. 17. Bonac. d. 1. de hor. can. q. 5. p. nc. 4. numer. 2. Va. q. de Relig. cap. 4. 6. 1. a. 1. dub. 1. numer. 8. Medi. in expl. 1. præc. 8. 11. Manu sum. p. 1. cap. 164. numer. 4. Lopez p. 2. m. r. n. cap. 95. Sa. V. Beneficium. n. 8. Henr. l. 1. c. 1. s. 2.

Minime excusat. Quia Pius V. in sua constitutione eodem modo de Beneficio cum cura, & sine cura loquitur: & de vitroque dicit, omnes Beneficij, seu Beneficiorum fructus, qui illis diebus, in quibus omittit recitare, correspondent, si dividenter, si non facere: sed tanquam iniuste perecipio restituere debere. At qui Beneficium sine vila cura habet obligatus est omnes integrè restituere: Ergo etiam qui Beneficium curatum possidit. Ita Valent. 1. 2. dict. 6. q. 1. pun. 10. 8. Azor. l. 10. cap. 1. 4. q. 6. Palausto. l. dict. 2. pun. 7. numer. 8. Nauarra l. 2. de re. it. cap. 2. a numer. 8. & a numer. 196. Suar. l. 5. de hor. can. 10. a. n. 6. Garcia p. 3. cap. 1. n. 8. 35. & sequente Malder. de Virintib. ar. 10. c. 2. dub. 4. v. f. seqn. iur. Reginal. l. 10. n. 46.

Fateor, m. in hanc sententiam admodum inclinare, & decreuisse ei adhaerere. At legens meum Gabrielem Vazquez l. 2. d. 168. n. 24. vidensque mutasse sententiam, etiam ego propositum murau. Allero igitur, Bullam Pij V. cum limitatione à primæ sententiæ Doctoribus ex-

pressæ esse intelligendam ac proinde Parochum, ut Episcopum solum obligari ad quintam partem fructuum restituendam, Canonicum ad quartam, Capellanos ad tertiam.

PROBL. LXIV.

Pensionarius, & Beneficiatus simplex, cui nullum onus est annexum praeter horarum recitationem: potest, & non potest, aliquos fructus retinere ob obligationem ad deferendum habitum, & tonsuram.

Potest quidem. Quia delatio habitus & tonsura debet aliquo commode compellari. Ergo ex fructibus retinere potest partem illam, quemadmodum habitus sumptus, & ad eo onus gestationis curata correspondere videantur. Henr. l. 1. 3. cap. 1. 5. Bonac. d. 1. de hor. can. q. 5. pun. 3. n. 1.

Minime potest. Quia delatio habitus & tonsura Clericalis abunde immunitate Ecclesiastica, & aliis honoribus Clerico concinnis compensatur. Ita Palausto 10. 2. d. 1. pun. 7. n. 9.

Hoc teneo affirmans Clericatu*beneficiarum* qui nullum onus habet annexum praeter recitationem, si recitare omittat, omnes fructus debere esse restituere. Non ob contrarium in Pensionariis, & beneficiatis simplicibus probabile esse reputo.

PROBL. LXV.

Distributiones quotidianæ & grossæ fructus quos Canonicæ amittunt ob omissionem priuatum recitationem, sunt, & non sunt applicata mensa Capitalari, sicut sunt applicata ob non residentiam.

Sunt quidem applicata Capitalari mensa. Quia id deciditur cap. vni. de Cler. non sunt mensa resid. & Trident. ssf. 2. 4. 6. 12. Sic Capitalari. Suar. l. 4. de hor. can. cap. 30. numer. 18. Bonac. d. 1. de hor. can. q. 5. pun. 4. numer. 9. Tolet. l. 2. cap. 12. dicto, & alijs apud Garciam citandum.

Non sunt applicata Capitalari mensa. Quia Canonicus residens, & non recitans, etiam ratione residentie lucratur quotidianas distributiones, ob omissionem recitationem eas amittit. Sed non amittit illas ex cap. vni. nec ex Trident. etatis sed solum ex Concilij Lateranensis, & Pij V. constitutione: Ergo neque aliis sunt applicande, nisi illis, quibus præstatæ constitutæ applicantur, nempe fabricæ Beneficij, vel pauperibus. Ita Palausto 10. 2. d. 1. pun. 7. numer. 14. Torre de hor. ca. contr. v. 10. d. 6.

Eiusdem sunt mensis. Credo enim quod prefati textus solum probant, ob non residentiam frumentum esse applicatos aliis Canonicis residentibus, sive Capitalari mensa. At cum nihil loquantur de applicatione ob recitationem privatam omnissimam, dicendum est, seruandam esse Concilij Lateran. & Pij V. constitutionam applicantem hos fructus fabricæ Ecclesiæ Beneficij, vel pauperibus.

56 Théologie Moralis.Lib. XXVIII.

PROBL. LXV.

Beneficiatus non recitans, potest, & non potest sibi applicare fructus, si vere sit pauper.

Non potest. Quia Concilium Lateran. &
Pius V. sua in constitutione dicit, beneficiatum non facere fructus suos, sed eos tanquam iniustè perceptos obligatum esse restituere. Et quia non decet Clericum non recitantes communitatem ex desidia percipere. Et quia ansa datur non recitandi, si fecit ille sibi inopin posse fructum restituendum gerere. Sic optima nota Doctores, qui nondum suas elucubrationes prelo dedere. Et Palauis 10. 2. d. 2.
pun. 7. numer. 12. hanc sententiam probabilem est iudicat, dum contrariam probabiliorē effe affirmat.

428 Potest planè Quia pauper verè ipse non de-
Nlaxè potest bet deterioris conditionis alius esse pauperibus:
Et quia ipse non tam sibi applicat, quam Pon-
tifax ipsi, Iu Palatu citat. Naur. cap. 25. n. 191.
Lefsi. l. 2. cap. 3. a. num. 173. Stuar. l. 4. de hor. can.
cap. 3. a. numer. 2. 1. Bonac. d. a. de hor. can. q. 5. pun.
4. n. 8. Tolet. l. 2. c. 1. 2. n. 5.

429 Hanc sententiam longe probabiliorem reor,
Hoc probabi- si duplice ei limitationem apponas. Prima
tius longe
reor. est, nisi aliud conset, aut rationabiliter pra-
sumatur velle Pontificem. Nam esto velit Pon-
tifax, pauperibus fructus restituere, potest non
quibuslibet, sed certis applicare, & alias ex-
cludere. Crediderim autem nolle Pontificem
beneficiato pauperi fructus applicare, quoties
ipse intendens sibi paupertatis titulo hos fru-
ctus applicare, dicere horas omittit. Nec enim
fas esset, Pontificem occasionem peccandi sup-
peditare. Quare in Bulla Compositionis eos à
compositionis beneficio excludit, qui sub spe
compositionis furantur. Secunda est, nisi ex
confutidine, aut speciali statuto applicati sint
hi fructus amissi alieni pio operi certo. Quia
Concilium Lateranense, & Pius V. non iden-
tur voluisse huiusmodi consuetudinem, aut le-
gem derogare: sed tantum applicare fabrica Be-
neficij, aut pauperibus eos fructus, qui non
fuerint alias speciationi applicati.

PROBL. LXVI.

Pensionarius non recitans Officium paruum
Deipara potest, & non potest à benefi-
ciatio pensionem accipere: potest, & non
potest ipse beneficiatus eam retinere.

A30 Non potest pensionarius recipere & potest beneficiatus pensionem retinere.

Non potest pensionarius accipere, & beneficiatus potest eam retinere. Quia pensionarius non recitans Deiparae officium parvum est illius recipiendi incapax: nullum enim officium aliud prater recitationem officij huius exequitur. Ergo non potest pensionem accipere. Ergo beneficiatus potest eam retinere. Hanc ultimam consequentiam probo.

nario ex fructibus sui Beneficij pensionem concedere , quoties pensionarius capax illius est . Qui ratione plures Doctores censent excommunicato pensionario non esse obligatum beneficiatum tradere pensionem : quia est illius incapax . Cum ergo ob recitationis omissionem sit etiam incapax , concluditur , pensionem illi tradi non debere . Sic hi Doctores , quos presso nomine memorat Palauus 10.2.d.2.pun.7.2.1.7.

Potest licite pensionarius pensionē accipere, 431
Quia non sibi retinendam accipit, sed tradē-
dam fabrica Beneficij seu pauperibus: siem
non peccat beneficiatus non recitans accipiens,
Beneficij fructus, si illos accipiat non sibi, sed ^{re} _{et beneficia}
pauperibus, vel Beneficij fabrica applican-^{re} pensionem,
dos. Porr̄ nec beneficiatus potest pensionem
retinere eo quod pensionarius non recitari-
cūt nec posunt fideles fructus retinere, quia
beneficiatus horas non persoluit. Ita Palanus ro.
2.d.2.pun.7.n.17.

Certe Beneficiatus tenetur pensionem tradere in pensionarij sustentationem; et enim illa pars fructuum à Beneficio extracta, & pensionario applicata, si fideles sunt obligati tradere beneficiato fructus Beneficij in illius sustentationem, ut ipse pro illis oret, & alia officia ministraret. Si autem beneficiatus ea officia non praestat, non tenetur fructus Beneficij iis, à quibus accepit, reddere: Ecclesia enim ei in dixit obligationem recitandi, qua non impleta, inhabilem eum constituit libi fructus retinendi, & obligauit, ut eos tanquam iniuste perceptos fabrica Beneficij, vel panperibus traderet.

C A P V T X X V I I I .

Circa publicam in choro Horarum Canonicarum celebrationem.

PROBL. LXVII.

*Episcopus tenetur, & non tenetur, diuinum
officium in Ecclesia persoluere.*

Tenetur sane. Quia ex cap. *Episcopus 4.1.* 433
Concilium Carthaginense IV. praescribit *Tenetur* *ad*
Episcopo cap. 1. ne holpitum longe ab Eccles-
ia abscedat : quod videtur esse , ut obligatio-
ni assistendi choro , commodius possit satisfa-
cere. Deinde , quia cap. *Peruenit* 7.9. 1. man-
datur Episcopo , in sua Ecclesia residere. Ter-
tio , quia cap. 1. de celebr. *Missa*. Prælatis con-
ceditur ex causa choro absēs: Ergo illa cesaſau-
te , intereste choro tenetur. Quartū , quia e-
Episcopus de consecr. cauteur , nè die Domi-
nica ab Ecclesia cui proximus fuerit , absentiū
infirmitate fuerit impeditus : Ergo salem die-
bus Dominicis hanc habet obligationem. Ra-
tione proba: Quia cum Episcopus magis prin-
cipaliter , quam omnes alii Ecclesiæ depatus
sunt , conueniens erat , strictiori obligatione te-
neri. Cum igitur Canonici , & Prævendati obli-
gationem assistendi habeant : à fortiori Epis-
copus

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 57

copus pinguiores redditus accipiens eam subire debet obligationem. Sic Angel. v. Horas n. 28. Sylvestr. v. Horas q. 10.

⁴³⁴ Non tenetur. Quia nemini est imponenda obligatio nisi ex manifesto textu, vel ratione constiterit. At nullus est textus, qui hanc Episcopo obligationem expresse indicat: nec ratio efficax illam peruidens: Ergo afferenda non est. Minorem probo discurrendo per textus supràrelatos. Canon emittit Episcopus nullum habet verbum præcepitum & concessum, quod præciperebat, Episcopum non longè ab Ecclesia holpitum habere, non inde inferatur, obligationem esse ei assistendi choro, cum id præcipi posse ob variis fines, nempe ut commodius gubernationi spirituali, ac temporali attenderet; & ut officio diuinis, si vellet assisteret. & ut subditi commodiadum ad illum habeant accessum. Textus cap. Peccatum ad nos de residentia in Ecclesia propria, seu in loco Beneficii loquitur, non de assistentiis in choro. Capit. vero 1. de celebr. Missar. non de Episcopis, sed de Parochiis, seu Presbyteris loquitur, de quibus est specialis ratio, cum non sint ad eos grauibus distraicti, ac Episcopi ministerii. Denique cap. Episcopus, de consecratione, sollempniter probat, debere Episcopum diebus Dominicis Ecclesie interesse, non quidem omnibus horis Canoniceis, sed ad summum Sacrificio Missæ, de quo textus loquatur. Nec hoc sub obligatione existimò inunctum, cum usus fuerit textus verbo: ob eius quod planè decentiam importat, non obligationem, ut colligitur ex l. solum, §. 1. ff. de noui operis nuntiat. & tradit Tusci. tom. 2. liber. D. concl. 12. num. 3. Quod autem nulla ratio efficax sit hanc obligationem persuadens, patet. Quia licet Episcopus strictius quam alij Canonici, ac Præbendati Ecclesie sit deputatus, & ideo strictius videbarum obligandus choro interesse: at quia alia munera exerceat, quæ non obent Præbendati, alisque grauioribus ministeriis, docendi populum, prædicandi Euangelium, gubernandi subditos, &c. occupatus est, ab obligatione assistendi choro censetur exemplus. Ita D. Thom. 2. 2. quæst. 91. art. 1. ad 3. Garcia part. 3. cap. 2. numer. 18. dub. 1. & num. 480. Suar. de Relig. tom. 2. l. 4. de hor. canon. c. 10. num. 13. Filliuc. m. 23. cap. 4. quest. 8. Valent. 2. 2. d. 10. quest. 6. punct. 2. Bonac. d. 1. de hor. canon. question. 3. punct. 5. num. 9. & alij communiter.

⁴³⁵ Probabilius certe haud esse obligatum Episcopum choro quotidie interesse in diebus Dominicis, & festis: sed sollempniter, quando ob occurrentem casum, tum exempli exhibendi, tum scandali visitandi, tum sui praestandi muneri visum fuerit. Verum est hoc ita sit, expedit, ut choro Dominicis, ac festis, & præcipue solemnioribus assistat, ut aliis sit Religionis ac pietatis in documentum.

* *

PROBL. LXVIII.

Præobus ratione sui officij tenetur, & non tenetur officium diuinum publicè recitare.

Tenerit quidem. Quia cap. fin. 92. Presby-⁴³⁶ ter, & Diaconus deponi mandantur, si mor-
tali ab Episcopo horis Canoniceis in Ecclesia
perfolwendis non interfuerint. Et c. i. de celeb.
Missar. presbytero rurali permittitur, ad colen-
dos agros exire, si per se, vel per scholares pen-
sum horarum competenteribus horis perfoluant
signum ergo est, per se obligationem habere.
Si quidem ratione paupertatis, & hec siflatis
colendi agros, à personali publica recitatione
excusat. Pontifex Clement. 1. de celebr. Missar.
vbi postquam dixerat, in Ecclesiis Cathedra-
libus, Regularibus, & Collegiatis deuotè plā-
lendum esse, subdit: In aliis vero Ecclesiis
(quæ non possunt esse aliae nisi Parochiales)
convenienter, & deuotè celebretur officium diu-
num nocturnum pariter & diurnum. Debet ergo
per Parochum, aliosque beneficiarios celebra-
ri. Igitur per se hanc habet obligationem. Sic
Palau. 10. 2. d. 2. pm. 1. n. 10. si ius antiquum
scriptum spectetur.

Minime tenetur. Quia ferè omnium Eccle-
siarum Parochialium consuetudo suaderet, Paro-
chum ratione sui munieris minime obligatum es-
se ad publicam quotidianam diuni officij re-
citationem. Ita Suar. l. 4. de hor. canon. 10. n. 4.
& 11. Filliuc. tr. 1. 3. n. 13. Bonac. d. 1. de hor. canon.
9. 3. punct. 5. n. 12. & alij communiter.

⁴³⁷ **P**rofecto si ius scriptum antiquum pro-
culdubio Parochus sui officij ratione tenetur
quotidie in choro officium diuinum recitare.
At si consuetudini hæreamus, plurimi sunt
Parochi, & in Ecclesiis Parochialibus benefi-
ciati, qui ab hac obligatione publicè recitan-
di sunt exempti. Quia in his Ecclesiis ob-
tenues redditus Beneficij horæ Canoniceæ non
dicuntur singulis diebus, sed ad summum die-
bus Dominicis, ac festis: & in his non omnes
horæ, sed Vesperæ: in aliis vero Ecclesiis ne-
etiam his diebus celebrantur. Ergo hi Parochi,
& earum Ecclesiæ beneficiati ad horas Ca-
nonicas publicè recitandas non arstantur. Ve-
rum quoties est consuetudo dicendi in Eccle-
siis diuinum officium Parochus præcipue re-
netur, nisi legitima impediatur ex causa: ea
autem intercedente subditum debet substitu-
re. Qualibet vero rationabilis causa sufficit
ut Parochus per se officium dicere excusat,
speciatim uno die vel altero, ut faris colligitur
ex c. i. de celebr. Missar.

PROBL. LXIX.

Præbendatus, ut absit à choro, cedit distri-
butionibus, nec ob eius absentiam officium
dimittitur, nec sine debita decen-
tia celebratur: Hic quidem choro non
assistens peccat, & non peccat letaliter.

Suppono ex sect. 1. Præbendatum graniter
delinquere, si à choro ab aliâ tempore à
iure.

58 Theologiæ Moralis. Lib. XXVIII.

ire concessum. Quia ex distributionibus acceptis hanc choro assistendi subit obligatio-
nen. Et quidem absens à choro absque causa
legitima grauer peccat cum obligatione re-
flitiendi, si distributiones assistentibus, vel
legitimè impeditis assignatas vñper: recipit
enim quod sum non est, ut deciditur cap. vii.
de cler. non resid. in 6. & Trident. s. 14. cap.
12. Item peccat lethaliter, si ob eius absentia
officiū diuinum in choro omititur, aut
cum debita solerinitate non celebratur. Qua-
re solùm est difficultas quando Præbendatus
edit distributionibus, & propter eius absentia
officiū non dimittitur, nec sine decen-
ti solemnitate celebratur: an tunc absens à
choro sine causa lethaliter delinquit?

440 Non delinqui lethaliter. Quia nul'us est
^{n delinq.}
^{textus, vnde huiusmodi obligatio colligatur:}
^{lethaliter.} nam cap. si quis Presbiter 9. non mandatur Clericus Ecclesiæ depatus deponi, nisi postquam ab Episcopo monitus fuerit, & monitioni parere noluerit: Ergo secluso Episcopali p̄ceptro, non peccat. Et cap. 1. & Clement. 1. de celebraz. Missar. solùm obligantur alieui Ecclesiæ Cathedrali vel collegiar. additi, ut per se, vel substitutis diuinum celebrent officium: Ergo si ex abstinentia Canonici officium non omittitur in Ecclesiæ, & ipse distributiones intercessentibus, & legitime impeditis concessas non vult recipere, poterit sine lethali criminē absente. Verum si ex his capitibus nascetur, assistendi choro, obligatio, singulis diebus essent obligati assistere: conseqvens videatur durum, nam inde sequeretur eos lethali iter delinquere, si vna die absque legitima causa absentes, sicut cum priuatim absque gravi causa recitare omittunt. Si Barbo, de potest. Episcop. part. 3. alleg. 53. num. 18. Carol. Mag. de hor. canon. cap. 56. num. 34. Reginald. l. 18. num. 6. Valent. 2. i. d. 6. quaest. 1. punct. 10. §. 6. Caet. v. Hora. §. 5. Sylvestri ibi. quaest. 2. Angel. num. 21. Nauar. cap. 5. de orat. num. 14.

441 Lethaliter delinquit, si abque causa legitima pluribus diebus absit à choro, etiam si distributiones remittat. Quia cap. Relig. 9. Clericus vigilii non assistens, & officium diuinum publice non recitans, vltra priuationem stipendiū excommunicati, ac suspensi mandatur: quia poena non nisi ob gravem culpam imponatur. Et cap. si quis Presbiter, poena depositionis afficiendus est Clericus absens ab officiis celebratis in Ecclesiæ, vbi resideret. Quod autem haec poenam non incurat, quovlque monitus sit ab Episcopo, hanc excusat eius culpa grauerat. Et quia Beneficia Ecclesiæ beneficiorum, & Collegiarum beneficiorum conceduntur, ut diuinæ officia in populi utilitatem ac devotionem celebrentur. At omittere ea, quæ alicui competunt ratione proprii munieris est graue peccatum: Ergo. Ex quo fit, non obligari præcisè Præbendatum choro assistere ob distributiones: his autem ad assistendum incitat. Ita Suar. l. 4. de hor. canon. cap. 10. num. 17. & cap. 13. à numer. Bonac. d. 1. de hor. c. non. quaest. 2. punct. 2. num. 1. Garcia de Benef. part. 3. cap. 2. num. 32. dub. 15. Valq. de Benef. cap. 3. art. 2. dub. 1. num. 18. Palauz tom. 2. d. 3. punct. 2. numer. 3.

442 Hanc sententiam probabiliorē esse existi-

mo. Quia Præbendati sub gravi culpa obligati sunt propria in Ecclesia residere, & ad id cogitantes, & fructum, ac Beneficij prinatione. Trident. s. 6. cap. 1. & s. 20. cap. 6. & s. 22. c. 3. & s. 23. cap. 1. Sed hæc residentia est ad exercendum suum munus, & obligationi satisfacendum, que nulla alia est regulariter preter publicam in choro recitationem, officiūque diuinis assistentiam: Ergo ad hanc tenentur. Attamen vno, vel altero die in anno abesse ultra tempus à iure permisus, culpm lethalem minime constituit. Quia sic videtur apud timoros vnu receptum.

PROBL. LXX.

Præbendatus choro assistens quomodocumque, sine attentione: lucrat, & non lucratur distributiones assistentibus confessas.

Distributiones lucratur, quomodocumque ibi 443 ailiat, eram si non attendat, sed cum aliis colloquatur, modò poterat primatum reciter. Quia hic vere ailiat, licet indebit. Ergo distributiones lucratur. Certe hic non potest absens distributionibus priuari. Sic alios referens Cat. p. 3. n. 514. & tradit Suar. l. 4. de hor. canon. c. 14. à numer. 12.

Minime lucratur, qui licet corporaliter choro assistat, diuinis officiis non attendit, sed vñ lucratur. Iunctariè distrahitur confabulando, vel dormiendo, &c. Quia distributiones conceduntur ob assistentiam, ac præsentiam humanam, & honoriariam cedentem in Dei cultum, & diuinorum officiorum autoritatem: At qui voluntarie distrahitur ita, ut ad officia diuinæ nō attendat, haud dici potest ipsis moraliter, & humano modo præfens ex l. oram Titio. ff. de verb. signif. Ita Barbo, de potest. Episcop. alleg. 53. numer. 112. Bonac. d. 1. q. 3. pun. 1. §. 1. numer. 19. Torre de hor. can. contru. 1. o. d. 7. & 1. Manu. sum. 10. 1. c. 145. numer. 5. Vega p. 1. sum. 128. casu 10. Lud. Lop. 10. 1. c. 246. Pet. Ledef. sum. p. 2. rr. 9. c. 4. concl. vlt. diff. 1. & 2. Azor. p. 1. l. 10. c. 11. q. 5.

Cum his opinor. Quia cum Præbendati hi 445 ad assistendum in choro tenentur, licet possint modum priuatim horas recitent, aut ante recitarent: non satisfaciunt assistendi in choro obligationi: non enim assistit, qui voluntarie distrahitur mente solum corpore adest. Quod si de Præbendatis obligatis ad canendum sermo procedat, existimo obligatos esse canere, nec lassisfacere, dum submilla voce recirant: teneri attendere ad ea, quæ alter chorus canit. Quia hæc necessaria sunt, ut officium alternativum publice perficiatur, & unus chorus cum altero communicet. Ut asserit Suar. l. 4. de hor. canon. cap. 1. num. 9. & 10. Lessi. l. 1. c. 3. 4. num. 184. & Bonac. d. 1. de hor. canon. quaest.

3. punct. 2. §. 1.
num. 17.

* *

PROBL

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 59

PROBL. LXXI.

Prabendatus, submissa voce suam partem rectans, vel non rectans, sed atten-
dens solum ad partem, quam alter reci-
tat chorus: lucrat, & non lucratur di-
midiam distributionum partem.

recitandi præceptum id supplere debet, eo *Minime ad-*
quod integrè non recitauit officium: *implenit et supplere;*
tamen assistendi choro obligationem cum per
eum non fecit, quominus partem alteram exau-
daret. Sic nulla tradita ratione sà, v. *Hora,*
num. 9.

Debet omnino, qua non percepit, postea *451*
supplere. Quia non potest dici, partem, quam *Debet qua*
non percepit, recitat: sola enim perceptione, *dum,*
vel auditione suam posset efficere. Ita Bonac. &
Nauar. citati. Moneta de distrib. p. 2. q. 2. n. 47.
Smar. lib. 4. de hor. can. c. 30. n. 15. Palaus tom. 2.
d. 3. punct. 4. num. 6.

Hoc probabilius esse reor. Quia Præbenda- *452*
tus non recitans Officium diuinum priuat *Hoc mibi*
distributionibus ex Bulla Pij V. etiam si choro *verius.*
intersit. Priuatum, inquam, integra perceptione,
non dimidia eam partem, ut Problem. proximo dixi. Alteram autem partem percipere non
poterit, nisi suppleat priuatum, quæ non au-
dituit.

IUcratur quidem. Quia dimidiare officium
suum exequitur, quatenus ad partem, quam
alter chorus recitat, attendit: Ergo accipere di-
midium debet stipendium. Et quia dantur dis-
tributiones non solum pro cantu, sed etiam
pro assistentiis: Ergo qui assistit, iam exequitur
minus, cui aliqua pars stipendi correspondet.
Sic Bonac. alios referens, d. 1. de hor. can. q. 3.
punct. 2. §. 1. num. 1. Cenedo coll. 15. ad 6. n. 6.
Nauar. de refit. l. 1. c. 1. n. 223. Suar. 1. 4. de hor.
can. cap. 12. num. 18.

Non lucratur. Quia Pius V. statuit, non lu-
crari fructus, & distributiones qui cum aliis
choro assistens, non recitat. Et quidem distributiones
non conceduntur. Præbendatus ob assis-
tentiam infringerañ, & mutam: sed ob assis-
tentiam, quæ deseruit publicæ recitationis. Item
conceduntur publicè recitantiibus, seu ob reci-
tationem, quæ fideles ad devotionem valeat ex-
citare: At qui submissè recitat, vel non recitat;
sed solum attendit ad ea, quæ alius recitat chorus:
publicè non recitat: & consequenter eius
recitatio publica non est: Ergo non est digna
vita distributione. Ita meus Ferdinandus de Ca-
stro tom. 2. d. 3. punct. 4. num. 5.

Huius sententiam admodum probabilem
esse reor. Iubet autem eius venia, amplecti se-
cundam, quam probabiliter esse reor, illo
Suar. fundam nitens: Damna distributiones
non solum pro cantu, sed etiam pro assistentiis:
Ergo qui assistit, iam exequitur minus, cui ali-
qua pars stipendi correspondet. Neque obsta-
te crediderim Pij V. Constitutionem. Ei enim
respondeo, non lucrat integrè, sed dimidiat.
Porro si ibi non recites, vel extraneæ dimidi-
tate lucrabitur. Quia amittenti penitus recitatio-
nem publicam, vel priuatam, pena amissionis
omnium fructuosa imponitur.

PROBL. LXXII.

Qui suam partem éanit, & percipere non
potest quam alter concinit chorus: debet,
& non debet supplere priuatum eam
partem, ut possit integras distribu-
tiones percipere.

Vppono, satisfacere, posseque integras di-
stributiones percipere, modò postea priu-
atum supplere, quæ non percepit ex altero cho-
ro. Quia per eum non fecit, quominus percip-
pet, & cum aliis in recitatione communica-
ret, ut docet Nauar. de oris. cap. 11. num. 41. Bo-
nac. d. 1. de hor. can. q. 3. 1. punct. 2. §. 1. n. 20.
Quælibet vero, an debet priuatum supplere,
qua ex altero choro non perceperit?

Minime debet. Quia licet ad implendum

PROBL. LXXIII.

Capitulum percipiens distributiones, quas
Præbendatus absens percepturus erat, si
choro adesset: tenetur, & non tenetur
solare pensionem, & horaria: num. sub-
sidium, que præbenda distributionibus
imposita sunt.

Necessatio ad questionis elucidationem *453*
premittendum in primis pensionem esse *Nonnulla*
onis Beneficio, seu eius fructibus impositum *præmissum.*
Sedis Apostolice authoritate soldandi aliquam
alicui portionem Charitatum verò subsidium
dici illud, quod Episcopus exigere potest à Cle-
ricis Beneficia possidentibus ex fructibus Be-
neficij. Deinde premitto, pensionem, & chari-
tatum subsidium regulariter non censi im-
positam, nec soluendam ex distributioni-
bus quotidianis; sed ex Beneficij fructibus.
Quia distributiones quotidianæ constitue-
sunt ad divini cultus augmentum, & personalis
laboris in mercede: non igitur censienda sunt
granare pensione, aut charitatu subsidio, nisi
id clare constet. Potest Pontifex hæc onera di-
stributionibus annexare. Quia ipsi competit
Beneficiorum redditum, emolumentorum, alio-
rumque Ecclesiasticorum prouentuum libera
dispensatio. Ideo dixi, pensionem, & charitatu-
m subsidium regulariter, seu inspecto iure
communi, non censi imposta super distribu-
tiones. His premissis, questioni, num Capitu-
lum percipiens distributiones, quas amittit
Præbendatus absens, teneatur soluere pensionem,
aut charitatum subsidium super præfa-
tas absentes distributiones impositum?

Non tenetur. Quia Capitulum omnes di-
stributiones absentiū, & presentium recipit
iure proprio interestib[us] dividendas; iure,
inquam, proprio non decrescendi. Sed antè hæc
divisionem non est Capitulum ad pensionem,
aut charitatum subsidium grauatum: quia
pensione non est imposta super cunctum fru-
ctuum omnium præbendarum: (non enim est
imposta super omnes præbendas, sed super
vnam tantum.) Facta autem divisione, nullus
Canoni

60 Theologiæ Moralis. Lib. XXVIII.

Canonicias videtur obligatus ad illorum onerum solutionem; quia omnes fructus, quos quilibet recipit, illos recipit irre proprio suo præbendæ, quæ grauata non est. Sic Tolent. lib. 1. c. 14. n. 13. Gutier. l. 1. q. 99. Canon. c. 1. o. 20. Moneta de distribut. p. 3. q. 8. n. 17. Navar. conf. 1. de solut. pension.

⁴⁵⁵ *Tenetur pl. loco Præbendati non assidentis choro horas rectatari: sed Præbendatus non potest sibi lucrari distributiones, quibus annexa est pensionis, seu charitatini subisdij solutione: Ergo nec Capitulum sibi potest lucrari: Ergo tenetur accipiens distributiones, ad pensionis, vel subisdij solutionem. Ita Navar. sibi contrarius conf. 3. de solut. num. 1. Bonac. d. 2. q. 6. punt. 3. num. 9. Barbosa p. 3. de potest. Episc. alleg. 5. num. 17. Garcia p. 1. c. 5. n. 224. Gigas de pension. q. 5. Roman. conf. 88. & alij.*

⁴⁵⁶ *Hinc teneo. Et cum, & illorum applicationem teneri Capitulum ad pensionis solutionem, si in se velit distributiones, quas absens amisit, retinere, aut aliis interessentibus applicare illam partem fructuum, que beneficium grauatum, si assisteret, esset concedenda. Quia illa pars indeterminata cum fructuum ex voluntate Pontificis est extracta, & ad pensionem grauata ex gratia Pontificis independenter à servitio possessoris. Negari enim non potest, hunc modum impendi pensionem esse possibilem. Quod autem sit conuenientior, inde probatur: quia intentio Pontificis, in concedenda pensione, est, prouidere certè & infallibiliter pensionario sustentationem: at si pensionarius non posset obtinere pensionem à Capitulo recipiente fructus, & distributiones tempore, quo beneficiatus non assit, vel non recitat, hand certò, & infallibiliter, & annuatim pensionario erit prouisum. Quod si instes, beneficium esse personaliter obligatum ad illius solutionem. Præterquam quod est dubium, cum fructus nullos recipit: non inferitur secura pensionarij sustentatio: si quidem beneficiarius sèpè impotens est ad solendum; & ex alia parte cum non possit pensionarius fructus sequestrare, insolitus remanebit.*

PROBL. LXXIV.

Præbendati infirmi, & impediti, & in utilitate Ecclesia occupati, lucrantes, & non lucrantes distributiones illas, quas absentes amittunt, ac si personaliter residerent.

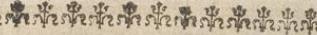
⁴⁵⁷ *Lucrantes quidem.*

I Verantur profectò. Quia reputantur in iure interessentes: Ergo non solum debent sic reputari ad lucrandas distributiones sibi competentes, sed etiam eas, quas absentibus à choro competere constituerit. Certe Tridentinum *seff. 21. cap. 3. & seff. 24. c. 2.* non videtur alii concedere absentium distributiones, nisi iis, quibus concedit proprias: siquidem interessentibus concedit, quas absentibus denegat, neque aliud tertium genus personarum agnoscit. Fanet *vñs* & *praxis Hispaniarum Ecclesiarum*, in quibus distributiones eti pro singulis horis sunt assi-

gnatae, non illas quis accipit, dum singulis interest horis, sed in anni fine: & tunc absentium distributiones dividuntur inter eos, qui & reales præsentes fuere, & fictione iuris præsentes reputantur. Sic nonnulli moderni, quorum sententiam probabilem reputat Palauus *tom. 2. d. 3. punt. 8. num. 7.* & merito quidem.

Non lucrantes. Quia in nullo textu exprefsum inuenitur, absentes ex causa infirmatis, necessitas corporalis, aut utilitatis Ecclesiæ, lucrari absentium distributiones: Ergo non sunt illis concedenda. Antecedens probro. Quia in cap. *Consuetudinem de Cler. non refid. in 6. vbi de iis legitimè absentibus fit mentio, solum permittitur, ne amittant distributiones sibi obveniatur, si resident. Ita Palauus citat. n. 8. Bonac. d. 1. de hor. can. q. 7. punt. 1. in fine.*

Probabiliori hanc partem esse credo. Quia nullum priuilegium cedens in divini cultus diminutionem est presumendum, nisi expreſſe probeatur: lucrari autem hos legitimè impeditos aliorum absentium distributiones est priuilegium cedens in diminutionem divini cultus. Excipio tamen priuilegium desumptum ex confuetudine, qua si legimus sit præcripta seruanda est.

CAP V T X X I X.

Circa causas excusantes Præbendatum à choro, vt non obstante illius absentia, distributiones lucretur.

PROBL. LXXV.

Grauis infirmitas in Præbendato, qui ante illam choro non solebat interesse, cum efficit, & non efficit præsentem, vt fructus, & distributiones percipiat.

V Idisti *seff. 1.* granem infirmitatem efficere, vt Præbendatus fructus, & distributiones accipiat, ac si choro interesceret. Quiescere autem, num hoc verum habeat, si ille anteà interesse diuino Officio non solebat? Hoc in causa eius infirmitas non efficit, vt fructus & distributiones percipiat. Quia tunc infirmitas non est causa absentie, siquidem, infirmitate cessante adhuc abesset. Sic Couar. 3. varior. cap. 1. num. 8. Barbos. de potest. Episc. alleg. 5. num. 16. Gutier. l. 1. q. 99. canon. num. 1. 3. 8. Valq. de Benef. c. 4. §. 3. n. 225. Azor. p. 2. l. 7. c. 7. Decanus tem. 2. conf. 69. n. 8. & 9. Moneta p. 2. de distrib. q. 1. num. 21.

Tunc infirmitas eum præsenterit efficit, vt fructus, & distributiones percipiat. Quia infirmitas in illo casu causa est, vt ab sit à choro: si presentem quidem ex illa impeditur adesse, etiam voluntatem interessandi haberet. Quod autem, illa cessante, adhuc abesset, solum inferatur, infirmitatem non esse causam vnicam absentie: at non probat veram non esse causam. Cum vero cap. *unus de Cleric. non refid. in 6. conce- datur*

Sect. II. De Præcepto I. Problemata: 61

datur impeditis ob infirmitatem lucratī distributions posse, & ille eo in casu verè impeditur, efficitur plane, eum in hoc priuilegio esse comprehensum. Ita Petr. Nauarra l. 2. de rest. c. 2. dub. 3. n. 238. Cuius sententiam Palauis 10. 2. d. 3. pun. 9. §. 1. n. 5. fatis probabilem esse fatetur, licet contraria adhucet.

Ego quidem huius sententiæ rationem 462 primam sententiam conseruam, sed efficacem esse duco vt me non solum allicit ut probabilitatem sententiæ profitear, sed penè vt ei harcerem, perfusit. Attamen quia à communī recedit, primam sector, credens textum citatum ex c. vni. Sic debere explicari, vt non quibusvis impeditis ob infirmitatem concedant distributions, sed tantum ijs, quibus infirmitas unica est absentia causa, illaque cessante, choro adfessent.

PROBL. LXXVI.

Prabendatus qui extra locum residentia infirmatur, lucratur, & non lucratur distributions, cum ex legitima causa abest.

461 *Non lucrat. in. tunc.* **E**tiam si ex legitima absit causa, extra locum residentia ægrotans, distributions non lucratur. Quia c. Cum non deceat, de elect. in 6. absentibus à loco Ecclesiæ ob illius utilitatem, fructus conceduntur, non distributions. Ne igitur hic textus contrarius sit decisioni textus in c. Vni. de Cler. non resid. in 6. afferendum, textum in c. vni. procedere de impedito in loco Beneficij, aliud verò de impedito vñibilis. Sic Vafq. de Benef. c. 4. §. 3. n. 225. Garcia p. 3. c. 2. n. 360. & 364. Guiter. l. 1. q. can. c. 1. n. 189. Conar. 3. var. c. 13. n. 8.

464 *Lugatur quādū.* **S**i ex legitima causa abest, extra locum residentia ægrotans, lucratur distributions. Quia tunc infirmitas vera, causa absentie absolute indicatur. Neque obstat textus in c. Cum non deceat. Quia in illo non negantur accedentes ad Romanam Curiam distributions, eo quod à loco Beneficij absint: sed quia non erat omnino evidens, eorum absentiam vñilem esse Ecclesiæ. Ita Barbo p. 3. de potest. Episc. alleg. §. 1. n. 167. Bonac. d. 2. q. 5. pun. 1. n. 6. Moneta de distribut. p. 2. q. 6. a n. 19. Palaus to. 2. d. 3. pun. 9. §. 1. n. 6.

Hanc legum, & limio sententiam. **P**rofectò vt hac limitatio verum habeat, intelligenda est de eo, qui abque causa legitima à loco Beneficij abest. Quia hic censetur tunc, non tam ex infirmitate, quā ex malitia abesse: sicut ille, qui abque causa solitus erat ante infirmitatem choro non assistere. At siex causa legitima à loco Beneficij abfuit, ibique infirmitate pressus fuerit, probabilius reor distributions lucrari, nisi stet in contrarium consuetudo.

**

Escob. & Mend. Theol. Moral. To. IV.

PROBL. LXXVII.

Excommunicatus vitandus fructus, & distributions officio respondentes lucratur, & non lucratur, si horis celebrandis interfit.

Icet iustè excommunicatus sit, & vitandus, si horis interfit, fructus, & distributions lucratur officio correspondentes. Quia licet in tali assistentia peccet, hoc peccatum metit debet fructibus & distributionibus priuari, iuxta c. Tastorialis §. Verum de appellatione ipso tamen iure primitus non est: nullibi enim constat hanc priuationem esse impositam. Sic Glos. ad §. verum v. subrahamus. Nauarra de rest. c. 2. n. 241. Coninch d. 141 de exim. dub. 9. n. 80. Vafq. de Benef. c. 4. §. 3. dub. 4. n. 229. Aula de cens. p. 2. c. 6. d. 6. dub. 1. Et Sanch. l. 3. de mair. d. 51. n. 12. reputat fatis esse probabile.

Iustè excommunicatus, si vitandis sit, choro assistens fructus & distributions officio respondentis non lucratur. Quia ipse non praefat officium nomine Ecclesiæ, cum Ecclesia illum ab officio repellat. Ita Bonac. d. 2. de hor. can. q. 5. pun. 2. §. 2:

Hoc probabile existimo, sed cū Doctoribus primæ sententias sentio. Quia tam excommunicatus, occulus, quā publicus, tam toleratus, quā non toleratus expulsi est excommunicationis ratione ab assistentia chori. Neque Ecclesia in aliquo voluit excommunicato occulto fauere: Ergo de vtroque est idem dicendum, aut de vtroque negligandum. At in iure non iruenio excommunicatum vitandum esse priuatum ipso iure distributionibus ac fructibus Beneficij potius, quā excommunicatum toleratum. Addiderim distributions ac fructus beneficiato horis canonicas assistenti concedi: etiam si in peccato, & ob malum finem assit: quia praefat officium, ratione cuius conceduntur. Ergo etiam concedi debent ei, qui in publica excommunicatione persistit, si officium praefit. Et quidem quantumvis sit excommunicatus vitandus nomine Ecclesiæ (non tamen licet) praefat officium: Ergo debetur illi stipendium, dum eo per sententiam non priuatur.

PROBL. LXXVIII.

Qui vacans enidenti sua Ecclesiæ utilitati, extralocus Beneficij existens, lucratur, & non lucratur distributions.

Diximus sent. 1. absentem à choro ob evidentem Ecclesiæ sua utilitatem non solum fructus, sed etiam distributions lucrari, ac si praefens addesset. Quæsierim autem, num debeat huiusmodi absens à choro in eodem loco Beneficij existere, vt lucretur distributions? Debet plane. Quia c. (um non deceat, de elect. in 6. clerici accedentes ad fedem Apostolicam pro suarum Ecclesiarum negotijs gerendis, censentur illarum utilitati incumbere, & ob eam causam fructus, & alia emolumenta,

F. que

62 Theologiæ Moralis Lib. XXVIII.

qua debent consequi si personaliter residerent, cosequuntur (distribut onibus quotidianis dñm taxat exceptis, Nē igitur hic textus contrarius sit textui cap. *Confuetudinem*, de Cler. non resid. vbi absenti ob evidentem Ecclesiæ utilitatem conceduntur distributiones: affirmandum est, textum in cap. *cum non deceat*, loqui de absente à loco Beneficij, cui non debentur distributiones, nisi adīc contraria consuetudo, etiam si fructus deberentur: & textum in cap. *confuetudinem*, loqui de residente in loco Beneficij, præcisa qualibet consuetudine. Sic Couar. 3. var. cap. 13. num. 8. Gutier. l. 1. qq. Canon. cap. 1. num. 14. Garcia par. 9. cap. 2. num. 36.

470
Ab sens à loco
Beneficij, lu-
cuntur.
Minimè debet. Quia sapè utilitas propria Ecclesiæ hanc requirit absentiam. At non est credendum velle Ecclesiæ deterioris conditio- nis esse qui proprij domicilij commoda deserit, vt ipsi inseruat: quam qui in loco Beneficij existens, ex eadem occupatione, scilicet, ut Ecclesiæ seruant, à choro decedunt. Non igitur ex hac parte priuilegium limitandum est, cum in cap. *confuetudinem* nulla sit limitatio ap- posita. Ita Ferdin. de Castro tom. 2. d. 3. punc. 9. §. 3. num. 2.

471
Verius hoc
mibi.
Cuius sententiam probabiliorem iudicarim. Existimo enim caput *Cum non deceat*, minimè obstarre. Nam omisis variis solutionibus, illa eiusdem Doctoris mihi verior appetit: vt scilicet intelligatur de illo speciali casu absentie ob instructionem electionis, in quo casu absens fructus præbendæ acquirit, exceptis distributionibus. Caput vero *Confuetudinem*, intelligatur generaliter de quolibet alio casu in utilitate propriæ Ecclesiæ cedente. Limitat ergo caput *Cum non deceat*, aliquo modo concessio- nem capitii *Confuerudinem*.

PROBL. LXXIX.

Fructus & distributiones debentur, & non debentur Præbendato, qui occupatur in negotiis evidentem Ecclesiæ utilitatem importantibus, si negotia extra officium tempus valeant recte expediri, ille vero tempore officij celebrandi expedit.

472
Non ei de-
bentur.
Non debentur ei. Quia non videtur abesse à diuinis officiis ob evidentem Ecclesiæ utilitatem cum absque viro eiusdem detrimen- to possit diuinis officiis assistere, ante vel post id tempus negotia expediens. Et quia videtur, impedimentum affectare ob idque in dolo esse: Ergo ei dolus prodesse non debet. Sic Moneta p. 2. de distrib. quest. 5. num. 4.

473
Debentur.
Debentur ei fructus, & distributiones. Quiā negari non potest, illum diuinorum officiorum tempore in evidentem Ecclesiæ utilitatē esse occupatum: sed sic occupatis fructus, ac distributiones conceduntur. Ergo ei debentur. Ita Bonaci. d. 2. de hor. canon. quest. 5. punc. 3. num. 16. Palauis tom. 2. d. 3. punc. 9. §. 3. m- mer. 13.

474
Hoc mihi se-
rō certum.
Hoc longè probabilis esse existimo. Quia si occupati in Ecclesiæ evidentem utilitatē obligati essent, vel præuenire, vel postponere negotiorum expeditionem, vt possint indem-

nies seraari, nullum vel minimum priuilegium esset ei concessum. Imò sapè præ ceteris gra- tarentur; si quidem tempore, quo alij vacant, debebunt ipsi in utilitatē Ecclesiæ labore: & insuper choro velut alij assistere. Haud igitur credam de suau Ecclesiæ regimine, ac pro- uidentia hoc intendere, præteritum cum hac obligatio non modicam inquietudinis scrupu- lorum viam conscientiae aperiter.

PROBL. LXXX.

Præbendato committuntur Ecclesiæ negotia
Matutino tempore expedenda, ille
vero tunc propria gerit negotia, Ecclesiæ
negotia vesperi expeditur: Hic nul-
las lucratur, hic aliquas lucratur distri-
butiones.

NVllas planè lucratur. Quia lucrari non po-
test Matutinas distributiones: in tantum Nulla lucra-
enim eas lucrari potest in quantum in eviden- tur distribu-
ti Ecclesiæ utilitate occupatur. At non occupa-
tur tunc in utilitate Ecclesiæ, sed in propria. Er-
go distributiones Matutinas non lucratur. Nec
potest lucrari Vespertinae distributiones, eo
quod eo tempore diuinis posset assistere, si Ma-
tutino statuo tempore Ecclesiæ negotia pere-
gisset: ac proinde ex propria culpa ac negligen-
tia, non ex licentia ac voluntate Pralati tunc
abest. Ergo ei non debentur Vespertinae distri-
butiones. Igitur nullæ debentur. Sic Moneta
de distrib. part. 2. quest. 5. num. 4. Bonac. d. 2. de
hor. canon. quest. 5. punc. 3. num. 15.

Aliquas ille lucratur distributiones. Quia Aliqua di-
cum ei permisum fuerit à choro abesse, & di-
stributiones Matutinas lucratur ob Ecclesiæ ne-
gotiorum expeditionem, & de facto tempore
diuinorum officiorum vesperū illa negotia ex-
pedierit; efficitur equidem, eum legitimam Aliqua di-
habuisse causam non interessendi aliquibus of-
ficiis diuinis, & distributiones illis corresponden-
tes ei debitas esse. Ita Palauis tom. 2. d. 3. punc.
9. §. 3. num. 15.

Hanc sententiam vt longè veriorem im-
ferè certam amplector. Crediderim autem 477
probabilius ei deberi distributiones corre-
spondentes temporis, in quo Ecclesiæ nego-
distributi-
tia expedituit, scilicet Vespertinas. Quia nu-
triuic verum est, eum in utilitatē Eccle-
siæ fuisse occupatum. Neque obstat fuisse eo
tempore occupatum ex negligencia, ac pro-
pria culpa cum assignato matutino tempo-
re negotia non expediterit, & contra Ec-
clesiæ voluntatem distulerit in vesperū;
quia absoluē in utilitatē Ecclesiæ fuit oc-
cupatus, & posita priōri negligencia, iam ex
voluntate Ecclesiæ vesertino tempore abest:
& si Matutino tempore propria gerens ne-
gotia non interfuit, corresponden-
tes ei tempori distributiones iam in pcam
amisit.

PROBL.

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 63

PROBL. LXXXI.

Canonici qui præsente Pœnitentiario, designantur in illis adiutoriorum ad confessiones audiendas ob pœnitentium multitudinem: lucrantur, & non lucrantur distributiones Officia diuinis adstanti designatis.

478 Minime lucrantur. Quia id prælegium 482 sommodo conceditur à Tridentino *seff.* 24.c.8. Canonico Pœnitentiario, non aliis audiendis eo tempore confessiones, Licet enim eorum ministerium in populi cedar utilitatem, regulariter ceder in dimum Ecclesiae, ac diuini cultus diminutionem. Hanc sententiam probabilem iudicat esse Palaus *cit. ndus.*

Lucrantur plures. Quia occupant in eudenti Ecclesia utilitate. Vile enim est Ecclesiae, imò necessarium, ministros habere, qui populo in re ita necessaria satisfaciant. Sic Palaus *tom. 2. d. 3. punct. 9. §. 5. num. 4.* Mes sententia est, Canonicos hocce minime distributiones lucrari, si ex deuotione huic muneri incumbant, ob rationem primæ sententiae. At si ex mandato seu assignatione superioris hoc præstant officium probabilius cum Palao exigitim fructus & distributiones lucrari sicut Pœnitentiarius, non solum quando Pœnitentiarius absit, vel mortuus est, & in eius locum alius designatur: sed etiam quando illo præsente in illis adiutoriorum aliquis, vel aliqui designantur. Quia occupantur in eodem officio, ac Pœnitentiarius occupatur: Ergo ex intentione Concilij eis, debent distributiones impertiri.

PROBL. LXXXII.

Episcopus potest, & non potest ex Ecclesia Collegiata assignare suo seruitio non solum duos, sed plures Canonicos, qui fructibus prebenda fruantur, etiam si choro non intersint.

480 Nonnulla Nominib. appono. *S*uppono ex *sef. i.* deberi fructus, sed non quotidiana distributiones duobus Canonicois Cathedralis Ecclesiae ab Episcopo in suu seruitum designatis, ac si præsentis choro essent. c. de cetero, c. Ad audiendum, d. Cler. non resid. quod non est derogatum à Tridentino *ses.* 24.c.12. Deberi eis fructus constat, quia legitima ex causa absunt, qualis est seruitum Episcopi, in quo Ecclesiarum utilitas. Distributiones non deberi patet: quia non sunt occupati in propriæ utilitatem Ecclesiae. Questioni autem do, virum Episcopus possit ex Ecclesia Collegiata plures quam duos Canonicos ad sui seruitum, qui quidem uti præsentis choro fructus Beneficii percipient?

Potest quidem in sui familiares plures eligere. Quia in c. de cetero, nulla fit limitatio: & quamduos, in c. Ad audiendum, ubi limitatio fuit facta ad duos Canonicos, loquuntur de Canonicis Escob. & Mend. Theol. Moral. To. IV.

Cathedralis Ecclesiae. Ergo ex Ecclesia Collegiata plures, quam duos potest eligere, qui choro præsentis ad fructus quidem, non ad distributiones percipiendas, habeantur. Sic aliqui cum Moneta part. 1. de distrib. q. 8. num. 6. & 7.

Minime potest. Quia ex limitatione facta in cap ad audiendum inferitur, limitandum non potest esse caput De cetero. Si enim Ecclesia cathedrali non potest Episcopus nisi tantum duos in familiares assi gnare, neque etiam poterit ex Ecclesia Collegiata, vbi regulariter numerus præbendarum est minor: ita Castrò Pala. tom. 1. d. 3. punct. 9. §. 7. num. 4. Garcia p. 3. cap. 1. n. 181. Fauer Hugo de offic. Episc. cap. 19. num. 6.

Existimo, primam sententiam vix posse sustineri. Nam si plures ex Ecclesia Collegiata possent in sui familiares Episcopus eligere, diuinorum officiorum solemnitas imminueretur. Unde apèt Hugolinus *citat. dixit.* Praelatum Ecclesiae Collegiatae, vnum tantum habere posse in suo seruitio, non priuicias: plures sine limitatione possent designare, cederet in grave detrimentum Collegiarum Ecclesiastum prælegium.

PROBL. LXXXIII.

Priuilegium percipiendi fructus in absencia concessum Pontificis familiaribus extenditur, & non extenditur ad familiares Cardinalium, & Legatorum.

Constat ex *sef. i.* excusari ab assistentia diuinorum officiorum in ordine ad lucrando fructus præbendarum: Canonicos, & alios Præbendatos, si Pontifici inferuant: not autem posse distributiones lucrari, nisi aliquo prælegio aut consuetudine legitime præscripti muniantur: illos demum dici Pontifici inseruire, vt priuilegio percipiendi fructus gaudent, qui sunt eius Capellani, Camerarij, ac reliqui familiæ officiales, vel qui mandato ipsius in Curia commorantur, vel ij, quibus expeditio alicuius negotij in virbe aut extra virbum committitur. Iam requiro, num hoc priuilegium percipiendi fructus in absencia pro familiaribus Pontificis ad familiares Cardinalium, ac Legatorum extendatur.

Extenditur quidem. Quia familiares Cardinalium aut Legatorum reputantur Pontifici in seruire. Sic Sylvest. v. Residentia, n. 7. Zerola in præc. Episc. p. v. Residentia, §. 4. Selva de Benef. p. 4. q. 6. casu 21. Villadiego de Cardin. n. 6. Azor. p. 1. l. 7. c. 4.

Minime extenditur. Quia non est, unde familiares Cardinalium aut Legatorum valeant Pontificis familiares haber. Nec constat id ex illo prælegio acquisisse. Ita, alii relatis, Garcia p. 3. c. 2. n. 388. & 42. Moneta p. 2. de distrib. q. 9. n. 7. Bonac. d. 2. de hor. canon. q. 5. pun. 3. §. 1. Palaus to. 1. d. 3. pun. 9. §. 8. n. 4.

Dubito concessum vnguam fuisse huiusmodi priuilegium Cardinalium ac Legatorum familiaribus. At si concessum fortasse olim fuerit, per Tridentinum sublatum omnino est, vt usus testatur.

64 Theologiæ Moralis Lib. XXVIII.

PROBL. LXXXIV.

*Priuilegium percipiendi fructus in absen-
tia extenditur, & non extenditur, ad
eos, qui in servitio, seu officio Regis, vel
Supremi Principis occupantur.*

488
Excedit.

Excedit. Quia saltem huiusmodi priuilegio fruuntur Regis Hispaniae & Galliae Ministri. Sic Selua de Benef. p. 4. q. 6. cap. 24. Petr. Gregor. e Benef. c. 7. n. 9. Zeval. in suis commu. contra commun. q. 5. 85. n. 7. Qui absolue alferunt omnes illos, qui in leuitate, aut officio Supremi Principis occupantur hoc priuilegio gaudere.

489
Non excedit.

Minime extenditur. Quia sine ullo fundamento contrarium alferitur. Non enim constat eos id ex confutidine acquisuisse: at ex priuilegio non habent hodie (quod sciām) vili Regum ministri. Ita Garcia. p. 2. c. 2. n. 265. & 398. Bonac. d. 2. de hor. can. q. 5. pun. 3. §. 1. Palau. to. 2. d. 3. pun. 9. §. 8. n. 5.

490
Idem opinor.

Fatetur, ante Concilium Tridentinum Regis Francie tale priuilegium fuisse concessum, (vt testantur Boërius decis. 17. & Rebus. in concord. tit. de collat. §. 1.) & capellanis Regis Hispanie à Paulo III. Attamen iam priuilegium huiusmodi per Concilium ses. 6. c. 2. & Bullam Pij V. est reuocatum.

PROBL. LXXXV.

*Studentes Theologiam, seu ius Canonicum,
in studio generali, aut celebri Vniuersitate,
vt lucentur fructus; debent, & non
debet, petere ab Ordinario licentiam.*

491
*Non debent
licentiam petere ab Ordinario.*

Dixi setio. studentes in studio generali, aut celebri Vniuersitate Theologiam, seu ius Canonicum fructus in absentiā percipiēre. Quæserim vero, num debeat petere ab Ordinario licentiam, an possint abīque illa ad studia pergere, & fructus lucrari? Non debent. Quia eis conceditur à Sede Apostolica percipiēdi in absentiā fructus facultas. Ergo non est necessaria Ordinarij licentia. Tunc enim Ordinarij licentia expostulatur, quando impertienda est ex aliqua causa in iure non expressa: ob causas autem expressas in iure, redudat. Nec obstant cap. Relatum, cap. Tuo fraternitatis, de cler. non resident. iuncta Glos. explicatione: in quibus videatur necessariō expostulari licentia Ordinarij. Quia tempore Alexandri III. studium generale non erat sufficiens absentiæ causa, nisi ab Ordinario approbaretur, quæ posse per Honorium III. c. fin. de Magistr. fuit absolue approbata: vnde iam non indigent nova approbatione. Et quia licentia in dicto cap. expostulatur, non est iungenda cum studio literarum, sed cum jaliis honestis causis in iure non expressis; secus de expressis in iure, in quibus nulla Prælati licentia requiritur. Sic nonnulli Doctores relati à Garcia p. 1. cap. 1. num. 85. Bonac. d. 2. de hor. canon. quæst. 5. punct. 3. num. 2.

Debent licentiam ordinarij perquirere. Quia licet iure antiquo hac licentia requisita Debit: p. 10. non fuerit, at iure nouo Tridentini, & præcipue constitutione Pij V. que incipit, Ad au- res edita 24. Nouemb. anno 1564. huiusmodi licentia ab Ordinario requiritur. Ita enim ex prelē cauetur in præfato morte proprio: & in Parochis est omnino certum ex Trident. ses. 23. cap. 1. Ita Garcia citat. mun. 87. Barbo. de po- test. Episc. part. 3. alleg. 56. numer. 28. Pa- laus tom. 2. d. 3. punct. 9. §. 9. num. 7. & alij.

Petendam esse Ordinarij licentiam cum his affirmo. Quia ad Ordinariū attinet, exami- Hoc longe nare, num confluentes ad studia habeant re- requisitas à iure qualitates, scilicet, an sint ad scientiam apti, & in ætate debita constituti? & ne Ecclesia ob eorum absentiam in diuino cultu patiatur detrimentum. Quia omnia geni non possent, si Ordinario irrequisito illi ad studia pergerent. Idquæ constat ex Sacra Congregationis decisione, à Garcia relata. Porro Ordinarij tenetur, hanc impetrare licentiam, si in petente concurrent artas, & qualitas ad scientiam requisita: & Ecclesia ex eius ablen- tia gracie circa diuinum cultum detrimentum non patiatur. Quia posito privilegio iuris, id iam non est gratia, sed iustitia, vt docet Garcia. Quod si ab ordinario debitas qualitates habent faculta denegetur: poterit repulsa appellare, & ad superiorem recurret. Selua de Benef. p. 4. q. 7. n. 19. Zerola v. iudicium. §. 1. & v. Residentia §. 3. Abbas, Felin. & alij, quos refert, & sequitur Garcia num. 86.

PROBL. LXXXVI.

*Obtinentes Parochiales Ecclesiæ possunt,
& non possunt ex Ordinary facultate
à suis Ecclesiæ studij causa
abesse fructusque
lucrari.*

Minime possunt. Quia Tridentinum ses. 21. cap. 1. non permittit Episcopo im- Missimi p. 1. pertire Parochis licentiam, vt à propria Eccle- fia ultra bimfere absint, nisi ex gravi causa: sed à Sacra Congregatione Concilii non repu- tanti causa gravis studium in Parochio: vt ex declarationibus, quas refert Barbosa in remiss. Concil. colligitur: Ergo. Præterea quia post Tridentinum nemini datur Beneficium Curatum, nisi à tribus Examinatoribus Synodalius fuerit indicatum scientia sufficiente pol- lere ad animarum regimen requisita. Sed priuilegium absentia ratione studij conceatum fuit, vt Beneficiati sufficientem scientiam haberent: Ergo cum antè Beneficium obtentum iam illa pollere supponantur, cessat priuilegi finis, & consequenter ipsum priuilegium. Sic Gonzalez Regula 8. Cancel. gloss. 6. num. 249. Garcia part. 3. cap. 2. num. 83. Propter. Ang. addit. ad Quarantam v. Residentia, Riccius in collect. decis. 3. part. decis. 564. & in praxi fori Ecclesiast. decis. 502. Barboli de potest. Episc. p. 3. alleg. 56. num. 3.

Possunt quidem. Quia à Tridentino non est possit quod sublata facultas Ordinariis iure antiquo con- demnatur, cella,

ESCOR
Theol. M.
Tom. III.

ETI

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 65

cessa, permitendi Parochos ratione studij abesse à Beneficio, & fructus in absentia lucrari. Ergo nullum est firmum fundamentum ab negandi illis hoc priuilegium. Antecedens probbo ex ipso Tridentino *ses. 1. cap. 1.* vbi in fine dicitur: *Docentes vero sacram scripturam* & idem est de iure Canonico dum publice in scholis doceant, & scholaris in ipsis scholis studens priuilegiis omnibus de perceptione fructuum præbendatur, & Beneficiorum suorum in absentia à iure concessis plene gaudeant, & fruantur. Ex quibus verbis manifeste videatur constare, Concilium non solum non revocare priuilegium concessum in c. fin. de Magist. & c. Cum ex eo, de elect. in 6. Sed omnino illud obfirmasse. Item *ses. 6. c. 2.* postquam Concilium dixerat, debere Prælatos cogere Parochos, ut residant, non obstante quolibet priuilegio, vel induito perperuo subiungit: *Indulgenteriis verò, & dispensationibus temporariaibus ex veris, & rationabilibus causis tantum concessi, & coram ordinario legitime probandis, in suo robore permanentur.* Quod autem causa studij inter causas veras, & rationabiles computari debeat, in dñe probatur, quia semper à iure sic reputata fuit; & quia ad marginem huius decreti appositum est: *Caput cum ex eo, de elect. vbi causa studij indicata est sufficiens.* Ita Nauar. *siam cap. 2. num. 121.* Tolet. *l. 3. cap. 5. numer. 4.* Ludou. Lop. *tom. 1. Instrucl. cap. 249.* Valent. *2. d. 10. quest. 1. punct. 5.* Azor. *par. 2. l. 7. cap. 4. quest. 3.* Leff. *l. 2. cap. 14. dub. 2. 9. num. 16.* Manu. *to. 1. c. 3. n. 2.* Sav. *Residetia. n. 8.* Linus. Salzed. Selua. Zerola. Rebus. Ant. Gomez. Zechus. Vega. Maiol. Hojeda. Candelabri. aure. quos referunt, & sequuntur. Fernād. de Castro *to. 2. d. 3. pun. 9. §. 9. n. 9.* lege Garcian. *p. 1. cap. 2. à n. 34.*

495
Secondam sententiam
sui priuilegiorum, missa
prima priuilegia, scilicet
& illam illu-
fin.

Verum post Tridentinum probabilius indico, obtinentes Parochiales Ecclesiæ, non posse ob causam studij à suis Ecclesiis abesse, & fructus lucrari. Quia sic est expressè dictum à Sacra Cardinalium Congregatione, ut videtur potest in Doctoribus pro prima sententia citatis. Attamen licet ea in indicando, & consufendo fernanda sit, admodum probable mihi, posse Ordinarium Parochio studere volenti handicentiam concedere, non obstante Tridentino, nec Sacra Congregationis declaratione. Non enim obstat Tridentini decretum, quia studium grani est causa: & licet circa finem illius capituli dicatur, non posse sic studentes à suis absentes Beneficii se defendere vigore Eugeniana constitutionis: hoc non tollit, quominus ex causa studij possint abesse. Nam in illis verbis solum intendit Concilium ut non possint, se defendere, quoniam Ordinarii valeant per censuras, aliaque iuriis remedia eos compellere, ne absque eorum licentia & in scriptis obtenta à Beneficiis absint. Nullum tamen est verbum in illo capite, ex quo possit colligi, Prælatum ob causam studij non valere licentiam Parochio concedere, ipsūmque abesse non posse, ea licentia in scriptis obtenta. Neque virget Cardinalium declaratio, quia intelligenda est de licentiis in Curia Romana petitis à Potenziario, non de licentiis ab Ordinario requisitis. Illa enim licentia non suffragantur absentiis, nisi singulorum Ordinariorum locorum, in quibus singula Beneficia sita sunt, gratias accedat consensus. Sic Moneta p. 1. de distributionib. q. 10. n. 9. Barbo de potest. Episc. part. 3. alleg. 5. 6. num. 19. Addiderim Escob. & Mend. Theol. Moral. *To. IV.*

de eiusmodi Cardinalium declaracione authenticè non constare. Itaque huic sententia, missa probabiliori, lubet harscere.

PROBL. LXXXVII.

Tempus à iure concessum Studentibus, potest, & non potest ad septennium extendi.

Non potest ad septennium produci. Quia **497**
c. fin. de Magist. r. dicitur quinquennium eis *Non potest ad*
dandum esse à die, quo studere incipiunt, neque *septennium*
ultra extegendum. Sic decisum referunt. Garcia p. 3. c. 2. n. 103. Moneta de distrib. part. 2. quest. 10. n. 14. Barbo de potest. Episc. p. 3. allegat. 56.
num. 3.

Potest produci ad septennium. Quia **498**
c. fin. de elect. in 6. (quod posterius eit) septennium *potest produci*
conceditur: id est septennium potest con- *ad septennium*
cedi. Ita Zerola p. 1. v. *In fiduciam.* §. 3. Zech. de Repub. Eccles. *tr. de Cleric.* num. 7. vers. 18. Pala. *tom. 2. d. 3. pun. 9. §. 9. num. 11.*

Hanc teneo sententiam, conciliisque **499**
Caput fin. de Magist. & *caput cum ex eo, de elect.* Quia **Hanc teneo**
caput fin. de Magist. concedens quinquennium *sententiam.*
loquitur de studentibus iuri Canonico, & *caput cum ex eo,* de studentibus Theologiae: cum enim ad huius studium requiratur studium Philosophia, præcessisse per tres annos, & in Theologia soleant quatuor insunni, sanè totum hoc tempus potest concedi. Vnde de studentibus Theologiae in Salmantina Uniuersitate approbat Garcia *citatus num. 107.* posse per septennium abesse, & fructus in absentia percipere. Docentibus verò nulla est limitatio facta, sed toto eo tempore, quo in docendo fuerint occupati, fructus in absentia percipiunt, ex *c. fin. de Magist.* & *Trident.* *ses. 5.* vt tradit Moneta de distrib. part. 3. quest. 10. num. 16. & Barbo. *vbi sup. num. 3. 2.*

PROBL. LXXXVIII.

Si Beneficium constat ex distributionibus quotidiana solum: eas lucrat, & non lucratur absens studij ratiose.

Non lucratur. Quia solummodo est facta **500**
concessio fructuum præbenda, demptis ex *Non lucratur.*
potestate distributionibus. Ergo si præbenda nullos habeat fructus, nulla est concessio. Sic Bonac. *d. 2. de hor. canon. quest. 5. punct. 3. §. 9.*

Lucratur profecto. Quia illa distributiones **501**
fructuum loco succedunt. Et quia alias priuilegia *lucratur quia-*
gum his beneficiari est inutile. Ita Piaficius *dem.*
praxi Episc. p. rt. 2. cap. 3. num. 10. Moneta de di-
strib. *p. 2. quest. 10. num. 24.* Tusch. *concl. 5. 14. lit.*
D. & pluribus relatis Garcia *part. 3. cap. 2. num.*
116. & *5. 51.* Barbo de potest. Episc. part. 3. alleg.
56. num. 19. & *20.* Pala. *to. 2. d. 1. part. 9. §. 9. n. 13.*
adieci ex his distributionibus, quas absens lucratur, tertiam partem esse demandam.

His subscrivo Doctoribus, credens, Quaranta tam verè affirmare in *siam. bullar. v. Residetia.* **502**
Hū subscrivo, sic à Sacra Congregatione fuisse declaratum. *Doctoribus.*

F 3 PROBL.

66 Theologiæ Moralis Lib. XXVIII

PROBL. LXXXIX.

Episcopus ad breve tempus, & ex causa aliqua rationabilis potest, & non potest privilegium concedere, ut quis voleat à residentia chorii excusari, & distributiones in absentia consequi.

503
*Nonnulla
suppono.*

SVppono ex *scit. 1.* posse Pontificem dispensare, vt quis distributiones quotidianas, quæ ex redditibus Beneficii extrahuntur, & singulis diebus interessentibus dividuntur, absens à choro perperuð possit lucrari. Quia Beneficio, & illius fructibus non est iure naturæ obligatio illi annexa assidendi in choro; sed ex iure positivo, in quo valide, licet non licite abfque causa, dispensat, qui illud concedit. Ceterum alio, quam à Pontifice non potest alicui priuilegium concedi perpetuum, vt absens à choro distributionibus præfruatur. Quæsternum verò nūm Episcopus possit ad breve tempus huiusmodi priuilegium ex causa rationabili concedere.

*Minimè potest. Quia nullibi intenit tradi-
tua hæc potestas, & cum sit in lege superiori:
gerere Epis-
copus.*

504
*Id. Episcopus
gerere potest.*

Minimè potest. Quia nullibi intenit tradita hæc potestas, & cum sit in lege superiori: Episcopus eam habere a se ipso non potest. Sic Garcia variis decisionibus comprobans p. 3. de Benef. p. 3. cap. 2. à numer. 404. & est communis.

Potest planè Episcopus de consensu Capituli dispensare cum aliquo iusta aliqua causa interueniente, vt fructus & distributiones brevis emporis interstitio in absentia percipiat. Quia sic Congregatio Sacra Cardinalium declaravit Episcopo Cantuarieñi. Et quia constat ex praxi, ut Episcopum dare licentiam Parochi, vt à Beneficio ab sit, & fructus percipiat, ob defensionem iuris sibi in Beneficio competentis, vt visitet parentes, quos longo tempore non vidit, vt eos in aliqua afflictione consoletur, & alias ob causas, que iustæ reputantur, licet ex illis non sint, quæ sunt in iure expressæ. At residentia Parochi strictior est, quam Canonorum: Ergo poterit Episcopus Canonicis ob similes causas facultatem impetrare, vt per breve tempus in absentia non solum fructus, sed & distributiones valeant lucrari. Ita Armendar, in addit. ad recopil. legum Navarre l. 1. tit. 23. de Resident. rubr. An Canonico, vel alij habentes dignitatem, in suis Ecclesiæ teneantur residente, num 124. Comitol. reponit moral. l. 1 q. 59. n. 2. Pala. 10. 1. d. 3. pun. 9. §. 10. n. 3. Barbo. de potest. Episc. p. 1. allegat. 53. m. 13.

506
*Hanc fuisse
probabiliter
episcopo senten-
tiam.*

Scio primam sententiam communem esse, sed mihi eligo secundam, quam probabilem admodum esse reor, ex declaracione illa Cardinalium Episcopo, licet alia rationes non subfessent. Quia licet Garcia nitatur ei respondere, affirmans, illam non esse generali declarationem, sed speciale facultatem ei Episcopo concessam: quamvis id ita sit (quod certum non repto) ex illa sumo sufficiens fundationem ad affirmandum, ex alis causis præter illas, quæ in iure continentur, posse Episcopum in residentia dispensare. Fauer Trident. scit. 6. cap. 1. vbi remittit Episcopi arbitrio causam absentiarum examinare; & propt' ipsi expediens videbitur facultatem dispensandi in

residentia concedit. Item in eodem capite revocantur privilegia, & iuncta perpeta de non residendo, indulgentiis, & dispensationibus temporalibus ex veris & rationabilibus causis concessis, & coram Ordinario legitime probandis in suo robore permanfuris. Ergo tacite insinuator posse Ordinarium absentiam temporalem ex causa rationabilis permittere. Ex vi tamen huius dispensationis dispensatus solum lucrabitur præbenda fructus, non distributiones. Quia cap. vni. de Cleric. non resident, expressæ cauerunt distributiones non lucrari nisi aliqua ex tribus causis ibi expressis intercedat. Lucrabitur autem si dispensatio fit ob aliquam ex illis causis inibi annumeratis.

PROBL. XC.

*Ex Ecclesiæ Statuto à fundatore factō potest
quis, & non potest excusari longiori
trium mensum tempore ab horarum
Canonicarum assidētia, & nihilomi-
nis fructus, ac distributiones lucrari.*

STATUTUM huiusmodi potest fieri ab ipso Ecclesiæ fundatore, à Capitulo, vel ab Ordinario. Si fiat à fundatore, invalidum est, & non potest virtute illius quis ultra tres menses ab horum assidētia exculari. Qui fundator Beneficii residentiam requirentis, debet id iusta qualitates à Sacris Canonibus requiritas fundare. At cum Sacri Canones solum his Beneficiis trium mensum recreationem confinant, abrogantes qualibet consuetudines & statuta in contrarium: effici videtur, non posse fundatorem aliter disponere. Et quia fundator non potest fundationis ratione exigere, quod Ecclesiæ damnum, non leue, pariat. At exire præbendatos longiori trium mensum tempore à residentia reputatur à Concilio Ecclesiæ damnum: Ergo non licet fundatori, statutum gerere exculans præbendatū à residentia ultra tres illos menses, si Beneficium residentiam potuerit. Sic quidam Doctores quos, prelio nomine, memorat Ferri. de Castro 10. 2. d. 3. pun. 9. §. 11. n. 1. & probabile reputat Azor p. 1. l. 7. c. 6. q. 3.

Si fiat à fundatore, validum est statutum, & eius vi potest quis excusari à residentia chori ultra tres illos menses. Quia eiusmodi statutum non est Sacris Canonibus contrarium. Non enim Sacri Canones fundationes immutant, sed illas intactas relinquunt, iuxta fundatorum voluntatem: ne alij à similibus fundationibus amerintur. Sic Moneta de dist. p. 2. q. 1. numer. 33. Garcia p. 3. cap. 2. numer. 244. & p. 7. cap. 1. numer. 118. plures referens. Barbo. p. 1. de potest. Episc. glof. 16. tit. 2. n. 25. & 26. Bonac. d. 2. q. 5. pun. 5. fine.

Hanc sententiam longè probabiliorum iudiciorum. Quia ita decifum à Sacra Cardinalium Congregatione apud Monetam & alios legi. Et quia existimo in huiusmodi statuto non exigit conditionem Ecclesiæ damnosam, sed virilem, cum sit Ecclesiæ habere Beneficium cum aliqua residentia virilius, quam illo carere. Nec non ad Ecclesiæ pulchritudinem pertinet Beneficiorum in residendo diversitas.

PROBL.

PROBL. XCII.

Ex Statuto factō à Capitulo, vel ab Episcopo ex Capituli consensu, potest præbendatus, & non potest, ultrā tres mensē choro abesse, & tamen distributionis tempore abſentia respondentes percipere.

⁵¹⁰ *Potest quidem. Quia inferiores possunt aduersus ius commune praescribere consuetudine; ergo & statuto. Ergo poterit Capitulum, & Episcopo ex consenserente statuere longius recreationis tempus, & distributiones quotidianas illo tempore concedere. Præterea cap. vni. de cler. non res. cauetur distributiones dividendas esse iuxta cuiusque Ecclesie ordinacionem. Ergo potest Ecclesia ordinacionem generare, ut quibus voluerit, concedantur. Profecto de facto in pluribus Ecclesiis factum est statutum iubilationis pro iis, qui quadraginta annos inferire, quibusque non solum fructus, sed & distributiones imperciuntur. Sic Zenedo part. 3. coll. 1. 5. ad 6. decret. Garcia part. 3. cap. 2. num. 499. Barbosa part. 1. de potest. Episc. alleg. 5. num. 117. Praxis Episc. part. 1. cap. 3. num. 9. Stephan. Grat. discept. forens. cap. 208. num. 19. Moneta de i. rib. part. 2. quæst. 7. num. 21. & quæst. 12. num. 6. & quæst. 1. num. 41. Qui omnes testantur ita fuisse decissum à Gregorio XIII. pro statuto Compotellana Ecclesia, quod dixit esse tolerandum. Vnde tacite insinuauit ex se esse validum.*

⁵¹¹ *Rim potest. Minime potest. Quia aduersus ius naturale introducti non potest consuetudo, sed de iure naturali deberet ei, qui altari deferunt, ut de altari vivat. Ergo introduci non potest abnegatio distributionum ei, qui ex obligatione diuinis assistit. Sic Tusclios concl. 514. numer. 4.*

⁵¹² *Primum sententiam hanc sententiam scilicet nullatenus fieri posse, nec valere huiusmodi statutum, esto valeat consuetudo. Quia consuetudo vires habet non tam ex introduc-tibus illam, quam ex superioris consensu expresso in cap. fin. de consuet. Qui consensus non est expressus circa statutum, sed potius est circa illud expressis dissensus. Ratio autem quare ius approbat consuetudinem legi derogantem, & reprobavit statutum esse potest. Quia consuetudo non repente, sed paulatim introducitur, & sapè ex bona fide: neque vires habet, quoique sit legitime prescripta. Statutum vero ab ipso exordio vires habere debet, ac proinde directe legi aduersatur. Merito igitur ius indulgere amplius voluit*

concedendi, quam

statu.

PROBL. XCIII.

Potest, & non potest ex consuetudine introducti, ut intercessentes diuinis officiis, nullas distributiones lucentur.

⁵¹³ *Vppono, si post Tridentinum introducta sit consuetudo iucrandi distributiones tempore recreationis, vel alio quo à residentia est quis legitimis excusatus: item si sit in rota consuetudo vacationis maioris, quam triū mensium: si haec consuetudo ex honesta, rationabilique causa fiat, validam omnino esse, iuxta cap. fin. Cour. pluribus hoc firma. 3. var. cap. 13. num. 6. Garcia part. 3. cap. 2. num. 48. Valq. de Beneficiis cap. 5. §. 3. dub. 1. Bonac. d. 1. de hor. canon. quæst. 6. num. 4. ⁵¹⁴ Vñscerim vero, nūm e contra possit consuetudine introduci ut intercessentes diuinis officiis, nullas lucentur distributiones.*

⁵¹⁴ *Minime potest. Quia aduersus ius naturale introducti non potest consuetudo, sed de iure naturali deberet ei, qui altari deferunt, ut de altari vivat. Ergo introduci non potest abnegatio distributionum ei, qui ex obligatione diuinis assistit. Sic Tusclios concl. 514. numer. 4.*

⁵¹⁵ *Potest quidem consuetudine id introduci. Quia stare optimè potest obligatio assistendi choro abque distributionum concessionē, abunde enim haec obligatio fructibus Beneficij in fine anni concessis compensatur. Ergo haec consuetudo non est contra ius naturale: ergo introduci potest. Ita Bonac. d. 2. de hor. canon. quæst. 5. punt. 6. num. 2. 1. Moneta de distrib. part. 2. quæst. 12. num. 40. Palauis tom. 2. d. punt. 9. §. 1. num. 19. Azor. part. 2. l. 7. cap. 7. quæst. 5.*

⁵¹⁶ *Ego quidem existimo facta distributionum diuīsione, & constitutione, qua cauetur, in ^{Autoria sententia.} distributionibus deberi, sustinendam non esse consuetudinem, qua intercessibus prefatas distributiones abnegaret: nisi ad summum pro aliquo determinato tempore. Quia non subit mente mea ista & rationabilis causa eiusmodi consuetudinem introducendi: cum cedat in diuini cultus immunitatem, ob cuius incrementum Concilium distributiones concedit, & adhuc Prælatos, ut saltem tertiam partem Beneficiorum in hisce distributiones conuantant. Dixi. Ad sumnum pro aliquo determinato tempore. Quia tunc videtur compensari posse illa denegatio, casu quo pro alio tempore distributiones augeantur: nam pro illo tempore diligenter choro inseguient: & sic quod in una parte detrahitur, in alia poterit compensari. Attamen si consuetudo introducatur, ut nullus infirmus, vel in Ecclesia negotiis occupatus distributiones lucretur, valida erit huiusmodi consuetudo. Quia adeo rationabilis causa eius introductionis, nempe ne diuinus cultus immunitur, & omnes ad assistendum excitentur. Mecum Garcia part. cap. 2. num. 36. ubi refert Sacram Congregationem id hisce verbis declarasse: Consueundo in aliqua Ecclesia introducta, ut Canonici infirmi fructus*

68 Theologie Moralis. Lib. XXVIII.

rantum sua præbenda, non distributiones quotidianas percipient, si legitimè prescripta sit, tollit constitutionem: prescribitur autem spatio quadraginta annorum.

accipere: si acciperis, suas non facias, sed restituere cogatur illico restituendas fabrica Ecclesie quantum indigeat, aut alterius loco, arbitrio Episcopi.

PROBL. XCIV.

Si Capitulum, antequam diuidantur distributiones, mandet alicui Canonico donari eas, quæ amiserat: poterit, & non poterit eas accepere.

Svppono donationē esse, cum aliquid datur quod in dantis est potestate: remissionem, cum aliquid remittitur, quod alicui debetur: Transactionem esse compositionem super debito dubio, & incerto. Transit enim quis, & reddit ab actione exigendi debitum integrè, eo quod ei pars aliqua solvatur: Collusione demum esse mutuam debitorum remissionem, seu condonationem. Profecto si alicui donentur distributiones amissæ ab his Canonicis, qui illas possident, poterit illas validè & licet accipere. Quia Concilium non prohibuit donationem propriam, sed remissionem, vel collusione. Notanter dixi: Si donentur distributiones amissæ ab iis Canonicis, qui illas possident. Nam autem possessionem non habent, quid donent, sed ius solum modo ad distributiones habendas: cuius donatio propriæ est distributionum remissio, quæ à Concilio prohibetur. Illas autem possident eo ipso, quo sine distributa à Capitulo, & inter sensibus assignata, licet apud Thesaurarium remaneant. Quia tunc remanent apud illum non tam nomine Capituli, quam singulorum Canonicorum nomine. Quæstorum igitur, num possit Canonicus distributiones amissas accipere, si haec illi à Capitulo donentur, antequam diuidantur?

Potest omnino. Quia Concilium solam remissionem, non donationem videtur prohibere: sed haec non est propriæ remissio, sed donatione: est enim earum rerum, quæ à Capitulo possidentur. Ergo validè ac licet potest eas Canonicus accipere. Sic nonnulli moderni docti admodum, quos consului, & non improbabilius si hærendum esset ratione, & Cardinalium Sacra Congregatio aliud non declarasset.

Minime potest. Quia Capitulum non est dominus talium bonorum, sed administrator, & dispensator, donec Canonici specialiter singulis, assignentur: cum autem administratori necessarium sit, iuxta voluntatem domini rem administrare (alias enim nulla administratio erit) Capitulo conuenit iuxta Sacrorum Canonum præscriptionem distributiones impetrare: haec enim solum inter sensibus debentur, & absentibus abnegantur. Ergo non potest Capitulum aliter disponere, neque eius contraria dispositio valida erit. Ita Garcia p. 3. c. p. 2. n. 432. Pala. to. 2. d. 1. pun. 9. §. 13. n. 3.

His hære Doctoribus propter declarationē, quam apud virumque Sacra Congregationis legi: quæ sic se haberet: Non licet Capitulo aliquo pretextu distributiones dorare, relinquere, aut quavis collusione remittere alieni, qui vel à servizio Ecclesie absurserit, vel alio quovis modo distributiones valeat amittere. Nec fas sit cuiquam eas

PROBL. XCV.

Invalida est, & non est remissio, quam Canonici factunt ei, qui ob abseniam a choro distributiones iam amiserit.

Si Canonici tuas distributiones amissas, & sibi applicandas, tibi remittant, illicita, & ⁵²¹ Nonnulla invalida est talis remissio, neque ex iis potes distributiones obtinere. Quia in Tridentino ^{litteris} cap. 12. prohibetur qualibet in hac parte seu remissio, seu collusio. Ex quo fit, te non posse sic acceptas distributiones retinere. Quia solum ex remissione illas retinere poteras, que tamen ex decreto Concilij est nulla. Quæstorum autem, num haec procedant non solum in distributionibus amitrendis, sed etiæ in iam amissis, ita ut non solum invalida sit amissio, quam Canonici facerent de distributionibus, quas per absentiam amittere quis possit, sed etiam de distributionibus, iam amissis?

Prohibitio decreti Tridentini procedit solum ⁵²² de remissione, & collusione distributionum amittendarum, non illarum, quæ iam sunt amissæ. ^{litteris} cap. 12. sed etiam de distributionibus amitrendis, sed etiæ in iam amissis. Quia hoc decretum est nimis rigidum, cum privet Canonicos potestate cedendi proprio iuri, & annulet actum alioquin validum: Et ego strictè interpretandum est. Ergo de sola remissione & collusione distributionum amittendarum sufficit explicari: si quidem haec solaremissio, est quæ obstat divino cultui, & cana præbet diuinis non assistendi: non autem illa, quæ de distributionibus amitrendis iam amissæ fit; quia haec, cum iam supponat absusus, ad absentiam non allicit. Sic Bonac. d. 2. de hor. canon. q. 5. pun. 7. 5. 1. Naldus V. distributiones, numer. 3. Moneta de distrib. p. 3. q. 5. numer. 9. prababilem reputant. Tenant vero Manu. to. 1. sum. cap. 33. Vega p. 1. sum. cap. 36. casu 4. Sandou. de offic. Eccles. p. 6. c. 17. & alij.

Intelligenda est Tridentini prohibitio non solum de prohibitione antecedenti amissionem ⁵²³ distributionum. Sed etiam de subsequenti. Qui ^{litteris} cap. 12. caſu 429. n. 10. Garcia p. 3. cap. 2. numer. 431. Barbo. de pot. Episc. p. 3. alleg. 5. numer. 140. & alij apud ipsos. Qui testantur, sapienter sic esse à Sacra Congregatione decifum.

Hanc eligo sententiā. Quia si Concilij verba perpendantur, potius de remissione subtiliter quænti ⁵²⁴ amissionē distributionū quā de antecedēti loquuntur. Ait enim: Distributiones qui statim horis interfuerint, recipiantur: et aliqui quavis collusione, aut remissione exclusa, his careant. Sed distributiones, quæ recipiuntur sūt, quæ inter sensūs presenti correspōdēt. Ergo his debet carere absentis, etiā remittantur. Porro hoc decretū respectu Ecclesie est favorabile, licet respeccū absentis sit regim ^{litteris} cap. 12. Qui,

ESCOR
Theor M
Tom III.

E I
2

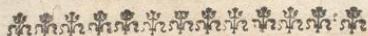
§ 18
Potest omnino.

§ 19
Minime potest.

§ 20
His hære
Doctoribus.

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 69

Quia fœtus diuinum cultum, & arcer Canonicos ab absentia chori, scientes se distributio-nes amittere sine spe remissionis. Quod non procederet fortasse, si scirent, posse à Canonicis licet, ac validè sibi remitti.

CAPUT XXX.

Circa Vitia Religioni opposita, ac pri-mum cīcā supersti-tionem.

PROBL. XCVI.

Superstitione est, & superstitione non est, die Dominica iejunare.

525
Ep. superfl. ib.

VUPERSTITIONE est. Quia ex vnu Ecclesiæ constat excipendas esse dies Dominicæ à iejunio, cum à quadragesimali iejunio eas excipit, & vigilium quancumque die Dominicæ incidente precedens transfert in sabbatum. Et quia id iejunium interdictum est cap. 5. quis tanquam, & cap. 5. quis Presbyter. d. 30. & cap. 26. quas. 6. & cap. ne quis ie-junet de conf. d. 5. Sic Caet. 2.2. quas. 9. art. 1. inter cultum superstitionis falsum hoc iejunium recenser. Et inter superstitionis superfluum, Nauar. sum. cap. 11. num. 21. & Sayrus Clavi. Reg. l. 4. cap. 4. num. 2. Illud damnat D. Thom. 2. 2. quas. 147. art. 25. ad 3. & 4.

526
Superstitione non est.
num. 12.

Non est superstitione. Quia licet quis non potest sine superstitione suscipione iejunium afflictionis ad sarcasmodum pro peccatis inire: potest tamen iejunium exultationis, quod sumitur, ut mens promptior sit ad gaudium, & vt in Deum eleverit: quod quidem in Dei gloriam redundare, quis abneget? Ita Sylvestr. v. iejunium, quas. 1. & alij citati à Sanch. sum. l. 2. cap. 37. num. 12.

527
Authoris re-solatio diffi-
culty.

Certe iejunii die Dominicæ olim fuit interdicti ob errorē Manichæorū afferentii id iejunium necessarium esse, in contemptum Resurrectionis Christi Domini, & hoc iejunium textus allegati condemnant, ac D. Thomas. Atque propter hunc errorē, qui tunc vigebat, subtraxit Ecclesiæ dies Dominicæ à Quadragesimali iejunio. cap. Quadragesimali de conf. d. 5. At cum modo iam haec causa ceflarit, licetum est die Dominicæ iejunare sive iejunium exultationis sit, sive afflictionis, si id non fiat cum scandalo, aut aliquo errore, aut contumacia, quasi Ecclesiæ consuetudinem improbando: sed propter aliquem bonum finem, verbi gratiæ peculiarem devotionem, spiritualem profectum, carnis comprehensionem, &c. D. Hieronymus Epist. 28. ad Lucinum, & refertur, c. Vinam. d. 6.) ybi hoc iejunium approbat, & dicit, Apostolos illud feruasse. Ita sustinet Nauar. sum. cap. 21. num. 7. Valent. 2. 2. d. 9. q. 2. pun. 4. dub. 2. Azor. tom. 1. l. 7. cap. 26. quas. vlt. Lessi. l. 4. cap. 2. dub. 9. num. 68.

PROBL. XCVII.

Veniale est, & veniale non est, die Do-minica semper iejunare, cum nec oboritur scandalum, nec adest error, sed proprius aliquem bonum finem.

VENIALE non est. Quia si licitum, imò latu-dabile est, una vel altera die Dominicæ iejunium inire propter aliquem rectum finem: nec veniale erit sèpè iejunare, cum potius a cùm Religionis iterare, in Dei gloriam ubiorem reflue videatur. Si temel aut iterum pia actio est laudabilis: cur sapientia obnoxia erit piaculo? sic ex doctrina D. Hieronymi epist. 28. ad Lucin. Hugo ad c. Vinam. d. 76. Medin. c. de iejun. q. Quando necesse est iejunare. 1. def. 2. p. 2. q. 1. 7. a. 4. Palaci. in 4. dist. 1. 5. a. 8. Engl. p. 1. vbi de iejun. q. 4. diffic. 3.

Veniale est, iejunare ordinarie diebus Do-minicis. Quia aduersatur huiusmodi iejunium Ecclesiæ consuetudini, quam in hac parte vien-tilis habere testatur D. August. Epist. 86. ad Ca-sulan. Ita Sanch. sum. l. 2. cap. 37. n. 15. Valent. 2. 2. d. 9. q. 1. pun. 4. n. 12.

Crediderim superflui cultus renn esse qui huiusmodi singularitati operam gesserit. Vnde si quispiam similiter sola die Dominicæ & non aliis diebus iejunaret, peccato veniali infice-retur. Quia id ad quandam singularitatem, & cultum superfluum pertineret. At ceflante scandalō, casu in utroque solum veniale piaculum indicari ceflante scandalō, & alio lethali fine. Hinc deduco, votum iejunandi ordinari diebus Dominicis, esse irriatum sive iejunium sit afflictionis, seu satisfactionis pro peccatis: sive seu exultationis, quo mens in Deum strictius ele-vatur. Quare si quis id voleat, ad nil tenetur, neclid iejunium in alteram diem transferre. Quia est votum de re illicita. Ut edocet Suan. 10. 1. de Relig. tr. de voto. l. 3. c. 6. numer. 21. Secus dixerim de voto iejunandi aliquibus Dominicis ob bonum aliquem finem, sceluso scandalō, ac vano singularitatis studio. Quia id cum sit de re licita, (ut v. robl. proximo vidimus) ob igabit. Denique si quispiam quodam singularitatis studio die Dominicæ vel temel iejunaret, superstitionis piaculum incurreret. Quia est cultus indebitus superflus. At sola eile venialis culpa ceflante scandalō, aut alio fine grauter iniquo.

PROBL. XCVIII.

Vouens iejunare die in qua incidit festum aliquod (ex.gr.) Annunciationis, si id incedat: potest, & non potest ipsa die Dominicæ iejunare.

NON potest iejunare die Dominicæ, sed fabato præcedenti. Quia cæteris paribus debet se vniuersalis Ecclesiæ consuetudini conformare. Sic Ioan. de Neapol. quodlib. 8. q. 35. ilius votum Non potest. D. Antonin. p. 2. 2. it. 11. cap. 1. §. 10. Sylvestr. v. Votum. 3. q. 6. Tabie. v. Vinum. 7. Auct. v. Votum. n. 17. Confuscit profecto Ecclesia vigiliam

70 Theologie Moralis. Lib. XXVIII.

liam Dini ipsidentis in Dominica addiem sabbati transferre, ne die Dominica ieunium geratur.

332
Potes quidem. Potest quidem ieunare die Dominica, nec tenetur ad precedentem diem ieunum transferre, sed satisfacit licet, & iuste ipsa die Dominica ieunando. Quia eti vocum de aliqua re intelligatur instar rei cadentis sub pracepto Ecclesiastico: at Ecclesia ieunium vigilie festi transfert precedentem in diem, si id in Dominica incidit. At ad nullum ieunium obligat in die aliquo festo, ratione ipsius festi, sed tollum in vigilia. Vnde non est aliquid praceptum Ecclesiae de simili ieunio, quod eius voti regularia sit. Deinde quia specialis denotatio votentis fuit toto anno die illa ieunare, qua id festum incidit, & non fuit ieunare eius vigilia: & ita ieunium ipsius diei voluit. Et sic sit ieunium afflictionis, sine exultationis, de quo Probl. 96. & 97. licetum est die Dominica ieunare: Ergo facias facias facias obligationi. Ita Sanch. fam. l. 2. cap. 37. num. 18.

353
Hanc eligens sententiam alia deducit. Ego quidem existimo huic applaudens sententia, liberum esse votenti, propria autoritate, illud ieunium in praecedens transferre solum. Quia ex omnium sententia quilibet potest votum suum propria autoritate in manifeste melius commutare. At manifeste melius est, se conformare vniuersae Ecclesiae consuetudini ieunandi in Dominica in sabbatum incidentis in sabbatum praecedens. Hinc tamen exciperem Sabbath illa, quibus voten tenetur alio ex pracepto ieunare; vt si habeat etatem obligantem ab ieunio, non poterit commutare ieunium illius Dominicæ in sabbatum Quadragesima, vel Quatuor temporum, vel quo alia incidit in vigilia. Quia votum intelligitur de actu alias non obligante, nisi aliud exprimatur. Si tamen quis promisit ieunare alicuius Domini vesperi, & illud incidat Feria secunda, tenetur sabbato praecedenti ieunium gerere, nisi expressam habuerit intentionem ieunandi die Dominicæ. Quia id ieunium intelligendum est instar indicis ab Ecclesia in Vigilia cuiuslibet Sancti, quod ea incidente in Dominica in Sabbathum praecedens transfertur. Atque adem ratione qui votum integro aliquo mense, verbi gratiæ Aprilis, seu Maii, ieunare, non tenetur ieunare diebus Dominicis illius, nisi expressè intenderit, se ad id obligare. Quia intelligitur hoc ieunium ad modum instituti ab Ecclesia, à quod dies Dominicæ semper excipiuntur. Tabiena sic v. Vorum, 3. quæst. 7. Armil. v. Vorum num. 25. Sanch. citat. n. 18. 19. & 20.

PROBL. XCIX.

Diversi Diuinationis modi constituunt, & non constituunt diversas in genere moris species necessariò fatendas.

334
Recols. Dini. **R**ecolo, Diuinationem esse duplēcē: Quædam in qua est paclum cum dæmonie manifestandæ species: expressum: quedam, in qua solum est tacitum. Vtique vero plures sunt species iuxta signorum diversitatem, quibus dæmon diuinatores assolet edocere. Prioris

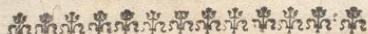
quidem, in qua est paclum expressum que generali nomine *Necromantia* appellatur, sunt nouem species. Prima est *Praesigium*, cum dæmon variis apparitionibus superstitiōnū oculos præstringit, se illorum aspectibus obiciens occultaque docens. Secunda *Diuinatio per somnia*, cum instructio dæmonis per somnia speratur. Tertia *Necromantia*, cum adhibitis languine & certis carminibus, videntur mortui resurgere, loqui, & docere. Quarta *Vinumatio* per Pythones, cum dæmon per homines repetitus docet. Quinta *Geomantia*, cum docet per signa in corporibz terrenis apparentia, ut in ligno, metallo, lapide. Sexta *Hydromantia*: cum per signa in aqua apparentia. Septima *Aeromantia*, cum per signa apparentis in aere. Octaua *Pyromantia*, cum per signa in igne. Nonna *Astrospatum*, cum per signa apparentia in exitis animalium Sacrificatorum dæmoni docet. Ruris *Diuinatio*, in qua est sola tacita dæmonis invocatio, et duplex. Prior est, cum cognitio oculorum vaticinatur ex consideratione aliquis dispositionis alias existentes in quibuscumque rebus. Posterior est, cum queritur ex dispositione eorum, que homines consuluntur, causa eius cognitionis adipiscende. Priorum diuinandi modum in nouæ species diuidit. Prima est *Generchia*, cum ex Syderum motu, aut situ cognitione queratur. Secunda *Auguriū*, cum ex animalium vocibus, aut ex hominum steruatione. Tertia *Auspiciū*, cum ex animo volatu, aut quorumvis animalium motu. Quarta *Omen*, cum ex hominum vocibus prius intentione expressis. Quinta *Onirocritica*, cum ex somniis. Sexta *Physiognomica*, cum ex totius corporis humani signis. Septima *Spatulamantia*, cum ex signis spatulæ. Octaua *Metoposcopia*, cum ex fronte. Nona *Chironomantia*, cum ex manuum lineis. Verum posterioris modi diuinandi duas species enumeror. Prima est *Geonantia*, cum ex punctorum protractione cognitione queritur. Secunda *Diuinatio per sortes*, cum aliquis ex signis resultantibus ex plumbo liquefacto, projecto in aquam: vel ex consideratione fluctus electæ ex duabus oblatis, vel schedula scriptæ, aut albævel extaxillorum proiecione: vel ex consideratione eius, quod aperienti librum occurrit, cognitionem querit. His praemissis, quæsiem, num prafati diuinationis modi constituent diuerias in genere moris species necessariò in confessione aperiendas: ut an diuinatio sit per aërem, vel per aquam, &c.

Sunt quidem constituentes diuerias in genere moris species in Confessione manifestandas. **335**
Constituentia in genere. Quia triplex est in hoc genere species. Prima in qua est expressa dæmonis invocatio; Secunda, in qua est invocatio tacita; tercia, cum aliquis confuso fit, ad cognitionem oculorum comparandam, quæ quidem appellantur Necromantia, Augurium, Diuinatio per sortes: si ergo sunt in genere moris species hæ distinetæ, necessariò erunt in Confessione aperiendas. Sic D. Tho. 2. 2. q. 95 a. 3. in corp. Valent. 2. 2. d. 6. q. 12. pun. 2.

Hæ diuinandi species non sunt in genere moris distinctæ: vnde non est opus in confessione explicare, per quas res diuinatio fiat. Quia hi diuinandi modi non habent specialem contra rectam rationem deformitatem, sed omnes eandem. Ita Caiet. opusc. to. 1. tr. 5. de confess.

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 69

Quia fœtus diuinum cultum, & arcer Canonicos ab absentia chori, scientes se distributio-nes amittere sine spe remissionis. Quod non procederet fortasse, si scirent, posse à Canonicis licet, ac validè sibi remitti.

CAPUT XXX.

Circa Vitia Religioni opposita, ac pri-mum cīcā supersti-tionem.

PROBL. XCVI.

Superstitione est, & superstitione non est, die Dominica iejunare.

525
Ep. superfl. ib.

VUPERSTITIONE est. Quia ex vnu Ecclesiæ constat excipendas esse dies Dominicæ à iejunio, cum à quadragesimali iejunio eas excipit, & vigilium quancumque die Dominicæ incidente precedens transfert in sabbatum. Et quia id iejunium interdictum est cap. 5. quis tanquam, & cap. 5. quis Presbyter. d. 30. & cap. 26. quas. 6. & cap. ne quis ie-junet de conf. d. 5. Sic Caet. 2.2. quas. 9. art. 1. inter cultum superstitionis falsum hoc iejunium recenser. Et inter superstitionis superfluum, Nauar. sum. cap. 11. num. 21. & Sayrus Clavi. Reg. l. 4. cap. 4. num. 2. Illud damnat D. Thom. 2. 2. quas. 147. art. 25. ad 3. & 4.

526
Superstitione non est.
num. 12.

Non est superstitione. Quia licet quis non potest sine superstitione suscipione iejunium afflictionis ad sarcasmodum pro peccatis inire: potest tamen iejunium exultationis, quod sumitur, vt mens promptior sit ad gaudium, & vt in Deum eleverit: quod quidem in Dei gloriam redundare, quis abneget? Ita Sylvestr. v. iejunium, quas. 1. & alij citati à Sanch. sum. l. 2. cap. 37. num. 12.

527
Authoris re-solatio diffi-
culty.

Certe iejunii die Dominicæ olim fuit interdicti ob errorē Manichæorū afferentii id iejunium necessarium esse, in contemptum Resurrectionis Christi Domini, & hoc iejunium textus allegati condemnant, ac D. Thomas. Atque propter hunc errorē, qui tunc vigebat, subtraxit Ecclesiæ dies Dominicæ à Quadragesimali iejunio. cap. Quadragesimali de conf. d. 5. At cum modo iam haec causa ceflarit, licetum est die Dominicæ iejunare sive iejunium exultationis sit, sive afflictionis, si id non fiat cum scandalo, aut aliquo errore, aut contumacia, quasi Ecclesiæ consuetudinem improbando: sed propter aliquem bonum finem, verbi gratiæ peculiarem devotionem, spiritualem profectum, carnis comprehensionem, &c. D. Hieronymus Epist. 28. ad Lucinum, & refertur, c. Vinam. d. 6.) ybi hoc iejunium approbat, & dicit, Apostolos illud feruasse. Ita sustinet Nauar. sum. cap. 21. num. 7. Valent. 2. 2. d. 9. q. 2. pun. 4. dub. 2. Azor. tom. 1. 1. 7. cap. 26. quas. vlt. Lessi. l. 4. cap. 2. dub. 9. num. 68.

PROBL. XCVII.

Veniale est, & veniale non est, die Do-minica semper iejunare, cum nec oboritur scandalum, nec adest error, sed proprius aliquem bonum finem.

VENIALE non est. Quia si licitum, imò lat-528
dabile est, una vel altera die Dominicæ Non. 18. 48. iejunium inire propter aliquem rectum finem: nec veniale erit sèpè iejunare, cum potius a cùm Religio iterare, in Dei gloriam ubiorem reflue videatur. Si temel aut iterum pia actio est laudabilis: cur sapientia obnoxia erit piaculo? sic ex doctrina D. Hieronymi epist. 28. ad Lucin. Hugo ad c. Vinam. d. 76. Medin. c. de iejun. q. Quando necesse est iejunare. 1. def. 2. p. 2. q. 1. 7. a. 4. Palaci. in 4. dist. 1. 5. a. 8. Engl. p. 1. vbi de iejun. q. 4. diffic. 3.

Veniale est, iejunare ordinarie diebus Do-minicis. Quia aduersatur huiusmodi iejunium Ecclesiæ consuetudini, quam in hac parte vien-529
tagis habere testatur D. August. Epist. 86. ad Ca-sulan. Ita Sanch. sum. l. 2. cap. 37. n. 15. Valent. 2. 2. d. 9. q. 1. pun. 4. n. 12.

Crediderim superflui cultus renn esse qui Hoc verius
huiusmodi singularitati operam gesserit. Vnde pun. si quispiam similiter sola die Dominicæ & non aliis diebus iejunaret, peccato veniali infice-reetur. Quia id ad quandam singularitatem, & cultum superfluum pertineret. At ceflante scandalo, casu in utroque solum veniale piaculum indicari ceflante scandalo, & alio lethali fine. Hinc deduco, votum iejunandi ordinari diebus Dominicis, esse irriatum sive iejunium sit afflictionis, seu satisfactionis pro peccatis: sive seu exultationis, quo mens in Deum strictius ele-vatur. Quare si quis id voleat, ad nil tenetur, neclid iejunium in alteram diem transferre. Quia est votum de re illicita. Ut edocet Suan. 10. 1. de Relig. tr. de voto. l. 3. c. 6. numer. 21. Secus dixerim de voto iejunandi aliquibus Dominicis ob bonum aliquem finem, sceluso scandalo, ac vano singularitatis studio. Quia id cum sit de re licita, (vt r. v. proximo vidimus) ob igabit. Denique si quispiam quodam singularitatis studio die Dominicæ vel temel iejunaret, superstitionis piaculum incurreret. Quia est cultus indebitus superflus. At sola eile venialis culpa ceflante scandalo, aut alio fine grauter iniquo.

PROBL. XCVIII.

Vouens iejunare die in qua incidit festum aliquid (ex. gr.) Annunciationis, si id incidat: potest, & non potest ipsa die Dominicæ iejunare.

NON potest iejunare die Dominicæ, sed fab-530
bato præcedenti. Quia cæteris paribus de-Non potest
bet se vniuersalis Ecclesiæ consuetudini con-ic Dominicæ
formare. Sic Ioan. de Neapol. quodlib. 8. q. 35. illud votum
D. Antonin. p. 2. 2. t. 1. cap. 1. 8. 10. Sylvestr. v. implere.
Votum, 3. q. 6. Tabie. v. Vinum. 7. Auct. v. Vo-tum. n. 17. Confuscit profecto Ecclesia vigi-liam

70 Theologie Moralis. Lib. XXVIII.

liam Dini ipsidentis in Dominica addiem sabbati transferre, ne die Dominica ieunium geratur.

332
Potes quidem. Potest quidem ieunare die Dominica, nec tenetur ad precedentem diem ieunum transferre, sed satisfacit licet, & iuste ipsa die Dominica ieunando. Quia eti vocum de aliqua re intelligatur instar rei cadentis sub pracepto Ecclesiastico: at Ecclesia ieunium vigilie festi transfert precedentem in diem, si id in Dominica incidit. At ad nullum ieunium obligat in die aliquo festo, ratione ipsius festi, sed tollum in vigilia. Vnde non est aliquid praeceptum Ecclesiae de simili ieunio, quod eius voti regularia sit. Deinde quia specialis denotio videntur fuit in toto anno die illa ieunare, qua id festum incidit, & non fuit ieunare eius vigilia: & ita ieunium ipsius diei voluit. Et sic sit ieunium afflictionis, sine exultationis, de quo Probl. 96. & 97. licetum est die Dominica ieunare: Ergo facias facias facias obligationi. Ita Sanch. fam. l. 2. cap. 37. num. 18.

353
Hanc eligens sententiam alia deducit. Ego quidem existimo huic applaudens sententia, liberum esse videnti, propria autoritate, illud ieunium in praecedens transferre solum. Quia ex omnium sententia quilibet potest votum suum propria autoritate in manifeste melius commutare. At manifeste melius est, se conformare universae Ecclesiae consuetudini ieuniorum in Dominica in sabbatum incidentis in sabbatum praecedens. Hinc tamen exciperem Sabbathi illa, quibus videntur alio ex pracepto ieunare; ut si habeat etatem obligantem ab ieunio, non poterit commutare ieunium illius Dominicæ in sabbatum Quadragesima, vel Quatuor temporum, vel quo alia incidit in vigilia. Quia votum intelligitur de actu alijs non obligante, nisi aliud exprimatur. Si tamen quis promisit ieunare alicuius Domini vesperi, & illud incidat Feria secunda, tenetur sabbato praecedenti ieunium gerere, nisi expressam habuerit intentionem ieunandi die Dominicæ. Quia id ieunium intelligendum est instar indicis ab Ecclesia in Vigilia cuiuslibet Sancti, quod ea incidente in Dominica in Sabbathum praecedens transfertur. Atque adem ratione qui voulit integrum aliquo mense, verbi gratiæ Aprilis, seu Maii, ieunare, non tenetur ieunare diebus Dominicis illius, nisi expressè intenderit, se ad id obligare. Quia intelligitur hoc ieunium ad modum instituti ab Ecclesia, à quod dies Dominicæ semper excipiuntur. Tabiena sic v. Vorum, 3. quæst. 7. Armil. v. Vorum num. 25. Sanch. citat. n. 18. 19. & 20.

PROBL. XCIX.

Diversi Diuinationis modi constituunt, & non constituunt diversas in genere moris species necessariò fatendas.

334
Recols. Dini. **R**ecolo, Diuinationem esse duplēcē: Quædam in qua est paclum cum dæmonie manifestandæ species: expressum: quedam, in qua solum est tacitum. Vtique vero plures sunt species iuxta signorum diueritatem, quibus dæmon diuinatores assolet edocere. Prioris

quidem, in qua est paclum expressum que generali nomine *Necromantia* appellatur, sunt nouem species. Prima est *Praesigium*, cum dæmon variis apparitionibus superstitiōnū oculos præstringit, se illorum aspectibus obiciens occultaque docens. Secunda *Diuinatio per somnia*, cum instructio dæmonis per somnia speratur. Tertia *Necromantia*, cum adhibitis languine & certis carminibus, videntur mortui resurgere, loqui, & docere. Quarta *Vinumatio* per Pythones, cum dæmon per homines repetitos docet. Quinta *Geomantia*, cum docet per signa in corporibz terrestribz apparentia, vt in ligno, metallo, lapide. Sexta *Hydromantia*: cum per signa in aqua apparentia. Septima *Aeromantia*, cum per signa apparentis in aere. Octaua *Pyromantia*, cum per signa in igne. Nonna *Astrospatum*, cum per signa apparentia in exitis animalium Sacrificatorum dæmoni docet. Ruris *Diuinatio*, in qua est sola tacita dæmonis invocatio, et duplex. Prior est, cum cognitio oculorum vaticinatur ex consideratione aliquiuis dispositionis alias existentes in quibuscumque rebus. Posterior est, cum queritur ex dispositione eorum, que homines consuluntur, causa eius cognitionis adipiscende. Priorum diuinandi modum in noue species dividitur. Prima est *Generchia*, cum ex Syderum motu, aut situ cognitione queratur. Secunda *Auguriū*, cum ex animalium vocibus, aut ex hominum steruatione. Tertia *Auspiciū*, cum ex animo volatu, aut quorumvis animalium motu. Quarta *Omen*, cum ex hominum vocibus prius intentione expressis. Quinta *Onirocritica*, cum ex somniis. Sexta *Physiognomica*, cum ex totius corporis humani signis. Septima *Spatulamantia*, cum ex signis spatulæ. Octaua *Metoposcopia*, cum ex fronte. Nona *Chironomantia*, cum ex manuum lineis. Verum posterioris modi diuinandi duas species enumeror. Prima est *Geonantia*, cum ex punctorum protractione cognitione queritur. Secunda *Diuinatio per sortes*, cum aliquis ex signis resultantibus ex plumbo liquefacto, projecto in aquam: vel ex consideratione fluctus electæ ex duabus oblatis, vel schedula scriptæ, aut albævel extaxillorum proiecione: vel ex consideratione eius, quod aperienti librum occurrit, cognitionem querit. His praemissis, quæsiem, num prafati diuinationis modi constituent diuerias in genere moris species necessariò in confessione aperiendas: ut an diuinatio sit per aërem, vel per aquam, &c.

Sunt quidem constituentes diuersas in genere moris species in Confessione manifestandas. **335**
Constituentia in genere. Quia triplex est in hoc genere species. Prima in qua est expressa dæmonis invocatio; Secunda, in qua est invocatio tacita; tercia, cum aliquis confuso fit, ad cognitionem oculorum comparandam, quæ quidem appellantur Necromantia, Augurium, Diuinatio per sortes: si ergo sunt in genere moris species hæ distinetæ, necessariò erunt in Confessione aperiendas. Sic D. Tho. 2. 2. q. 95 a. 3. in corp. Valent. 2. 2. d. 6. q. 12. pun. 2.

Hæ diuinandi species non sunt in genere moris distinctæ: vnde non est opus in confessione explicare, per quas res diuinatio fiat. Quia hi diuinandi modi non habent specialem contra rectam rationem deformitatem, sed omnes eandem. Ita Caiet. opusc. to. 1. tr. 5. de confess.

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 71

fes. 9.3. Victor sum. ubi de conf. n. 176. concl.
6. Sotus in 4. dist. 18. q. 2. a. 4. concl. 6. AZOR.
10.1. 6. c. 12. q. 3. Suar. to. 1. de Relig. 2. c. 9.
n. 5. & cap. 10. n. 2. & 3. Manu. to. 1. f. m. c. 5. 3. m.
5. Sanch. sum. l. 2. c. 3. 8. n. 1. 4.

537
Huius. Ego existimo veriorem esse hanc senten-
tiam in his omnibus diuinandi modis, pactum
explicitum cum dæmone si demas, de quo se-
quenti Problem. disloco.

Ego existimo veriorem esse hanc sententiam in his omnibus diuinandi modis, pa&ctum explicitum cum d&emone si demas, de quo sequenti Problem. dislero.

PROBL. C I.

Omnis diuinatio sive tacita sit sive expressa, perinet, & non perinet ad superstitionem.

Non pertinet. Quia supersticio consistit in voluntate attribuendo creaturæ diuinum honorem: at sola diuinatio futhrorum contingentium pendentium à causa libera ad Deum pertinet; Ergo sola haec diuinatio supersticio est. Cum à dāmone (ex. gr.) quis petit scientiam alicuius occulti effectus præfertis, non petit aliquid, quod potestatem excedat, creaturæ: Ergo nullam illi tribuit diuinitatem. Ergo neque superstitionem perpetrat, tamē si grauijline delinquit. Sic Valen. 2. 2. diff. 3. q.
12. pun. Lefsi. l. 2. de iust. c. 43. dub. s. m. 18.

*Non est differ-
entia speci-
fia.* gressi, l. de quibus, ff. de legib. l. Cum quid.
*ff si certum petatur. Nam professio tacita, & ex-
presia non differunt: & idem est de confessu
in quolibet contractu. Deinde tota malitia di-
uinationis sicut in voluntate impetrandi à da-
mone, quod fuerat à Deo expostulandum; sed
hac voluntate eadem est, siue verbis id postu-
letur, siue factis: Ergo tacita iuocatio ab ex-
presia non differt: Ergo non est necesse id in
confessione exponere, sed satis erit, si quis di-
cat, se in diuinando lethaliiter delinquisse. Sic
Victor sum. vbi de confes. numer. 176. Addo esto
tacita iuocatio ab expressa differat differt tam
sicut imperfectum à perfecto, quod non
arguit diversitatem specificam, sed gradualem
maioris vel minoris grauitatis, vt dicit Sanch.
sum, l. 1. cap. 2. n. 24. Stuar. l. 2. de superfl. cap.
10. numer. 1. Bonac. d. 3. de 1. Pre. Decal.
9. 5. pun. 3. numer. 20. At est satis probabilis sen-
tentia, neminem teneri circumstantias aggra-
vantes intra eandem speciem in confessione
manifestare: Ergo probabile erit, non esse obli-
gationem manifestandi expressam fuisse dæmo-
nis iuocationem.*

339 in invocationem.
Est quidem differentia specifica necessaria
differentia. Quia in confessione manifesta-
re tenemur non solum distinctionem specificam
peccatorum, sed numericam. At cum volun-
tatem habet quis expressam dæmonem inuo-
candi distinctum peccatum est, ac illud, quo
tacita invocatione perpetratur. In tacita enim
invocatione solum virtualiter hæc adest volun-
tas, non formaliter: sed voluntas formalis à vir-
tuali est numero distincta. Ergo tenemur, in Cō-
fessione has distinguere voluntates. Ita Sanch
citat Bonac. & Sust. vbi supr. à Palaus to. 3. tr. 17.
dist. 4. punct. 3. numer. 11.

Probabilis satis est prima sententia ergo tam
men secundam probabiliorem eligo. Quia est
tacita innocatio & expressa specie differant,
(quod profiteor) at quia numero disserunt, in
confessione, an expressa fuerit, an tacita debet
explicari. Certe longe diversum iudicium con-
fessorius geret de pacto expresso, quam de taci-
to. Quare optimè D. Thom. 2.2. q.5.a.3. ad
1. Muleo grauius (ait) est, demonei innocari
quam aliqua facere, quibus signum sit, ut si
homines inerant.

Pertinet quidem. Quia ex proprio Divinitatis iure Deus vult, ut creature omnes ad ipsum configuantur in eoque fidant. Qui ergo, illo reliquo, configureret ad diabolum suum initium, in eoque fideret, plane eius iuri divino derogaret: & quod illius proprium est, veller inimico tribuere: Ergo superstitionem committet, taciteque idololatriæ reus existet. Ita Sanch. l.2. in Decal. c. 38. à numer. 9. Palato. 3. xii. 17. dist. 1. pun. 3. n. 1.

Cum his opinor. Quia quamvis non configuat quis ad dæmonem gratia obtinendæ actionis rerum occultarum cognitionem, quam nos ipse possit consequi, & virtute sua naturali communicare: quicatamen per hanc ipsam societatem affectat dæmon usurpare diuinæ aliquid excellentiæ, & honore illi dedito ab homine, nempe, ut homo reliquo Deo, ad eum configuat, & in eo contra Dei voluntatem confidat, cooperatum dæmoni ad hanc diuinæ honoris visitationem: ideo contra Religionem Deo debitam superstitionis agit.

PROBL. CIL.

*Agendum est, & agendum non est, quod
asseat demon in enerumenis vel alibi
apparens bonum consulere.*

Sæpe dæron assolet apparere fingēs, se esse
Saniam defuncti, ut videntes in errorem in-
ducant: id quod non solum habitans in dæmo-
niaco gerit. Et quamvis bona consulat, petat
qui geri suffragia, aut aliquid restituī, id effi-
ciet, ut postmodum facilius decipiatur. Non tam-
en abnegari, animas beatas, aut in purgatio-
nario, inferno vye existentes, apparere aliquando
vientibus, id Deo permittente ob aliquas in-
stascasias. Cum autem in demoniaco dæmon
ait, se animam esse defuncti, semper menti-
tur. Quia animæ defunctorum nunquam aliud
corpus ingrediuntur, ut docet Abul. ad cap. 8.
Mat. q. 12.4. Questioni autem do, an dæmons
consiliente bonum, id licet possimus mandare
executioni.

Possumus plane. Quia bonum quod confus-
lis agere potest quis, non quod dæmon confu- 545 :
lerit. *Agendum est*

72 Theologie Moralis. Lib. XXVIII.

bonum quod lerit, sed quod in se est bonum. Sic Delius no-
Damō confusus l. 6. disquis. Magic. in anæcephaloſi, mo-
lit. nit. 10.

546 Non possumus diabolo vel consilienti bo-
Agendū non num obdīre, nec eius parere consilio. Quia
emnia bona qua confūlīt, ad nostrā perni-
cēm diriguntur. Ita Thyraeus nostra societatis
de apparitionib. spirituum c. 15. n. 20. Sanch.
sum. l. 2. c. 8. n. 24.

547 Si dæmon consulit præcepti alicuius obser-
Hoc iecurūs. vationem gerendum esse affirmo, ratione præ-
 cepti obligantis. At consilium eius bonum
 prætermittere tatus omnino esse crediderim,
 vel in aliud bonum commutare; ne quid fra-
 dus eo consilio diabolus moliatur.

PROBL. CIII.

Licet & non licet, ex Astris future, &
occulta prædicere non certo, sed proba-
biliter tantum.

548 Ræmitto, ex Astris prænunciare eventus
Nonnulla
præmissa. ex libris hominis arbitrio plementes, ac ef-
 fectus occultus, superstitionis est. Quare non li-
 cet ex Astris prænunciare futura bella, conten-
 tiones, armulations: in modo neque certum mor-
 bum alicui esse eventurum, nec periculum
 mortis incursum, neque celebraturum coniugium,
 facturum iter, dignitatem consecuturum,
 & his similia. Quia hæc omnia ex libera
 pendent voluntate, vel ex humorum in ordi-
 natione: ac proinde ex Astris prænoscí non
 valent. Idem dixerim de furtis occultis, alij
 que hominum actionibus, quæ humanæ non
 possunt industriæ vestigari. Quod si per Astra
 ea dignoscere quis tenteret, peccatum gravissi-
 um superstitionis perpetrat. Sic omnes
 Doctores cum D.Tho. 1. 2. q. 8. s. a. 5. Vnde
Iere. 10. Dominus: A signis cali nolite metue-
re, quia timent Gentes, quia leges populorum
vane sunt. Quæferim vero, nūm licet, ex
Astris hos futuros eventus, & occulta facta
prædicere, non certo, sed tantummodo pro-
babiliter?

549 Licet planè. Quia naturaliter quisque suam
Licet qua-
dem. agnatam propensionem, & inclinationem
 se habet: sed ad huiusmodi inclinationem
 non leviter Astra conducunt: Ergo ex illis
 saltē probabiliter vnius cuiusque facta
 poterunt prænunciari. Sic Tol. l. 4. c. 15.
 n. 6. Deli. l. 4. disq. Mag. c. 3. q. 1. concl. 2.
 Caiet. 2. 2. q. 95. a. 5. Valent. 2. 2. d. 6. q. 12.
 pun. 3.

550 Non licet. Quia ex Astris deduci non potest
Non licet. industria humana probabilis cognitio eorum
 eventuum. Tum quia non possunt omnia Astra
 concurrentia cognosci, & quæ cognoscuntur,
 imperfictissime cognoscuntur. Tum quia
 Astra non sunt causa immediatae liberorum
 effectuum, sed ad summum naturalium incli-
 nationum. Tum quia ab alijs causis sublunari-
 bus saepissime eorum influentia impeditur.
 Tum denique quia contra propriam propen-
 sionem, & inclinationem peruersam vnu-
 quisque Dei adiutorius auxilio procedit. Non ergo
 ex regulis Astrologie probabilis cognitio
 potest inuestigari. Alias non diceret Propheta

A signis cali volite timere. &c. Nam si ex
Astris cognitio probabilis futurorum even-
tuum posset haberi, nec essent vana leges po-
pulorum, sed prudentes: nec irrationalib. &
vanam sed potius prudens, illa timere. Cum
ergo ex solis Astris cognitio probabilis haberi
non possit: restat, ut illam quis habeat ex
doctrina dæmonis, & eius auxilio: ex Dei
namque reuelatione clarum est non haberi.
Ita Suar. 10. 1. de Relig. l. 2. c. 11. n. 31. Sanch.
l. 2. sum. c. 38. n. 31. Lessi. l. 2. c. 43. dub. 6.
n. 42. Pala. 10. 3. tr. 17. d. 1. pun. 4. n. 5.

Ego quidem affermerim, quando hæc præ-
 nuntiantur maiori firmitate, quam ex Astris
 haberi potest, v. gr. dicendo: Hoc est probabi-
 le: esse superstitionem. Quia ex solis Astris
 hoc iudicium absolutum, aut probable
 comparari nequit: sed ex inclinationibus
 naturalibus conjectura admodum temuis.
 Ergo qui absurde, aut maiori firmitate illa præ-
 dictit, vel ea intentione illam cognitionem in-
 vestigare satagit, tacite dæmonis disciplina
 vitum, vel vulnus ab eo hæc edoceri. Secus an-
 tem esset, quando non ex Astris Solis, sed ex
 aliis circūstantiis, & causis particularibus hæc
 conjectura probabilis sumereatur, v. gr. ex tem-
 peramento perfornæ, & ex aliis eius actibus, &c.
 Quia observatio, huiusmodi non est di-
 uinatio, sed prouidentia. Nec crediderim
 esse superstitionem, nec iure aliquo anti-
 quo damnatum, quandò hæc prædictio
 sola illa tenuissima conjectura, & certitudine,
 qua sciri possunt per Astra, & ita haber in
 mente prædictes, vel si absolute prædicat, ita tamē
 intendens, & non maiori certitudine. Atque
 hoc probat solummodo primæ sententiae fun-
 damentum.

PROBL. CIV.

Ex Astris futura contingentia probabiliter
prædicere, non certo est, & non est
motu proprio Sixti V. interdictum pro
foro interno.

Non est interdictum pro vtroque foro, sed
pro externo tantum. Quia id verba te- Nō s'inter-
stantur: Statuimus, ut contra facientes iudicia, dūm pro
& natiuitates hominum, quibus de futuris con-
tingentibus, successibus, fortuitisque casibus,
aut actionibus ex humana voluntate pendentibus
aliquid eventuum affīmare audeant, etiam si
id se non certo affirmare afferant, aut protesten-
tur, inquirant, & procedant, & in eos ferentur
Canonis penit., & alijs eorum arbitrio animad-
vertant. Quæ quidem verba videntur id ad fol-
lum externum forum referre, nihil de interno
præcaudentia. Sic Suar. 10. 1. de Relig. l. 2. c.
11. n. 30. Valent. 1. 2. d. 6. q. 12. pun. 1. Del-
Rio. l. 4. disq. Magic. c. 2. q. 3. Addique
Suarus, in tali prædictione non defice gra-
uem culpam saltem ratione scandali, & spe-
ciei mali cum præsumpte ione iuris, vel de iure.

Pro vtroque foro est interdictum. Quia
cum in eo motu proprio Pontifex permiserit ^{ff. pro vtr.}
indictum de agricultura, navigatione, medici ^{qui fin. in-}
na, & alijs rebus naturalibus, de quibus con-
stat certum iudicium ferri non posse, sed val-
dē dubium: & deinceps absolute interdictum ^{illud}

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 73

illud circa casus fortuitos, & pendentia ex libero arbitrio etiam cum eo dubio: videtur in hoc posteriori prohibitionis casu loqui in utroque foro, sicut in priori permissionis loquitur in utroque. Et ratio prohibitionis est, quia etiam hic modus prænuntiandi futura, valde est Reipublicæ perniciosus, & multis superstitionum periculis, & calumniis diuinorum fingentium id dubium expeditus. Ita Salas 1. 2. quæst. 9. a. 5. tract. 5. d. 2. sect. 3. numer. 36. aliterens, id esse culpam lethalem ob granem prohibitionem in eo motu proprio contentam. Sanch. 1. 2. sum. cap. 38. numer. 34. Graf. 1. 2. decis. c. 5. n. 19. Farinac. de hæc q. 81. n. 9.

prius nulla de novo fertur prohibito, sed quod ^{naturam in proprio}

iure divino, & Canonico prohibitum erat, denuo prohibetur, vt constat ex toto proœmio illius constitutionis, & precipue ex illico verbis: *Nos igitur, qui pro nostri pastoralis officiis innere Fidei integratatem insolatam conservare debemus, & animarum salutem proficeremus, quantum divina gratia adiutrice possumus, ex paterna charitatis visceribus optamus, dannos, reprobantes omne geniu divinitatis, que diabolo auctore, ad fideliūm decepcionem a predicitis curiosis, vel verdiis hominibus fieri solent. Ecce quomodo Pontifex solūmodo perniciōsan diuinationem à diabolo inuenit, & intendit prohibere: Ergo conjecturalēm solūm predicationem futurorum eventuum Pontifex non prohibuit. Certe haec conjecturalis predicatione futuri eventus non est predicatione illius absolute, sed solūm est predicatione illius sub quadam tenuissima conjectura contingentia: quod potius est (ut dicebamus) predicatione contingentiae, quam effectus. Ita Castro Pala. 10. 3. tract. 1. 7. d. 1. pun. 4. numer. 9. Caiet. 2. 2. quæst. 9. a. 5. Valent. 2. 2. d. 6. quæst. 1. punct. 1. aliterens solam perniciōsan diuinationem à diabolo inuenit, & lo motu proprio prohiberi.*

His lubet adhaerere. Quia Sixtus permittit inibi Astrologiæ artem circa temperatu*ram, inclinationem, & propensionem vi-*
*trobasilicu*s* tientis, ut expresse notauit Suar. tom. 1. de Relig. 1. 2. cap. 11. numer. 12. Ergo sola predicatione futuri eventus, vel occulti facti cum maiori certitudine, quam ex Astris haberi potest, est prohibita. Non igitur illa tenuissima conjecturalis predicatione, quæ potius ex inclinatione, & temperatura viuentis, quam alio ex capite colligitur: nec ea est, quam Pontifex prescribit pro externo foro pœnis afficiendam.*

PROBL. CV.

Dubia hæc tenuissima futurorum contingentium predicatione, est & non est vel pro foro externo in motu proprio Sixti V. contenta.

Pro foro externo aperte in motu proprio Sixti V. continetur. Quia Pontifex statuit, vt contra facientes iudicia, quibus de futuris contingentibus, fortuitis casibus, aut actionibus ex humana voluntate pendentibus, aliquid eventurum audeant affirmare: etiam si id certè non se affirmare aliterant, aut protestarentur. Inquisitores inquirent: procedant, & in eos leuerius Canonici pœnis, & aliis eorum arbitrio animaduertant. Ergo pro foro externo saltem qualcumque affirmatio etiam conjecturalis, dubia, tenuissima est prohibita. Sic Sanch. 1. 2. sum. cap. 38. n. 34. Salas 1. 2. quæst. 9. a. 5. tract. 5. d. 2. sect. 3. n. 19. Farinac. de hæc q. 81. n. 39. Graf. 1. 2. decis. c. 5. n. 9.

Hæc conjectura dubia, tenuissimaque predicatione in illo motu proprio vel pro foro externo non prohibetur. Quia in eo motu pro Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

PROBL. CVI.

Illi, quæ Zahories vocant, possunt, & non possunt absque arte demonis ea videre, quæ se affirmant conspicere.

Zahories vocantur illi, qui dicunt, se videre aquarum seu metallorum venas, & atum quæ thesauros, & cibaueraque in terra visceribus sionis apponit abdita apostemata, & alia humorum genera intrâ humanum corpus latentia, non impediente corpore, nec vestitu. Quæferim, num id possit sine arte diaboli exerci.

Possunt Zahories ea omnia naturaliter gerere. Quia huiusmodi vis potest ex humore possit absque melancholico, & consurgentibus inde spiritibus ex vehementia. Sic Cælius Rhodig. 1. 7. antiqu. lett. cap. 2. Vairas 1. 2. de faci. c. 4. Et Veracr. 1. 2. de anima specular. 2. fatetur, se non capere posse, qualiter hæc absque demonis illusione contingent: at subiungit, se non audere damnare. Quia nouit viros alias probos afferentes, se prefata videre.

Minime possunt. Quia nonnulla, quæ

G se aspi

74 Theologie Moralis Lib. XXVIII.

*Ab aliis da-
moniis esse
non possunt.*

aspicere affirmant (v. gr. que viscib; terrae
cadanera, vel corpora humano abdita aposthe-
mata) ut possibile naturaliter geri. Quomodo
eum potest virus acies corpus tam densum &
opacum penetrare? Ergo manifesta est demonis
operatio. Ita Sanch. l. 2. sum. c. 38. n. 37. Delrio
l. 1. disq. Mag. cap. 3. quæst. 4. liter. C.
Palau tom. 3. tract. 17. dist. 1. punct. 4. numer. 9.

*561
Idem tenet, qd
exponit.*

Comperitur mihi, Zahories vanas aquæ
agnoscere posse ex vaporibus mane ac vespere
illuc exspiratis: & metalla in terra visceribus
abdita ex quodam herba genere ibi oriuntur soli-
to: impossibile autem, confidere reliqua quæ
se videre afferunt: præterim quæ dicunt
qualia sunt. Quare ea, illos docente d mo-
ne, manifestant. Præterea quia hi vim hanc
certis diebus alligant, nempe feria sexta,
vel tertia. Quod vanæ superstitionis, ac la-
tentis cum dæmonie pacti manifestum est do-
cumentum: cum hi dies nil præ ceteris ha-
beant, ad aciem virus acuendam. Ex quo de-
duco, reos esse culpæ lethalis consulentes hos,
qui sola dæmonis ope id possunt prædi-
cere.

PROBL. CVII.

Cum duo, equali electorum numero, ad Be-
neficium electi sunt: licet, & non licet,
electionem alterutrius sortibus Diuisoriis
terminare.

*562
De sortibus
Divisoriis
nonnulla pra-
missa.*

Pramitto ex D. Thoma ab omnibus recepto
l. 2. 2. q. 95. a. 8. sortes propriæ esse, cum ali-
quid sit, vt eius eventu considerato aliquid fiat,
aut innescatur: & eas triplex esse. Quædam
sunt *Divisoria*, vt sciant sortientes, quid cuique
tribuendum, caudendum è sit. Quædam *Divi-
natoria*, quibus aliqui ad cognoscenda occulta
vtuntur: vt si sic, vel alter taxilli, chartæ deci-
dant, coniecturatur prosper, vel aduersus cas-
sus. Vel cum diuersa nomina collocatur in vrna,
vt coniectetur, futrum eis apud eum, cuius
nomen educitur. Item si librum aperiens occur-
rat scriptum læta, aut tristia continens, inde
successus prosper, vel aduersus coniectetur.
Aliæ sunt *Consulatoria*, quibus diuina voluntas
exquiritur, vt sciatur, quid in aliquo negotio
gerendum. Porro stando in solo iure naturæ sortes
Divisoria sunt licite, ac proin de mitti pos-
sunt in casibus & ius humanu[m] eas non interdicit.
Quia nil aliud includunt, quam quandam
humanum contractum, quo ex communis
consensu pacientium ius ad aliquam rem haben-
tium ea inter ipsos forte dividitur, vt illius
sit, cui sors contigerit. Hic autem contractus
nihil superstitionis, aut mali in se habet,
cum ad nullam incertam rem dignoscendam or-
dinetur; sed ad quendam fortunæ contractum,
in quo æqualis est viriisque contrahentis con-
ditio. Hinc deduxerim, licere sortes has in
electionibus ad officia secularia. Quia nulli
libi id interdictum reperio: Et tempore pe-
nis, aut perfectionis Ecclesiæ, quando dis-
cepcratio fuerit, quinam Parochi, aut Clerici, aut
Religiosi manere debeant in loco perfec-
tions, aut infectione affecto, vt reliquis sub-

ueniant, nec aliter commode lis hac componi
valet, licitum esse sortibus divisiōris elige-
re. Et quando sunt plures rei; nec oportet, omnes
punire, licere, quod in militia est præceptum
primum, vt forte excipiatur quis necandus sit:
Quando autem non constat de persona, que
patravit delictum, non licere, eam sortibus in-
dagare; quia præter divisionem ibi admix-
tam, est periculum puniendi innocentis, si
fors in ipsum excidat, aut rei non legitime pro-
bato eius delicto squaliter sortitus probatio non
est legitima. Demum licere tempore tempestatis
quando gratia nauis alleuiāda, ne deperirent om-
nes, necesse est, aliquos homines proiungere in vi-
nas: sortiri ex omnium consensu, quis proi-
ungendus sit. Enim verò sortes haec non licent in
electiōibus Ecclesiasticis. Quia id interdic-
tur cap. fin. de sortilegiis, ibi: sortis usum in elec-
tiōibus perpetua prohibitiōe dannantes. Erat
autem ibi de Ecclesiasticis electionibus sermo.
His præmissis, iam rogito, num, cum duo
aequali electorum numero ad Beneficiūm sunt
electi, liceat alterutrius electionem sortibus
terminare?

Licet quidem. Quia iam electio legiti-
mè facta erat, & sortes èd solum mituit. *Licit delictum,*
nam alioquin
in summa, v. sortes. Laurent. ibi, vt em
refert Archidiac. ibidem. Et videtur, non
aliud remedium aptius suppetere, cum eli-
gentes in vnum non consentiant.

Minimè licet. Quia dum suffragia æqua-
lia sunt, nullus dici potest esse ad Benfi. Nonnulla
cum legitime electus: debet enim eligi à
maiori parte Capituli. Ergo cum Capitu-
lum consentit, vt Beneficiūm obtineat, &
omnibus præferatur ille, cui fors conti-
gerit: iam mediis sortibus efficit electionem.
At cap. fina. de sortilegiis, prohibetur om-
nis electio sortibus facta: Ergo etiam haec
determinatio electionis, que vera electio
est prohibetur. Ita Sanch. l. 2. sum. cap.
38. numer. 74. Pala. tom. 3. tract. 17. d.
1. punct. 6. numer. 6. Archidiac. citat. Anto-
ni. eo cap. numer. ultim. Hostiens. numer. 3.
Ioan. Andr. n. 12. Card. q. penult. Marianus. So-
ci. Senior. n. 26. Anani. n. 11. Felin. c. capitulum. n.
21. Suar. 10. 1. de Relig. l. 1. c. 14. n. 7.

Hoc certum existimo, & ita supponere vide-
tur Glōssa communiter c. penult. v. Teneantur, de His
rescriptionib. in 6. Vbi in hac discordia electorum offere-
moner, superiori adeundum, vt terminum
electoribus prescribat: & eo transfacto electio-
nem afferit ad eum devoluti. Imo & si plures eli-
gantur à maiori parte, non vt omnes eo munere
fungantur, sed vt sortes mitiantur postea in-
ter illos: id non licere affirmo. Quia generalis
est c. fin. prohibitiōe, & verè absoluta, el actio
sortibus terminatur. Quod si in aliqua congre-
gatione is vigeat virus, aut erit virtute alicuius
constitutionis à sede Apostolica approbarē; aut
erit in officiis non habentibus iurisdictio-
nem aut administrationem Eccle-
siasticam. Vt edocet Suar.

citat. n. 8.

* *

PROBL.

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 75

PROBL. C VIII.

Licet, & non licet sortibus diuisoriis vti, ad terminandas lites inter Clericos circa electionem ad Beneficium, vel officium Ecclesiasticum.

⁵⁶⁶ Quia certum **S**ortes sint circa res temporales certum est id sicut lites. Quia nullo iure id interdictum repetitur. Nam textus *cap. fin. de sortileg.* loquitur de sortibus Ecclesiasticis electionibus, vt docet *Suar. tom. 1. de Relig. l. 2. cap. 1. 2. num. 11.* Quæsi- rim vero, an si lis Clericorum sit circa Beneficium, aut aliud officium Ecclesiasticum, liceat sortibus vti, ad item dirimendam?

⁵⁶⁷ Nisi licet. **M**inimè licet. Quia *cap. fin. de sortileg.* id prohibetur. Et verè compleetur electio alterius ex litigantibus per illas sortes: Ergo contra illius textus præscriptionem lis sorte dirimir. Sic *Hosti. c. vii. num. 6. de eo, qui mittitur in possess. in 6. Ioan. Andri. ibi. num. 4. Ancharan. ad finem. Do- min. num. 1. 2. Francus num. 9. Cardi. cap. licet can- sam, de probatione. *Felin. cap. Capitulum, num. 2. 1.* ver. sed saluando, de scripto.*

⁵⁶⁸ Liter. p. 10. **L**icet omnino sorte Clericorum eam dirimi item. Quia textus *cap. fin.* non loquitur in hoc casu sed in sortibus electionibus: At componentes sortibus item, non eligunt, cum is, cui fors cedit non recipiat Beneficium ex vi sortis, sed ex vi iuris, quod prætendebat: & per illas sortes tantum auferunt impedimentum. Ita *Gloss. cap. Licet causam. v. Vti possidetis, ad finem. de probatione. Hofiens. ibi. num. 10. cap. 1. di- cens, ita vsu receptum. Abbas num. 37. adiiciens exigi quoque consensum utriusque litigantis, ne alteri discordanti iniuria irrogetur. Deci- ibid. a num. 206. v. que ad 21. & alii, quos refert *Felin. cap. Capitulum, num. 2. 1.* Et forsitan ita esse, docet *Lefsi. l. 2. cap. 43. dub. 9. num. 58.**

⁵⁶⁹ R. m. apud cap. 12. num. 1. 2. l. ubet evadare. Allero itaque item hanc sortibus dirimi, non esse contra decisionem *cap. fin.* quod probat secundæ sententia fundatum, & quo ad hoc veram esse. Alia tamen ratione id licitum minimè esse reor, nempe, si propria fiat autoritate: bene tamen authoritate Ecclesiastici Iudicis: & quo ad hoc veram esse primam sententiam indico. **Q**ui in litibus Beneficialibus caendum est omnino periculum vitiosi in Beneficium ingressus, quale est ablique legitimo ilius titulo. **Q**uod habetur *cap. viii. de eo, qui mittitur in poss. in 6.* At quando authoritate propria haec lis componitur, id periculum subest. Cum enim neuter litigans possit alteri sua autoritate, suoque pacto legitimum Beneficii titulum impetrare, nec constet, vtter litigantium titulum legitimum habeat: est periculum, si forte alter litigans titulo iusto carerat, vt ablique illo Beneficium possideat. Præterea quia omne pactum propria initium authoritate circa Beneficium Ecclesiasticum litigiosum est simoniacum *cap. fin. de pastis. & cap. Quam pio. 1. quest. 1.* sed utrumque vitium cessat auctoritate Iudicis interueniente; quia si uterque pactum id in manu Iudicis ineat, vt iuxta illud sententiam ferat:

Escob. & Mend. Theol. Moral. To. IV.

cessat simonia, cessat vitiosus ingressus, cuius utrumque fiat Iudicis auctoritate. **V**nde colligo, Iudicem hunc necessariò fudrum eunt; eius est conferre eius Beneficij litigiosi titulum. **Q**uia si aliis sit non cauerit ingressus vitiosi periculum. Quare in electione Pontificis, quando inter duos discordia esset, uter verè electus sit, poterit sortibus discordia componi. Quia non adstringit illos ius Ecclesiasticum sortes interdicere. Sed id necessariò faciendum de cardinalium, quorum est elec-
cio, consensu. *Sanch. l. 2. sum. cap. 38. num. 79.*

PROBL. C IX.

Iure naturali interdicuntur, & non inter- dicuntur iure naturali, sortes dini- sorie in electionibus Ec- clesiasticis.

Naturali ex iure interdicuntur. Quia id ⁵⁷⁰ colligitur aperte ex *cap. fin. de sortileg.* Naturali ex ibi: *Licet nota non careat, quinimum multa re. iure interdi- cutionis sit dignum, quod fors in talibus in- terueniat.* Et deinde Pontifex concludit interdicendo sortium usum in electionibus Ecclesiasticis. At si ante id non esset ita naturali interdictum, & re vera, non aderat tunc nisi humanum interdicere: non esset reprehensione dignum. Sic D. Thomas ab omnibus re- ceptus 1. 2. quest. 95. art. 8. eam huius prohi- bitionis reddens rationem: *Quod electiones Ecclesiasticae sint potius inspiratione diuina, quam sortibus facienda.* Quæ ratio cum naturali sit, probat, id esse iure naturali interdi- cendum.

Non interdicuntur naturali iure, sed solùm Ecclesiastico. Quia nil aliud includunt, quam ⁵⁷¹ *Non interdi- cuntur natu- rali ex iure* quandam humanum contractum, quo ex com- muni pacientium consensu ius ad aliquam rem habentium, ea inter ipsos forte dividitur, ut illius sit, cui fors contingit. Hie autem con- tractus nil superstitionis, aut mali ex se ha- bet: cum ad nullam incertam rem dignoscen- dam ordinetur, sed ad quandam fortuna contractum, in quo æqualis est utriusque contra- hentis conditio: Ergo haec sortes nullam ex se malitiam involvunt, ac proinde naturali iure sunt licite in casibus, in quibus iure humano interdicta non adint. Ita *Suar. tom. 1. de Relig. l. 2. cap. 12. a num. 3.* Caic. sum. v. fors ad finem. *Valent. 2. 2. d. 6. quest. 12. punct. 3.* *Azot. tom. 1. 9. cap. 2. 1. quest. 3.* *Sanch. l. 2. sum. cap. 8. num. 82.*

Hoc tenendum indicarim. Nam id est Ponti- ⁵⁷² *Hoc tenen- texu antiquiori nempe cap. Quia præter, de dum indicet* *eleig. præscripta erat forma triplex harum elec- tionum, & nulla era per sortes.* Eum autem texum esse antiquorem, inde constat, quia

Innocentius III. qui ancestor illius fuit præ- cessit Honorium III. qui texum
cap. fin. præscripti.

* *

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

76 Theologiæ Moralis Lib. XXVIII.

PROBL. C X.

Electio ad Ecclesiastica officia per sortes diuisoriarum est, & non est ipso iure irrita.

573
Sortes ipso
iure est.

I Rrita ipso iure est. Quia est contra illius tex-

tus c. fin. de sortileg. prohibitionem. Et quia est

cotra formam electionum traditam c. Quia pro-

ppter, de elect. Sic Abbas ad c. fin. n. 5. de sortil.

574
Non est ipso
iure irrita.

Quia etiæ textus ille huiusmodi electionem in-

terdicat, nul. um tamen verbum irritans addit. Et

ideo electio Episcopi facta à compromissariis

per sortes electis, de qua loquitur textus ille, va-

lida fuit. Quod satis probat Glofia ibid. ad gra-

tiam, vbi ait, eam electionem esse irritam. Ita

Suar. to. 1. de Relig. l. 2. c. 12. n. 9. & 1. Sanch. l. 2.

sum. c. 38. n. 8. Pala. to. 1r. 7. d. 1. pun. 6. n. 9.

Cum his sentio. Quia licet textus in c. Quia

Idem affirmo, propter, dicat, non valere electionem factam, nō

seruata forma ibi praescripta, ac proinde talis ipso

facto irritet electiōnem illam: at hoc casu seruata

est forma ibi praescripta; quidam enim ex

tribus modis ibi contentis est, vt electio fiat per

compromissarios, qui in hac electione est ferrati,

solutique in eligendi eos per sortes modo fuit

error: de quo modo nil in eo textu dicebatur.

Itaque si sortibus eligatur Praelatus alicuius Ec-

clesie habens iurisdictionem tam in criminalibus,

quam in civilibus, nulla est electio; quia nō

seruatur forma praescripta in c. Quia propter.

At si sortibus eligantur compromissarii, qui hunc

Praelatum designant, valida est tam electio com-

promissariorum, quam prelati nominatio. Quod

si electio ad alia officia, vel Beneficia Ecclesiasti-

ca præter Prelationem, sortibus fiat, valida est.

Quia nullibi annullata talis electio repertitur. In

c. enim Quia propter, solū est sermo de electio-

ne Praelati iurisdictionem habentis.

PROBL. C XI.

Sortes Consultoriae sunt, & non sunt licite.

575
Non sunt li-
cita.

I Citate non sunt. Quia Deus non vult, nam

voluntatem sortibus indagari, sed Ecclesie

ac sanctorum doctrina, peritoque à viris prudē-

tibus consilio. Et id est sub anathemate interdic-

tur sortibus huiusmodi usus c. sortes. 26. q. 5. Sic

D. August. Epib. 19. c. 20. v. sum. hunc reprehendit.

Leo IV. relatus in c. sortes prefato ita profa-

tur: Sortes, quibus cuncta vos vestris discrimina-

tis pronicias, quas patres dñauerunt, nibil aliud,

quam diuinationes, & maleficia esse decernimus.

Quamobrem volumus, illas omnino damnari, &

inter Christianos ultra notam nominari: & ne

exerceantur, anathematis interdictio prohibemus.

Et Tho. Sanch. citandu. afferit sortes consulto-

rias raro esse licitas.

Sunt planè licite. Quia si debito modo fiant

nalla apparet in sortibus hinc malitia, sed potius

Religionis actus resplendet. Id probat factū illud

Iof. 7. cum dux fortissimum sortem misit, ad dignos-

cendum occultum malefactorē. E. Apostoli Aet.

1. ad eligendum D. Ma. hiā loco Iude. sortes

miserunt. Ratione probatur, quia in tali casu li-

citum est, dñinā explorare voluntatem, vt ali-

quo signo quid sit agendum, manifestet. At cum

non appareat aliud signum aptius, quām sortes,

Licet & sunt.

Sortes Consultoriae sunt, & non sunt licite.

sortibus creditur diuinam voluntatem esse ma-

nifestandam, iuxta illud Prover. &c. sortes mittū-

tur in finum, sed à Domino temperantur. Ita Sua-

l. 2. de superfl. c. 12. n. 18. Lessi. l. 2. c. 4. dub. 9. n.

6. o. Bonac. d. 3. de prec. 1. Decal. q. 5. pun. 3. n. 12.

Palau. 10. 3. 1r. 17. d. 1. pun. 7. n. 10. & calij communiter.

Existimo sortes consultoriae rare esse licitas

vt aiebat Sanch. l. 2. in Decal. c. 3. n. 8. At lici-

tas esse absolute, cum quatuor concurrunt con-

ditiones. At quia haec raro concurrunt, ideo ape-

at Doctor raro esse licitas. Prima conditio est

necessitas, alias enim esset Dei tentatio. Hanc

autem necessitatē explicat Sylvestr. v. superfl.

titio. q. 4. & Margarita cōf. Precep. a. fol. 5. vi. sit

necessitas spiritualis persona, vel etiam rerum,

ad magnū damnum vitandum, secunda est, vt

debita reuerentia ad Deum sortesmittantur. Ter-

tia, vt veneretur modus proportionatus, nō cīlicet

Sanctorum reliquiae, aut diuinā oracula ad secula-

ria convertantur, id est, ad temporaria lucra;

securus ad dampnum vitandum. Quarta, vt, ut circa

debitū materiali, nempe ut non sū circū. Eccle-

siasticā electionē, quia id est specialiter inter-

dictū, vt vidimy. Didici ex D. Tho. Armil. Tabie.

& Azorio, quos referr. as sequitur Santos citat.

Monuerit, sortes consultoriae non seruatis his

conditionibus, haud continere superstitionē di-

uinatōriā, sed aut tentationē Dei, sicut si fiat id

fine necessitate, & prætermis ordinariis diuinae

prudentia mediis, si verò secunda & tertia cōdi-

ctio nō seruerit, erit aliquod Sacrifigij genus.

vt ānotat Suan. ubi. Denique Sacrifigium erit

iure humano inductum, si circa electionē Fe-

cclesiasticā mittantur: Cum ob reuerentia Ec-

clesiasticā sint sortes in illis interdictæ.

PROBL. C XII.

Lata est, & lata nō est excommunicatio ad-

versus Clericos sortibus diuinatōrii vitētes.

576
Sortes diuinatōrii

spote superstitionē continētes. Quia haec sortes

nec caulant effectum futurum, neque illū ex circū planū si

se significare possunt: Ergo si aliquando illum si

gnificat, id habet ex alienis dispositione. Porro

Deus illis hanc significationem non dedit, nam

Deus haud se vanis immiscer. Restat ergo vt à

demonē hanc habent significationem. Ergo

qui illā à demonis inuestigat, se demone subiicit

discipline. Cetero in hīc diuinatōrii sortibus se

pe iniūtia aliquid gravia crimina præter super-

stitionē immiscentur. Si enim sortes quis immit-

at ad cognitionē alienius delinqūtis, perpetrat

iniūtiam, tūm inquirendo delictū medio ita

inproportionat, & fallaci: tūm ob maximum periculum,

quod sortes in innocentem cadat. Nam cum dñmon magis appetat dam-

num iustis, quam peccatoribus inferre: credi-

to est delictū peccatoris innocentē applica-

tur. Quasiērū autem, num contra Cle-

ricos sortibus diuinatōrii vitētes lata sit ex-

communicatio?

Lata quidem est. Quia cap. Aliquant. 26.

q. 1. dicitur, Ab Ecclesia habetur excommunicationis.

Sic Mart. Del Rio. l. 4. disq. Magic. cap. q. 7. scđ.

4. Et quia cap. l. 2. q. 5. dicitur: si quis Ari-

los, Aruspices, aut Incantatores obseruauerit.

Cerant phylacteris usus fuerit, anathema sit. Cer-

te hæc verba Amaribemā sit, aut excommunicati-

catus

Lata sit ex-

communicatio.

Sect. II. De Praecepto I. Problemata. 77

catus sit continens excommunicationem latam, & non solum ferendam, ut edocent multi, quos refert Sanchez l. 7. de marim. d. 12. n. 2. Probabilem hoc ex cap. hanc sententiam dicit Suan. 10. 1. de Relig. l. 2. c. 19. n. 1.

^{§ 81} Minime est latra excommunicationis. Quia textus c. aliquanti, cum utatur verbo futuri Habeatur, continet sententiam ferendam, non latam. Et verba illa c. 1. 26. q. 5. *Anathema sit*, probabilius est sententiam latam non continere, sed ferendam. Ita Nauar. Sum. lati. c. 17. n. 12. Suan. 10. 1. de Relig. l. 2. c. 19. n. 5. Sanch. l. 2. Sum. c. 8. n. 91. Alens. p. 2. q. 16. memb. 5. Synecl. v. superstitione, q. v. i. Lessi. l. 1. c. 43. dub. 5. c. 29. Azor. 10. 1. 2. 9. c. 26. q. 2.

^{§ 82} Bucina. & in decretis Conciliorum determinantibus pertinentia ad fidem, importare, hereticum esse, sentire contumaciam determinationem. At esto concillerium, importare excommunicationem latam, intelligendum est, nisi verba illa profanantur in materia, in qua constat ex alijs textibus, non imponi excommunicationem latam, sed ferendam, ut probat Sanch. illa d. 12. n. 2. ex l. 7. de Marim. Quid enim in hoc casu constringit. Sunt enim multa alia iura declarantia hanc excommunicationem esse ferendam. c. 1. & c. Non operari, 26. q. 5. Et quamvis Suanus co. c. 19. n. 5. dicat, fane solutionem hand fibi satisfacere, quia hi textus sunt antiquiores: ut hoc non obstat: nec enim est absurdum, decreta posteriora dubia per priora explicari. Ut probat Sanch. l. 2. de Mar. d. 24. n. 6. Verum attento iure veteri Inquisitores cognoscant aduersus solos dominatores aliquid heresim admiscentes. At hodie attento motu proprio Sixti V. contra Astrologos possunt Inquisitores, & Ordinarii inquirere, & animaduertere in omnes superstitiones, quamlibet diuinandi artem exercentes, profitentes, docentes, & diuinationibus vanis ventes, aut in eis se quomodolibet ingerentes. Ut constat ex eius tenore, & docet Suan. vbi. n. 11. & Azor. p. 1. q. c. 26. q. 4. Cognitio verbi aliarum superstitionum, in quibus est heres in suspicio, ob expressum cum demoni pactum, vel ob alias circumstantias, ad Inquisidores pertinere, quis dubitet. Quando vero nulla est heres in suspicio, est mixta fori, nempe Iudicis Ecclesiastici, & laici, & datur praeventio. Ut cum Abbatem, & alijs tenent Iulius Clars. l. 5. recept. §. Heres, n. 25. & Suan. citatus.

PROBL. C XIII.

Astrologi, & diuinatores tenentur, & non tenentur preium pro diuinatione acceptum restituere, si res non evenit.

^{§ 83} Nonnulla utriusque premittit. Certe mihi eos ab omni restituendi obligatione esse liberos quoties ea naturalia praedicunt, ad qua scientia se extendit: ut si eclipsim, pluvias &c. praeannuntiant, eti polte effectus non lequatur. Quia bona fide id, ad quod eorum scientia

Escob. & Mend. Theol. Moral. To. IV.

se extendi, praeannuntiantur. Nanarr. l. 2. de restit. c. 2. p. 1. dub. 7. Iam vero si de pretio accepto pro diuinatione iniqua loquamur: qui nullam operam apposuit, ut arte diaboli id fecerit, quod nullatenus potuit: siue effectus evenierit, sive non, tenetur restituere datum. Quia nullam diligentiam adhibuit, sed causa evenit, aut non evenit effectus. At pecunia datur propter operam ab illo impensam, & quidem utrum ad effectum consequendum. Si vero Astrologus aut dominator ille operam suam apposuit, & arte diaboli res ita evenit: non tenetur preium restituere. Quia ipse suam operam, eti turpem apposuit, & accepit pro opere turpi iuxta veriorem sententiam, non est obnoxium restitutio. Quasquerim vero, an Astrologus vel dominator teneantur restituere preium pro diuinatione acceptum, si res non evenit iuxta votum dantis, & accipientis promissionem?

Teneatur restituere. Quia pro effectu illo consequendo preium fuerat oblatum: Ergo si effectus inani usit, iniuste Astrologus, aut diuinus preium retinebit. Sic Nauar. citat. numer. 163. & 164. Manu. tom. 1. sum. cap. 7. numer. 4. Salas 1. 2. q. 2. a. 1. dif. 2. sed. 8. numer. 79.

Non tenetur. Quia diligentiam iam ille ^{Non teneat.} adhibuit ad effectus consecutionem, que quidem diligentia est preio estimabilis, & accidentarium sui operi impensum, effectum prodire, aut infaciari. Ita Sanch. l. 2. sum. dif. 3. numer. 96.

Priman sententiam minimè placere mihi profiteor. Quia cum Astrologus vel diuinus diligentiam adhibuerit arte diaboli ad eum effectum necessarium, iam suo muneri quodlibet in eventu satisfecit. Quemadmodum Medicus quando iuxta artis praecpta medicamina adhibuit non tenetur acceptam pecuniam agroco pereunte, restituere. Haud aliter illi damna & expensas restituere consulenti non tenetur, sed solum modo quando nullam impedit operam, aut eius diabo iuxta artis erat ignarus. Quia quando operam suam impedit, non decepit.

PROBL. CIV.

St. quis innocens ab iniquo iudice damnatur, ut vel in duello pugnaret, quo se ab obiecto criminis purgat vel mortem subeat: sine superstitionis periculo potest, & non potest duellum acceptare.

^{§ 84} MUltæ sunt causæ ad quas duellum potest ordinari, ut ex lib. 32. suppono. Una est, ^{De duello § 84} vt per victoriæ eventum, veritas & iustitia alterius partis eruantur. At tale certamen vocatur propriæ duellum, & inter purgationes vulgares computatur, & damnatur ab Ecclesia cap. 1. & 2. de pugnar. vulgari. Et tanquam superstitionum improbat D. Thom. ab omnibus receptus 2. 2. q. 91. a. 8. ad. 1. Vbi Caiet. & Henric. quod l. 5. q. 32. optime ait, huiusmodi duellum indicere, vel acceptare, ecce ex G 3 genero

78 Theologiæ Moralis Lib. XXVIII.

genere suo malum, instar mendacij. Quia in propria ratione repugnantiam cum recta ratione includit: quippe in testimonium proprij juris, aut innocentie assumitur id, quod non est mendacium aptum ad eum finem, cum factè instans causam tuentes succumbere in duello accidat. Hinc eam evoluo questionem, num si quis innocens damnatur à Iudice iniquo, ut vel in duello pugnet, quo se ab obiecto criminis purget; vel mortem subeat, licet ei, duellum acceptare?

588 Minime licet. Quia duellum causa eruenda veritatis est superstitionis, & intrinsece malum. Et quia innocens ille injuriam non patitur ab eo quo cum est pugnatur, sed à iudice iniquo. Ergo non licet ei acceptare superstitionis duellum cum eo tertio verè innocentis, cùsq; vitam periculo exponere. Sic Hofsiens. Gofred. Rosel. quos refert, & sequitur Sylvest. v. duellum, q. 2. Abulensi. Reg. 17. q. vlt. D. Antonin. p. 3. tit. 4. c. vlt. §. vlt. Tabie. v. Duellum, q. 3. n. 4. Armili. ibi, n. 5. Henr. quodlib. 5. q. 32.

589 Licit planè. Quia eti⁹ innocens ab illo tertio non paciatur injuriā, sed à Iudice: at videtur tunc ius habere, ut aduersus Iudicis injuriam iuratiū periculum duelli periculum certam aliquam mortem evadere⁹, etiam cùm tertij detrimento. Quandoquidem plus seipsum, quam illum in eo casu diligere potest: eo vel maximè, quod Index iniquus, tertio illo tanquam instrumento utatur, ad iniquam sententiam, quo ad vnam eius partem exequendam Ita Angel. v. duellum, n. 2. Tolet. l. 5. c. 6. n. 32. Nauarra l. 2. de refut. c. 3. in 2. p. dub. 13. n. 295. Et Valentia. afferit 2. 2. d. 3. q. 17. pun. 1. esse improbable. Sanch. l. 2. sum. c. 39. n. 4.

590 Hanc pariem probabiliorem indico, si acceptans duellum, id non gerat ea prava intentione, qua index offert: sed solum intendens se defendere, & ut mortem certam acceptato periculo duelli evadat; quare illa potius est defensio. Verum duellum id acceptare intentione veritatis eruenda superstitionis est, & intrinsecè malum, instar mendacij, ac proinde nunquam licet. Vnde si quis, suspicans, quandam commissiōē cùm propria adulterium vxore, cum ad duellum pronocaret, causa veritatis indaganda, minime licet pronocato illud acceptare. Quia superstitionis ac intrinsecè est malum, si tamen pronocans ipsum inuaderet, vel alia eum velle ipterimere; licet pronocato se defendendo dimicaret. Quia non pugnaret quasi conditionem oblatam acceptans ad indagandam veritatem, sed se ab iniquo defendens inuatore. Didici ex Abulensi citato.

PROBL. CXV.

Stryges verè, & non verè alia in loca ad nocturnos conuentus corporaliter transseruntur.

591 *De vano ob.* R Ecco ex sect. 1. superstitionem vanæ

Iibus, & à divina prouidentia minimè constitutis aliquis procuratur effectus: ut consequi nonnulla aliquod bonum, vel aliquod vitare malum, aut aliquod malum inferre. Dicitur autem vanam obseruantia, quia vel effectum intentum non consequitur, vel si consequatur, plus noxae quam commodi afferit. Certe consecutio effectuum per vanam obseruantiam auxilio demonis suè expresse, sive tacite invocati semper innuitur: ac proinde pacto expresso vel tacito cum ipso. At quatuor modis concurrere affloret demon ad magorum effectus, qui nobis mirabiles apparent. Primi obiciens sensibus vera corpora, sive aliunde occulte ac celestiter asportata, sive per occultam actionem & passuorum applicationem ale coiflata. Secundo obiciens occulte phantasticas corporum similitudines, qua vera corpora apparent. Tertiū nec vera corpora, nec corporum similitudines sensibus externis obiciens: sed illis illudendo ita, ut homo se videat exteriori credit, quod nec videt, nec extat. Quod operatur, commonens humores, qualiter humorum commixtio id in phreneticis, ac somniabitibus operatur. Quartū, illud sensibus internis abique ab externis alienatione, eo ordinante varie interiora phantasmata, & commouente spiritus. Vt cum alienatione à sensibus externis per quandam corporis alterationem, & vñctionem. Quod strygibus sive lamis contingere alloret. Quae alienata omnino manenta sensibus, & instar defunctorum in terram corrunt, ita ut admotum ignem non serviant: & scia animi cogitatione, ac diaboli caillusione alia in loca ferantur. His praemissis ad totam de vana obseruantia tractationem, quassem an stryges: sive lamis verè corporaliter alia aliquid in loca ac nocturnos conuentus transferantur?

Nocturni strygum conuentus semper imaginari sunt, nee alia in loca ipsa verè vñquam transferuntur, sed sola cogitatione, ac illusione strygis illis conuentibus intersunt. Quia conuentus illi, pronunciat Iesu nomine, interdum evanescunt: quod fieri non posset, si vera essent corpora. Et quia in Concilio Ancyrano relato c. Episcopi 26. q. 5. tanquam heriticū condemnantur credentes stryges de loco in locum verè transferri. Vnde Nauar. c. 11. sum. n. 38. & Mann. 10. 1. sum. c. 1. n. 9. aiunt, peccare mortaliter id credentes. Sic nonnulli, quos refert Delius l. 2. disq. Mag. 9. 16.

Nocturni strygum, vel lamiarum conuentus non semper imaginari sunt, sed aliquando verè de loco in locum à dæmone transferuntur. Quia quando Iesu nomen insonat, stryges non subito evanescunt, sed prædictis intuentium oculis à dæmone celeriter asportantur: & sic dicuntur evanescere, id est, desinere videri. Ita Caier. Valent. Sylvest. Castro, Penna & alij quos refert ac sequitur Sanch. l. 2. sum. c. 19. n. 6. & Suan. 10. 1. de Relig. l. 2. c. 16. à n. 24. Less. l. 2. c. 44. dub. 3. n. 15. & 16. Delri. citat. Azor. 10. 1. l. 9. c. 25. q. 3.

Crediderim, lamias aliquando de loco in locum verè tranferri hærentes dæmoni Cam. in q. in nro.

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 79

in forma hinc obiecti, vel alterius animalis, vel in arundine vera, aut vero scoparum baculo equitantes, quæ daemonis vi aguntur, ac sublevantur: ac tunc contentibus nefariis verè corporaliter interesse. Texum autem pro contrario sententia adductum intelligi affero de creditibus cum illis modis in eo narratis, nempe ut huiusmodi laniæ cum Dea Diana conuentur aut cum Dea Herodiade, &c. Non posunt tamen daemonis ope corpus penetrare, nec in duobus locis adesse. Quare dum intrant domos obseratas ad pueros necandos, id non gerunt penetrando ianuas, sed damoneas aperienti, ac remouenti obstatula. Vel ea à damone vœctæ per acrem domos per domata ingrediuntur.

PROBL. CXVI.

Superstitio vanæ obseruantia, cum solam est pactum cum damone implatum secaitum, potest & non potest esse venialis ex materia paritate.

195
Nov. 11.
p. 110.

Constat ex sect. 1. superstitionem vanæ obseruationis esse duplensem. Quædam in qua est pactum expressum cum damone, quando quis ab eo expresse invocatur, aut in commercium adducto, aliqua incognita media addiscit, quæ naturales causæ sunt ad effectus producendos, vel quibus applicatis, Daemon occulere effectum operatur. Altera est, in qua implicitum pactum adest, quando scilicet prefata invocatio nō est, at dñahibet quis ad effectus cōparandum, media, quæ ad id vanasunt & iniuria. Certe supersticio haec, si sit pactum expressum cum Dæmoni, siue excessus speratus naturalem Dæmonis potestatem excedat, siue non est semper grauissimum peccatum mortale, ut vidimus. Si autem sit pactum tacitum, quamvis ex suo genere lethale sit, quia est contraria huiusmodi superstitioni Religioni, ac cultui Deo debito potest esse venialis propter ignorantiam vincibilem quidem, sed non crassam, aut affectatam: vel ex parte intentionis, vt si quis superstitione halice exerceret, non quasi efficaces, sed tanquam vanas ex quadam levitate. Quæstionem vero, num possit huiusmodi superstitione venialis esse ex materia paritate?

596
Potes. ad i.
materia. 12.
ut. 11.

Potest quidem, quando non est pactum expressum cum Dæmoni, vt semel facere annulum super filum moreri. Quia ex solo eo commercio cum Dæmoni tacito non magnum salutis spiritualis detrimentum homini, seu periculum imminet. Quippe facilium negotio illum vanam in materia leni occupationem deferset: Vnde nō facile inde ad maiora à diabolo allicitur. Sic Valen. 2.2. d.6. q.13. pun. 1. ad finē.

597
Non potest
materia. par-
tus dari.

Minime potest. Quia deformitas huius peccati consistit in auferendo cultum Deo debitu, tribuendo creatura effectum à Deo pertendum. Atque internent pactum saltem tacitum cum damone. At viraque deformitas videtur ex se gravis, abstrahendo à quavis materia. Ita Caet. v. Insanatio, initio. Armil. Sylvest. Nauar. Alcoc. Medina, quos refert, ac sequitur Sanch. l. 2. sum. cap. 39. num. 3. Lessi. l. 2. 6. 44. dub. 4. num. 26.

P. Valentia sententia minimè placet. Quia 398
Doctores ferè omnes, quos legi ex sola igno- Prima mihi
rantiæ exculant à mortali hanc vanæ obseruan- sententia
tie superstitionem serio & tanquam efficacem difficiet
exercitam. At ingenue faterer, quando non se-
riò, sed ioco, & ad experientum effectum, cu-
rioſitatis gratia, quis semel ea viceret super-
stitione, mouendo annulum, esse veniale.

PROBL. CXVII.

Licet, & non licet sanctorum Reliquias colligo stare.

VT ligatura quas *Nomina* vocitant, collo 399
gestatæ, licet sint ac à superstitione li- De sanguinis
bera, oportet, nullam circumstantia-n vanam qua Nomina
ad esse. v. gr. vt sic vel sunt scripta verba sacra as vocant
in ei contenta, vel in vase talis figuræ, vel ta- nominiis sup-
lis materia, tribuendo vim formæ vel materia
vel scripta in pergamenæ charta virginea, vel
tali tempore, vel oriente sole: vel alligata sint
à tali persona, vt virgine: vel tali modo, vt
tot filii, vel talibus. Item oportet, vt nulla adit
figura præter signum Crucis, nullaque imago
præter quam Christi, aut sancti alicuius noti.
Præterea ut nulla babara vel incognita Dei,
vel Angelorum nomina scripta sint: nec aliud
vanum, vel mendax. Docet D. Thom. 2.
2. q. 9. 6. 4. 4. Nauar. cap. 1. sum. 14. Sayr. in
Clan. 1.4. cap. 6. num. 6. Hinc de Reliquiis san-
ctorum oritur specialis difficultas, num licet
eas collo suspensas gestare: vel superstitionis
posit aliquid circa ea, sicut circa Nomina
reperi?

Non licet eas gestare collo appensas. Quia e. 500
Corpora, de confcr. d. præcipitur Rei quias de Non licet
loco ad locum non transferri absque Episcopi Reliquias
facultate. Et in Concilio Bracharense 1. e. 5. re. colligebat
prehenduntur Episcopi, qui in Martyrum so. a. penit.
lemnitatibus ad Ecclesiam progressuri Reliquias
collo suspensas gestabant. Sic Angel. u. Reli-
quia. c. 4. Ciruelo de superfl. p. 3. c. 4.

Licet omnino, dommodo nulla vanæ cit- 601
cumstantia ex his quæ premisimus n. 597. ad- Lices, & pili
datur. Quia id esse piu, vlus Ecclesiæ com- probat. Hoc enim non est per se malum, atque adeo non est iure naturali prohibitum, eum ex pia affectione in sanctorum honorem fiat, nec viliam indecentiam, aut malitiam per se coniunctam habeat. Ita Sanch. l. 2. c. 40. num. 27. Armil. v. Reliquis. n. 4. Rosel. ibi, in fine. Sylvest. n. 4. Tabie. fine. Nauar. sum. c. 11. n. 35. D. Anton. p. 2. tit. 12. c. 1. §. 13. Deltrius l. 3. disq. Mag. p. 2. q. 4. scil. 3. Suar. 10. 1. in. 2. p. q. 25. 4. 6. 4. 5. 5. Valq. de adorat. imag. l. 3. d. 3. c. 8. n. 115. Azor. 10. 1. 1. 9. cap. 8. q. 6. Sayr. in Clauil. 4. c. 6. n. 8.

Hoc certum. Quod quidem iure Ecclesiastico nullatenus interdicci affirmo. Nam in c. Cor. 682
pora pro prima sententia allegato, de sola trans- Hoc mihi est
latione corporum sanctorum est sermo, quo est propriæ sepultura. Et Concilium Bracharense non reprehendit Episcopos eo quod Reliquias collo suspensas gestarent, sed quia ob inanem gloriam & vanam horum ostentationem id gergabant, vt super Leuitarum humeros infellulis deportarentur.

80 Thologiqm Moralis. Lib XXVIII.

PROBL. CXVIII.

Peccatum admissum gestando Reliquias in collo, si id non sit directe contra cultum eius debitum: habet, & non habet specialem malitiam necessario fatendam.

603
Quæstionis
statuum ex-
plico.

TVPITER, & obscene Reliquias pertractare, ad misericordie aliquas vanas circumstantias, esset peccatum contraria carum cultum admissum necessariò fatendum. Quæquierim vero, an qui gestans collo appensas Reliquias, aliquid peccatum peierando, furando, aut forniciando perpetrari, debebat necessariò in Confessione aperire, se id piaculum commississe, dum Reliquias collo appensas gestaret?

604
Apriensum
est in confes-
sione.

EST quidem in confessione aperiendum. Quia speciale est, abusus scilicet Reliquiarum, his eas gestans licentiosè vivat. Sic Philarc. de Off. Sacerd. tom. 1. part. 2. l. 4. cap. 9.

605
Non fit
cessatio ap-
riendam

NON est speciale peccatum in Confessione manifestandum. Quia licet aliquals irreverentia sit, non tamen continet notabilem deformitatem necessariò confundandam: forniciari, (verbis gratia) gestando in collo Reliquias, vel quamlibet imaginem collo su^o penam. Ita Sancti. 1. sam. cap. 40. num. 28. Azot. tom. 1. l. 9. cap. 8. que^t. 6. ast, non gravius peccare eas gestantem, quod peieret, furetur, detrahatur alteri, malum dicat, aut simile peccatum committat. Et quamvis quæstionem generali monit, & exemplum in fornicatione (quæ indecentiam subiecto speciali) non apponat: illa peccata exempli gratia retulit, quod regulam non arcat. Vnde credo de fornicatione idem sensi.

606
Id maffi me-

Idem sentio generatim de omnibus peccatis, & speciatim de fornicatione. Nam Doctores tractantes de sexto præcepto, eiūque circumstantiis confundendis, hanc prætermisere. Duxit, quia nullo iure specialiter id prohibetur, nec directe cultui Reliquis, ac imaginibus debito id opponitur: cum non sit turpis eorum contrectatio. Porro alias ligaturas collo gestare, quas vel vñus Ecclesie vel probatorum Medicorum ars non commendat, superstitionis est, & omnino prohibitum cap. 1. 26. que^t. 5. vbi phylacteris vntes anathemate puniuntur. & cap. 4. Clerici ei vntes elici ab Ecclesia inbentur. Et cap. ultim. explicatur, quid per phylacteria intelligatur vñi D. Isidorus, cuius est textus ait, ad hæc pertinere ligaturas exercabiliū remediorum, quæ ars medica non commendat.

PROBL. CXIX.

Vñus excusat, & non excusat à superstitione scindentes venas iumentorum in aliquis sancti solemnī, aut colligentes herbas, aut alia similia gerentes.

607
Statuum

NON nullus in locis viget diurnus à matribusque acceptus vñus immiscendi aliqua

in quibusdam actionibus, quæ superstitionem questiona.
sapient. Ut solet iumentis die certi sancti ve^o p^{ro} ficio.
na aperiri. Et circa Templum D. Antonij nouies circumducuntur iumenta. Itali ex prima pecunia oblata Crucifixo in die Parafœtū soliti sunt annullum ad morbum contractionis membrorium sanandum efficere. Herbae vbi que terrarum D. Ioannis natuli colliguntur, &c. Quæquierim, num huiusmodi vñus à superstitione excusat?

Excusat omnino. Quia id ex denotione quadam simpliciterque proculdubio geruntur. Exclusus Sic Cajet. 2. 2. q. 96. ar. 4. & alij in suu. 2. super.
bico vñus em-
fatio observationum ast, sed non audere con-
siderare, sed tolerabile fibi videri, quando ex
mera denotione, & non nisi expectando à Deo
sanitatem hac efficerent, putasse Deum alicui
sancto illa inspirasse.

Non omnino excusat. Quia cum lege ordinaria non sit omnis Deus huiusmodi conditio, in quibus aliquid vanum obseruantur ap-
paret. Divis in p^{ro}spicere: temerarium est, quid fibi huiusmodi persuadere: & si tem. res est suspe-
cta. Ita Delius L. 3. disquisit. Magic. part. 2. q. 4.
sel. 2. paulo post p^{ro} incipit. Aditique, doctri-
nam (ceteri in summa determinare solū posse,
ad excusando eos, qui iis rebus bona vñs sunt
fide. At perentibus consilium respondendum est,
si d^{icitur} non licere fibi persuadere.

Ego autem existimo in iis, & similibus 610
eventibus intentionem eorum, quæ ea gerunt, intermissionem
scandalum eorum, qui annotare possunt, in r^{ati}onem
esse spectandum, ad ea condemnanda, appro-
bandave: Nam si animus sit adhibendi eas cir-
cumstantias tanquam per se efficaces ad san-
c^{tu}ritatem, sicutumque rerum incolinatatem à Deo
obtinendam, est plene lethalis superstitionis, nisi
ignorantia excusat. Ast si non tanquam efficaces
adhibeant, sed vt deprecantes, se ad inten-
sus orandum excident propter presentium re-
rum suarum circa Templum Sancti, vel ob
Crucifixi memoriam, aut ob diem sancto dicatum: non erit superstitionis, & excusari potest
actio huicmodi, cessante aliquorum scandalu,
qui existimare possent, ea tanquam superstitionis
adhiberi. Quod scandalii periculum, non ti-
merem, vbi omnes simplici animo iis circum-
stantiis vntur. Mecum Sancti. l. 2. sum. cap.
40. num. 31. Valent. 2. 2. d. 6. que^t. 13. pun.
2. Et Delius citatus ait, colligentes herbas die
D. Ioannis Baptiste, vel minuentes bestiarum
sanguinem causa sanitatis certo die festo cau-
fam solam naturalem attendentis vanè hac in-
stitueri: si verò directe hac sanctorum meritis
adscriberent, ac Deo vt sanctos illos honoranti
tribuerent esse. Afferit se non audere con-
demnare. Monuerim tamen, si commode hac
extirpari valent, extirpanda profutus esse tan-
quam vanam superstitionem sapientia, & ex se
affectione scandalum. Quantumvis enim diri-
gatur intentio, ac ob id à superstitione excusatur,
sunt vñtra vñstatum honorandi sanctos
modum in Ecclesia receptum. At si commode
extirpari nequeant, haud sunt condemnanda,
sed edocendi simplices rectam intentionem,
qua à superstitione obseruantia liberentur.

PROBL.

PROBL. CXX.

Permittenda sunt, & non sunt permittenda fœminæ carminatrices, vulgo, Enfalmadoras, o Santigadoras.

Præmissio eas **E**xistimo huicmodi fœminas superstitiones non esse, si solis orationibus licitis absit, que vana aliqua circumstantia, vtantur: vt per passionem Christi Domini, &c. Suppliantes, vt prosint medicamina naturalia, quas agritudini applicant. Quia in hoc nil mali reperio atque pium esse cum effectum orationibus à Deo petere iudico. Porro si ea verba, vel signa, vel admirationes adhibent nullam applicantes, efficacem medicinam ad morbi sanitatem: Sed credentes illis solis verbis sanitatem obtinendam, eas esse superstitiones reas non dubito. Quia ea verba, vel signa confitavim naturalem ad eum effectum non habere: nec virtus supernaturalis presumitur, nisi ostendatur. Victoria de arte magi. num. 2. fatu: Sapè fœmina stulta vtuntur bona fide rebus aliquibus, & verbis ad remediam infirmatum: & sine dubio demones assistunt illis operationibus. Hinc quæserim num huicmodi fœminæ sunt permittenda?

Illa sunt per-
mittenda. **P**ermittenda quidem sunt. Quia cum possint verbis his, ac rebus vti sine aliqua vana circumstantia, presumendum est, eas sine superstitione suppositione operari. Sic D. Antonius, part. 2. tit. 12. cap. 1. §. 11. Angel. v. superstitione, numer. 9. Sylvestri ibi, quæst. 10. dictio 4. Nauar. sum. cap. 1. num. 36. Manu. tom. 1. sum. cap. 7. num. 6. Ludon. Lop. p. 1. Instrut. cap. 41. Ciruel. de superfl. part. 3. cap. 3.

Non sunt per-
mittenda Non sunt permittenda. Quia hisce rebus aut per verbis rarissime vtuntur nisi mulierculæ viles, ac au malæ, aut ignota vita: & quamvis esent vita probatissima, malo exemplo alii non ea sanctitatem, ac prudenter prædictis essent, ac illis occasio similibus superstitione videnti tribueretur. Ita Sanch. l. 2. sum. cap. 40. num. 39. Victor. & Cirue. citati.

Nullatenus
permittendas
efficiunt, nmp
raro. Ego autem crediderim, eas frequentissimæ superstitionis, ac vana permiscere, & idem nullatenus esse permittendas, nisi aliquando (raro quidem) si sint personæ honestæ, ac prudentes, & de quarum vita habeatur in oppido recta existimatio: nec tunc, si timeatur fore ut earum exemplo alia persona non ita probata vita similibus vtantur. Ideo Sylvestri, vbi supra, citato Guillermo, docet, hunc usum quibuscumque viris, ac fœminis interdicendum, nisi forte Sacerdotibus, aut Religiosis, aut etiam laicis excellentis vita, & tunc præfato periculo eslante. Additque, prædictum usum esse lethalem, si

Ecclesiasticus Index
interdixerit.

*

*

PROBL. CXXI.

Missa illa, que de Amador, aut D. Gregorij, vocantur, continent, & non continent superstitionis suspicionem.

613 **A**solēt celebrati Missæ, quæ de S. Amador. appellant, cum certis ceremoniis, nempe, vt inchoari, ac terminari debent certis destinatis diebus & absque interpolatione, & certato candelarum numero. Asolent etiam diei Missæ tringita D. Gregorij, que quidem vocatur vulgriter, Del trecentario renewado. Quæ (teles Caetano 2.2. q. 96. a. 4.) oītum habuere ex eo, quod D. Gregorius fecerit, tringita diebus pro defunctis orari. Quæserim itaque, num haec Missæ aliquam suboleant superstitionis suspicionem.

614 **N**on continent superstitionis vanitatem. Quia ceremonia speciales illæ Missæ ceremoniis minimè admiscentur, nec ei addicuntur, sed p'è extra exercentur. Sic D. Ildefonsus de Sauz Episcopus Liennensis in sua Synodo anno 1511. tit. 2. de vita & honestate Clericorum ap. probat Missas, quæ Del trecentario renewado appellant, que eas ceremonias continent: vt soli duo clerici, & quidem inclusi, inter sint Missæ, nec egredi inde possint, nisi ad Sacramenta ministranda, aut Prælati in suu: nec possint pedem Ecclesia extrahere, dum haec tringita Missæ celebrantur. Quia haec ceremonia potius pietatem, ac reverentiam, quam superstitionem suboleant videantur.

615 **C**ontinent plane superstitionem. Quia Tridentini ses. 2. in decreto de obseruandis ac vitiadis in Missæ celebratione, ait: Quarundam Missarum, & candelarum certiorum numerorum, qui magis à superstitione culti, quam à vere religioso intentus eis omnino ab Ecclesia Episcopi removeant. Ita Ciruel. de superfl. p. 3. c. 11. Alcocer sum. c. 4. D. Christophorus de Rojas Præful Oveten. in sua Synodo anno 1553. l. 1. tit. de celebr. Miss. confit. 9. & Didacus Ramir. Episc. Conchensis. in sua Synodo anno 1554. tit. de offic. dñi. Vbi deabusibus in Missis. Et D. Didacus de Alaba Episc. Abul. in sua Synodo anno 1549. tit. 2. de clericis. c. 14. Et D. Martinus de Aiala in concilio Provinciali Valentino anni 1566. ses. 1. c. 6. huicmodi Missarum ceremonias vti superstitionis omnino condemnarunt. Damnat & meus Sancius l. 2. cap. 4. numer. 41. & alij communiter.

616 **V**nde miror. D. Ildefonsum de Sauz pium & doctum illas approbase. Affero igitur eas ceremonias vanas esse; ac superstitiones. Artamen si tringita illæ Missæ in memoriam eius facti D. Gregorij, aut Missæ D. Amatoris videntur omni vana circumstantia, nec certo illi numero ita innitantur, qui eas celebrari pertunt, aut celebrant, quasi eo aut di minuto, aut aucto, valor amittant: licitas esse reor. Et sic sunt hodiæ Missæ S. Amatoris & D. Gregorij. Quamvis ad hanc superstitionem omnino vitandam eas non consulerem. Didici ex Sanch. citato.

PROBL.

PROBL. CXXII.

Quando ex circumstantiis deprehendi nequit, an effectus ex bono an ex malo Angelo, an ex causa naturali procedat; iudicandum est, prouenire à dæmoni; & non iudicandum est: à dæmons, sed à bono Angelo, aut à causa naturali procedere.

619
Nonnulla
præmissio.

Supersticio vanæ obseruantæ, qua media naturalia inefficacia ad effectum adhibentur, difficillima cogniti est. Quia valde est difficile iudicare, quoniam causa naturalis est insufficiens ad effectum, ad quem producendum adhibetur. Nec enim omnes effectus, qui nobis miri videntur, & qualiter possunt effici, nos latet, sunt magia superstitionis tribuendi. Est enim quædam magia naturalis, & artificiosa, quæ occulta quadam cogitione, & applicatione quadruplicem singularium virtutum rerum naturalium, mira seu inusitata perficit, & licita est. Unde facilissimum est circa effectus naturales causarum nos latentiam errare, ut supra superstitionis tribuendo. Certè quamvis negandum non sit, bonam aut malam vitam operantis et si non efficiac argumentum sit, an virtus gerendi hæc mirabilia, sit à Deo, an à dæmons: esse tamen magnum indicium. Unde qui hæc operantur, si sint homines proflis improba vita, credendi sunt potius malefici, quam gratiarum professores. Colligetur autem id sufficiens ex hisce circumstantiis. Prima, si circumstantia aliqua vana & inutilis ad eum effectum adhibetur, tanquam necessaria: vt si dicatur, certos ritus, & obseruantias ad effectum inutiles adhibendas esse. Secunda est, ex modo operandi: vt si quis causam applicet in loco ita distanti à passo, vt iuxta veram Philosophiam impossibile sit, causam in tam distans obiectum operari. Tertia, ex conditione effectus sperati, quem constat, ex causa naturali procedere non posse, sed à solo bono, vel malo spiritu: & concurrat aliqua vana circumstantia suadens, eum à bono spiritu expectari non posse: vt si quis motum localem, aut responsum statue promitteret. Quæsiem verò, quando ex praefatis circumstantiis deprehendi nequit, an effectus ex bono, an à malo Angelo, an ex causa naturali procedat, iudicandum nè sit, à dæmons prouenire.

620
Non iudicandum est in operis fauorem est iudicium ferendum, proueni. vt id superstitionum non creditur. Quia dubia re à dæmons in meliorem partem sunt interpretanda. Sic D.

Thom. 2. q. 9. b. o. art. 4.
621
Judicandum est prouenire à dæmons, superstitionisque esse, nisi maxima operantis sanctitas, vel alia virginissima indicia suadeant, effectum eum à Deo vel à bono Angelo prouenire, etiā verba adhibita sint sacra. Quia à Doctoribus haec regniam generatim accepit. Quotiescumque caula adhibita nequit effectum naturaliter producere, est superstitionis, & ad tacitum cū dæmons pacem pertinet. Talis enim caula non adhibetur tanquam caula, vt potest quæ

naturaliter eum effectum producere nequit: unde necessarium est, eam adhiberi vt signum: & non diuinum, quia non est Sacramentum, nec Sacramentale: Ergo vt signum pacti cum dæmons. Quia ratio non militaret, si posset in dubio præsumi, eum effectum à Deo, vel à bono Angelo prouenire. Ita Sylvest. v. *superstitione* q. 10. Angel. ibi. n. 2. Armil. n. 4. Tabie. n. vlt. Suan. 10. 1. de Relig. l. 2. c. 15. n. 1. 13. & 14. Lessi. l. 2. cap. 43. numer. 62. & 63. Tot. l. 4. cap. 14. numer. 10. Sanch. l. 2. sum. cap. 40. num. 44.

Ego quidem existimo, sic distinguendum. 612 Si dubium sit, an effectus à causa naturali pro-
veniat, eo quod non constet, num vites can-
væ naturalis excedat, necne conseruum est po-
tius eum à causa naturali prouenire. Quia cum innumeræ agentium naturalium vites nos lac-
tent, non est cur, eo quod vis illa nobis dubia
sit, effectum illum causæ naturali negamus.
Neque absque necessitate confugendum ad
miraculum, vel ad occultam boni, aut mali
Angeli operationem si autem constet, effectum
illum vites naturales excedere nisi maxima ope-
rantis sanctitas (vt dicebam) vel alia virginissi-
ma indicia suadeant effectum eum à Deo, vel
à bono Angelo prouenire, conferem eum su-
perstitionis existere. Quia Caiet. in sum. v.
Incantio vers. 4. & ibi Armil. docent colligi
superstitionem ex effectu sperati excellencia,
quando constat, cum virtutem naturalium
agètum excedere: vt nosse secreta cordium, fa-
nari repente hominem aut equum. Et Deltrius
l. 2. disq. Magic. q. 5. lit. A. dicit, ad dæmonia-
cam magiam pertinere, si posse concludat-
tur, rem adhibitam non habere vim naturalem
ad cum effectum, nec etiam rationabilem can-
sam suppetere, cut Deo, vel Angelis bonis is
effectus adscribitur. Præterea quia (optimè an-
notat Lessi. l. 2. c. 43. dub. 10. n. 62. & 63.) si vir-
tut hæc supernaturalis esset, reuelata esset Ec-
clesia aut illi legitimè constaret. Unde affero,
non esse absoluendas videntes remedii extensis
ad morbos, quæ euidentur est, non posse esse can-
sas naturales sanitatis, quamvis publice tolerer-
tur. Quia illi non habent probabilem rationem
ad prælumentam diuinam virtutem esse infil-
libiliter affistentem illis verbis, & actionibus.
Hoc enim proprium est Sacramentum
verborum: & aliquid simile introdu-
cere sine Ecclesiæ autoritate ait Suanus rom.
1. de Relig. l. 2. cap. 15. numer. 26. & 27. esse
superstitionum ac periculorum in fide. Nec cre-
dendum esse ait, eam virtutem à Deo, alicui
sancto fuisse reuelatam. Quia non est confor-
me diuina prouidentia, vt ea vis his verbis infi-
sit, a quoque proferantur. Effet enim anfa
multas Magorum fraudes exculandi. Adicet ta-
men, forte licet vt pīs illis verbis, non spe-
rando certam salutem, sed per modum impera-
tionis à Deo.

PROBL. CXXIII.

*Damnamendum est. & non est damnamendum
vt superstitionis, salutatorum manus.*

623
*Damnamendum est proflis, iisque peccant
mortali medendo, iij quoque qui ipsos Damnamendum
aduocant*

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 83

^{omnino} aduocant lethaliter delinquent. Quia communiter sunt reprobæ vita, & vtuntur aliquibus obseruationibus non adeò superstitionis, sed nec religiosis omnino. Et quia certum salutem nō habet vim naturalem, nec supernaturalem ad medendum. Non naturalem: quippe medicina naturalis non omnibus eadem prodest, sed iuxta varia ægitorum complexiones variatur. At horum salutem omnibus prodest. Non supernaturalem: quia sapè sunt hi homines flagitosi, & Baccho addicti: & quamvis hoc non concludat: non tamē medicore indicium est. Sic Ciriœl. de superfl. part. 3. cap. 7. Victor. de arte magi. quæst. 4. num. 16. Additque se multum timere, hos habere vim nullam ad sanandum contra rabiem ex canis morbo; & si quam habent, esse à dæmone. Quia communiter sunt reprobæ vita.

Minimè dammandum. Quia licet committit non sint probatae vita, gratia hæc gratis data potest impius à Deo ad commune bonum impetrari. Et potest in eis hæc naturalis virtus inesse, sicut Psyllis scribunt autores probati inesse vim naturalem contra serpentum virus. Ita Nauar. sum. cap. 1. num. 16. Margarita Conf. fol. 185. Castannege l. de superfl. cap. 2. Palaci. sum. v. Incantationes, Azor. tom. 1. l. 9. cap. 25. quæst. 2.

615 ^{Natu} crediderim, nec hos in viuierum dammandos esse, nec omnino approbando. Priorem partem proba. Quia Doctores graves, vt vidiimus eos approbant, & eos Ecclesia permittit. Quarè absque ratione convincenti dammandi in viuierum non sunt: At non est ratio convincens eorum officium superstitionis esse: tunc quia fieri potest, vt habeant virtutem gratia daram sanitatis salutatores, vt Problem. 124. videbimus. Nec repugnat eam virtutem sanandi concedi gratiæ Dei munere quibusdam hominibus, immo etiam certis familiarium viris, quæ suis præster efficiuntur, Deo operante, talium hominum interveniente sermone, tactu, aspectu, odore, fidore, halitu. Tum etiam, quia graves Doctores affluerunt, (vt videbimus) posse esse vim naturalem. Posterior pars ostenditur. Quia multi ex illis superstitionibus videntur, immo (vt ait Delrius) raro licet eo ministerio videntur. Nec credendum est, tot hominibus pessimis eam vim à Deo esse tributam Mecum Verac. l. 1. de anima, speculat. 2. Suan. citat. cap. 15. num. 25. Delrius l. 1. disq. Magic. cap. 3. quæst. 4. liter. F. Quocum concluso, hos salutatores diligenter esse examinandos ab Ordinariis primum quæ munus hoc exercere permittantur: vt videant, an naturalium remediis, an per gratiam gratis datum, an per paustum cum dæmone operentur. Quæ quidem ex circumstantiis sunt colligenda. Hoc mihi certum, hanc gratiam solis Catholici à Deo concedi.

PROBL. CXXIV.

Virtus Salutatorum licet id munus obvenit, naturalis est, & non gratia gratis data: gratia est gratis data, & non vis naturalis.

626 ^{Natu} Aturalis quidem est virtus, non gratia gratis data. Quia multa sunt Plinij, & alio-

rum testimonia, inesse aliquibus hominibus virtus, non tu medendi quibusdam morbis. Et quia ex naturali complexione vel constellatione quidam grauitate nesciunt: vt de fascinatione docet ex experimentum. Quædam enim persone cuius complexiones sunt, vt solo aspectu noceant hominibus. Vidi dum Salmanticae commorarer Clericum bonæ noræ Ecclesie D. Blasij Parochium ea oculorum noxia vi pollere, vt animalia quæque attento intuito necaret. Cum autem ego concionem gerens eum sapè aduerterem auditorem oculos clausos, aut demissos semper habere, interrogavi, quare lumina non eleuaret? & respondit, hoc habuit concioni interesse, nè attenuata inspicere basiliæ instar concionatorem de medio tolleret: & eum non metiri plurima experimenta circa occisa animantia. Virbis administratione probauere. Cur ergo virtus medendi non poterit ex eisdem causis salutatoribus competere. An non lapidis, herbis, & quibusdam animalibus eam vim à natura competeat constat in quis dubitet? Ergo & homini potest competere. Sic Castanneg. l. de superfl. cap. 12. Verac. l. 1. de anima, speculat. 2. Dicunt esse probabile. Victor. de arte magi quæst. 4. num. 16. Autor Margarite fol. 185. & Sanch. citandus.

Gratia gratis data est, & non naturalis virtus. Quia vis sanandi naturalis non potest competeret voci, aut visioni, contactui, osculo habi⁶²⁷ non naturalis tuive alicuius hominis, quod latissime, ac differt. probat Delrius l. 1. disq. Magic. cap. 3. tota q. 4. Certe plura ad sanandum, quam ad morbum propollendum desiderantur: cum bonum ex integræ causa, malum autem ex singulatris accidentat. de factu. Ita Sanch. l. 1. sum. cap. 40. num. 49. & alii citandi.

Probabilem fatus primam sententiam esse teor, sed probabiliorem credo secundam. Quia lapides, herbae, & animantia illa vim medendi obtinentia à natura, eam habent ex temporeamento certo, & totius speciei definito. At non omnes homines eam salutatorum virtutem obtinent. Et id est gratiam gratis datum iis, qui licet eo munere videntur, sustineo cum Santio. Cui addit Nauarum sum. cap. 11. num. 36. Palati. sum. v. Incantationes. Azor. tom. 1. l. 9. cap. 25. q. 2. Si autem obicias, hanc gratiam legitimè non constare, & id est non esse presumendam: respondeo, cogi nos, eam adstruere eo quod videamus, cam hominibus quibusdam inesse, & approbari, permittiique ubique: & ratio naturalis probet, eam virtutem non posse esse naturalem: sicutque necessaria virtus aliqua ad medendum illi morbo ex rabidi canis morbo procedente. Quare iure optimo præsumi potest eam Deum salutatoribus concessisse.

PROBL. CXV.

Superstitionis est, & non est, usus imaginum, numerorum, & figurarum Astrologia artificialium ad quosdam miros effectus.

628 ^{Sicutum que-} Quidam vaestio est, an superstitionis suspicionem ^{sicutum que-} preferant artificialia illa, quæ quatenus artificia exsticcia fiant ad aliquos effectus extraordinarios. appli-

84 Theologiæ Moralis. Lib. XXVIII.

applicantur. Quia sunt imagines, quas vocant Astrologicas, & characteres; ut annulus sub tali constellatione confectus; vel imago in lapide impressa sub tali signo, que ad sanitatem, vel alios extraordinarios effectus applicantur?

⁶³⁰
Superstitionis
non est.
Vt huiusmodi imaginum, characterum, annorum superstitionis minimè est. Quia possunt componi & ita agnata valetudini comparanda materia, ut naturales pariant effectus. Sic Caiet. 2.2. quæst. 96. art. 2. Pomponiac. l. 4. de incantat.

⁶³¹
Est superstitionis.
Est planè superstitionis. Quia huiusmodi artificialia non possunt esse secundum se aliquis alterationis corporum principium. Quippe hoc principium est naturalis quadam potentia agentis alteraturi corpora: At figura artificialis non est naturalis potentia: mutatur enim ad artificis libitum substantia rei, naturalibus eius qualitatibus immutatis. Nec etiam possunt eius alterationis principium esse ob aliquam virtutem cœlestem eis impressam. Nam opus articiale ut sic est voluntarium: ad opus autem voluntarium ut voluntarium est, cœlum non concurrit: sicut neque ad voluntatem, à qua illud procedit. Ita D. Thom. 2.2. quæst. 96. art. 2. ad 2. & 1.4. contra gent. cap. 104. & 105. Delrio l. 1. disq. Magic. cap. 2. quæst. 1. & cap. 4. quæst. 1. Valent. 2.2. d. 6. quæst. 13. punct. 2. Lessi. l. 2. cap. 43. duc. 10. num. 6.3. Surius. Angel. Sylneft. Tabie. Armil. Simanc. Vvier. & alijs, quos citat, & sequitur Sanch. l. 2. sum. cap. 40. num. 50.

⁶³²
Haec senten-
tiam veram
vincit, ror.
Caietani sententiam parum, aut nihil probabilitatis continere existimo: vnde secundum unice veram esse affirmo. Monerim vero incidenter, Iudum illum artificiofum, quem *De papa papa* vocitant, haud esse dampandum: nec afferendum, omnes qui eo vivuntur, ope demonis operari, ut nonnulli artificium mirantes sunt suspiciati. Quia possunt manuum agilitate res fictas utrūque ostendere, alij non tam communiter permitterentur. Didici ex Soto l. 8. de inf. quæst. 1. art. 2. & Alcozer de ludo cap. 15.

PROBL. CXXVI.

*Superstitionis est, & non est Alchimia
vsi, ad verum aurum, & argentum
ex inferioribus metallis con-
ficiendum.*

⁶³³
Superstitionis
est vni-
versaliter.
Superstitionis est. Quia vera haud potest fieri arte metuimus naturalibus transmutatio: Ergo si aurum & argentum ex metallis inferioribus vere refutat diaboli opus permittente Numine cœlesti ostentatur. Sic graves Doctores, quos referit Pereira l. 1. de magia, cap. 12. Valent. 2.2. d. 6. quæst. 13. punct. 1.

⁶³⁴
Non est super-
stitionis.
Non est
artem potest fieri naturaliter aurum & argenti ex inferioribus metallis transmutatio, uti timorata conscientia homines fuere affecuti. Ita Doctores optimæ nocte, quos afferit Martin. Delrio l. 1. disq. Magic. cap. 5. quæst. 1. sect. 2. & 3. Et tanquam longe probabilius defendit, veram esse transmutationem naturaliter perfectam.

Ego quidem abstrahens ab huīs & alteris sententia electione: dixerim quo ad mores atti-

net artem Alchimicam est ea forte sit vivilis in distillationibus, & aliis rebus: at eis illicitam quoad aurum, & argenti confectionem ex his inferioribus metallis, & Reipublice perniciem: Quia illud est valde difficile adeò, licet possibile esse daremus, vt iure optimo supra humana facultate, & moraliter impossibili iudicari queat. Præterea quia id expositum est multis defraudandi periculis, & vt diabolus se se eiingerat operationi. Et quia grauiissimis verbis interdictum, ac grauiissima pena inducta in Extratrag. spōndent Ioannis XXXII. de criminis falsi. Vnde Pereira & Valentia citati sic resoluunt questionem, licet Deltius ubi salii citatis eius vsum esse licitum.

PROBL. CXXVII.

*Licet, & non licet, à maleficio ad sol-
lenda maleficis maleficio
parato, id petere.*

Ilicet quidem. Quia id non est, ad malum inducere, sed vii malitia parati ad illud licet. per perpetrandum, cogente salutis obtainenda necessitate. Quemadmodum licet petere mutuum ab usurario parato, & iuramentum ab infideли parato, per falsos deos iurare: quando utrumque necessitas cogit. Sic Aureol. in 4. dist. 3. quæst. 2. Angel. 7. Superstition. num. 13.

Minime licet. Quia id scilicet modò licet à parato petere, quod ipse licet potest præstare. Non habet & sua ille malitia eligit modum illicitum: & ex alio capite, potens interest, ut sue consulat necessitatibus; tunc enim non est petere peccatum, nec ad illud cooperari, sed petere rem licitem, quam alter sua malitia illicitè præstet. Ut contingit in petente mutuum ab usurario parato, & iuramentum ab infideли parato ad iurandum per falsos deos. At maleficus ob nullum bonum finem potest maleficium maleficio solvere: & ratio diversitatis inter utrumque est: quia petens ab aliquo quodnam opus, est illius operis causa moralis, quamvis alter sit patrissimum: quare petens mutuum ab usurario parato non excusat eo quod non sit causa moralis illius mutui: sed quia mutuum de se est, bonum, & ex sola mutantis culpa male peragitur. Quando ergo opus à parato nequit licite præstari, illud petens est causa malitia infepribilis ab eo opere, ac proinde delinquit. Ita Sanch. l. 2. Moral. cap. 41. num. 5. & l. 7. de mar. d. 9. num. 7. Suar. tom. 1. de Relig. l. 2. cap. 18. à n. 3. Sayr. in clavi. l. 4. cap. 6. num. 26. & 27. Lessi. l. 2. cap. 44. dub. 6. num. 35. Palau. tom. 3. tral. 17. d. 1. punct. 12. num. 1. Nauar. sum. cap. 11. num. 27. Conaruu. cap. Quamvis patrum, part. 1. §. 1. num. 20. & alijs committunt.

Porrò sententia prima est omnino falsa, & erronea. Quia nulla ratione potest honestari dissolutio maleficij alio maleficio facta: Ergo neque eius petitio. Qui enim sic peteret à maleficio maleficij dissolutionem, à dæmoni petret, cum ipse non nisi mediante dæmoni sic operari potest: sed petere à dæmoni dissolutionem maleficij nunquam licet: quia eo ipso petens protestatur, se eius auxilio indigere: Ergo neque à Mago licet expostulare. Addiderim nec

licere

Sententiam
primam falsam
neque non posse
petere, & facili-
dæmoni
da nonnulla
deducere.

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 85

licere p̄tēre à maleficio, vt soluat maleficium, quod modo licito constat solui posse: quando conflat, eum modum illud licitum ignorare. Quia nil refert, modum licitum esse possibilem, si huic maleficio est ignotus, eo enim ipso est illi impossibilis: & ideo petendo ab illo, vt destruat maleficium, petitur virtute, vt alio maleficio destruat: non enim petitur, vt modo sibi incognito ac subinde impossibili destruat. Imo nec id licere afferro, quando est dubium, an maleficus aliquod medium licitum norit. Quia cum communiter sola media superstitione norit, est contra illum præsumptio. Hinc deduxerim, non licere petere ab alio Mago, qui author illius maleficij non fuit, vt id destruat, quando nil de illo, vt de loco, vbi sunt eius signa, norit. Quia ea petitor est tacita, vt alio maleficio id à dæmonie norit, & soluat. Vnde cum Santi & Petrio existimo, rarissime licere, eam dissolutionem ab alio maleficio petere, nisi de loco, & modo maleficij ab ipso authore, vel ab alio factus sit certior, & constet moraliter, cum licito medio usurrum ad solutionem. Ita ille moraliter nescit mederi absque alio maleficio, & noua dæmonis invocatione.

PROBL. CXXVIII.

Licitum est, & non est licitum, maleficiū minis cogere, ut maleficiū soluat.

619
Licitum est,
nō minus
auctor.

Esco non licet, à maleficio petere vt maleficiū maleficio soluat, rogando illum: at licitum est, minis cum cogendo. Quia huiusmodi extorsio ab omni vacat cum dæmonie pacto, ac in eius dedecet cedit. Et quia licitum est, rem meam vi eripere, quamquam alia via recuperare nequο. Sic Remig. l.3. donor. c. 3.

640
Rit. ceterum
non est
omni noī
videlic.

Licitum non est. Quia cum ille maleficus quancumcunque minis coactus, peccet maleficiū maleficiū dissoluens, vt potè quod est intrinsecè malum: eadem ad id cogens proculdubio legabitur. Ita Sanch. de matr. l. 7. d. 95. n. 9. & l. 2. sum. c. 41. n. 9. Suar. to. i. de Relig. l. 2. c. 18. n. 1. Delrins l. 8. disq. Mag. c. 2. sect. 1. q. 2. Palau. to. 3. nr. 17. d. 1. f. 11. n. 1.

641
Hoc ceterum
non est
omni noī
videlic.

Hoc certum omnino. Quia cogens Magnū gerere quod intrinsecè malum est, granius est crimen, quam si ab eo id postularetur: siquidem ad peccandum efficacius inducitur, & illius est causa. Quare nulla ratione possunt à gravi culpa liberari. Iudices, cogentes maleficiū cum benedictione quadam maleficiū auferre. Quia ea maleficiū benedictio nil aliud est, quam quedam formula, ac ceremonia, qua adhibita iniit pactum dæmonis se cessaturum. At licebit Indicibus volentibus maleficiū torqueare, efficere, vt eius corpus ablatur, & vt capilli corporis eius abradantur. Quia id non fit alienius gratia superstitionis, sed dumtaxat, nō maleficiū lateat, aut aliqua inunctio subficit, quibus ille à tormentorum dolore liberetur. Sic Lessi. l. 2. cap. 44. dub. Eſcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

6. numer. 44. & Delrius l. 5. disq. Mag. sect. 9. dub. 3.

PROBL. CXXIX.

Quando maleficus nescit medium licitum, & illicitum maleficiū soluendi: integrum est & non est, absoluebat eo maleficiū petere dissolutionem.

Qvando petens credit probabiliter, fore; 642 vt maleficus licite soluat aut dubius est *Ceterum minis* utrum modo illū soluerit: licitū esse crediderim, p. *figurato.* tere aboluerit dissolutionē. Quia petitor est de se indifferens, & persona, à qua petitur, potest licitū id exequi & ideò celsat morale periculum. Dicer. Suar. to. 1. de Relig. l. 2. c. 18. n. 8. Quando autem petens est certus fore, vt modo illicito maleficus soluat, quæsierim num licitum sit absolutè ab eo postulare?

Licitum non est. Quia maleficiū vt sic opus petitur, petita absolute ea maleficiū dissolutionē: sicut cum aliquid ab alio artifice postulatur. Et quia peculiare opus est necessē petere, & non vague linquendo arbitrio hominis diaboli petitionem propriam. Sic Caet. Opusc. tom. 2. tract. 12. de malef. quest. vni. in fine corp. Qui in solut. ad argum concedit licitum esse, petere absolute mutuum ab usurario, & iuramentum ab infidelib. quamvis constet, illum usururas exacturum: & hunc iuraturum per idola: id autem in casu nostro minus consequenter negat. Et Delrius l. 6. disq. Mag. c. 2. sect. 1. quest. 2. afferit, non licere, petere à maleficio sciente media licita, vt maleficiū soluat, quando petens est moraliter certus fore, vt ille modo soluat illicito.

Licitum est. Quia ferè omnes fatentur, 644 licitum esse ex causa iusta petere mutuum ab usurario, & iuramentum ab infidelib. quamvis petenti constet, fore, vt ille peccet exigendo usurras, & hic per idola iurando. Nam tunc petit quicquam rem, quam alter licite praestare potest, ac necessitatē petendi habet: & ideò non censetur ad malum inducere, nec moralem peccandi occasionem exhibere: & alter sua sola malitia delinquit. Quæ quidem ratio omnino procedit eodem modo in nostro casu: cum similiter posit res illa à maleficio licitè praefari: nec petatur modus illicitus: & virgear necessitas salutis obtinenda, ad eam maleficiū petendam dissolutionem. Ita Suar. citat. n. 9. Lessi. l. 2. c. 41. dub. 6. n. 46. Sanch. de matr. d. 95. n. 11. Petr. de Ledel. de matr. g. 58. n. 2. dub. 2. f. 11. n. 1.

Fateor, nullam me posse percipere inter 645 variisque casum differentiam. Et ideo pro. *Hoc verius* babilius existimo licitum esse, petere absolute à maleficio, vt maleficiū soluat, quamvis constet petenti, fore, vt modo illicito vitatur. Imo si petens mutuum ab usurario nolente dare nisi sub usurris, potest acceptare mutuum sub expressa conditione dandi sub usurris iuxta communem sententiam: quia id non est cooperari peccato alterius, qui sola sua malitia delinquit, potens licitè mutuum dare:

H & idē

86 Theologiæ Moralis Lib. XXVIII.

& idēd ſolus ēst pecati alterius vius ad propria necessitati conſulentum. Ita ſi maleficus nollet ſolueri ſibi cognito licito modo maleficium, poteſt acceptare petens, vt alio maleficio ſoluat. Quia proſrus eadem ratiō militat. Scio Suaſum tor. de Relig. l. 3. c. 13. m. 11. docuiſſe, non eſſe aequiparationem vtriusque caſu regulariter admittendam ratione ſcandalis. Nam in caſu viſuratiſ eft per ſe notum, nolle acceptantem approbare viſuras, ſed in uitum permittere: at in noſtro caſu appetet exterius quādam posterioris maleficij approbatio contraria externe Fidei profetiōnē. Attamen id tandem admittit, quando neceſſitas vi-gens oſtentit non eſſe menem acceptantis approbare conditionem, ſed illam ſolum permittere, eo quod obtinere nequit, id mo- dico geri.

PROBL. CXXX.

Licet, & non licet, maleficij ſignum de-ſtrueri, ad obtinendam ſanitatem.

646
Quid malefi-
ci ſignum.

Sicut à maleficiis paſtum cum dæmonie iniri, vt quandiu ligatura aliqua fuerit, vel dum resaliquia in tali loco defolla permanerit, aut quid simile, duret maleficiū: & iis ablati, ceſſet Poreſt autem id paſtum dupliſciter iniri: priori modo, intercedente dupliſi paſto: vt cum conuenienti fore vt dæmon vexet, adhibito tali ſigno: eoque remo- to, ceſſet. Tunc enim eſt duplex paſtum, alterum nocendi, poſto eo ſigno: alterum deſtendi, eo ablatu. Posterius modo, quando vnicum adiuvit paſtum, verbi gratia nocendi tali ſigno poſto. Quippe hoc paſto tantum obligatur dæmon nocere, poſto eo ſigno: manetque illi libertas nocendi, aut ceſſandi, eo ſigno ablatu. Quæſierim itaque an licet hoc ſignum maleficij, quo poſto, dæmon nocet, deſtruere?

647
Non licet.

Minime licet. Quia id eſt conſipare paſtum à dæmonie initum, & vt nulla alia ratio- ne, ablatu ſigno, dæmon nocere deſinat niſi virtute paſti. Et quia id ſignum au- ferre, cedit in diaboli cultum. Eſt enim eius fidelitatē protestari, ſtando paſto cum ſuis initio: ac poſſe ipſum nocere, & à nocimento illato deſtitere. Dæmon enim minime deſiſteret, niſi, ablatu ſigno, ſe ho- norari exiſtimaret: atque ideo deſtitit, quod in ſui honorem id cedere credit. Sic Ioan. Hessels Louaniensis in ſuis prælectionib. quem ſui diſcipuli poſteā ſecuti ſunt (vt reſert Delrius l. 6. diſq. Mag. cap. 2. ſed. 1. q. 3.) Affectit hic Auctor, id licere animo iri- diſtenti dæmonis, ac vanitatis earum rerum oſtentandi, ſecus animo ſalutis obtinen- da. Quia tunc à dæmonie ſperaretur Salus & eſter quasi racita eius inuocatio, pe- tendo, vt ſtet paſtis.

648
Liceat plane.

Licet omnino ipſi maleficio, aut cuiuſi alij ſigna illa maleficij amouere animo deſtruendi paſti cum dæmonie, & obtinende Sanitatis maleficiati. Quia dubitari nequit, ſi nem inueniū licitum eſſe, nimicrum Sanitatis recuperationem. Quare tota malitia refun-

di debet in medium ei fini affeſquendo ad- hibitum: ſed medium id culpa vacare ex eo conſtat, quod auferendo ſignum intentione praefata, nec paſtum nec amicitia cum dæmonie inita conſim̄atur: nec illi honos ex- habetur, imo potius illa ſoluantur, vt dæmo- ne contempto, ab eius amicitia recedatur: ob idque ſignum fœderis separatur, ac com- buriunt. Ita Seor. in 4. diſt. 34. quaſt. vni. addens, id eſſe meritorum. Besol ibi, q. vnt. a. 1. Caſet. Pelbert. Ledef. 1. Angl. Orbelliſ. Anto. Andre. Grabri. & alij plures, quos re- fert, & ſequitur Saneh. l. 7. de mar. d. q. 6. n. 3. Delrius tota q. 3 proxime allegata.

Existimo longe probabilius eſſe, licere ip- fi maleficio vel cuiuſi alij, id ſignum amouere, non animo vt priori maleficio pa- ſtum à diabolo feruerit, ſed deſtrudi paſti iam cum illo initi, vt ſalvi recuperari valeat. Quod ſi obiicias, eſſe malum credere, eoli- gno ablatu, maleficium ceſſaturum. Id à ve- ritate alienum eſſe iudico. Quia id credere, nullo iure interdictum: nec eſt aliqua inſidel- itas credere, dæmonem deſtitutum à dan- no. Nam deſtruiſſus ſignum, non acquieſcit operibus malignis, ſed credit; dæmon, per mittente Deo, poſſe, ac velle vexare ma- nente ſigno: & eo deſtructo impoſitum ve- xationi terminum: Nec eſt vanum, cum con- iecturis certis innitatur.

PROBL. CXXXI.

Licet, & non licet adiutori, præcipere dæmoni ſuperiori, ut infeſtorem e corpore pellat. Vbi plura de Adiu- tatione.

A Diuſatio eſt, vliquam perfonam impe- 640 rando, aut obſcrendo inducere, ad al- plura de Adi- quid faciendum, omittendumve. Vnde eſt iuſu min- duplex: quadam deprecatiua, quadam im- peratiua. In adiutoriū tria debent concur- rere, adiutoriē, adiutoriū, & id per quod adiutoriū fit. Adiutoriū debet eſſe res intellegit, cuius ſolius eſt, rogarē, aut in- bire. Res adiutoriata debet etiam eſſe intel- lectorum. Poſtum aurem Dens, Angeli ſancti dæ- mones, & quecumque homines adiutori, alij deprecatiua, alij imperatiua, alij vtraque adiutoriū. Res, per quam fit adiutoriū, ſunt Deus, Angeli, ſancti, & homines iuſti viatores: non autem per creaturas inferioris naturae, aut in ſtatu gratiae fit adiutoriū. Quan- do adiutoriū fit per Deum ſue expreſſe ſiuſ tacitē, eſt Religionis actus. Qui in hoc adiutoriū honorem Deo tribuit ſed eius au- thoritatem tanquam plurimum apud omnes valentem interponat, ad aliquid obtinendum.

Quia tamen potiſſimē difficultates adi- rationis verſantur circa factam cum dæmoni- De Adiu- cias: lubet ex noſtro P. Thyrco præmitte ſe in de- currenti calamo aliqua circa dæmonem in miniacu- aliquo exiſtentem. Ut quis dæmonium ha- bere dicatur, duo exiguntur: prius eſt, vt in homine ipſe dæmon sit: dum enim exte- riū tantum quis à dæmonie affligitur, vt Job, & D. Antonius, non dicitur dæmonium habere

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 87

habere. Posterioris est, ut quandam vexandi potestatem in eo, in quo est, acceperit. Quia quidem dæmonis potestas in demoniacum est potissimum in corpus, & ea certo limite præscribitur; quippe hæc potestate non limitata a Deo nullus dæmoniacus mortem euerteret. In animam vero minus potestatis exerit: quamvis ex corporis cruciatu valde retardetur, ut non ita liberè, ac feruide spiritualibus operam impendat. Dæmon cum spiritu sit per quancumque corporis partem potest ingredi, & egredi. Sicut non est necesse, ut multi dæmones vnu hominem oblideant: sed quandoque vnu, quandoque vero multi obsident; ita fieri potest, vnu per exercitios expulso, alios non eiici.

Non semper est habenda fides dicentibus, se dæmonium habere, nisi aliquod signum efficax sit. Inter alia autem signa est efficacissimum, si exergumentis lingua ante fibi ignota loquatur: vel adeò immobilis existat, ut multis hominum viribus nequeat loco dimoueri. Nulla res corporalis vim haber ad dæmones expellendos, ipsofè affigendos. Nec hominibus vlla vis ineft alligandi dæmonem rei alicui, illumque in illam includendi, ut in annulum in vas.

Quare dum sic dæmonem, quem Familiarem vocant alligatum, aut inclusum dicuntur habere, dupliciter intelligitur. Primo, ut ipse dæmon sua sponte se alliger, pæsto cum homine expressè vel occultè initio, ut id dæmon faciat, cum primum certa quædam verba, carmina, aut beneficia, aut incantamenta intellexerit. Secundò modo id sit, cum vi superioris dæmonis coactus inferior in eum locum includatur, illicque alligatur per pæstum à Mago eum superiori dæmone inimico, ut inferiorem includat, & alliget. Adiutorio imperativa, seu coactiva dæmonum licita est, nempe per imperium arcendo illos tanquam hostes ne hominibus spiritualliter, aut corporaliter noceant. Quia Ecclesia habet specialem potestatem à Christo datam in dæmones, ad imperandum illis, cōsque coercendos, seu expellendos. Potestas autem hæc non nitor Ministeri sanctitate, etiā ea non parum iuinet: sed invocatio divini nominis, fidei ac sanctitate Ecclesie, in cuius persona exorcismi à Ministeri dicuntur. Quare exorcismi non ex opere operantis solo, sed ex opere operato habent eam vim dæmones expelliendi. Nec solent exorcismis omnes molestæ, quas dæmones hominibus inferunt, repelliri sed ea sola, ad quas repellendas ab Ecclesia ordinantur. At hæc arcendi dæmones potestas ad eos exorcismis expellendos, non est omnibus tradita: sed solis Ministeri tite ordinatis in Ecclesia, nempe exorcistis. Nullatenus licet alicui dæmones adiurare deprecantia adiuratione, id est ipsum dæmonem precando, ut ob nomen Dei exeat ex obfessi corpore: aut ut nobis aliquid beneficium præstet, deprecare, aut imperare. Hec omnia capitum ex probatis Doctoribus cellegi, speciatim ex nostro Thytreo l. de demoniacis à Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

cap. 2. Iam nonnulla suppositis his, Problematum atroxiam.

Quæsterim in primis, num adiutoriori licet, dæmoni superiori præcipere, ut inferiorem è corpore pellat? Licet quidem. Quia hoc est directè dæmonem inferiorem impotioris potentia diuexare, licet consequenter obfessi hominis liberatio resulteret. Sic Sylvest.

v. Adiutorio, q. 5.

Minime licet. Quia hoc est, aliquod beneficium à dæmons recipere: quod non licet è diabolo accipere, cuiuscumque generis illud sit. Ita Sotus l. 8. de inst. quest. 5. art.

2. Suar. tom. 3. de Relig. l. 2. cap. 8. Lessi.

l. 2. cap. 44. dub. 6. numer. 46. Sanch. l. 2.

fam. c. q. 1. n. 21.

Non approbo Sylvestri sententiam. Deus 654 enim non vult, ut vel salutem ex tartaris ^{Hoc unde} inimicis nostris habeamus. Vnde elicio, ^{verum p.} non licet adiurare, Exorcista, inuocare dæmonem, ut prester auxilium contra tempestates, & alijs singulis nocentia ex aliorum dæmonum nequitia. Quia etiā posset dæmon superior inferiorum arcere, ut ab eo dæmon inferior cessaret: minime tamen licet, ab eo petere vel ei id imperare: nē beneficium ab ipso recipiatur. Accepi ex D. Tho.

2. 2. q. 90. a. 3. & ex Soto citato. a. 3.

PROBL. CXXXII.

Ex curiositate, aut levitate res vanas & inutiles dæmonem in energumeno existentem interrogare, lethale est & non est lethale, sed veniale solummodo.

Certum mihi, integrum esse adiutoriori 655 dæmonem è corpore pellendum interrogare ea, que expulsioni conducunt. Quia nonnulla ^{Nonnulla} suppono: hoc non est, velle societatem cum ipso intire, sed ab ea recedere. Vnde licet interrogare nomen, & causam ingressus, & an si vnu, vel plures in eo corpore. Quippe confert, ut norit Exorcista, cum quorū hostilibus dimicet, quos nominati inereperit: & vt causa ingressus remota, si tolli possit, minor sit dæmonis in hominem potestas. Item est licitum eum non deprecari: sed coacti interrogare aliquam veritatem ad peculiarem Dei gloriam, & adstantium utilitatem: quando adiurans id expedire indicauerit. Quia tunc hostiliter cum illo agitur. Quæsticem autem, nun lethale sit, ex levitate, & curiositate quadam res vanas & inutiles interrogare dæmonem in energumeno existentem?

Mortale non est, sed veniale solummodo. 656 Quia quasi obiter fit. Et quia nulla in hoc ^{Non est mortale} calu alia videtur inesse malitia quān actas tales. otiositas. Sie Caiet. 2. 2. q. 90. a. 1. & in sum. v. Interrogatio, in interrogat circa præc. 1. Sylvest.

v. Adiura io. q. 5. & 7. Armil. ibi, n. vlt. Suar. 10. 2. de Relig. l. 4. c. 2. n. 9. Tabie. v. Invocatio. q. 1. n. 2. Nauar. sum. c. 11. n. 28. Pedraza sum. præc. 1. §. 10. Medina l. 1. sum. c. 14. §. 1. Valent. 2. 2. d. 6. q. 3. pun. 2. & alij.

Lethale est peccatum non veniale solum. ^{Mortale est.} Quia huismodi cum dæmonie inutilia colloquia gerere, valde pericolosum

H 2 est,

88 Theologie Moralis Lib. XXVIII.

est, resq[ue] hoc ex capite minime leuis, & qua familiaritatem cum dænone suboleat, & scandalum anfam exhibeat. Ita Sanch. l. 2. sum. cap. 42. numer. 35. Sotus l. 8. de inst. quest. 3. a. 2. afferens valde esse periculo obnoxium.

658
Authoris re-
solutorio.

Ego quidem ex Santij, ac Caietani mente dixerim, veniale esse, quando unum aut alterum inutile verbum interrogatur: at longos sermones inutiliter cum diabolo tenere, mortale esse. Quia negari nequit, rem esse gravissimam, & maximo periculo expostam, longos vanosque cum dænone admisere sermones. Imo ut mortale non sit alias limitationes indicabo. Primo, ea interrogatio non debet esse deprecativa, sed imperativa. Quia deprecative interrogare, pertinet ad amicitiam cum dænone: vnde semper mortale erit. Secundo, intentio interrogantis non debet esse aliquid à diabolo addicendi. Quia est ab eo expectare beneficium. Tertio, interrogans non firmam & certam dicto dæmonis fidem debet habere. Quia id est, valde eum honorare. Quartu[m] denique id solummodo veniale erit, quando non creditur ex eo perbreni colloquio occultum aliquius peccatum esse aperiendum. Hinc elicio, ex imperfectione actus esse quoque veniale, efficere imperatiū ut dæmon in exergumento existens aliquid vanum faciat: verbi gratiā lapidem amouere. ut Tabie. v. Innocatio, n. 2. profatur.

PROBL. CXXXV.

*Est, & non est superstitiosum, flagel-
lū, & alapis dæmoniacum
percutere.*

SVperstitionem sapit. Quia dæmon fin- 662
git, se dolere affici, & affligi, vt fatus sapit super-
decipiat, & vt corpus energumeni torqueat, itionem,
tur. Sic Simanc. de cathol. inst. tit. 63.
numer. 12. allegato Barth. Sybillae Delrim l.
2. dig. Mag. quest. 30. sect. 3. ait 5. fibi
non placere Catholicorum quorundam credulitatem seu superstitutionem, qui dæmonia-
ciflagellationibus eam vim tribunt, vt pat-
tent, iis dæmonem male affici, iritari, aut
exagitari: imo, ait, magis augeri dæmoniaci
morbū flagellorum tortura: & ex ira, ac tristitia
cumulari dispositiones attrabilarias dæ-
moni operatas. Vnde dum hi dæmoni nocere
volunt, magis eum iuntant.

Haud sapit superstitionem, imo licitum proculdubio est. Qui à dæmon nimis confunditur, dum hec tanquam contemptus in argumentum alsum inteligit. Et quia ad ipsius etiam dæmonis electionem hæc valere videntur: eo quod dissolvuntur conditions, quas ipse in humano corpore postulat, ac proinde auffugit, vt potè qui aprim sibi domicilium minimè inuenit. Ita Thyrræus de dæmoniac. c. 46. n. 31. multis sanctorum exemplis id comprobans.

Existimo, si flagellatio aut alaps adhibeatur, tanquam virtutem habentes dire- 664
cti ad dæmones expellendos, aut affligendos, quasq[ue] superstitio-
nem manifeste esse superstitionem. Quia nulla respondet.
res corporea id efficere potest. Nam cum dæ-
mon spiritualis sit, pati nequit à re aliqua corporali. At si non ea existimatione adhi-
beatur flagella, sed quasi dæmonem confun-
dientia, & in ipsis contemptum, ac contumeliam, vt vel sic se contemni minime pa-
tient, tanquam superbissimum, illud defterat
domicilium, superstitionem minimè esse affir-
mo, sed admodum licitam flagellorum, ala-
parumque inflictione. Posset tamen Exor-
cista aliquando alia ratione delinquer, si
imprudenter se gereret percutiendo grauer dæmoniacum. Cum enim ea percussio in so-
lam dæmonis contumeliam, aut contemptum
sit, & non quasi corporaliter affligentia:
Satis est, si moderata sit, ita vt corpus dæ-
monis minimè torqueatur, sed solum dæ-
monis superbia valeat contundi.

Huius mentis est Sanch. l. 2.

sum. c. 41. n. 30.

*

PROBL

659
Est su-
perstitionem.

660
Non est su-
perstitionem.

661
Cum h[ab]e[re] sen-
tio.

SVperstitionem est. Quia diabolus, est mendacij pater: idéoque nec ipsi, nec signis eius est fides habenda. Sic Sotus l. 8. de inst. quest. 3. art. 3. Ciruelo de superst. p. 1. cap. 8.

Sup[er]stitionem non est. Quia in sacerdotali Romano instruitur exorcista ut hoc signum petat: Ergo licitum est, imo oportet eiusmodi petere signum, nempe extincionem luminis, vel vitri aliquius ruptionem vel quidquam aliud. Ita Thyrræus de dæmoniac. c. cap. 46 numer. 23. & cap. 52. numer. 4. & cap. 53. numer. 4. Delrius l. 6. disq. Mag. cap. 3. lit B. & cap. 2. quest. 3. sect. 3. in 4. remedio. Sanch. l. 2. sum. cap. 42. numer. 28.

Certe si Sotus ratio pro prima sententia, expressa, aliquid probaret, concluderet utique fore superstitionem interrogare etiam alia, quæ Problem. 133, diximus licere rogitar. At certum est, aliquando posse credi dæmoni admiratione coacto, ad manifestandam veritatem ad suam expulsionem conducentem: qualis est hæc signi traditio. Et sicut exorcismis cogitur, ut relinquit domicilium: ita etiam ut discessus signum exhibeat, ut de parta victoria confiter. Fator tamen,

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 89

PROBL. CXXXVI.

Sapit, & non sapit superstitionem, famo hypericoni, ruta, cornuum, stercoris, que caprini demoniacum ab Exorcista disfatigari.

665
Superstitionem i-

Sapit superstitionem. Quia illud ipsum eligitur sumum ex hac ruta, hypericonis, cornuum, stercori que materia speciatim, & non ex alia videatur quis idea ea ut quid habeat peculia rem aduersus torturam dæmonis efficaciam, quod planè superstitionem est. Sic Simancas de carboli. in ist. tit. 63. num. 22. Delictius l. 2. disq. Mag. quest. 30. sect. 3. Ciruelo par. 3. cap. 8.

666
Minime sapit
superstitionem.

Mijmè superstitionem sapit. Quia fumus ex illa speciali materia prodiens ab Exorcista aliquieunt, non quod speciale habeat, ad torquendum dæmonem efficaciam, (nullam enim ad id unum fumus ex quacunque materia procedens habet) sed quia fedior cum sit, aptior appetit ad superbissimi hostis contemptum, & irrationem. Ita Sanch. l. 2. sum. cap. 42. num. 30. Abul. ad. 1. Reg. 16. quest. 42. Thyraeus de demoniac. cap. 52. num. 4. Philiarc. de offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. l. 3. cap. 11. relato Guillermo, addens, multos sanctos dæmonem huiusmodi improposito adhibito expulisse.

667
Quodcumque
distinzione
refutatio.

Profecto hanc questionem eadem, qua Problem. proximo vñsum distinctione resolu. Si fumus ille adhibetur tanquam virtutem aliquam directè ad dæmonis expulsionem habens: adhibere fumum, superstitionem est. Si autem in dæmonis contemptum quis eo vñsum fuerit: quia dæmon se contumii videns distorqueret, & ideo aliquando recedit: ab omni superstitionis suspicione allero, huiusmodi actionem liberari. Ex Abulensi citato didici.

PROBL. CXXXVII.

Licit, & non licet Exorcistis conuincere petitioni dæmonis ab obſtſi cor- pore egressuri.

668
Minime licet.

Minime licet. Quia Christus Dominus regnus Ecclesie potestatem aduersus dæmones ad eos arcendos, & repellendos tanquam hostes non ad ullum eis commodum indulgendum. At eorum petitioni qua ad proprium commodum, seu ad incommodum vitandum coniuvare, est plane hosti beneficium largiri, & non omnino à nocentis infenſilimi societate recedere. Ergo dæmonis egressuri ex energumene connivere petitionibus superstitionis, ac illicitorum est. Sic Tabie. vers. adiutorio, num. 6. Sylvest. ibi. quest. 5. & 7. Valent. 2. 2. d. 6. q. 8. punit. Nauar. sum. cap. 1. num. 28. Qui quidem offerunt grauiſſimum esse culpam, beneficia quaque in dæmonem conferre.

669
Licit quidem.

Licit plane: quando rem iniquam non potest. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

ſtūla. Quia huiusmodi petitio non iniqua, nec contra Dei honorem, nec proximi incommodum potest praefari: Ut si petat, non telegari in tartarum, aut nonis non affici tormentis. Id enim non est aliquid tanquam amico concedere, ete placere curare: sed ut facilius ab obſtſo corpore egredi cogatur. Ita Thyraeus de demoniac. cap. ultim. à num. 1. ad 8. Sanch. l. 2. sum. cap. 42. num. 36.

Eiusdem sententia sum memor, Chri-
ſtum Dominum dæmonum petitioni vñsum <sup>Eiusdem sum
mentis.</sup>

fuisse coniuvare, cum eos in porcos ingredi permisit. Quod certum est, Dominum non geſſile, ut aliquid eis tanquam amicis largiretur. Porro si dæmon peteret ad alium hominem transire, aut eum diuexare: ferē ſemper illuc coniuvare ei effet. Quia est eiusmodi petitio proximo noxia. At etiam id licet exitimo, quadruplici concurrente conditione. Prima est, ut is, quem dæmon poffellitus eft, sit pellitus, & eo supplicio dignus. Secunda, ut adiurans habeat ius, & imperium in eum, quem dæmoni eft traditrus, ac potestatem in ipsum dæmonem, summumque ius ad ipsum expellendum, quandcumque libuerit. Tertia, ut alii boni maioris ſpes: quia ſcillet speratur, fore ut hac ratione proximus inuenetur, qui aliis rationibus inuari non videbat. Quarta, ut abſit voluntas placendi dæmoni: ſed id tantum fiat, ad vñdum ipso tanquam liatore, & carnifice. Profecto eti licet in prefatis dæmonis petitione coniuvare: at non tenetur ad id Exorcista. Lege Thyraeum citatum.

PROBL. CXXXVIII.

Superstitione eft, & non eft lethalis, irratio-
nales creatureſ nocentes fructibus
vñd adiurare.

Questio eft an vanum ſit adiurare irratio-
nales creatureſ nempe locutas, mores, ^{Quasi nubes} nubes, pulliculum, vulgariter pulgon. &c. ^{Vanum expli-} co. Suppono licitum eſſe ea adiurare, quatenus ab alio ad nocendum mouentur. Cum ergo poſſit à Deo vel à dæmonē moueri: quando à Deo mouenrur, adiuranda ſunt deprecano Neum, ut id malum auertat: quando vero à dæmonē, imperando illi, ne noceat, ſed nocere defiſat. Verum ſi ſer- mo ad irrationalia dirigatur, quasi ea ſe mouent, & ex ſe efficient nobis aduersa, eft vanum. Quia nec ipſa creatureſ mouere ſe valent ex intentione ad nocendum: ut evenit animalibus ratione caretibus, & tempeſtibus: nec omnia haec adiurationis percipienda ſunt capacia. Punctum autem difficultatis eft, num hoc posteriori modo irrationalia animalia, aut nubes adiurare, lethalis ſit vanitas, ac ſuperſtitio?

Lethalis eft. Quia non eft res le-
thalis, ſed grauiſſimum omnino: eft enim, ri- ^{Eft lethalis} diculos exorcismos Ecclesiæ facere. Sic
H. 3. Nauar.

90 Theologiæ Moralis Lib. XXVIII.

Nauar. l. 5. consil. tit. de sent. excom. mun. cons. 5.
numer. 20. Angel. vers. adiuratio , fine. Tabie. ibi. num. ultim. concl. 11. Margar. Confessor. prae. 1. fol. 63. Suar. tom. 1. de Relig. l. 4. cap. 4. num. 12. Sanch. l. 2. sum. cap. 42. num. 37.

sep̄d animalecula obediisse sententia , & receſſe
fille à fructibus : quia id non proficisci ut ex ^{Eiusdem} sum. mea
virtute sententia , sed ex potestate dæmonis au-
ferentis animalia nocentia: vt vel sic yana hæc,
& supersticioſa horumib⁹ perfudeat. Addi-
ciri , superstitioſos esse , qui dum adiurant , pu-
gnare contendunt cum nubibus , & locutis,
&c. Quia ea pugna nil conferre est manifestum.
Et eos qui huiusmodi animalia excommunicati-
onē curant afficere. Quiā excommunicatio-
nis sunt incapacia.

PROBL. CXL.

Episcopas ex Tridentini facultate , potest,
& non potest , Sancti alicuius antiqui
nondum Canonizati Reliquias approba-
bare , ut publicè venerentur.

EX Tridentini ses. 25. statim in principio , 679
in decreto de innoc. & venerat. sanct. facul- 11. sum.
tate , potest Episcopus reliquias Diui antiqui Epi. cap.
nondum in Catalogo Sanctorum adscripti ap-
probare , & publicè venerationi addicere. Quia
quando certum erat , Sanctum esse Canonizatum ,
licebat iure communi Episcopo , eius re-
liquias approbare , ac publicè venerandas pro-
poneare. Ut docet Abbas cap. fin. ad finem , de
Relig. & vener. sanct. Ergo dum Tridentinum
concedit Episcopo priuilegium Reliquias de
novo innuantibus approbandi , intelligit de Reli-
quias Sancti non Canonizati. Quia alia fru-
straneum esset priuilegium , vptotē quod nil
concederet : cum tamen verba priuilegiū , de-
beant necessariō aliquid operari. cap. Si Papa
vers. Si autem de priuilegiū in 6. Sic Moderni
quidam non infirme norā.

Ex illa Tridentini facultate id Episcopis 680
minimē potest : sed solummodo Sancti Ca- 14. Epi. cap.
nonizati reliquias vales approbare , ac vene-
randas exponere. Quia decretā posteriora
quando prioribus exp̄s non aduersantur ,
sunt per priora corrīgenda , determinanda ,
ac supplenda , quo legum correcțio viciit.
I. fed & posteriores , iuncta Gloss. vers. Per-
tinent , ff. de legib. At nemo dicet , ita de-
cretum Tridentini opponi decreto priori Con-
cilij Lateranensis , vt iuxta illud intelligi-
per illudque suppleri , & declarari nequeat ,
vt intelligatur de Reliquiis Sancti Canoni-
zati. Ita Suar. tom. 1. in 3. part. quest. 25. art. 6.
d. 55. fest. 2. Sanch. l. 2. sum. cap. 43. num. 10.
Philiat. de offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. l. ; cap. 9.
Aazor. tom. 1. 9. cap. 8. quest. 8.

Hoc vnicē verum reor. Quia Tridentinum 681
in eo decreto in proem. proferetur , se vel
Ecclēsiae , ac Conciliorum decretis : & dum
committit Episcopis reliquiarum approba-
tionem , sic incipit : Hoc ut serventur , statuit
Sancta Synodus. Nec in fine aliquam clausu-
lam derogatoriam apponit , vt quando vult
derogare apponere aſſoler : vt constat ses.
7. cap. 10. & ses. 23. cap. 10. signum er-
go est , nullius Concilij generalis decretis
velle derogari : sed potius ea integrē velle
custodiri. Quare Tridentinum nullum Episco-
pis priuilegium concessit , sed solam formam
ab

ESCOB
Theof. El
Tom. III.
Edu

673 Lethalis non est. Quia est sola vanitas quæ-
Zethali non tam , nec animus sic adiurantis est , ridiculos
ſt. facere exorcismos , cōſe contemnere. Ita Syl-
uest. vers. Adiuratio , fine. Tabie. ibi. num. ultim.
concl. 11. Margar. Confessor. prae. 1. fol.
63. Suar. tom. 1. de Relig. l. 4. cap. 4. num. 12.
Sanch. l. 2. sum. cap. 42. num. 37.

674 Sententiam hanc puto esse veriorem. Ad
quam ex contraria Doctoribus Angelum , &
Tabienam allicio; dicunt enim adiurationem il-
licitam esse ex se , siue ex genere suo mortalem.
Porro ad hoc satis est , vt intra suam speciem
possit esse quandōque mortalit̄: & cum hoc stat
in hoc casu eam esse veniale ratione lenitatis
materiæ. Ceterum quia nobis non constat , an
à Deo , an à dæmoni illa irrationalia moueantur ,
vituit Ecclesia utriusque exorcismis scilicet
et orando Deum , & dæmoni imperando.
Quare licet exorcismis , quando proferuntur
adiurationis verba ad ipsaſter creaturas irra-
tionalis , dirigantur: non est intentio dirigendi ,
quasi ipsa adiurationi coniungere debeant , auer-
tendo malum ; sed verè adiuratio ad motorem
dirigitur ad ipsas autem aliquo modo , vptotē in
quibus recipiunt illa operatio , siue effectus nobis
aduersus , quem per adiurationem auertere co-
namur.

PROBL. CXXXIX.

Supersticioſum est , & non est irrationabili-
bus animalculis litem excitare , ne
sententia lata aduersus ea ,
fructibus noſcant.

675 **Q**uidam adiuratores se Indices constituant
ſtatuum qua-
ſtioneſ expli-
co. Quidam adiuratores se Indices constituant
animalcula , & plebem , cui nocent: instituunt
que accusatorem , & aduocatum , & irratio-
nalium procuratorem , & dant accusacionis copiam ,
audiūntque procuratoris defensionem :
ac denique utriusque partis rationibus auditis ,
sententiam proferunt. Quæſtierim , num lis hu-
iūnusmodi vana sit , ac supersticioſa ?

676 Nec vana nec supersticioſa est. Quia si vana
Nec vana ,
nec ſuperſticioſa est.
ſt. l. u. ac supersticioſa effet , ei Deus non annuerit ef-
fectus ſalicis expreſſione. Constat enim expe-
rimentum , quod oculati testes nonnotarunt , ſa-
pē animalcula ſententia obediſſe , deſiſtēque
noſumenta fructibus adiucere. Sic Caffanum à
Nauaro citatus ubi infra. Et Anonym. tract.
2. de exorcis. paulo post medium , hæc fieri
consultit.

677 Vana & supersticioſa est omnino. Quia ſi lis
Et vana , & contra irrationalia ipsa intentetur ſunt litis &
ſuperſticioſa. ſententia percienda omnino incapacia. Eſti
aduersus dæmones , à quibus mouentur , nil
refert illos accusare , aut defendere. Ita Sotus
l. 5. de int. quest. 1. art. 2. & 1.8. quest. 2. art. 3.
Nauar. l. 5. consil. it. de sent. excomm. consil. 5. &
conf. 2. tot. Caffanum confutans , Ciruel. de
super. part. 3. cap. 10. Deltrius l. 2. diſq. Mag.
part. 2. quest. 1. ſeit. 8. Sanch. l. 2. sum. cap. 42. num.
39. ciruſ. Valentiam.

678 Eiusdem ſum mentis. Nec obſtare putarim ,

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 91

ab eo seruandam in approbadis reliquiis nō
viter inuentis tradit. Scio, sufficere, de sanctitate
periorum per traditionem, aut viuensfa-
lē Ecclesie constare, ut id Episcopus gerere
valeat. Quia hac canonizationi aequipollent;
vt Surius ciuitatis annotauit.

PROBL. CXI.

Tridentini decretum prohibet Reliquiarum venditionem, prob. bet amplius quam venditionem carum simoniacam,
& non amplius quam simoniacam ven-
ditionem prob. bet.

682
Nonnulla
suppono.

Dificultas est, qualiter interdictum sit à Tridentino s. 25. in princip. & a textu c. fin. de relig. & vener. sancti. Sanctorum reliquias venales, vel causa quæstus exponere? suppono autem, si sanctorum reliquias venderentur, apertissimam esse simoniam. Quia pretios spiritualis & sacra estimaretur. Excipio, nisi reliquia apud infideles essent. Quia tunc non sacram, quod est in reliquiis, emeretur; sed pretio dato, redimeretur vexatio, qua fideles retentis iniuste reliquiis afficiuntur. Ut Vgolin. de simo. tab. i. c. 38. n. 5. aduertit. Quæstum igitur, an ille textus prohibeat amplius, quam hanc simoniacam venditionem, aut emptionem?

683
Non tribu-
to simonia-
ca vendito-
rum prohibe-
tur.

Non solum vera venditio, aut empicio interdicitur, qua deducto pretio in pactum reliquias exponuntur: sed etiam quando, nullo pacto inito, exponuntur passim causa quæstus, vt largiores eleemosynas ostendantur. Quia hoc est largia quædam venditio. Sic Abbas c. fin. mat. 1. Angel. v. Reliquis, initio. Sylvest. ibi. q. 1. Vgol. citat. Azor. 10. 1. l. 9. c. 8. q. 7. Graf. p. 2. decisi. l. 2. c. 14. m. 7. Limitant Armil. v. Reliquis, num. 1. Tabie. ibi. initio. & Nauar. sum. c. 17. n. 16. 9. quando principaliter ob maiorem eleemosynarum quæstum reliquia ostenderentur: se-
cū quando esset finis minus principalis.

Solum reliquiarum venditio simoniaca interdicitur: qua quidem est, quando pretio in pactum deducto, ostenduntur, aut venundantur. Quia c. fin. iis solis verbis vitur, Ne expōnatur venales. Et Glaf. v. Venales, & Hostiens. initio, reddunt rationem: Eo quod pretio estimari nequeunt absque simonia. Quare Doctores, qui limitant, quando finis principalis est quæstus eleemosynarum acquisitionis, ei ha- rent fundamento, quod simoniaca sit exercere spiritualia propter stipendum tanquam finem principalem. Verum simonia non est eo quod finis principalis sit temporale lucrum: sed tantum quando id intenditur tanquam rei spiritualis premium. Quia non est emere, vel vendere, quando non intenditur lucrum tanquam premium: sed tanquam debitum sustentationis stipendum, vel tanquam eleemosyna gratis oblata. Ita Sotus l. 2. de inst. q. 6. a. 2. Sanch. l. 2. sum. c. 42. m. 22.

684
Sua simonia-
ca venditio
prohibetur.

Crediderim, probabilis esse, non interdic-
ibi reliquiarum ostensionem, etiam si finis prin-
cipalis largiorum eleemosynarum sit acquisitionis:
dummodo haec non dedicantur in pactum, nec
intendantur tanquam eius possessionis premium;

sed tanquam eleemosyna gratis, & ex reliquiarum denotione oblata. Quia hoc intendere principaliter, non est, reliquias pretio affixare. Imo nec esset inortale, sed solum veniale sic eas eleemosynas principaliter intendere. Quia est sola prætexta ordinationis ad finem culpa, quæ quando finis non est morta is, illa culpa veniale constituit. Ut Caiet. docuit 12. q. 14. 8.
a. 2. Ideo Santius l. 2. sum. c. 3. n. dixit, exercere spiritualia ob vanam gloriam non esse lethale.

PROBL. CXLII.

Sacrilégum furum est, & non sibi furum sacrilegum, surripere Reliquias, autho-
ritate eius Prefecti Ecclesiastici, cui lo-
cus Sacer, & reliquiarum custodia com-
missa est.

Reliquias furtivè subtrahere, etiam ut ho-
norabilius habeantur, certum est non li-
cere, sed furtum esse sacrilegum. Quia est rei
Sacra, inuita Domino, ablato. Nisi reliquiae
apud infideles existerent; quia hi sunt iniulti
possessores. Quæstionem vero, an esset Sacrile-
gium furtum eas abripere auctoritate eius, cui
locus facer, & custodia reliquiarum est commissa?

Non erit furum Sacrilegum. Quia c. L. mis-
quis inuenit, vers. si quis dominum. 17. q. 2. col-
ligi videtur. Deciditur enim, fures huicmo-
di non incurire peccatum in eo textu statutam.
Ergo & culpa excusat. Et quia non tollitur
furnum, quod ex custodis reliquiarum, ac Pra-
fides Ecclesiæ facultate auferitur. Sic Azor. to. 1.
1. 9. c. 8. q. 9.

Furtum proculdubio erit. Quia custodis il-
lius licentia non sufficit, vt quis dici possit Furum est.
hand inuita domino non accepisse: nam is, cui
custodia huicmodi est commissa, nullam re-
liquiarum administrationem habet, sed me-
ram custodiam: ac proinde eius licentia non
excusat a furto. Ita Sanch. l. 2. sum. cap. 42.
num. 23.

Fareor limitationem mei Azorij mihi non
placere. Quia licentia custodis vinece non ex-
cusat a furto, eo quod custos non sit fructus ad-
ministrator: sed solummodo ad eum pertinet
vineam custodiare. Vnde furti reus erit ram su-
bipientis, quam licentiam ad surripiendum im-
pendens. Similiter in casu nostro. Nec textus ci-
tatus oppositum probat; sed solum non incurri
peccatum in eo textu statutam. Quia illa folos
vim loco Sacro inferentes comprehendit: non
est autem vis, cum custodis illius licentia ha-
betur. Nec parvitas materia ad excusandum
reliquiarum furtum a mortali spectanda est
penes solam rei ablata quantitatem, sed earum
dignitas, ac estimatio pensanda sunt, earum-
que raritas. Quia haec agravant proculdubio
piaculum.

PROBL. CXLIII.

Lata est, & non est lata, contra Reliquia-
rum fures excommunicatio.

In reliquiarum fures lata est excommunicatio
minor, & nisi prius satis fecerint, eis ab-

H. 4. leganda

92 Theologiæ Moralis. Lib XXVIII.

communicatio-

neganda est communio: & ter admoniti, nisi satisfactionem gerant, sunt excommunicatio ne maiore multandi. Quia id indicitur in c. *Quisquis inuenitus, vers. si quis domum, 17. quæst. 4.* Sic Azor. tom. 1. l. 9. cap. 8. quæst. 10. citans Syllvestrum.

691
Lata non est.

Quia non constat, nūm poena in eo c. conten ta sit excommunicatio minor, an sola Eu charistia vñ separatio. Et videtur ea poena la ta contra fræctores Ecclesiarum & raptore. Sic enim ibi dicitur: *si quis domum Dei violauerit.* At propriè dicitur violare Ecclesiam iuxta subiectam materiam, qui forces, vel muros eius insingit, vt furetur. Ita Suan. tom. 5. in 3. part. d. 22. secl. 2. num. 9. Sanch. lib. 2. sum. cap. 43. num. 4.

692
Excommunicatio minor.

Eiusdem mentis sum. Quia esto excommuni catio minor in eo textu continetur, iam nullus est casus in vñ, in quo huiusmodi excommunicatio inveniatur, præter participatio nem cum excommunicato.

PROBL. CXLIV.

Clericis in minoribus constitutis licet, & non licet Reliquias tangere, aut contredicere.

693
Non licet.

Non licet. Quia D. Gregorius Pontifex Summus epist. lib. 3. epist. 40 indixit, *In tolerabile esse, ac sacrilegum, si Sanctorum corpora quisquam tangere voluerit.* Sic nonnulli scrupulosi Doctores existimant, Pontificem verbo illo, *Quisquam voluisse omnes qui sacris initiatii non erant, comprehendere.*

694
Licit omnino.

Licit omnino. Quia Gregorius locutus est de iis temporibus in quibus nulli etiam in sacris cõstituto licet Sanctorum corpora, oſa, vel particulas eorum è loco amouere, transferre, gestare. At iam est vñ introductum, vt transferantur, ac getentur è collo pendentes. Quare grauis criminis damndus non est Clericus, aut laicus, qui eas sacramentaria reliquiarum minutias, quas apud se habet, piè ac religiosè tangit, aut incapsulas includit. Secus si irreligiosè, ac per contemptum. Ita Azor. tom. 1. lib. 9. q. 5. Sanch. lib. 2. sum. cap. 43. num. 26.

695
Hanc senten tiam vñ sic probabili m gisimo.

Improbabilem primam sententiam omnino indicarim. Imò addiderim cū Sancio, nec Clericum in minoribus, nec laicum piè Sanctorum reliquias tangentem venialiter delinquere. Quia nullibi id interdicci intentio.

PROBL. CXLV.

Licit, & non licet omnibus Clericis Minorum Ordinum, vasa sacra, ubi Reliquie Diuorum inclauduntur, in processionibus deportare.

696
Non licet.

Non licet. Quia in Concilio Bracharen si 1. cap. 27. & refertur cap. non licet, el 1. dist. 4. dicitur Non licet Lettoribus, sacra va ſa portare. Vbi Glossa v. Portare, Hugo, Archi-

diac. ibi, num. vii. explicant, in supplicationibus publicis, quas processiones vocant: ad ciuitatemque vasa sacra vocari ea, in quibus reliquiae recluduntur. Ergo non licet Clericis minorum ordinum sacra ea vasa in supplicationibus apparet. Palud. in 4. dist. 13. quæſt. 1. num. 15. D. Antonius. part. 3. tit. 14. cap. 12. §. 4. Sylvulus. vers. Eucharistia 3. quæſt. 4. Tabie. vers. excommunicare, queſt. 5. 1. dicunt, laicis non licere ea reliquiarum vasa tangere sed Solis Acolytis. Ergo non omnibus Clericis minorum ordinum licitum erit ea in supplicationibus deportare.

Licit quidem. Quia nullo decreto id interdictum, Vñorum enim sacrorum nomine solummodo calix, ac patena intelliguntur. Hæc namque sola dicuntur sacra altaris vasa. Ita Turrecer. eo cap. Non licet, num. vii. Graf. part. 1. decif. 1. 2. 14. num. 8. Sanch. l. 2. cap. 43. num. 26.

His hæreco, hancque sententiam vñicè ve ram puto. Imò ideo esset huicmodi prohibitio: *Hoc mihi iam vñ receptione est, ut Clerici in minoribus constituti Sacra Reliquiarum vasa deportent.* Præterea crediderim, nullam esse culpam, si laici reuenerent ea portent, aut contingant. Quia nullam prohibitionem reperio. Sicut Cru ces, & imagines tangunt, & appontant.

PROBL. CXLVI.

Excommunicationis pœnam incurrit, & non incurrit, qui Reliquias, quas Agnos Det vocant, vel ratione materie venales exponit.

Neurrit planè excommunicationis pœnam. 699 Quia sub latae sententiae excommunicatione interdictum est quibuscumque quamcumque dignitate prædicti Agnos Dei depingere, inficere, minio notare, vel aurum, aut colorem aliquem imponere, aut quidquam alijs superinducere, aut depingi, aut miniari facere, aut illos veniales proponere, seu tenere, sed eos albos, & mundos decenter, ac reuenerent a cunctis haberi, deferri, ac custodiiri præcipitur. Sic statuit Gregorius XIII. in quadam motu proprio, qui incipit: *Omní certe studio.* Ergo excommunicationis pœnam incurrit qui Agnos Dei veniales proponit, aut tenet. Certe texus absolute de venditione loquuntur, & an fiat circa formam, an circa materiam solum non distinguunt. Ergo prohibetur venditio etiam ratione materia. Sic Azor. tom. 1. l. 9. cap. 9. quæſt. 4. addens, nisi ad vñscos vendantur.

Illam excommunicationem non incurrit. 700 Quia motus ille proprius intelligendus est de venditione simoniaca, qualis est, si ratione benedictionis vendantur, aut pluris ratione illius: secus si ratione solius materiae ex qua conficiuntur, & expensarum in eis conficiendis, & è Roma apporrando, vendantur. Quia nil innenitur in eo motu proprio continens specialem prohibitionem venditionis, quæ alias non esset simoniaca sed solum vendentibus excommunicationem indicit. Ita Sanch. l. 2. sum. cap. 43. nro. 29.

Hoc verius esse crediderim, addens circa Hoc verius prohibitionem, qua nulli fas est agnos Dei pim-ſi nō gerere.

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 93

gere inficere, ac minio notare: postquam in excommunicationem inciderunt pingentes, aut facientes pingere, non interdicunt eos depictos sic tenere: neque enim ob id defrui debent. Et dum interdictum in eo motu proprio eos Agamus Dei tenere, id infinitum coniungi cum dictione, *Venales*, ut constat ex contextu. Itaque interdictum est, illos venales proponere, aut tenere. Dum autem concludit Pontifex, illos habendos, deferendos, & custodiendos albos, & mundos tantum esse, indicere, non esse pingendos, sed vt benedicuntur à Pontifice, custodiendos. At vbi peccando depicti sunt, non interdictum, eos tenere.

PROBL. CXLVII.

*Sine leui saltēm piaculo laici possunt,
& non possunt Agnos Dei
tangere.*

701
Minime
possunt. **M**inime possunt. Quia id vel Clericis minorum ordinum interdictum. Non enim sola oratione Pontificis sunt sacri, ac benedicti: sed oleo etiam sacro, & chrismate, instar calicis consecrantur. Quare sicut haec ratione solis Subdiaconis fas est, tangere calices, sic & Dei Agnos. Ergo piacularum est, eos à laico tangi sic *Azor. 10.1.1.9.c. 6.9.3.* Addit Doctor laicos non gravioriter peccare, si absque contemptu tangant, sentit ergo saltēm leuiter tangendo delinquere.

703
Pojus qui
dum. Possunt quidem. Quia usus obtinetur, vt à laicis etiam foeminas tangantur. Possunt igitur vel sine leui peccato à laicis contingi. Ita Sanc.

Antiqua plā-
tum. Probabilem Santij sententiam admodum, esse reor. Ast primam elegerim, nempe delinquare laicos qui sine necessitate Agnos Dei contingunt: sed hunc contacterum culpam veniale non excedere. Delinquent inquit: Quia quod non licet Clericis non Subdiaconis ob chrismatis reverentiam, fas non est laico licere. At venialis est culpa solumento. Quia *Sotus in 4. diss. 13. quest. 2. art. 3. ad 3.* quem multi sequuntur docet etiam foeminas tangere Corporalia, & Calices absque contemptu aut nullam esse culpam, aut levissimum veniale. Quare Agnos Dei tangere à fortiori culpami veniale minimè excedet.

CAPUT XXXI.

Circa Tentationem Dei.

PROBL. CXLVIII.

*Tentat, & non tentat Deum, qui miracu-
loso effectu vult, vt Deus suam volun-
tatem manifestet circa aliquem futurum
eventum.*

704
Dum non
tentat. Propriè Deum non tentat. Quia non fit hæc probatio de aliqua Dei perfectione; sed

de aliquo obiecto sua voluntatis, cuius dubiatio per se mala non est. Sic Valent. 2.2. d.6. quis sl. 1.4. punct. 1.

Deum propriè tentat, si mediis indebitis diuinam voluntatem velit explorare. Quia inter *Tentat. planū* homines, qui voluntatem alterius, eiisque amorem explorare curat medio indebito, tentatio eum dicitur. Ergo etiam respectu Dei erit tentatio. Ita *Palau tom. 3. tr. 17. d. 2. punct. 1. num. 3. Caier. sum. vers. Tentatio. Suar. tom. 1. de Relig. tr. 1. l. 1. cap. 2. num. 16. Sanch. l. 2. sum. cap. 34. num. 8. ex D. Thom. 2.2. question. 97. art. 1.*

Hanc partem probabiliorem esse reor, memor Dominice tentationis. Nam cum diabolus postulasset, vt Christus se deorum ageret, non intendit, Christus Dei potentiam experire liberatoris, sed affectum, & amorem, 706 Hoc probabilius reor. ideoque dixit: *Angeli suis mandauit de te, vt custodian te in omnibus viis tuis. Mat. 4.* Ac si dicaret: Bene potes te deorum immittere diuinā hæren prouidentiæ, & amori, qui non permettit, te aliquo offici detimento. Christus vero respondit scriptum est, *Non tentabis Dominum Deum tuum.* Ergo sola indebita probatio amoris, & voluntatis diuinæ est vera tentatio.

PROBL. CXLIX.

*Tentatio interpretativa aut virtualis Dei
absque infidelitate contingens, po-
test, & non potest venialis
esse culpa, ex materia
paruitate.*

Ex sect. 1. recolo, duplicum esse Dei tentationem, aliam cum infidelitate coniunctam, aliam absque infidelitate; hancque vel esse formalem, & expressam, vel interpretatiuam seu virtualem. Formalis est, cum ex intentione formalis, expressamque probandi aliis aliquam diuinam perfectionem, presumptiuve quis petat medium aliquod vanum, & extraordinarium. Interpretativa seu virtualis tentatio est, quando ex facto seu petitione rei alienis, sufficienter interpretatur quis velle deo quisque perfectione, aut voluntate capere experimentum. Nam cum illa petitio aut factum ad nihil aliud possit deferre nisi ad probandum Dei potestatem, ac bonitatem: qui sic petit, & agit, diuinam potestatem, ac bonitatem probare interpretatur. Hoc autem contingit, quoties relictis mediis à diuina prouidentia præordinatis, extraordinaria quis intentat, verbi gratiâ si intenterit: Deum in aliquius veritatis confirmationem miraculum aliquod absque necessitate operari. Quæsi fieri itaq; an tentatio hæc interpretativa Dei ablique infidelitate contingit possit esse ex paruitate materiae veniale peccatum? Scio enim omnes Doctores id de tentatione expressa cum infidelitate coniuncta abnegare.

Potest quidem ex lenitate materiae venialis 708 esse. Quia si ex sola curiositate videndi aliquod mirabile opus, à Deo quis peteret, vt illud compobaret Fidei veritates, non videretur mortali delinquere: nam talis petitio non videretur grauem

94 Theologie Moralis. Lib. XXVIII.

gravem habere deordinationem. Item si leui, morbo oppresus nollet medicaminibus vti, sperando vane salutem à Deo absque miraculi petitione, non censembitur mortaliter delinquare, sed venialiter solam vt docet Sanch. l. 2. sum. cap. 34. num. 5. Ergo tentatio Dei, quæ ab illo infidelitate contingit, sàpè est veniale piaculum. Sic Tolet. l. 4. cap. 19. num. 7. Sayr. in Clani, l. 4. cap. 7. num. 14. Valent. 2. 2. d. 6. quest. 14. punt. 1. Lessi. l. 2. cap. 45. numer. 4.

709
Non potest.

Non potest tentatio Dei interpretativa hu-
iūsmodi venialis esse ex materia leuitate. Quia
tota malitia huius tentationis æquanimiter
procedit in signo leui expoſtulato in leuis per-
icoli liberationem, ac procedit in signo gra-
ni pro graui periculi liberatione expoſtulatio:
fed cum graue signum pro liberatione granis
periculi indebet expoſtulatur, omnes docent,
peccatum mortale committi: Ergo etiam com-
mititur, cum leue signum pro leui periculo
expoſtulatur. Maiores probo: Quia malitia hu-
ius vitij in eo si a est, vt opus quis faciat, quod
ad nihil aliud est utile, nisi ad probandum Dei
bonitatem, & potestem: sed ad probationem
impertinens est esse opus graue, vel leue:
magnum, vel minimum: quodcumque enim
enim illud sit, si ex illo quis interpretatur, di-
vinam potentiam examinare, tota malitia &
deordinationis tentatio in illo consistit. Ita
Suar. tom. 1. de Relig. tract. 3. l. 1. cap. 2. num. 16.
Et ex parte Sanch. l. 2. sum. cap. 34. n. 1. Palaus
tom. 1. tract. 17. d. 1. punt. 1. num. 9.

710
Hanc eligi
sententiam.

Hanc eligi sententiam. Nam si tota ten-
tationis malitia consistit in eo, quod diuina
potentia videatur examinationi, & probatio-
ni subici, effectu sperato: quo effectus leuior
sit, eo maior videtur diuina potentia iniuria
irrogari. Siquidem signo viliori examinatur,
& probatur. Præterea committens se leui per-
iculo, & sperans à Deo liberationem: vel il-
lam sperat medio aliquo naturali secundum
ordinem à diuina providentia statutum; & sic
non peccat: vel illam sperat, mutatione alii-
qua cauilarum naturalium, & alteratione sta-
tutæ providentia: Ergo nequit intelligi, quonodo
signum sperare leue sit. Expende quæso
finem, qui in hac interpretationi Dei ten-
tatione intercedere potest: & ex illo colliges
satis eius malitiam. Finis námque vanus est,
& illicitus; quia solum est, vel tuæ curiosita-
ti, vel temeritati satisfacere. Nam si ab illo
necessitate vis, vt Deus miraculo comprobet
aliquam fidei veritatem, tacite prætendis, vt
Deus tuam vanam curiositatem foueat: Effice-
re ergo Deum authorem, ac cooperatorem
vanæ curiositatis, etiam medio signo aliquo le-
uissimo, granis irreuerentia est, & longè à diuina
maiestate aliena. Idem dixerim ū te vita,
periculo Exponas, sperans, à Deo miracu-
losè esse liberandum, tacite enim vis
tuam à Deo temeritatem foue-
ri. Ergo in hoc vitio ma-
teria leuitas dari non
potest.

**

P R O B L . C L .

Purgatio, seu probatio illa innocentie in
qua dabatur Eucharistia sa'petis de
crimine, vt illa sumptu se immunes es-
se à criminis offendenter: per se licita
est & per se non est licita:

SUPPOSO, prohibitam esse probationem il-
lam vulgarem ferri candentis, vel feruentis
aqua, quæ olim era in vñ ad explorandam
aliquam veritatem alicuiusque innocentiam
cap. Memento, cap. Consilusti, cap. Monoma-
chiam: quest. 5. cap. 1. & 2. de purgat. vñ'g. c. p.
Ex tuarum, de purgat. canon. Quia est probatio
aliena ab statuta prouidentia, cum per illam
spectetur miraculosus effectus a Deo non de-
terminatus. Suar. tom. 1. de Relig. tr. cl. 3. l. 1. c. 3.
num. 8. Lessi. l. 2. cap. 45. dub. 1. num. 1. Sanch. l. 2.
sum. cap. 34. num. 12. Talis enim probatio verè
est tentatio Dei. Neque obstat, Dei sapè simili-
lem purgationem confirmasse miraculus, vt
variis exemplis comprobat Delius l. 4. disq.
Mag. c. 4. q. 4. sect. 3. Quia id fieri potuit tamen
ex speciali Dei instinctu, tum ex quadam simplici-
tate, & ignorantia, tum vt innocentia aliqua
manifestaretur: tametsi peccatum in tali pro-
batione esset commissum. Nec etiam obstat,
quod mulier deprehensa in adulterio aquis
pelagi purgabatur Num. 5. Quia iam illud
medium à diuina providentia ad illud effectum
era eo tempore ordinatum, cùque de causa illo
ventes non prætendebant veritatem adul-
terinis mediis comprobare; fed medio ab ipso
Deo ordinato. Ergo nulla esse potest Dei ten-
tatio. Et idem est, quoties ex diuino insinuetur,
sue speciali revelatione quis aliquem miracu-
losum effectum expoſtulat. Quia tunc à Deo
petit, quod ipse vult à se postulari: Non igitur
eum tentat. Quæsiem vero, non purgatio
illa, aut probatio innocentie per Eucharistiam,
in qua sa'petis de criminis coelestis panis per-
trigebatur, vt eo sumpto se purgarent: cuius
meminist Concilium Bonaciense c. 5. & refer-
tur c. 5. ap. c. 2. l. 2. q. 5. licita fuerit?

Non fuit licita. Quia manifestè est Dei
tentatio. Et Concilium illud eam approbans,
vtique prouinciale, errauit: ac per nota iura
est correctum. Sic D. Thom. 3. part. quest. 80. a. 6.
ad 3. Valent. 2. 2. d. 6. quest. 14. punt. 1. Sayr. l. 4.
cap. 7. num. vlt.

Licita fuit illa probatio, maximè authorita-
te Iudicis Ecclesiastici effecta. Quia nulla ibi licita p[ro]ficiens
Dei tentatio invenitur, cum non speretur ex fini
sumptione Eucharistiae effectus aliquis miracu-
losus. Ita nonnulli Doctores, quos preillo nomi-
ne memorat Delius l. 4. cap. 4. quest. 3. Fauer
Suar. citat. cap. 3. fine, & Sanch. vñ sup. nu-
mer. 12.

Existimo his Doctoribus hærens. nullibi spe-
cialiter eiusmodi probationem esse prohibi-
tam, nisi in quantum generatim prohibentur
omnia peregrina iudicia in cap. ex tuarum, de
purgat. canon. Neque ullam esse propriè Dei
tentationem, si ex Eucharistiae sumptione ef-
fectus aliquis miraculosus non speratur. Potius

714
Elius
Dicitur
enim

Sect. II. De Præcepto I. Problema. 95

enim videtur Eucharistia dari quasi in testimonium, & iuramentum innocentiae. Attra-
men monuerim, neque hoc modo dari Eu-
charistiam oportere, ob sumptionis indignæ pe-
riculum.

appetit id, quod Deo nunquam conserire po-
telt. Affero igitur, de ratione Blasphemie non
esse falsitatem; sed contumeliam, quæ quo-
modocumque verbis contingat, Blasphem-
iam esse.

CAPVT XXXII.

Circa Blasphemiam.

PROBL. CL I.

*Dicitur contumeliosum debet, & non de-
bet falsitatem continere ad Blasphem-
ia rationem.*

715
puncta non
nulla.

RE C O L O , Blasphemiam esse con-
tumeliosa verba de Deo dicere.
Quæ quidem corde, ore, & scri-
ptura proferri possunt: sicut om-
nia in multis modis contingit Dei
laus, & honoratio, cui Blasphemia op-
ponitur. Cum ergo laus diuina corde, ore, ac scri-
pto fieri possit; eisdem instrumentis Blasphem-
ia potest perpetrari. Ut ait D. Thom. 2. 2.
q[uo]d. 13. quem omnes sequuntur. Quasierim
autem, num hoc diuini contumeliosum de-
beat ad rationem Blasphemie continere falsita-
tem?

716
*Dicitur falsi confessioni opponitur, ut tradit D. Thom. citat
in contra art. 1. & 4. Sed quidquid Fidei opponitur con-
fessioni; falsum continet. Ergo Blasphemia
falsum debet continere. Sic Angelicus Doctor
ubi supr. Citer. ibi. Arag. corollar. 3. Bannes
notab. 1. Valent. 1. 2. d. 2. quest. 13. punct. 1.
Toler. l. 4. cap. 1. num. 6. Simanc. de catol. in-
sist. tit. 8. num. 2. Sanch. l. 2. sum. cap. 32.
num. 6.*

717
*Non debet
negligi
contumeliam
falsam.*
Minime debet. Quia verbum in Deum pro-
latum sufficienter in ratione Blasphemia com-
pletur, si consumelatum sit: sed hoc esse po-
test, licet nullam continet falsitatem: ut si
Deo in malum aliquod quis imprecetur, Christi
membra irreverenter proferat: imprecatio
enim illius mali, & horum indecora prolatio,
nullam falsitatem continet; quia nihil falsum
enunciatur: & tamen sunt Blasphemie. Ergo
Blasphemia esse potest absque falsitate. Ita Suan.
tom. 1. de Relig. tract. s.l. cap. 4. num. 9. Azor.
tom. 1. l. 9. cap. 28. question. 1. & 2. &
alii.

718
*Qusso in
fere de
nomine ex-
istens.*
Existimo, quæstionem ferè esse de nomine:
Nam omnes ferè Doctores conueniunt, Blas-
phemiam esse non solum verbum enuncians
de Deo falsum; sed etiam verbum enuncians
verum, si contumeliosa proferatur. Quod au-
tem, quia in actu exercito tale verbum Deum
contemnit, & per ipsum indicatur Deum esse
contemptibilem, debeat dici, falsitatem con-
tinere: videtur planè de nomine quæstio. Fa-
tetur tamen cum Caiiro Pal. tom. 3. tract. 17.
d. 2. punct. 2. num. 2. nimis impræpotere ob eam
causam Blasphemie falsitatem attribui: alias
etiam odio Dei falsitas est tribuenda. Quia

PROBL. CL II.

*Blasphemia potest, & non potest ita
solis factu, & signis
adesse.*

Dixi Probl. proximo, Blasphemiam non
exigere externam in Deum loqueland, sed ⁷¹⁹
solam internam sufficere. Ut cum quis conci-
pit per simplicem quandam intellectus appre-
hensionem Deum esse, quod non est: aut non
esse, quod est. Atque hæc dicitur Blasphemia
cordis: dum verò in loqueland prout p[ro]p[ter]t, oris
Blasphemia dicitur. Ut D. Thom. 2. 2. quæst.
13. art. 1. docet. Quæquierim verò, an solis acti-
bus, vel signis possit etiam esse Blasphem-
mia?

Potest quidem. Quia non minus factis, &
signis, quam verbis prava voluntas ostendi-
tur. Ut si quis imagines conculceret, aut expur-
garet. Sic, citato Beda, Castro l. 1. de iusta hæretic. p[ro]p[ter]t.
punit. cap. 2. Cited. in questionar. l. 1. que[sti]on. 17.
§. 13. motab.

Non potest Blasphemia propriè in factis aut
signis consistere, sed in solis verbis mente, ore, ⁷²⁰
vel scripto prolatis. Quia Blasphemia laudi di-
uina oppositio, quia solis verbis exhibetur
et si honor quibuscumque verbis, vel factis. Ita
Suan. alios referens, tom. 1. de Relig. tr. 3. l.
1. cap. 4. num. 4. Sanch. l. 2. sum. cap. 32.
num. 5.

Veriore hanc partem existimo. Quia Blas-
phemia communiter vitium lingua vocitatur. ⁷²¹
Et quia alias idolatria & similia vitia possent
deci verè Blasphemie: cum facto ipso negent
verum Dei cultum; illamque creature at-
tribuant.

PROBL. CL III.

*Blasphemia in Deum differt, &
non differt specie à Blasphem-
ia in Diuos.*

Si in Sanctos Blasphemiam iactes absque ref-
pectu, & ordine expressio ad Deum, (vt differt specie
communiter contingit) illa in honoriatio spe-
cie differt à Blasphemia in Deum directe pro-
p[ter]ta. Quia illa in honoriatio opponitur Dulia, ⁷²²
non Latriæ; nā destruit directe honorē debitu
Sæcis, nō debita Deo: At Dulia est cultus specie
diuersus à Latria: Ergo & hæc in honoriationes.
Sic Suan. tom. 1. de Relig. tr. 3. l. 1. cap. 5. n. 6.
Leffl. l. 2. cap. 45. dub. 5. num. 33. Palauus tom. 3. tr.
17. d. 1. num. 2.

Specie non differunt. Quia utrumque Blas-
phemia est contraria virtuti Religionis. At Non differt
vnus speciei est tribuens cultum Deo & San-
ctis proper Deum. Ergo vnius speciei est Blas-
phemia, qua Deus in te, vel in sanctis suis Blas-
phematur.

96 Theologiæ Moralis. Lib. X X V I I I.

phematu. Sicut vnius speciei est iuramentum, quo iurat per Deum in se ipso, vel ut in sanctis relictum. Ita Caiet. sum. vers. Blasphemia; Q. 2. 2. quæst. 13. art. 1. Valent. 1. 2. d. 1. quæst. 13. punct. 1. Petrus de Ledef. tom. 2. sum. træt. 1. cap. 9. concl. 5. Sanch. 1. 2. Decal. cap. 32. numer. 38. Azor. tom. 1. l. 9. cap. 28. quæstion. 10.

⁷²⁵
Primum par-
tem ample-
ctor.

Probabilius putarim specie differre. Nec argumentum de iuramento obstare reor. Quia per sanctos, ut à Deo distinctos, iurari non potest. Quia non sunt testes infallibilis veritatis: at bene possunt honorari cultu Dulie, & consequenter de honestari.

PROBL. C L I V.

*Omnis Blasphemia in ratione Blasphemæ
differunt specie, & specie non
differunt.*

⁷²⁶
Differe
specie.

QVæsto est, an Blasphemia, qua de Deo perfectionem quis abnegat, vel qua illi tribuit, quod non debet, vel qua malum illi imprecatur, vel indecorum nominat: specie differant? Differunt quidem. Quia Blasphemia, qua Dei potentia, seu bonitas abnegatur, differt plane ab ea, qua quis Deo imprecatur malum: prior enim Blasphemia contraria fidei, posterior vero contraria Religionem videtur mirificare: & in ratione Blasphemæ specifica malitia alia est de Deo abnegare quod est, quam ei malum cuius capax non est, imprecari. Sic nonnulli, quorum sententiam Palauus probabile esse innit, siquidem contraria adfuerint, ait: *Respondeo, satis probabile esse specie conuenire, si solum malitia Blasphemæ consideretur. Sic ille tom. 3. træt. 17. d. 2. punct. 2. num. 3.*

⁷²⁷
Specie non
differunt.

Specie non differunt. Quia tota malitia Blasphemæ sicut indiminutione diuini honoris: quod autem his, vel illis verbis contingat, materia le est: & ad rationem formalem Blasphemæ per accidens. Sicuti inter homines contingere videunt, in quos si varia contumeliosa verba proferantur, omnia illa eiusdem speciei esse, quis abneget? Ut ait Azor & Sa apud Palauum citatum. Ita Caiet. 2. 2. quæst. 13. art. 1. Bannes ibi, not. b. v. Aragon. fine. Valent. d. 1. quæst. 13. punct. 1. Azor. tom. 1. l. 9. cap. 28. quæst. 10. Sanch. 1. 2. sum. cap. 32. num. 3. Leffl. l. 2. cap. 1. dub. 5. num. 3. 2. Palauus ubi sup. Bonac. d. 3. de primo Decal. prec. quæst. 8. punct. 4.

⁷²⁸
Hoc nihil ferè
cuius.

Quocumque modo Blasphemæ proferantur, siue enunciatiuē siue optatiuē, siue imperatiuē, siue per modum maledictionis, siue contumelias, siue irrationis, siue detractionis (omnibus enim hisce modis scio posse Blasphemianu per perpetrari) Blasphemæ in ratione Blasphemæ vnius sunt speciei. Quia omnes illæ in hac ratione specifica conueniunt, quæ est tribuere Deo, quod ipsi non conuenit, vel quod conuenit, abnegare. Porro posse Blasphemias aliund specie differre non abnego. Nam ea, qua continet heresim, manifeste differit specie ab illa, qua non continet, non tamen in ratione blasphemæ, sed ratione heresim ad-

iunctæ. Quod ego cum Santio intelligo, etiam deficiat assensus interius haereticus. Nam illa haeresis externa opponitur directe & proprie confessioni externæ Fidei: at Blasphemia directe & proprie Religioni. Erunt Ergo duo peccata specifica diversis specie virtutibus opposita. Similiter est distincta species, vbi Blasphemia ex odio Dei formaliter procederet. Quia ultra species Blasphemæ est ibi formale Dei odium charitati oppositum. At vbi non ex hoc odio procederet, sed ex ira, & tædio, etiam si Blasphemus haberet animum derogandi uniuersitatem, ac ipsi conniuncta illa inferendi, non esset distincta Blasphemæ species: sed hæc esset multo grauior Blasphemia. Quia hac iniqua voluntas sine formalis, siue virtualis & implicita, est de ratione Blasphemæ; quare diuersam speciem minimè constituit.

PROBL. C L V.

*Explicanda est, & non est in Confessione
Blasphemiarum diuersitas, vel in
Deum, vel in Diuos.*

Explicanda est. Quia si in Deum sint, aut ⁷²⁹ graniores: sed aut speciem mutant, aut intra eandem speciem addunt gravitatem: Ergo necessarij sunt in confessione significatione aperiendae. Sic nonnulli, qui existimant, (innuente Palauum tom. 3. træt. 17. d. 1. punct. 1. num. 1.) Blasphemias in ratione Blasphemæ posse speciem mutare: & Doctores plurimi, qui docent circumstantias aggrauantes intrâ eandem speciem esse fatendas.

Explicanda non est. Quia probabilius longe Blasphemias in Deum vnius speciei esse: & Blasphemias in Diuos ex sententia satis probabile, diuersam speciem non constitutere: aggrauantes autem circumstantias in sententia probabile non esse necessarij in confessione manifestandas. Ita Palauus citat. num. 4. Sanch. l. 2. Decal. cap. 1. 2. num. 3. 8. & alijs.

Equidem si sufficiamus opinionem illorum, qui affirmant, circumstantias aggrauantes intra eandem speciem necessario explicandas non esse, sed solummodo eas, qui speciem mutant: & insuper defendamus, omnes Blasphemias tam in Deum, quam in sanctos etiudem esse speciei: non cœnitur Blasphemans illas distinguere. Verum quia longe probabilius esse indicauimus contumeliam in sanctos prolatam, speciem habere malitiam. Dulie oppositam, eo quod sanctus dignus honore de honestetur, siue illa de honestatio Blasphemæ coniuncta sit, siue non: id est existimari, (etiam possita illa sententia quod solum circumstantiae mutant speciem debeat necessarij in Confessione manifestari) huiusmodi Blasphemum teneri, hanc diuersitatem in Confessione aperire. Reliquas vero Blasphemias in Deum prolatas sustinet potest, posita illa sententia opus non esse distinguere eo quod eiusdem speciei sint, neque in ratione Blasphemæ notabiliter Confessari: iudicium mutare videantur. Mecum Leffl. l. 2. c. 45. dub. 5. num. 3. 3. & Suan. tom. 1. de Relig. cap. 45. num. 39.

PROBL.

Sect. I. De Præcepto I. Problemata. 97

PROBL. CLVI.

Hæreticales blasphemias sunt, & non sunt
haec: Denego Deum, Denego Crucem,
Denego Euangelia, cum non ab-
solui, sed conditionate quis profert eas,
ad alium rei testificationem. v.gr. De-
nego Deum, si ita non est.

732 Non sunt blasphemias hæreticales. Quia de
ratione hæreticalis blasphemia est, expre-
sa significatio falsi: sed ex vi talis propositionis
falsum blasphemus non significat: non enim di-
cit. Deum non esse, sed offert, se diceturum casu,
quo assertum aliter contingat: Ergo hæreti-
caliter non blasphemat, sed offert blasphemare. Sic
Salazar de usu & consuetudine, num. 28. vers. Unde
possumus.

733 Sunt hæreticales blasphemias. Quia blasphem-
ius ille non offert de futuro Deum abnegare,
sed de præsenzi negat, casu quo aliter se res ha-
beat, quam affirmat. Conditio enim non apponitur
ex parte negationis, sed ex parte rei affir-
mata. Negare autem Deum existere etiam sub
conditione cuiuscumque obiecti, est negare,
quod Deo est proprium, scilicet, existentiam à
quolibet obiecto creato independentem: Ergo
qui sic loquitur, hæreticaliter blasphemat. Ita
Lefsi. l. c. 45. dub. n. 27. Sanch. alias referens.
l. 2. Sum. c. 31. num. 24. Azeue. l. 8. recipit. tit. 4.
lege 1. num. 14. Couart. de pæt. p. 1. §. 7. num. 9.
Roias de heret. p. 2. assert. 1. num. 173. & 174.
Palauis tom. 3. tract. 17. d. 2. punct. 3. num. 3.

734 Hæreticales blasphemias proferantur:
In Deum non credo, vel Deus est iniustus, si
res hac non est vera, vel nisi te percussero, licet
primo intuitu hæreticalem blasphemiam esse
non videantur: quia conditionalis nihil ponit
in esse planè esse crediderim. Quia fidei diuinæ
omnimo firmitas abnegatur: cum significetur
quasi pendens à conditione contingentia. Et
includit tacita affirmativa propositione negandæ
fidei vel institutæ diuinæ in eo eventu, in quo
non sequatur vindicta illa percussione: vel ve-
titas illius rei, quam ille affirmit.

PROBL. CLVII.

Hæc propositione: Hoc est verum sicut Deus
est in celo; vel natus ex Virgine,

Credi potest sicut Euangeliū:
blasphemia est, & non
hæreticula.

735 A sololet quis huiusmodi propositionem pro-
ferre, qua quidem creata veritas seu cer-
titudine diuinæ veritatis, seu certitudini compa-
ratur. Quæferim, num hæreticalis blasphemia
sit? Est quidem. Quia illa comparatio diuinæ
veritatis adducitur ad firmam veritatem ob-
iecti creati hec autem firmari intendit aquâ-
do veritatem obiecti creati cum diuinæ: Ergo
perpetrat blasphemia non qualiscumque, sed

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

hæreticalis, quæ in eo sita est, ut creature
tribuitur, quod Creatoris est proprium. Sic
Cœuratio de pætis 1. p. §. 7. num. 9. vers. 11.
Suar. lib. 1. de blasph. cap. 6. num. 12. Barbola
p. 3. de pæt. p. 1. alleg. 5. o. num. 92.

736 Non est hæretica blasphemia. Quia nun-
quam, aut tard quia habet intentionem adæ-
quandi infallibilitatem & certitudinem diuinæ
veritatis cum creata: sed solum vult illi aliquam
similitudinem adiucere, usurpareque diuinam
veritatem ad hyperbolicam locutionem, &
exaggerationem, non ad æqualitatem. Ita
Medi. l. 1. Sum. cap. 14. §. 2. Alcozter Sum. o. 15.
Bonac. d. 2. de pæt. 1. qu. 8. puncto 2. num. 13.
Sanch. alias relatis, l. 1. Sum. cap. 3. o. num. 31.
Azor. p. 1. l. 1. c. 3. qu. 1. Ludon. Lop. p. 1. in-
fruct. c. 28: Palauis to. 3. tr. 17. d. 2. pun. 3. n. 4.

Profectò crediderit, horum verborum mali-
tiam omnino penderere ex proferentis intentio-
ne. Si enim proferens velle æqualem cum
Deo certitudinem, & infallibilitatem obiectis
creatis tribuere, proculdubio blasphemus hæ-
reticus esset. At si non æqualem certitudinem
eis tribuere intendit, sed similitudinariam:
nec hæreticus, nec blasphemus erit. Igitur
exstimo, nec esse blasphemum, nec culpan
lethaliter committere illa usurpatæ verba,
dum non constat de blasphemio hæreticali illo
animo, omnino æquiparandi. Monet sic
Sanctius.

PROBL. CLVIII.

Hæc propositione: Renego D. Petrum, At-
tonium, &c. est, & non est hæreticalis
blasphemia.

737 Non est. Quia non negatur de Sanctis ali-
qua veritas ad Fidem pertinens: id est In-
quisidores de huiusmodi blasphemia non cog-
noscent. Sic Sanchez l. 1. Decal. cap. 32. nu-
mero 36.

738 Est quidem hæreticalis blasphemia, maxi-
mè si negatio esset de his Divis, de quibus per
sacram Scripturam constat Santos esse, &
cum Christo regnare. Quia hos denegans, de-
negat existere, esseque beatos, sed hoc est
negare quandam Fidei veritatem, cum sit de
Fide Diuum Petrum (v.gr.) existere, esseque
beatum. Ergo. Præterea tacite negat Ecclesiæ
propositionem esse infallibilem. Ita Palauis
tom. 3. tr. 17. d. 2. pun. 3. num. 5.

739 Amicissimi Palai hæro sententia, quam pro-
babiliorem esse iudico: Nec enim obstat, Inqui-
sidores de hisce blasphemis non cognoscere.
Quia forte id gerunt, eo quod illis exploratum
non sit, hæreticales esse.

PROBL. CLIX.

Hæc propositione, aut iuramentum: Per
vitam Dei, Per vitam D. Petri: est,
& non est blasphemia.

740 P ræmitto blasphemias non hæreticales ad
duo genera reduci. Primum est, in quo aliquid
malum

98 Theologiae Moralis Lib. XXVIII.

malum Deo, vel Sanctis quis imprecatur. Secundum, in quo indecor, & inhonestè aliquid ipsius audet nominare. Ex primo capite sunt blasphemia *T. deat Deum, Deum punitat, serm. editus.* At cum flagellum Dei tabernaculo appropinquare non possit, grauissima blasphemia est, ea illi optare, & imprecati. Suar. l.1. cap.4. num.7. Idem est, si quis dicat, *Sine Deus velit, sive non velit, hoc sum facturus;* quod vulgo dixeris: *An que le pese a Dio, ha de ser esto.* Saltem enim ex modo dicendi eius potentia derogatur. Tolet. l.4. c.13. n.6. Quare hinc vero, an sit blasphemia, iurare per vitam Dei, per vitam D. Petri, aut aliorum Sanctorum?

742 Blasphemia est. Quia est iuramentum execratorum, & hunc reddit sensum. Pereat Dei vita, illamque vltioni, ac vindictæ adstringo. si res ita non sit. (idem de Sancto dixerim.) Quid ergo magis blasphemum esse potest, quam vitam Dei, aut Sanctorum tum defectioni, tum vltioni eponere? Sic Suar. tom.1. de Reg. tr.3. l.1. cap.5. n.8. Bonac. d.3. de præc.1. Decal. qu.8. pun.2. Coar. de pænis, p.1. §.7. num.9. Azor. tom.1. l.1 c. p.3. qu.2. Sanch. l.2. Decal. cap.32. n.15. Menoch. l.2. de arbitrar. casu 375. num.3. & alij communiter.

743 Blasphemia non est. Quia probabile est hasce propositiones, *Per vitam Dei, Per vitam Petri,* non esse iuramenta execratoria, sed assertoria simpliciter: sicut si dices, *Vixit Deus, vivit D. Petrus.* Adducit enim sic iurans Deum viventem, & resplendentem in vita sua, seu D. Petri in testem. Ergo probabile etiam erit, non esse blasphemiam. Ita Decius defendit, cuius sententiam probabilem esse Palauus afferit tom.3. tract.17 d.2. pun.3. num.6.

744 Autem blasphemiam non est ob secundæ sententiæ fundamentum. Ast ego cum Palauo primam sententiam longè probabiliorem esse indico, sive per Dei vitam: (quod horrent aures) sive per vitam aliquius Sancti iuramentum fiat: nam qui sic iurat, denotat vel Deum, vel Diuos vitam posse amittere, quod admodum blasphemum est. Attamen non abngeo, posse aliquando intentione iurantis huiusmodi affectionem à blasphemia liberari: sed non à gravi crimen ob abundantium scandalum. Porro de illis verbis: *Pefiat tal, Reniego de tal, Por vida de tal, Mal aia tal, &c.* ablique Dei expressione, vel Sanctorum, ut sint blasphemæ, pendere putarim ex proferentis intentione: & in externo foro ex circumstantiis: præsumendum tamen, non esse ex animo blasphemandi prolatum. Quia illamet continentia, & suppressio nominis Dei, aut Sanctorum, indicat, nelle huiusmodi verba de Deo, aut de Divis intelligi. At in casu dubio, hand est gerenda interpretatio inferens delictum, sed potius ab illo excusans. Vnde gravis scandali ansa externè non datur.

PROBL. CLX.

*Blasphemia est, & blasphemia non est
creaturarum maledictio.*

745 *Est blasphemia.* B Lasphemia est. Quia videtur Deus ipse in eis maledici: qui autem maledicunt creaturam

eam maledicit vel ob malitia qua noxiè operatur, vel in quantum creatura est. At licet in creaturis rationalibus possit esse huiusmodi pre-⁷⁴⁶ cisio, quia ex malitia dannum valent inferre: in irrationalibus nequit fieri. Vnde eas maledicere ex intentione, blasphemia est: tunc enim maledictio refunditur in Creatorem. Sic D. Tho. 2.2. q.76. a.2. Tolet. l.4. c.13. n.11. Lefsl. 2. c.45. dub. 5. n.29. Benac. d.3. de præc.1. Decal. q.8. pun.2. n.5.

Non est blasphemia. Quia non solum reperi-⁷⁴⁶ etu creaturam rationalium, sed etiam irrationalium potest geri illa præciso, vt scilicet male-^{non est.} dicantur non vt sunt Dei creaturæ, sed propter incommode, quod inferunt. Et quifnam est tam infanda iracundia percitus qui rationales aut irrationalies creature quatenus creaturæ sunt, maledictione audeat vulnerare? Ita Palauo 3. ar.17. d.1. pun.3. n.6. Sanch. l.2. Decal. c.3. num.14.

Certe si quatenus creature sunt, maledicen-⁷⁴⁷ tur homines, brutæ, & inanimatae creature. ^{Hoc vnde eti-} blasphemiam esse grauissimam non dubito, quia ^{ta rei, idem} tunc maledictio in Creatorem refundetur. ^{que ferire} Adiutor. ^{debet definiri.} si creaturæ sive rationales, sive irrationalies, fine respectu ad Deum maledicantur, blasphemia ^{etiam in alijs} non erit: mox nec est peccatum mortale, sed ve-⁷⁴⁸ niale tantum, si absit alterius iniuria, vel absque animo fiant. Et in hoc sensu iudicio proculdubio, prima sententia Doctores loqui. Vnde Pro-⁷⁴⁹ blema necessum est corrue. Addo cum Lef-⁷⁵⁰ sio, nullus esse peccatum, si creatura maledicantur, quatenus nobis occasio peccandi, vel alievius gravis calamitatis extire. Quia tunc non tam ipsæ creaturæ, quam occasio peccati, seu calamitatis maledicuntur. Dixi, quando crea-⁷⁵¹ turæ sunt alicuius gravis moleste occasio: nam ob leuem molestiam non licet sic maledicere; alijs multæ maledicentes animalia, ventos, pluvias, à peccato excusantur: quod dicendum non est. Tameris regulariter loquendo solum peccatum veniale patrabant; quia si animalia sic noxia non sint, abest animus, vt talis maledictio executioni mandetur.

PROBL. CLXI.

*Blasphemia sunt, & non sunt blasphemia
iuramenta, Per corpus Dei, Per Dei
sanguinem, per caput, per
capillos, per pedes.*

B Lasphemæ sunt. Quia denotatur, Deum in sua diuinitate hæc membra habere. Deus ⁷⁴⁸ blasphemæ namque absolute prolatus, non pro Christo, sed pro tota Trinitate sumitur: & sequenter iam attribuitur ei quod non habet. Sic grauissimi Doctores apud Farinac. l.1. præf. q.20. n.18. quos ipse sequitur.

Non sunt blasphemæ, si cum debita reverentia proferantur. Quia postquam Verbum Dei ⁷⁴⁹ nostrum induit mortalitatem Homo factus, cum ⁷⁵⁰ blasphemæ, hæc membra Deo tribuuntur, supponunt Deum non pro tota Trinitate, sed pro secunda Trinitatis persona humanitati unita. Ira alij plures Doctores, quos Farinacius refert, & sequitur Palauo tom.3. tract.17. d.2. punto 3. num. e-⁷⁵¹ mero 7.

vt

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 99

750 Ut autem nullus apud te maneat scripulus,
Quid opinor secundæ hærens sententia, quid circa huiusmodi
iura, huius di verba sentiam, uberiori expandam. Iuramen-
tum per Christi Domini (horreο dicitare) pu-
denda, & Sanctorum horribilis blasphemia est.
Qui sic iurans ex ipso iurandi modo intendit
contemptibilem, & despicibilem Christum fa-
cere. Nominare autem, vel iurare per membra
Christi honesta, scilicet per eius caput, corpus,
& sanguinem, blasphemia erit, si per modum
contempnis, aut irrefisionis proferatur: eaque de
causa lex 6. tit. 4. l. 8. non recipit, præscribit, sic
iurantem penitus blasphemii plecti. At si non
per modum vituperij, & conuicti: sed ad ma-
gnam veritatis exaggerationem, hæc verba
vñspurpent, blasphema non erunt, & forte (nisi
adit scandalum) culpa carebunt; quia neque
in substantia, neque in modo dicendi Deo sunt
ignominiosæ. Mecum Sylvest. v. Iuramentum 2.
fine. Valent. 2. 1. d. 6. g. 7. pun. 3. & Sanch. alii
relatis, 2. Decalog. cap. 3. 1. num. 29.

tribuitur: quod ei nulla ratione potest con-
uenire: Ergo sunt blasphemæ. Si enim clavis
verbis quis diceret: Firmet Deus suo testimoni-
o hanc falsitatem, vel iniustitiam: blasphemus
procul dubio esset: sed eundem sensum
habent falsa & iniusta iuramenta: Ergo blas-
phemæ sunt. Ita Palauus arguit pro hac parte,
licet non omnino ferat sententiam. At enim
Proposui dubium, tibi decendum relin-
quo.

756 Profecto tanti Doctoris amicissimi anchro-
ritate nitens, decidere audebo. Omnia iura-
menta falsa, & iniusta, si speculacionem
species, Blasphemæ esse ob præfata ratione,
cui non obstat, quod iurans speret,
nunquam Deum assertorum esse falsitatem,
aut aliquo signo esse eam manifestaturum:
sufficit enim, si eam assertionem, assertio-
nemque petat. At in præi primam senten-
tiam veriorem esse duxo. Nunquam enim pe-
riens, aut iniuste iurans reus esse blasphemias
aut penitus eius subici reputatur.

PROBL. CLXII.

*Iuramentum per intemperatam Deipara
Virginitatem, est, & non est
blasphemia.*

751 Blasphem. 23. B Læphemia quidem est. Quia videtur esse
iuramentum exercitorum, atque beatissi-
ma Virginem, si res alter sit, quam enuncia-
tur. Tum quia irreuerenter eius Virginitas no-
minatur. Sic Conat. de pætis, p. 1. §. 7. num. 9.
Menoch. lib. 2. de arb. cap. 37. n. 15. Aze-
uedo libro 8. recopil. titulo 4. leg. 5. num-
ero 14.

752 Blasphemia non est. Quia ibi nec beatissi-
ma Virgo, nec eius Virginitas exercatur, nec
aliquid illius ignominiosæ refertur: sed Deus in
illa Fidei veritate in testem adducitur. Ita Sanc-
chez l. 1. Decal. cap. 3. 2. num. 32. Pala. tom. 3. tr. 17.
d. 2. puncto 3. num. 8.

753 Cum his opinor. Hoc enim in casu accidere
potest, quod in iuramento per Christi Nativitatem,
eiusque mortem evenit. Quod quidem
absque illa blasphemia, imo & peccato fieri
potest.

PROBL. CLXIV.

*Præter fraternal correctionem iure natura-
rali requiritur, debet, & non debet au-
diens blasphemantem reprehendere,
sive blasphemus illa obiurgatione corri-
gendum sit, sive non.*

D Ebet quidem. Quia in Concilio Latera-
nensi sub Leone X. sess. 9. dicitur. Qui debet quidem,
cumque blasphemantem audierint, eum grauior
verbis obiurgare teneantur, si citra periculum
suum id fieri posse contingat. At fraterna corre-
ctione non videretur esse acris obiurgatio ad emen-
datiōne delinquentis directa: sed potius ad
illius punitionem, & in satisfactionem au-
diendum: Ergo audiens blasphemantem, non
satisfacit, si fraterem corrigat. Sic Lessi. l. 2.
cap. 44. dub. 5. in fine. Petri de Ledes. tom. 1.
fun. cap. 9. Ludou. Lop. p. instruct. cau. 5. Na-
tar. cap. 12. Sum. num. 8.

Non debet. Quia esto in Concilio ius no-
num statuatur, mandeturque auditibus, vt Non debet.
blasphemantem obiurgent, tamē si emendan-
dus non sit: consuetudine hoc decretum est
abrogatum. Vnde audientes non adstringuntur
alia obligatione præter fraternalis charitatis præ-
ceptum, quo debent delinquentem corrigerem
si ex correctione fructus speretur. Ita Azor.
tom. 1. 9. cap. 28. qua. 7. Sanch. l. 2. Sum. c. 32. n. 46.
Pala. tom. 3. d. 1. p. 1. §. 4. num. 2. Bonac. d. 3. de
præc. 1. Decal. qu. 8. punct. 1.

Fatigor, rem esse dubiam, num concilium
voluerit ius nouum adstruere, an solū obli-
gatoris naturalis recordari, etiamque confir-
mare, qua publicè peccantes arguere, & ob-
iurgare tenetur, si ex obiurgatione fructus
speratur. Neque obstat, quod expresse hu-
ius fructus non meminerit. Omisit enim,
quia in omni reprehensione supposebatur, ad
illius obligationem debet fructum sperari.
Vnde ex hoc capite probabilem esse satis ex-
istimo partem primam. Attamen quia video ex

754 Blasphemum non est. Quia sic iurans non
blasphem. iur. aut iniustitia asecuratorem: neque id inten-
dit; immo potius sperat. Deum non esse testificaturum
super re illa, per aliquod euidentis
signum. Si Sanch. lib. 2. Moral. cap. 32. n. 33.
ex D. Thoma. 2. 2. qu. 13. a. 3. ad 2.

755 Eft blasphemum. Quia qui falsò iurat,
Deum testem & confirmatorem falsi efficit: &
qui iurat contra iustitiam, Deum proponit
asecuratorem iniustitiae: Ergo illis verbis Deo
Eftob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

100 Theologie Moralis. Lib. XXVIII.

confutudine hoc decretum esse abrogatum, ut probabiliorem eligo secundum. Vnum tamen canonis certum esse crediderim, si honor diuinus pericitetur ob Blasphemiarum licentiam, & nos commode possumus illum obinicatione defendere graviori, quam petit fraterna charitatis naturale præceptum, ex præcepto Religionis obligamur. Teneamus enim hæc mala auertere, & Deum innocentissimum defendere, quod fieri possit. Accepi ex Sancto ciato, num. 9.

PROBL. CLXV.

Blasphemus post condemnationem, est, & non est tanquam infamis à testimonio repellendus.

760
De anniis
Blasphemis
nonnullapra-
missio.

Suppono, audientes Blasphemiam, obligari Blasphemum denunciare, seruatius regulis, quas de correctione fraterna suo loco trademus: Hereticales quidem Blasphemios Indicibus Fidei sunt denunciandæ, non hereticales verò Episcopo, vel sæculari Indici: si Blasphemus sit laicus. Si autem unus Iudex procedit, & pœnam delicto adæquam impenit, non potest alius procedere. Verum ipso iure nulla est huic criminis pœna imposita: imponenda tamen à Iudice multiplex est, tam iure civili, quam Canonico. Iure namque civili Blasphemis erat olim mortis pœna imposita, quæ non habebat locum nisi in Blasphemante ex confutudine; sed iam hæc pœna ex confutudine est abrogata. Iure verò Canonico varia pœna impositæ sunt, Laicis in cap. 2. de maledic. Clericis in cap. si quis per capillum, 22. quart. 1. vbi afficiuntur pœna depositionis, in Concilio Lateran. sub Leone X. s. 9. & in constitutione Iulij III. qua incipit, In multis depravatis, & in alia constitutione Pij V. incipiente, Cum pri-mum Apostolus. Varie tam pro Clericis, quam pro laicis pœna designantur; sed has constitutiones Suar. tom. 1. de Relig. l. 1. cap. 7. num. 3. vsu non esse receptas. Quapropter in punitione huiusc criminis spectandas sunt constitutiones, ac statuta ciuitatum, & præcipue confutando recepta, & iuxta eam iudicandum. Porro pro hereticalibus Blasphemis abiuratio indicitur tanquam de crimine suspectis. Pro aliis seruanda est Pij V. constitutio. Index verò attendere debet delicti qualitatem, vt augeat pœnam, aut illam immittat, si autem delinquens Blasphemiam incontinenti retractaverit, nulla, vel lenissima pœna est afficiendus. His præmissis, quæsiem, num Blasphemus post condemnationem ex lege civili, aut Canonica repellendus sit tanquam infamis à testimonio fe-rendo?

761
Repellendus
non est.

Minime repellendus. Quia ex iure civili non reputatur infamis, l. Famosi, Digest. ad leg. Iuli. ibi: Lubricum linguae non debet facile trahi ad pœnam. Ex facto autem non potest dici infamis; quia hæc infamia penitentia, ac tertiactione criminis aboletur. Sic Bald. cors. 152. l. 1. quem sequuntur. Ay-mon. & Sauillian. quos refert Pala. citan-dus.

762
Est repellen-
dus.

Repellendus quidem est. Quia eius testi-monium non est undeque firmum, sed

diminuitur ex delicto patrato, tamen suppli-cio iam affecto. Negari enim non potest, ex obiectione Blasphemie testimoniū aliqua ex parte immixtū, neque esse ita solidum, ac si nihil obici possit. Ita aliis relatis Couar. Epito. decret. part. 2. cap. 8. §. ultim. num. 7. & 8. & ad cap. Quamvis pacrum, de pacis part. 1. §. 7. num. 11. cum Alexandro, Decio, ac Thom. Grammat. Palauis tom. 3. tract. 17. d. 2. punct. 1. §. 5. num. 6.

Idem affirmo. Quia testis omni exceptione 763
major est ille, cui nihil obici potest, quod ^{1stam agn} suspicionem ingerat falsitatis: Ergo Blasphemus, cui hoc graue delictum obici potest, non censetur testis omni exceptione major. At-^{cam linata} tamen hoc intelligendum puto, dum recens fuit Blasphemia, illiusque declaratio. Nam si longum tempus transierit, verbi gratia duabus, vel tribus annis, in quibus constat de illo vitio esse correctum, censuerim, ob eam causam illius testimonium non insirmari, quod aperi-^{l. & non ha-}re probat primæ sententiæ fundamen-tum.

PROBL. CLXVI.

Domini Inquisitores cognoscunt, & non cognoscunt de Blasphemis non hereticibus.

764
De Blasphemis
non hereticis
sunt quæ si-
gnificant, ac continent aliquid contra Fidem.
Non hereticales, qua etiæ ex dicendi modo, præmitur,
& in actu exercito significant contraria Fidem ex-
tore, non tamen secundum se aliquid contra
Fidem affirmant. Vel clarius, tunc est heretica-
lis Blasphemia, quando per verbum aliquod indicati-vum modi aliquid Fidei contrarium affir-
tur. Quando vero id non afferatur per huiusmo-
di verbum, sed optando, aut imprecando, non
est hereticalis. Exemplum hereticalium sit:
Deus est iniustus, Personarum acceptor, Non est
omnipotens. Non credo in eum, Renego Deum.
Crucem, Christum, Deipara puritatem. Quia verba
hæc per modum indicati-vum importani Fidei
abnegationem, & infidelitatem. Quando autem
de sanctis renegatur, existimo cum Santo l. 2.
Decal. cap. 32. num. 16. non esse Blasphemiam
hereticalis. Quia non abnegatur aliqua veri-
tas, quæ pertinet ad Fidem; sed tantum est ver-
bum quoddam consumeliosum in sanctos, &
idem Blasphemum. Exempla verò Blasphemiarum non hereticalium sunt hæc. Quæcumque
Dei maledictiones, vt Maledictus sit Deus, Tene-
deat Deum, seu Pelele à Deo. A despecho de
Tios, Anque le pepe à Dio. Quia per has Blas-
phemias cum indicati-vum modi non sint, nil fal-
sum de Deo dicitur, vt possint heresim conin-
dere sed tantum praus affectus erga Deum Blas-
phemantis ostenditur, velintis quidem ex modo
dicendi quas earum signiarum reddere Deum
capacem. At hereticales essent, si per modum indi-
cati-vum Blasphemant Deum esse illarum capac-
e affereret. Addo ex Suario esse Blasphemiam
hereticalē falsa Deo tribuere licet nō affirmem-
tiv. g. O Deum iniustū, & creaturā attribuere, quod
solus

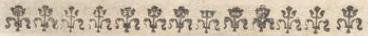
Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 101

solus Dei : vel de iis , quæ Deo conueniunt , dubitationem ostendere . Igitur iam quæsi-
rim , verum Inquisitores de solis blasphemis
haereticalibus cognoscant , an etiam de non
haereticalibus .

⁷⁶⁵ Non solum cognoscunt de haereticalibus
_{Inquisitores de non haereticalibus}
sed etiam de non haereticalibus cognoscunt.
libus blasphemis. Quia id habent ex potestate delegata , aut
mis cognos-
tum , de Regni Hispanici consuetudine . Id autem
possunt cumulatim cum Indice Ecclesiastico
ac seculari , ita ut inter ipsos detur præven-
tioni locus . Sic Castro de insula heret. puni-
cap. 12. fine , Cordu. qq. l. 1. quæst. 17. §. 15.
notab. 4.

⁷⁶⁶ De solis blasphemis haereticalibus Inquisi-
<sub>Non cognos-
torum de non haereticalibus</sub>
tores cognoscunt : & de his priuatiuè , nem-
nunq. pè inhibendo quemcumque alium Iudicem
Ecclesiasticum , aut seculari , nè de illis con-
gnoscat . Quia cognoscit , & supplicium huius-
modi blasphemiarum solummodo pertinent di-
recte ad Fidei integritatem , quam Inquisi-
torum tribunal debet tueri . Ita Simac. de cathol.
inslu. sit. 8. n. 6. Eymericus , & Penna , quos re-
fert , ac sequitur Sanch. l. 2. sum. c. 32. n. 37.

⁷⁶⁷ Hoc certum esse putarim , & minns bene
<sub>Etsi certum
naturam.</sub> Castrum & Cordubam contrarium asseruisse
crediderim . Nam Ferdinand. de Castro Pa-
lao de Sacro Inquisitionis Tribunal optime
meritus , id ab Inquisitoribus exaudiuit , Scio ,
alia blasphemias mixti fori esse , idèque dari
præventioni locum ad cognitionem causæ in-
ter Iudicem Ecclesiasticum , & seculari . Ut
per cap. 1. de maledicis docent Abbas , ibi ,
numer. 9. Couar. de pæctis , p. 1. §. 7. n. 12.

CAPUT XXXIII.

Circum Sacrilegium crimen Religioni
oppositum.

PROBL. CXLVII.

Simonia est , & non est Sacrilegium.

⁷⁶⁸ <sub>Aliquid sup.
pon.</sub> R Ecolo ex sect. 1. Sacrilegium sic à D. Tho.
2. 2. q. 99. a. 1. definiri . Est Sacra rei violatio . Nomine autem rei Sacrae intelligi illam ,
que lege diuina , vel Ecclesiastica in Dei est
destinata cultum . Qui ergo huic cultui con-
trauerter , rem Sacram violabit , & Sacrile-
gium committer . Quæsierim vero , utrum
simonia sit Sacrilegium .

⁷⁶⁹ _{Non est simonia} Non est . Quia illa rei Sacrae violatio debet
fieri per actionem involuntariæ illius cuius res
est : cum autem contra voluntatem Dei fiat ,
quoties res sibi dicata malè tractatur , efficitur
Sacrilegium committer . At simonia fit confen-
tiente parte , cuius res est : Ergo simonia non
est Sacrilegium . Item quia D. Thomas , &
Doctores agunt de simonia separacioni à Sacri-
legio : Ergo innunt , à Sacrilegio distingui .
Sic Caiet. 2. 2. q. 99. a. 1.

⁷⁷⁰ _{Sacrilegia est.} Est quidem . Quia consensus partis non
tollit , quin res Sacra indecenter tractetur , &
Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

Deus in huiusmodi indecenti actione offendatur : Ergo non tollit , quin vere sit Sacrilegium . Ita glossa ad cap. Audiuius 1. q. 3.
Lessi. l. 2. cap. 45. dub. 2. bumer. 8. Suar. to.
7. de Relig. trah. 3. l. 3. cap. 1. numer. 6. Palauis 10. 1. 3. rad. 7. d. 2. pun. 3. §. 1. num. 3. Azor.
tom 1. l. 9. c. 27. q. 8.

Fateor ingenue , sacrilegium committi per
actionem involuntariam illius , cuius res est . sed
in cuius cultu est circata , sed abnegando infer-
ti , simoniacè & propriè sacrilegium non esse :
quia contra voluntatem Dei emittitur , & venditur Sa-
cram . Neque obstat in tali venditione homi-
nes consentire . Alias si Episcopus consentiret ,
locum Sacram profanari , res alienari Sacras ,
Clericos , ad seculari tribunal adduci : sacri-
legium non committeretur : quod dicendum non est . Ergo consensus partis sacrilegium
non tollit . Ceterum D. Tho. & Doctores de
simonia separatim à sacrilegio agunt , non
quod simonia sacrilegium non sit , sed
quia lata simoniae materia & specialis eius
est ratio .

PROBL. CLXVIII.

*Sacrilegium est , & non est Sacrilegium ,
legatorum retentio.*

D. Tho. 1. 2. q. 99. a. 3. docet , tertium genus
sacrilegij , quod per antonomasiā rei Sa-
crae violatio dicitur multiplex esse pro terum
Sacram , qua violari possunt , varietate . Quas
enumerans Doctor Angelicus , primo loco Sa-
cramenta constituit . Secundo vafa Sacra , ima-
gines , & sanctorum reliquias : quibus addo
scripturam Sacram , & ceremonias in Dei cul-
tum destinatas . Tertio Ecclesiæ ornamenta , ac
Ministrorum vefses . Quarto , bona Ecclesi-
astica in Ministrorum deputata sustentatio-
nen . In his enim omnibus Deus colitur , &
consequenter eorum iniqua tractatio est sa-
cilegium . Igitur circa quartum hoc genus bo-
num Ecclesiasticum ; do quæstionem , an re-
tentio legatorum ad Ecclesiastica pertinet
sit sacrilegium ?

Sacrilegium est . Quia hæc sunt ab Ecclesia
in cultum diuinum remotè destinata , quæte-
nus in Ministrorum sustentationem sunt insu-
mer . Sic Lessi. l. 2. cap. 45. dub. 3. nu-
mer. 18.

Non est Sacrilegium . Quia si retinentur ,
non erunt tradita Ecclesiæ : vnde licet iniusti . Non est ^{Sacrilegium} _{legatorum} ,
tia sit illa retinetur , non tamen erit sacrilegium ,
nec alia species peccati : non enim adhuc sunt
facta bona Ecclesiæ , quorum alienatio specia-
liter est prohibita . Ita Farinac. q. 17. n. 45.
Palauis 10. 1. 3. rad. 7. d. 2. pun. 3. §. 2. n. 10.

Scio idem iudicium de Decimis ac de lega-
tis P. Valentiam 1. 2. d. 6. q. 15. pun. 1. gessile . Cum his opere
Quod minime admittam . Quia non solum
iniustitia committitur in illarum retentio-
ne , sed etiam irreligiositas aliquomodo sa-
cilegio deterior . Nam solutio decimarum est
formalis Dei cultus ; fit enim in recognitio-
ne supremi dominij . Ergo earum retentio irre-
ligiosa crit , vt potè huic cultui diuino opposita

102 Theologiæ Moralis Lib. XXVIII.

priuatione; sicut est opposita omissione sacrificij, si alicui prescriptum ab Ecclesia fuisset, offerre. Porro circa legata secundam sententiam veriorum esse duxerim.

PROBL. CLXIX.

Furtum, & rapina bonorum titulo Ecclesiastico acquisitorum, est & non est Sacilegium.

776 *Sacilegium* est. Quia licet ea bona Ecclesiastica absoluere non sint, sunt tamen Ecclesiastico titulo acquisita, unde videntur Ecclesiastica fieri. Nam Ecclesias ex propriis bonis sacris scilicet suis Ministris reddit impensas ad sustentationem. Addit, furto, huiusmodi ipsam personam Ecclesiastica lœdi: At laeso persona Ecclesiastica Sacilegium est: Ergo furtum, quo persona Ecclesiastica offenduntur, est Sacilegium. Sic Valent. 1. d. 6. quæst. 15. punt. 1. & alii Doctores, quos prelo nomine, memorat Palaus *citandus*.

777 Non est Sacilegium. Quia per huiusmodi furtum, seu rapinam persona Ecclesiastica haud specialiter offenduntur: eo quod nullib[us] inueniantur à iure Ecclesiastico in hoc crimen offensa magis quam sacerulares. Ita Suar. tom. 1. de Relig. tract. 3. cap. 2. num. 8. Azor. tom. 1. d. 9. cap. 27. quæst. 3. Pala. tom. 3. tract. 17. d. 2. punt. 1. num. 2.

778 Eiusdem mentis sum. Vnde assero, si bona quæ quis furatur, non sunt Beneficiarij, sed Ecclesie, cum qui furatur, Sacilegium committere. Quia qualibet illatum alienatio sine debita solemnitate prohibetur. Sed hoc Sacilegium non est aduersus personam Ecclesiasticam, sed aduersus rem sacram. A si ipsius Beneficiarij bona sint licet iure Ecclesiastico acquisita, non pertinent ad Ecclesiastica bona, quæ huiusmodi gaudent immunitate.

PROBL. CLXX.

Sacilegium est, & non est Sacilegium cuiusunque voti violatio.

779 *Ceria suppono.* **F**ornicatio, ac similis turpitudo, si à persona Ecclesiastica fiat, est Sacilegium. Quia personas Ecclesiasticas maximè dedecet: ratione enim sui status ab huiusmodi macula conuenit esse imminentes. Quod à fortiori militat in iis personis Ecclesiasticis, quæ speciali voto obligantur, ab iis delectationibus abstinerere; quæ sunt ordine sacro insignitæ, ac Religiose. Ha vtique per votum corpus suum & animam Deo offerunt, ac consecrant, reddunturque ex hoc capite quasi sacræ: Ergo contra faciens, Sacilegium committit; quia rem diuino cultui destinatam violat. Quæsi enim verò, non cuilibet voti violatio sit Sacilegium?

780 *Sacilegium est.* Sacilegium est. Quia eo ipso, quod res per votum Deo dicata sit, iam est iure diuino in Dei cultum destinata: Ergo contra faciens, sa-

cerum lœdit: est ergo Sacilegus. Sic Doctores communiter cum D. Tho. 2. 2. q. 114. art. 1. & quæst. 99. art. 1. Caiet. ibi. Valent. d. 6. quæst. 15. punt. 1. Lessi. 1. 2. cap. 45. dub. 3. num. 11. Azor. part. 1. l. 9. cap. 27. quæst. 1. Bonac. d. 2. de præc. 1. Decal. quæst. 6. punt. 1. vni. num. 3.

Non est Sacilegium. Quia perviolationem voti Deus in se offenditur, cui vounis infidelis est: sicut offenditur per perjurium, per Blaf[er] hemiam, per omissionem Missæ in die festo, & similia: sed iniuria, quibus Deus immediate offenditur, sunt in alia specie à Sacilegio distincta: Ergo violatio voti in alia specie à Sacilegio distincta constitui debet: quia nulla est alia nisi perfida fidelitati opposita, de quo ali. Ita Suar. tom. 1. de Relig. tract. 3. l. 3. cap. 3. n. 1. Pala. tom. 3. tract. 17. d. 2. punt. 1. §. 2. num. 2.

Mibi probabilis est, violationem voti non in specie rigorosa Sacilegij, de qua in præf. *Hoc probabile*, sed in specie peccidæ, esse constitutam. Neque enim obstat, per votum quodlibet rem promissam in Dei cultum definiri, ut ideo affirmemus, Sacilegium esse illius violationem. Quia cum non destinatur in cultum, nisi in illius voti executionem, & observationem sive dei data: non potest illius violatio aliam trahere malitiam, nisi infidelitatis. Certe non inficit, turpitudinem dedecere Ecclesiasticas personas, maxime si Sacerdotali fulgeant dignitate, ut inde affutemus, quamlibet turpitudinem ab ipsis commissam esse Sacilegium: alias farta, homicidia, detractiones, & qualibet alia peccata essent Sacilegium; quia omnia illa maximè dedecent Ecclesiasticas personas, præcipue Sacerdotes. Verum quia hæc generalis indecentia, & repugnancia non inferit specialem prohibitionem; id est ad speciem Sacilegij non transirent, sed intra propriam speciem graviora sunt. Si dixerim de fornicatione, & qualibet alia turpitudine, si voti obligationem secludamus: licet enim qualibet personas Ecclesiasticas hæc maxime dedebeat; quia tamen ex vi confirmationis speciali lege non prohibentur ab iis abstinere: ea de causa Sacilegia non sunt. Vocatur autem hæc infidelitas Sacilegium: quia omnia vitia Religioni oppositi hoc nomine nuncupantur; non quia proprie Sacilegium sunt, qualiter in præstanti vivimus.

PROBL. CLXXI.

Irreverentia in Eucaristia Sacramentum, est, & non est irreverentias alia à Sacilegio distincta.

Merito D. Thom. 2. 2. quæst. 99. art. 1. **M**agis euolens tertium Sacilegij genitus, quod rei sacræ violatio dicitur, primo loco *statuum* *confituntur*: quia nulla res est illis sanctior. Tenemur ergo ea dignè tractare tam administrantes, quam suscipientes: alias rei erimus Sacilegij. Solùm de sanctissimo Eucharistie Sacramento quæsierim, an eius irreverentia sit irreverentias alia distincta à sacilegio, & eiusdem rationis cum ea, qua Christus Dominus de ipso offenderetur?

i. Est irreverentias distincta. Quia Christus in

ESCOB.
THEOLO
TOM. III.
E LV

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 103

¶ i. in Eucharistia eadem adoratione latræ adoratur, & endem reverentia colitur, ac colitur, & adoratur in propria persona, vt tradit Tridentinum. *ses.* 1. c. 5. & 6. Ergo irreuerentia facta Eucharistia est irreuerentia eiusdem rationis cum irreuerentia facta Christo in propria persona. Quod confirmo ex Paulo 2.

Cor. 21. affirmante, reuin esse *Corporis & Jan-quinis Domini*, qui indigne absunt Eucharistiam. Ergo irreuerentia in Eucharistiam aliam irreligiositatem constituit speciem. Sic *Suar. tom. 1. de Relig. 1. 3. cap. 6. numer. 1. & 2.*

Non est di- fferentia irreli- giositatis. Non est distincta irreligiositas, sed Sacrifilegium propriæ, tametsi omnium gratissimum. Quia negari non potest, irreuerentiam factâ Eucharistie, esse in specie Sacrifilegij, quia est rei Sacrifilegum violatio. Ergo non est in alia irreligiositaris specie non enim sunt via abh[ic]que manifesta ratione multiplicanda. Et quia Christus Dominus in Eucharistia existens, non se exhibet viibilem, ac tractabiliem, sed tanquam cuiusdam rei inanimatæ, tametsi tibi sit viuens, ac intelligens: Ergo in vita Eucharistia facta, non est formaliter facta ipsi Deo in propria persona, sed in signo illum continente, & gratiam signifi-

cante, sed quælibet inioria facta Deo in eius signo est in specie Sacrifilegij. Ergo Ita Caiet. 2. 2. q. 99. a. 1. & 3. dub. 6. Leffl. l. 2. §. 45. dub. 3. n. 16. Pala. to. 3. tr. 17. d. 2. pun. 3. §. 2. n. 2.

& alij communiter.

Fatetur, adorationem, ac reverentiam factam Christo Domino in Eucharistia, esse latratiæ, quia ad hanc reverentiam & adoracionem solum expofitulatur, vt feratur in personam diuinam, h[ic] in se, sive in signo. An autem intra illam speciem adorationis latræ varij actus specie distinguantur, alij qui feruntur in Deum secundum se, alij qui feruntur in ipsum repræsentatum in imagine: non satis conflat, & fortè probabilius est distinguere: Verum in ratione irreligiositatis iam recepturn est, irreuerentiam, quæ fit Deo secundum se, distingui ab ea, quæ fit ipsi in signo repræsentante, seu continente: tametsi utraque irreuerentia adorationi latræ opponatur. Quod appositi confirmarim ex irreuerentia facta Crucis, & imagini Salmatoris, quæ sine controversia Sacrifilegium dicitur propriæ: tametsi opponatur adorationi latræ: Ergo irreuerentia facta Eucharistia Sacrifilegium propriæ erit, tametsi latræ opponatur adorationi,

776
Cum his p[ro]p[ri]etatibus.

14 LIBER.